

Faşizme, emperyalizme, feodalizme, ataerkiye ve her türden gericiğe karşı

PARTİZAN

Sayı: Ocak 2021/96

Siyasi Dergi

Fiyatı: 7.50 TL

ISSN: 2149-1216

MAYALANAN ÖFKE KABINA SIĞMIYOR, GELİŞMELER UMUT VERİYOR!

✓ Pandemiyle Büyüyen
Ataerkiye Karşı Militan Bir
Kadın Hareketi Yaratmak

✓ "Mücadele Etmekten Başka Çıkış
Yolumuz, Savaşmaktan Başka Kur-
tuluş Yolumuz Bulunmamaktadır!"

✓ Irkçılığın Tarihsel Evrimi ve
Günümüzdeki Boyutu

✓ Ortadoğu'da Çelişkiler
Derinleşiyor

PARTIZAN

İçindekiler

Mayalanan Öfke Kabına Sığmıyor,
Gelişme Umut Veriyor
Sayfa 5

Pandemiyle Büyüyen Ataerkiye Karşı Militan Bir Kadın
Hareketi Yaratmak
Sayfa 25

İrkçiliğin Tarihsel Evrimi ve Günümüzdeki Boyutu
Sayfa 46

Ortadoğu'da Çelişkiler Derinleşiyor
Sayfa 83

Çin'de Demokratik Devrim
Sayfa 100

"Mücadele Etmekten Başka Çıkış Yolumuz,
Savaşmaktan Başka Kurtuluş Yolumuz
Bulunmamaktadır!"
Sayfa 146

Yaygın süreli ISSN: 2149-1216

Nisan Yayımcılık ve Basım Sn. Ltd. Şti.

Yönetim yeri: Katip Mustafa Çelebi Mh. Tel Sk. No: 25 Kat: 3 Daire 9 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 2937376 nisan yayimcilik@hotmail.com **Sahibi ve Yazışleri Müdürü:** Vedat Yeler
Baskı: Ezgi Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. Sanayi Cd. Altay Sk. No: 14 Yenibosna/İstanbul
Tel: 0212 452 23 02 Fax: 0212 654 94 13 ezgimatbaa@gmail.com www.ezgimatbaa.net

SUNU

Merhaba,

Uzun bir aradan sonra yeni bir sayıyla birlikteyiz.

Dünyada ve ülkemizde Covid-19 salgınının etkisini sürdürdüğü koşullarda yayına hazırladığımız bu sayımızda çeşitli konulara dair makalelere yer verdik.

İlk yazımız olan “Mayalanan öfke kabına sığmıyor, Gelişme Umut Veriyor” başlıklı makale, salgın koşullarında kısaca dünya ve Türkiye’deki siyasal, ekonomik, askeri gelişmeleri ele almakta. İlgiyle okunacağını düşünüyoruz.

“Pandemiyle Büyüyen Ataerkiye Karşı Militan Bir Kadın Hareketi Yaratmak” başlıklı yazı, dünyada ve ülkemizde yükselen kadın hareketinin pandemi koşullarındaki durumunu ve çalışmasını incelemektedir.

Salgının hemen öncesinde ABD’de bir polisin siyahi George Floyd’u boğarak katletmesi, başta ABD olmak üzere dünya çapında geniş ve yaygın bir ırkçılık karşıtı eylem sürecini tetikledi. “İrkçiliğin Tarihsel Evrimi ve Günümüzdeki Boyutu” başlığıyla yayınladığımız makale emperyalist-kapitalist sistemin ırkçılık politikasını değerlendirmektedir.

“Ortadoğu’da Dalaş Giderek Derinleşiyor” başlıklı makale ise Rojava’dan Ortadoğu’nun genel durumu ve özellikle İdlip’te yaşanan gelişmeleri değerlendirmektedir. Önümüzdeki süreçte bölgede yeni gelişmelerin ve çatışmaların olacağı dikkate alındığında, bu türden bir değerlendirmenin yararlı olacağını düşünüyoruz.

“Çin’de Yeni Demokratik Devrim” başlıklı makale Çin Komünist Partisi’nin ve Çin Devrimi’nin ölümsüz önderi Başkan Mao’nun doğumunun 127. yılı vesilesiyle onu ve eserini incelemektedir.

Yayınladığımız son makale ise kısa bir süre önce Proletarya Partisi Siyasi Büro üyesi Özgür Aren ile yapılan bir röportajdır. Röportajın ilgi görmesi ve güncel değerinden kaynaklı yayımlıyoruz.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle...

Partizan

MAYALANAN ÖFKE KABINA SIĞMIYOR GELİŞMELER UMUT VERİYOR...

►► Kitlelerin içinde bulundukları koşullardan hareketle radikalleşme eğilimi içinde olması önemsenmelidir. Çünkü bu olgu, devrimci ve komünist harekete görevlerini hatırlatmakta ve yeni görevler yüklemektedir. Diğer yandan bu öfke ve tepkinin, beraberinde ilerici devrimci saflarda dahi *“ne olursa olsun AKP gitsin”* düşüncesini oluşturması üzerinde özel bir önemle durulmalıdır. ◀◀

Emperyalist sistem, çapı giderek büyüyen bir krizle karşı karşıya. Tekelci burjuvazinin elinde biriken sermaye, sahip olduğu pazarlar, teknoloji ve bilim devasa boyutta olmasına rağmen 2020 krizi, kendinden önceki tüm krizlerden daha boyutlu ve daha yıkıcı bir şekilde seyrediyor.

Aralık 2019’da Çin’in Wuhan şehrinde baş gösteren koronavirüs’ün çok kısa sayılabilecek süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alması ile şaşkına dönen egemen güçler (emperyalistler ve uşakları), süreci nasıl yöneteceklerini bilmeksizin temsil ettikleri sınıfın çıkarlarını garanti altına almanın telaşına düştüler. Birçok emperyalist ülke, sermaye birikimlerinin kendilerine yeterli olduğunu, sağlık alt yapılarının ihtiyacı karşıladığını, gıda sıkıntılarının olmayacağını açıklasa da, gerçek, kısa sürede ortaya çıktı ve birkaç ay sonra burjuva iktisatçılar *“böyle giderse dünya ekonomisinin çökeceği”*nden söz etmeye başladılar.

Emperyalist hükümetler, burjuva iktisatçılar üzerinden bu krizin kapitalizmin kendi iç krizi olmadığını, dış bir kriz (pandemiden kaynaklı) olduğunu dünyaya yaymaya çalıştılar. Oysa 2020 krizi, kapitalizmin iç krizidir. Planlı bir ekonomi üzerinden yürümeyen, daha fazla kâra dayanan aşırı üretim, krizin esas nedenidir. Her devrevi kriz, bazı yıkıcı sonuçlara yol açar. Emperyalistler krizi atlatamadıklarında kriz, yeni bir savaşa yol açabilir. Elbette bu, her krizin mutlaka bir savaşa sonuçlanacağı anlamına gelmez. Krizin her yerde aynı olmamakla birlikte; komünist partisinin işçi sınıfını örgütlenme düzeyine bağlı olarak kitlesel ayaklanmalara, devrimlere yol açması da mümkündür. Krizle birlikte içte gericileşen rejimlerin daha da baskıcı bir düzene (faşizme) geçerek kitleleri baskıyla sindirmeye çalışmalarının en kanlı örneklerini çok kez yaşadık. Tüm bu olasılıklar, krizin yönetilebilmesi ya da yönetilememesiyle ilintilidir.

2020 krizi, kapitalizmin egemenlik tarihi içinde en büyük krizlerden biri olarak anılacaktır. Yıllar sonra konuşulduğunda **“pandemi öncesi-sonrası”** gibi bir belirlemeyle izah edilmesi yanlış olmayacaktır. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı, II. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi-sonrası belirlenmesinde olduğu gibi.

Emperyalistler gidişatin iyi olmadığını biliyorlar. Sistemin büyük bir kriz içinde olduğunu gizlemeye çalışsalar da su alan gemide tehlike giderek büyüyor. Yıkılmaz olduklarını ispatlamak için güzellmeler yaparak kitleleri sakinleştirmeye çalışsalar da propagandaları yığınların öfkesini dindirmeye yetmeyecektir. Çünkü ezilen emekçi kitleler, egemen sınıfların sözcülerinin propagandalarını dinlerler, hatta motive olup alkışlarlar ama sonrasında markete-pazara gidip gerçeklerle-patates/soğan fiyatıyla karşılaşır. Nitekim **bugün** özellikle ülkemizdeki durum budur.

Lenin’in, emperyalizm tahlilinde belirttiği gibi **kapitalizm, kriz demektir**. Her kriz, üretim fazlalığından ortaya çıkar. I. ve II. Emperyalist Paylaşım Savaşları dünya ekonomik krizinin atlatılamaması sonucu patlak vermiştir. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında tekelci kapitalist sistem, 1960’ların son çeyreğine kadar görece **“istikrarlı bir süreç”** yaşadı. Bu tarihten yaklaşık 15 yıl sonra hem politik hem de ekonomik olarak bir krize karşı karşıya geldi. 1966 yılında Çin’deki Büyük Proleter Kültür Devrimi, 1968 gençlik hareketi, Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı, Filistin direnişi dünyada devrimci durumun en parlak dönemi olarak kayıtlara geçti. 1974 dünya petrol krizi ile birlikte emperyalist sistem, krizi atlatmak için hem içte hem de dışta daha saldırgan bir sürece girdi; işgaller, bölgesel savaşlar ve faşist rejimler vasıtasıyla sömürge ve yarı-sömürgelerdeki halk hareketlerinin bastırılması süreci yaşandı. Sistem, 1990’larla birlikte yeni bir sürecin doğduğunu ilan etti. Sovyetler Birliği’nde 1956 yılında başlayan geriye dönüş, Sovyetler’in dağılmasıyla sonuçlandı. Rus Sosyal Emperyalizmi dışında kalan diğer emperyalist ülkeler, bu fırsatı iyi kullanmaya çalıştılar. **“Tarihin sonu”, “elveda proletarya”** gibi ideolojik tezlerle kitleleri etkilemeye çalışan burjuva ideologlar, bu durumu kapitalizmin **“üstünlüğü ve yıkılmazlığı”** üzerinden teorileştirmeye çalıştılar. 1990’larda emperyalistlerin görece bir istikrar dönemi yaşamayı, üretimdeki gelişmeyle izah edilebilir.

Emperyalistlerin **“güçlülük”** teorisinin temel argümanı, bilim ve teknoloji-deki gelişmelerdi. Bilgisayar, cep telefonları, internet, silah teknolojisinin gelişimi vb. emperyalist sistemin devamında önemli bir gelişme olarak ortaya çıktı. Bu sürecin sonunda ortaya atılan **“küreselleşme”** kavramı da kapitalizmin gelişmesinde yeni bir ivme olarak ortaya çıktı. Dünyanın **“artık bir köy”** olduğu tezi

ile sermayenin önündeki tüm engellerin kaldırılrsa ve çeşitli uluslararası ticari anlaşmalarla kapitalizm dolu dizgin ilerlese de bir süre sonra duvara çarptı. Küreselleşmenin bir balonundan ibaret olduğu çok geçmeden ortaya çıktı.

2000'lerle birlikte emperyalist sistemin bolca propagandasını yaptığı küreselleşmenin dünyaya bolluk ve özgürlük getirmedığı bizzat kendi ideologları tarafından dillendirilmeye başladı. Artan üretimle birlikte daralan pazarlar gerçekliği, emperyalistler arası çelişkinin de kızışma nedeni olarak büyüdü. Emperyalistler arası çelişkiler, yeni güç dengelerini de ortaya çıkardı. Çin, yükselen bir güç olarak tüm emperyalist güçleri tedirgin etmeye başladı. ABD-Avrupa Birliği arasındaki çelişkiler, Rusya öncülüğüne gelişen Şangay İşbirliği Örgütü bloklaşmanın bir diğer ucu olarak çelişkilerin derinleşmesinde önemli bir etken oldu. 2008 dünya ekonomik krizi, her ne kadar emlak alanında patlak verdiyse de kriz sadece görünen yüzüyle açıklanamaz.

2008 krizi, emperyalist-kapitalist sistemin derinliklerinde birikenin yüzeye vurma haliydi. Bu krizin fay hattı, 1974'de başlayan petrol krizine kadar gitmektedir.

2008 krizinden her ülke farklı boyutlarda etkilense de yol açtığı sonuçlar çok farklı olmadı: Dünya ekonomisi beklenmeyen şekilde sert bir daralma yaşadı. Daralan ekonomi beraberinde devasa boyutta bir işsizliği getirdi. İhracata dayalı ekonomiler üretilenleri satamadığı için kriz bu ülkeleri daha da etkiledi. Örneğin 2008 ekonomik krizinde ABD ekonomisi **“yüzde 6.4”** daralırken, Japonya'daki ekonomik daralma **“yüzde 12.4”**e ulaşmış, benzer şekilde, Avrupa Birliği, Çin ve Rusya da krizden ciddi olarak etkilenen ülkeler olmuştur. 2008 ekonomik krizi atlatılamadığı için 2009 yılına gelindiğinde işsizlik rakamları devasa boyutlara varmıştır. Buna göre ABD'de yüzde 8.9, Çin'de yüzde 9.0, Almanya'da yüzde 8.1, Japonya'da yüzde 4.8, Rusya'da yüzde 10.0 işsizlik yaşanırken Türkiye'de ise işsizlik yüzde 16.1 düzeyine çıkmıştır.

Pandemi Neden Değil Sonuçtur!

Salgının her şeyi etkilediği bir gerçeklik olsa da doğru belirleme, yukarıda da vurguladığımız gibi 2020 krizinin kapitalizmin iç krizi olduğudur. Nitekim pandemiyle birlikte kriz, kapitalist tekellerin kâr uğruna dünyayı nasıl bir felaketin eşiğine getirdiğini bir kez daha kanıtladı. Koronavirüs, bozulan doğal dengenin doğrudan sonucu olarak artan hastalık türlerinin toplumsal sağlığı nasıl tehdit ettiğini gösterdi. Kapitalizmin aşırı kâr hırsıyla yağmalanmadık, pazara sunulmadık alan bırakmaması, doğaya daha da müdahil olması beraberinde denge- nin bozulmasına yol açtı.

Salgınla birlikte emperyalizmin çürümüş bir düzen olduğu gerçeği kitlelerce bir kez daha görüldü. Öyle ki, hastalığa yakalananların sayısı 50 milyonu geçmiş, hayatını kaybedenlerin sayısı ise yine bir buçuk milyona yaklaşmıştır.

Aynı zamanda emperyalist-kapitalist sistemin nasıl da kırılan ve kaygan bir zemine sahip olduğu da bu sayede daha açık hale geldi. Bir süreliğine dünya çapında üretime ara verilmesi kapitalist sistemde etkisi uzun sürecek iz bıraktı. Hisse senetlerinin alınıp satıldığı borsalarda büyük düşüşler yaşandı. En fazla etkilenenler İngiltere'deki FTSE, ABD borsaları, Frankfurt borsası, Japonya'daki Nikkei ve Şanghay borsası oldu.

Pandemi ile birlikte üretimdeki daralma kitlesel işsizliği beraberinde getirdi. Bu süreçte ABD'de işsizlik oranı yüzde 10.4 olarak kayıtlara geçerken, Japonya'da yüzde 3, Almanya'da yüzde 3.9, İngiltere'de yüzde 10.4, İtalya'da yüzde 12.7, Kanada'da yüzde 7.5 oranında artmıştır. Türkiye'de ise *"Geniş tanımlı işsiz sayısının Kovid-19 öncesi sayının da dahil edilmesiyle 10 milyon bandına yaklaşacağı tahmin edilmektedir. Geniş tanımlı yaklaşık 3.5 milyon ilave işsiz artışı olacağı tahmin edilmektedir."* (HDP Ekonomi Komisyonu Raporu)

Genç kesimler ve kadınlar bu sürecin tartışmasız en fazla etkilenen kesimi oldu. Dünya çapında okulların kapatılması, mezun olan gençlerin iş bulamaması, genç intiharların kitlesel artışında da görüleceği gibi geleceksizlik duygusunu derinleştirmiştir. Kadınlar ise dünya toplam istihdamının sadece yüzde 39'unu oluşturmalarına karşın, erkek çalışanlara göre işten çıkartılmalarının yüzdesi çok daha fazla. En son uluslararası danışmanlık şirketi McKinsey'in yayımladığı analize göre, dünya genelinde kadın çalışanlar işlerini kaybetme konusunda erkeklere oranla 1.8 kat daha savunmasız, yani neredeyse iki kat.

Pandemi ile birlikte kısa çalışmanın yürürlüğe girmesiyle işçi ve emekçilerin gelir düzeyi düşmüş ve alım gücü de buna göre erimiş oldu. Avrupa'da kısa çalışma ödeneği İngiltere'de yüzde 19, Almanya'da yüzde 23, İtalya'da yüzde 29, Fransa'da yüzde 41 olarak kayıtlara geçti. Türkiye'de ise pandeminin ilk aylarında kısa çalışma ödeneğine 3.5 milyon kişi başvurmuştur. Nisan ayında bu ödeneği alanların sayısı 2.5 milyon kişi artmıştır.

Dünya çapında ekonominin yüzde 4'e gerilediği ve bunun 1930 yılından bu yana en büyük düşüş olduğu belirtilmektedir. Emperyalist ülkeler, krizi yönetmek ve kendi ulusal tekellerini kurtarmak için merkezi bütçeden tekellere büyük mali yardım aktardılar. Ki bu durum *"serbest piyasa"*, *"devletin piyasalardan elini çekmesi"* gibi burjuva yalanlarının bir kez daha teşhir olmasına neden oldu.

Krizden en fazla etkilenen bir diğer kesim ise küçük işletmeler ve hizmet sek-

törüdür. Birçok küçük aile işletmesi, bu dönemde ya iflas etti ya da geçici olarak kapandı. Yüz binlerce insanın bir anda işsiz kalması krizin boyutunu gösterdi. Ki küçük aile işletmesi denen yerlerin büyük çoğunluğunun kadınların ücretsiz emeğine dayandığını da not etmek gerekir.

Covid 19; Dünya Çapındaki Etkileri ve Yıkım

Covid-19, Ocak ayından itibaren tüm dünyaya yayılmaya başlamasıyla kitle-sel bir salgına dönüştü. Virüs, insan sağlığı açısından büyük bir risk olarak yayıl-maya devam ediyor. Sağlık sistemlerinin çökmesiyle baş edilemeyen salgın, bir kez daha halk sağlığının köklü çözümünün bu sistemde mümkün olmadığını gös-terdi. Emperyalist-kapitalist ülkelerdeki sağlık sisteminin kâr üzerinden yürüyor olması milyonlarca insanın sağlık imkanlarına ulaşmasını engelledi.

ABD’de sağlık sigortalarının olmamasından dolayı yüz binlerce insan, basit bir tedaviyle iyileşme şansına sahipken hayatını kaybetti. Fransa, İngiltere, Almanya, Hollanda vb. ülkeler, ekonomik imkânları ve sağlık alt yapılarının oldukça güçlü olmasıyla övünürlerken, birdenbire durumun tersine dönmesi, tek çare olarak insanlara evlerine kapanmalarını önermeleri ve yer yer yasaklar getirerek virüsü önleme çabaları yetmedi ve bu emperyalist merkezlerde de yüz binlerce insan hayatını kaybetti. Yoksul ve ekonomik olarak kendine yetmeyen ülkelerde ise tam bir insanlık dramı yaşandı/yaşanıyor.

Pandeminin başlangıcında İngiliz emperyalizmi hiçbir önlem almayacağını açıkladı. Bunu **“sürü başışıklığı politikası”** olarak gerekçelendirdi. Emperyalist sis-tem açısından insan hayatının önemli olmadığı, geniş kitlelerin **“sürü”** olarak gö-rüldüğü daha net olarak ortaya çıktı. ABD’de Trump, insanlarla dalga geçerek hiçbir önlem almaya yanaşmadı. **“Covid 19’dan kârlı çıktıklarıyla övünen”** Trump, **“çamaşır suyu içmeyi”** öğütlerken, en çok vaka ve ölümlerle başı yine ABD çekti. Ardından en fazla ölüm Brezilya ve arkasından Afrika’da meydana geldi.

Sağlık alt yapısı yok denecek durumda olan birçok Afrika ülkesinde insanlar kaderleriyle başbaşa bırakılmış durumda. 2 milyona varan vaka sayısı ve bin-lerce ölümle Afrika alarm vermeye devam ediyor. Asya kıtasında, Hindistan’da kitlesel bir yoksulluk yaşanıyor ve sağlık hizmeti, en zor ulaşılan hakların başında geliyor. Yoksul yerleşim yerlerinde sağlık ocağı dahi bulunmuyor ve 3 milyonu geçen vaka sayısı ile yüz binin üzerinde insan hayatını kaybetmiş durumda.

Kriz, her ülkede farklı bir düzeyde gelişse de sistemin aynılaştığı bir durum-dan da söz etmek yanlış olmayacaktır. Artan işsizlik ve yoksulluk, yeni halk ha-reketlerinin de habercisi niteliğindedir. Egemen tekelci burjuvazi içte daha da

otoriterleşecek, baskıcı uygulamalar ve hak gaspları daha da artacaktır. Ki bunun örneklerini, işçi sınıfına dayatılan yer yer eski kölelik sistemindeki çalışma biçimlerinde, kadınlara yönelik kürtaj yasakları, İstanbul Sözleşmesi'nin iptali gibi saldırılarda, torba yasalarda vs. bugünden açıkça görüyor ve yaşıyoruz.

Pandemiyle birlikte ayrıca yürürlüğe giren birçok uygulama, yeni çıkartılacak yasalarla kalıcı hale gelecektir. Sokağa çıkma yasağı, daha fazla denetim, seyahat kısıtlamaları, sağlık alanında yeni uygulamalar vb. olarak halka dayatılan bazı kurallar kalıcılışacaktır. Sağlık gerekçesiyle toplanma, gösteri ve etkinliklere uzun süre izin verilmemesi ya da sınırlama getirilmesi, telefonlar üzerinden izlenme vb. tüm bunların yeni dönemin uygulamaları olarak hayata geçirilmesi, hükümetlerin planlamaları arasındadır.

Çalışma şartlarının ağırlaştırılmasıyla esnek çalışma, ücret düşüklüğü, evden çalışmanın yaygınlaştırılması, sendikaların devre dışı bırakılması, grev ve direnişlere sınırlama getirilmesi-yasaklanması vb. yeni çalışma koşulları krizin sonucu olarak geniş halk kitlelerini etkileyecektir.

Türkiye gibi faşizmle yönetilen ülkelerde ise baskılar daha da artacaktır. Kitlesel işsizlik en büyük sorun olarak toplumu etkileyecek ve yoksulluk kitlesel bir boyut kazanacaktır. Kriz yeni göç dalgalarını da hızlandıracaktır. Hem iç göç hem de kıtalar arası göç artacaktır/artmaktadır.

Emperyalistler Arası Çelişkiler Daha Da Derinleşecektir!

Pandemiyle birlikte artan ve artacak olan emperyalistler arası çelişkilerde zarar görecektir olan yine ezilen halklar ve emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve emekçiler olacaktır. Emperyalistler arası çelişkiler, elbette pandemi öncesi de vardı. Nüfuz alanlarının genişletilmesi ve pazarlara hakim olmak çelişkinin temelini oluşturuyordu.

Ortadoğu, 2011 yılından bu yana çelişkinin en keskin yaşandığı alan oldu. **“Arap Baharı”** olarak bilinen halk ayaklanmalarına doğru bir önderlik yapılamamasından dolayı bu ayaklanmaların bazıları kısa sürede ya bastırıldı ya da mevcut iktidarlar el değiştirerek yeniden emperyalistlerin denetimine girdi.

Suriye ve Libya'da ayaklanmaların iç savaşa dönüşmesi ile birlikte her iki ülke de emperyalistlerin dalaş alanına dönüştü. Zengin petrol kaynaklarına sahip Libya'da durumun nereye evrileceği daha netleşmemekle birlikte Fransa, Almanya, İngiltere ve Rusya'nın Libya'yı tek başlarına ele geçirme ya da paylaşma mücadelesini devam ediyor. Türk devleti de Libya'da pastadan pay alamayacak olsa da yeni Osmanlıcılık hayallerinin test edildiği bir alan oldu.

2011 yılından bu yana devam eden Suriye iç savaşında zaman zaman sona gelindiği tartışılrsa da 9 yıldır Suriye, emperyalistler arası güç mücadelesinin arenası oldu. İlk başlarda Almanya, Fransa ve İngiltere'nin de dahil olduğu hakimiyet mücadelesinde, bugün esas mücadele Rusya ve ABD arasında sürmektedir.

Rusya, 2014 yılında Esad rejiminin teklif ettiği iş birliğine evet diyerek bugünkü konumuna geldi. Rusya, Ortadoğu'da son 6 yıldır olduğu kadar güçlü olmamıştı. Akdeniz'de elde ettiği güç de hesaba katıldığında, bu coğrafyada etkin emperyalist bir güç olarak konumlanmış bulunmaktadır. ABD emperyalizmi ise Suriye'deki varlığını kimi zaman Türk devleti, kimi zaman Kürtlerle geliştirdiği ittifak üzerinden sürdürmeye çalışıyor. Geçtiğimiz aylarda Kürt güçlerinin hakimiyetinde bulunan petrol alanlarına ilişkin yaptığı anlaşmayla "*ben de varım*" dese de bu durum, gelişmelere bağlı olarak değişim gösterecektir. Rusya'nın Eylül ayı içinde Moskova'da yaptığı görüşmede Kürtleri Esad rejimini tanımaya ikna etmeye çalışması, dengelerin yeniden kurulmasının işareti olarak okunmalıdır. Kürt halkı, bir denge unsuru olarak hala önemli bir yerde duruyor olsa da tehlike bitmiş değildir. Suriye iç savaşında Kürtler önemli bir statü elde ettiler.

Devrimin korunması bugün Kürt halkı açısından hayati bir yerde durmaktadır. Ancak herkes bilmektedir ki; emperyalistlerin kendi çıkarları her zaman esastır. Ulusal demokratik devrimlerin politik özü ise, emperyalizme karşı duruş ve ondan kopuştur.

Suriye iç savaşında, devrimciler ve komünist güçlerin ödediği bedel, Rojava Devrimi'nin gerçekleşmesindeki katkıları bir yana bırakılamaz. Devrimci partiler ve komünist güçler, savaşın her aşamasında, her işgalde, cephede can bedeli savaşarak Kürt halkı ile omuz omuza oldular. Bu anlamda da devrimci güçlerin gelişmeleri yakından takip ederek yeni taktikler geliştirmesi önemli bir yerde duruyor.

Suriye iç savaşının ortaya çıkardığı bir diğer gelişme de, Ermeni halkının kendi kimliğiyle ortaya çıkmış olmasıdır. 1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun soykırımından kurtularak Suriye'ye yerleşen Ermeniler, örgütlenmedikleri için zamanla kimliklerini kaybetmiş ve Ermeni ulus kimliğini, dilini unutarak önemli oranda asimile olmuşlardır. Rojava Devrimi, Ermenilerin ulusal kimliklerinin yeniden kazanılmasında tarihi bir rol oynadı. Bugün artık bir örgütlülükleri ve askeri bir gücü olan Ermeni halkının yeni oluşumda, başta anadilde eğitim olmak üzere taleplerinin dikkate alınması bir zorunluluktur.

Suriye iç savaşında, Türk devleti, işgalci bir güç olarak yeni Osmanlıcılık hayalleriyle savaşın bir tarafı oldu. Dayandığı IŞİD, El-Nusra vb. çeteler üzerinden

etkin olmaya çalıştı, bu çetelerin yetmediği durumlarda ise doğrudan kendi ordusuyla işgaller gerçekleştirdi. Efrin, idlib gibi toprakları işgal eden Türk devletinin ikili bir stratejisi vardı. **Birincisi:** İşgal ettiği toprakları ilhak ederek bir daha çıkmamak; **ikincisi** ise Kürtleri ezerek Rojava Devrimi'ni boğmak. Türk devleti, halkı katletse de istediği amaca ulaşamadı. İşgal ettiği topraklarda varlığını sürdürse de bunun da geçici olduğu bilinmelidir. Suriye rejimi toparlanıp güçlendikçe arkasına aldığı Rusya üzerinden Türk devletinin işgal ettiği topraklardan çıkartılması, olmadığında savaşa girmesi olasılık dışı değildir. 6-7 Eylül 2020 tarihinde Rus Dışişleri Bakanı Lavrov'un Şam'a yaptığı ziyaretin ardından İdlib'de Suriye ve Rusya hava güçlerinin, İdlib ile Hama arasındaki Zaviye, Lazkiye kırsalında bulunan Heyet Tahrir El Şam ve diğer cihatçı çetelere yönelik saldırılarını bu çerçevede okumak gerekir.

Suriye ordusunun Rusya denetiminde İdlib'de ilerlemesi ve bazı Türk mevzilerinin vurulması yeni gelişmelerin habercisi niteliğindedir. Rusya, her ne kadar Türkiye'yi şimdilik karşısına almasa da bu ileride almayacağı anlamına gelmiyor. Türkiye, belli bir hazırlık yapsa da ekonomik kriz ve uluslararası gelişmeler, Türk devletinin yeni bir savaşa girmesini engelleyen faktörler olarak durmaktadır.

Emperyalistler arasındaki çelişkiler hem tek tek emperyalist ülkeler hem de emperyalist bloklar üzerinden kızışacaktır. Çelişkilerin bir dünya savaşına evrilmesi şimdilik mümkün görünmese de bir dünya savaşı tehlikesinin tamamen devre dışı bırakıldığı olarak da okunmamalıdır. En görünür çelişki, ABD ve Çin arasında giderek büyümektedir. Bu, çelişkilerin bir yanıyla ve aynı zamanda Asya'ya kaydığını gösteriyor.

Salgınla birlikte Trump, Çin'e ekonomik bir savaş ilan etmiş, salgına Çin'in neden olduğunu ve bunun bedelinin onlar tarafından ödenmesi gerektiğini açıklamıştı. Ayrıca Trump, Çin mallarının ABD'ye girişinin yasaklanacağını, bazı mallara yüksek gümrük uygulanacağını da açıklamış ve Çin ile tansiyonu hiç düşürmemişti. 22 Temmuz'da ABD'nin tek taraflı olarak Çin'in Houston Başkonsolosluğu'nu iki gün süreyle kapatması gerginliği daha da artırdı. ABD'nin her dört yılda bir açıkladığı son stratejik belgede de altını çizdiği gibi kendisi için tehlikenin "Ortadoğu'dan Asya Pasifik'e" kaydığını açıklaması da esas olarak Çin'i işaret etmektedir. Ayrıca ABD'nin Çin ve Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığında Hindistan'ı destekleyeceğini açıklaması da çelişkinin yeni bir boyutunu ortaya koymuştur.

ABD'nin Çin'le olan çelişkisi Barack Obama döneminde ABD savaş gemilerinin yüzde 60'ının 2020 tarihine kadar Hint-Pasifik bölgesinde kalacağını açıkla-

masından bu yana daha da derinleşmiştir. Trump, bu çelişkiyi derinleştirerek devam ettirdi. Diğer yandan Trump'ın yerine başkanlık sarayına yerleşecek olan Biden'ın ise, Çin'le mücadeleyi daha da derinleştirmekten yana olduğu gözönüne alınırsa bu çelişkinin daha da sertleşeceği açıktır.

ABD için diğer bir tehlike de Rusya'dır. Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi sonrası G 8'den çıkartılması ve bir dizi ambargo kararı bu çelişkinin dışa vuran görünümüydü. ABD ile AB arasındaki çelişki de önümüzdeki sürecin bir diğer çelişkisi olarak öne çıkacaktır. İngiltere'nin AB'den çıkmasında ABD'nin desteğini alması, güçlü bir AB'nin ABD'nin önünü kestiği düşüncesinden ileri gelmektedir. Almanya Başbakanı Merkel'in dönem dönem yaptığı *"artık ABD'ye güvenemeyiz"* şeklindeki açıklamaları bu çelişkinin dışı vurumu olarak okunmalıdır. Fransa-Almanya ittifakıyla geliştirilen Avrupa Ordusu projesi de ABD karşısında yeni ittifakların doğuşuna işaret eden bir gelişmedir. ABD, imza attığı birçok anlaşmadan çekilerek diğer güçlere meydan okusa da bu ABD'nin istediği gibi hareket etmesine pek de fayda sağlamadı. İklim anlaşmasından, ikili ticari anlaşmalardan çekilmesi ve koronavirüs sonrası Dünya Sağlık Örgütü'nden çıkma kararı alması ABD ve diğer emperyalist güçler arası çelişkilerin bir diğer boyutu olarak ele alınmalıdır.

Rusya, emperyalist çelişkilerin bir diğer ucunda yer almaktadır. Ukrayna'ya saldırısı, Kırım'ı ilhak etmesi sonrasında tecrit edilmesi, yaptırımlara maruz kalması Rusya'yı geriletmeye yetmemiştir. Ortadoğu'ya yerleşmesi, İran'ı yarına alması, Çin'le geliştirdiği ilişkinin yanında sahip olduğu doğalgaz Rusya'yı yeniden kabul edilir bir güç düzeyine getirmiştir. ABD ve Fransa'nın Rusya'nın yeniden G 7'ye dahil edilmesi talepleri bunun göstergesi idi.

Diğer yandan Avrupa Birliği'nin kendi içindeki bütünlüklü görüntüsü, koronavirüs ile birlikte yeni çelişkileri ortaya çıkardı. Krizle birlikte içe dönük ekonomik tedbirler, birliğin kendi içindeki *"birliğine"* gölge düşürdü. AB bütçesinden ekonomileri zayıf ülkelere yapılacak yardımlarda dahi bir anlaşmaya varmada zorlanan birliğin, gelecekte yeni çelişki ve çatlaklar yaşaması beklenmektedir.

Ekonomik kriz derinleştikçe çelişkiler daha da boyutlanacak ve birlik içinde bloklaşmalar da aynı orada gelişecektir.

Afrika, pazar hakimiyetinde emperyalistlerin iştahını kabartan önemli bir coğrafi alanlardan biri durumundadır. Afrika işlenmemiş yer altı ve yer üstü zenginlik kaynaklarıyla tüm emperyalist ülkelerin ve emperyalist blokların gözü diktiği büyük bir kıta. Aynı zamanda halklarının açlıktan ölümlerde en önde gelen kıta olması; demir, bakır, titanyum, petrol gibi yeraltı zenginlikleri, kauçuk, pamuk, kakao, çay, muz gibi tarımsal çeşitliliği ile büyük tezat oluşturmaktadır.

ABD, Çin, Rusya ve AB gibi emperyalist güçler, birbirleriyle yarışarak bu zengin pazarı kendi denetimlerine almak istiyorlar.

AB içinde Almanya, Avusturya ve Fransa öne çıkarken, birlikten ayrılmış olsa da İngiltere, Afrika üzerindeki rekabet savaşında diğer güçlerden geri kalmıyor. Rusya, eskiye dayanan ilişkileri üzerinden ileri çıkmakta, Çin ise daha fazla borçlandırarak Afrika'yı kendi pazar alanı olarak korumaya çalışmaktadır. Çin ve Afrika kıtasının ilişkileri sadece bugünle izah edilmez.

Mao Zedung önderliğindeki Çin Halk Cumhuriyeti, 1956 yılında Cezayir, Gine, Zambiya, Angola, Mozambik vb. ülkelerde emperyalizme karşı yükselen ulusal kurtuluş mücadelesinde bu ülkeleri karşılıksız desteklemiş ve bağımsızlıklarına kavuşmalarına katkı sunmuştu. Mao'nun 1976'daki ölümünün ardından ÇKP içindeki yeni burjuvazinin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte 1980 yılından sonra Çin Sosyal Emperyalizmi ise sömürmek amacıyla kıtaya ağırlık vermiştir.

Afrika'ya üşüşen emperyalistler, birçok ülkeyi ağır borç yükü altına sokarak yoksulluğu büyütmüşlerdir. Afrika, emperyalist güçlerin rekabet alanı haline geldiğinden bu yana zenginlik kaynaklarını kaybetmiş, darbeler tetiklenmiş, iç savaşlarla ekonomik birikimlerini emperyalist silah tekellerine kaptıran ülkeler kitlesel işsizlik, hastalık ve yoksullukla başbaşa kalmıştır. Tek kârlı çıkan yine emperyalistler olmuştur.

Dünyada Devrimci Durum...

Kriz, aynı zamanda yönetememe halidir. Yönetimlerin zora dayandığı, otoriteleşme ve faşist yasaların daha fazla yürürlüğe sokulduğu kriz dönemlerinde dünya ölçeğinde devrimci durum da giderek yükselir. Türkiye gibi ülkelerde, devrimci durum sürekli iken, emperyalist ve kapitalist ülkelerde kriz aynı zamanda devrimci bir durumu da beraberinde getirir. Krizden bir devrim çıkartmak ise komünist partisinin sınıf ve emekçi halk içindeki örgütlenmesine, onları devrim mücadelesine seferber etmesine bağlıdır.

Koronavirüs'ün büyüttüğü kriz, yeni uygulamaları, baskı ve hak gaspları kadar kitlelerin direnişinin de habercisidir. Buna dipten gelen dalga da diyebiliriz. Biriken enerjinin yüzeye vurması, kitlelerin kimler tarafından örgütlendiğiyle doğrudan ilgilidir. Kendiliğinden hareket olarak ortaya çıkan kitle hareketlerinin devrim adına bir sonuç alması mümkün değildir. Her kendiliğinden hareketin belli bir direnç sınırı vardır ve o sınıra geldiğinde sönmek zorundadır. Reformist hareketin de sınırı sistemin sınırlarıyla çevrilidir. Devrim ise bir alt üst oluşturmaktır. Eskinin yıkılarak yerine yenisinin, demokratik halk iktidarı ve sosyalizmin gelmesidir.

Pandemiyle birlikte gelişen sürece baktığımızda, tüm dezavantajlara rağmen halkın öfke ve tepkisinin eve kapatılmasının mümkün olmadığını görürüz. Kitleler her fırsatta sokakları doldurarak her şeyi değiştirmeye muktedir olduklarını gösterdiler. ABD, kitle hareketinin gelişkinliği açısından en dikkat çeken ülke oldu. İrkçi polislerce katledilen George Floyd'un ölüm haberinin duyulmasıyla başlayan eylemler, ülke çapında büyük bir halk hareketi yarattı. Salgının ABD'yi ciddi olarak etkilediği bir dönemde, 25 Mayıs 2020 tarihinde başlayan hareket karşısında Trump'ın eylemleri bastırmak için 1807 tarihli Ayaklanma Yasası'nı yürürlüğe koyacağı tehdidi bile kitlelerin öfkesini bastırmaya yetmedi. Trump, direnişte aktif yer alan Antifa hareketini hedef göstererek, polise sınırsız yetki verdi ancak polis şiddeti de direnişi durdurmaya yetmedi.

Üç hafta boyunca dünyanın en büyük haydut devletinin merkezinde patlak veren halk direnişi, kitlelerin gücü karşısında hiçbir gücün duramayacağını gösterdi. Aylarca süren direniş, köleliğin kaldırıldığı tarihe denk gelen 19 Haziran 2020 tarihinde daha da büyüdü. Bu tarihte işçi sınıfının katıldığı gösteriler, direnişe yeni bir boyut kazandırdı. Liman işçileri, örgütlü oldukları 29 limanda 8 saatlik iş bırakma eylemiyle ABD rejimini ciddi anlamda tedirgin etti. Aynı tarihlerde 500 iş yerinde başlayan grevler, ülkede çapında kitlesel bir direnişe dönüşerek toplumsal bir umuda yol açtı.

Floyd'un katledilmesi sadece ABD'de değil dünya çapında ırkçılığa karşı bir direnişe dönüştü. Salgının hızlı bir şekilde yayıldığı koşullarda, tüm engellemelere rağmen kitleler sokakları doldurarak sisteme meydan okudular. Avusturya, Fransa, Kanada, İngiltere, Avusturya, Norveç, Polonya, İtalya, Irak, Japonya, Tayland, Almanya, Latin Amerika, Meksika ve İsviçre'de vd. tüm engellemelere, polis saldırılarına, yasaklama ve tutuklamalara karşı kitlesel gösteriler gerçekleştirilerek ırkçılık lanetlendi.

Mart 2020 tarihinde İtalya'da ülkenin kuzeyindeki büyük şehirlerinde birçok fabrikada işçiler, çalışma koşullarının düzeltilmesi ve iş sağlığının güvenliğini içeren taleplerle greve gitti. Marghera'daki Fincantieri Tersanesi işçileri, Matova şehrinde hazır giyim fabrikasında çalışan işçiler, Roma'da IKEA mağazasında çalışan işçiler ve metal işçileri iş güvenliğinin sağlanması ve yaşam koşullarının düzeltilmesi için greve gittiler. 1 Mayıs'ın tüm Avrupa sokaklarında kutlanması da önemli bir mesaj oldu.

Türkiye'de tüm baskılara karşı başta Kürt güçleri olmak üzere devrimci ve ilerici güçlerin sokakta olması, protestolar örgütlemesi önemli bir yerde duruyor. Soma-Ermenek maden işçilerinin gasp edilen hakları için Ankara'ya yürü-

yüşleri, Cumartesi Anneleri'nin kayıpları arama mücadelesi, hapishanelerdeki direniş, kadın hareketinin başta İstanbul Sözleşmesi'nin sahiplenilmesi olmak üzere kadın katliamlarına yönelik direniş ve eylemleri, gençlik örgütlerinin başta Suruç Anması ve birleşik mücadele pratiğiyle faşizme meydan okuyan direnişi ve işçi grevleri anılmaya değer direnişler olarak tarihe geçmiştir.

Ülkedeki sınıfsal-toplumsal hareketliliğin önemli sacayaklarının bu süreçte eksiğiyle fazlasıyla önemli gelişmeler gösterdiğine dikkat çekmeliyiz. Özellikle HDP'ye ve yerel seçimlerle kazandığı belediyelere yönelik kayyum saldırılarına karşı örülen mevzi, uzun süreli bir direnişe dönüşme de, sokakta bir direnişle karşılaşmıştır. Her ne kadar bu direnişin ana gövdesini Kürt halkının direnişi oluştursa da devrimci ve demokratik çevreler de tepkilerini göstermiş, HDP ve Kürt halkının yanında olmuşlardır.

İşçi sınıfına yönelik saldırılar ve çalışma koşullarını kölelik sistemine çevirmeyi amaçlayan yeni düzenlemelerle orantılı bir şekilde yükselişinden bahsetmek mümkün değilse de, özellikle maden işçilerinin aylardır süren direnişi, yine inşaat işçilerinin sonuç alıcı etkili ve radikal potansiyel taşıyan eylemleri gibi hareketler önümüzdeki süreçte işçi sınıfı hareketinin daha da canlanacağını, radikalleşme eğilimleri taşıyacağını göstergeleri olarak okunabilir. Gençliğin bu yıl bahar aylarındaki birleşik örgütlü mücadelenin önemli bir örneği olarak harekete geçmesi, ortak eylemler örgütlemesi, yine mevcut durumda daha da ileri bir hatta faşizme karşı ortak bir mücadele hattı örülmesinin adımlarını atması gelecek açısından oldukça önemli bir başlıktır. Türkiye devrimci hareketinin gençliğinin ve Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin gençliğinin ortak bir platformda buluşması ve giderek militanlaşan bir hatta bulunması ülkemiz devrim mücadelesi açısından hayli önemli bir veridir. Bu bir yıllık sürecin en etkin, en militan ve birleşik mücadelesini gösteren hareketliliğin sahibi ise hiç kuşku yok ki, kadınların mücadelesi olmuştur.

Ne pandemi ne de devletin sokağa yönelik azgın saldırıları kadınları durdurabilmiştir. Tüm farklılıklarına rağmen, kadınların bu farklılıkları bir adım geride bırakarak ortak bir mücadele hattını örmesi, "Birlikte Güçlü" ifadesini sloganından çıkartıp güçlü bir şekilde sokağa yansıtması, dünyanın birçok ülkesinde milyonları sokağa döken kadın isyanının bir parçası olması vb. açılardan ülkemizdeki önemli bir direniş odağı olmuştur. Bu başarıyı, sadece hareketlilik anlamında değil, sonuç alması, taleplerini kazanması vb. anlamında da not etmek gerekir.

15 Ekim 2020 tarihinde Yunanistan'ın başkenti Atina'da kamu işçilerinin bir günlük grevi de önemli mesajlar içeriyordu. Yunanistan Kamu Çalışanları Fede-

rasyonu ve Orta Eğitimciler Sendikası'nın ortak çağrısıyla yapılan grev ülkede büyük bir etki gücü yarattı. 28 Eylül 2020 tarihinde Birleşmiş Hizmet Sektörü Sendikası (Ver.di), Yerel İşverenler Derneği'nin (VKA) çağrısıyla Almanya'da 130 toplu çalışma şirketinde 87 bin işçinin çalışma koşullarının düzeltilmesi amacıyla bir günlük uyarı grevi başlatmaları ve her gün bir eyalete yapılan grev ulaşımı felce uğrattı. Norveç'te toplu sözleşme görüşmelerinin ihlal edilmesinden dolayı 5 Eylül'de Kuzey Denizi'nde dört petrol kuyusunu kapatmak zorunda kaldı. 28 Eylül 2020'de Belçika'nın başşehri Brüksel'de toplu çalışma alanındaki işçiler çalışma koşulların iyileştirilmesi, sendikalar, emeklilik, işsizlik ve sağlık ödeneklerinin artırılmasını ve emeklilik aylığının en az 1.500 Euro'ya çıkartılması talebiyle bir günlük greve gittiler. Fransa'da işçiler, kamu çalışanları 16 Eylül 2020 tarihinde "*Macron, sen istemesen de biz buradayız*" sloganıyla Paris'te bir uyarı yürüyüşü yaptılar. Genel-İş Konfederasyonu (CGT) sendikasının çağrısıyla yapılan yürüyüşün sloganı, salgın nedeniyle birçok sektörde işten çıkartmaların ve hükümetin ekonomik-sosyal politikalarının protesto edilmesiydi. 16 Temmuz 2020'de İspanya'nın başkenti Madrid'de toplanan binlerce sağlık emekçisi, maaşlarının artırılması ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için hükümeti protesto ettiler. Ekim ayının son haftasında Polonya'da kürtajın yasaklanmasıyla sokakları dolduran kadınlar "*biz de varız*" dediler.

Salgının ikinci bir dalgayla dünyayı sarstığı günlerce Polonyalı kadınların direnişi daha da anlamlıydı. Sadece Polonya değil elbette, Meksika'da sadece yılın ilk dört ayında toplam 987 kadının katledilmesine karşı sokaklar tam bir ateş topuna dönerken, Kolombiya'da yoksulluğa karşı ayağa kalkan halkın kurduğu barikatların önünde yine kadınlar vardı... Kısacası pandemide kadınların öfkesinin isyana dönüştüğünü not edebiliriz.

Salgının birlikte dayanışma ağlarının örülmesi daha da önem kazandı. Burjuvazinin kitleleri bireyselleştirdiği koşullarda devrimci ve demokrat kesimlerin yanı sıra, örgütsüz insanların da kendi aralarında dayanışma ağları örmesi örnek bir davranış olmuştur. Bu tek başına kurtuluşun mümkün olmadığını göstermesi bakımından daha da önemli bir yerde durmaktadır.

Bunun dışında, pandeminin ve alınan önlemlerin bir "tezgah" olduğu fikrinden yola çıkanların da sokağa çıktığı bir dönem oldu bu süreç. Bu eylemler, Avrupa'nın ve ABD'nin çeşitli şehirlerinde de yaşandı. Bu eylemleri düzenleyenler aşırı sağcı, ırkçı, faşist gruplardı. Örneğin Almanya'da salgına ilişkin önlemleri protesto gerekçesiyle sokağa çıkan korona karşıtı gruplar içinde özellikle yer alan faşist parti ve örgütler "özgürlüklerin kısıtlanmasına hayır" sloganıyla çeşitli se-

hirlerde kitlesel gösteriler yaparak toplumsal bir etki gücü yaratmaya çalıştılar. Faşist çevrelerin örgütlediği bu protestoların deşifre olmasıyla kitle katılımının giderek düşmesi ise dikkat çekici bir yerde duruyor.

Umut Devrimde; Devrim MLM İdeolojisinin Rehberliğinde Ellerimizde Yüksелеcek!

AKP-MHP iktidarı hem ekonomik hem de politik bir kriz içindedir. Yönetemediği için de baskı ve şiddeti her geçen gün artırıyor. Rejim, ilk fırsatta kitlelerin sokağı zapt edeceğini bilmektedir. Gezi İsyanı'nda bu korkuyu fazlasıyla yaşayan AKP, yeni bir Gezi'nin ilkiyle aynı olmayacağını da biliyor.

AKP, devletin tüm kademelerine yerleşmiş uzun bir süreli hükümet olarak değil, R.T. Erdoğan'ın başkanlığında bir devlet olarak hareket etmekte. Kendi koydukları kuralların da önlerinde engel olduğunu görüyorlar. 2010 yılında, 12 Eylül Anayasasının "anti-demokratik olduğunu" ileri sürerek değiştirdikleri onlarca maddenin, bugün kendilerine fazla geldiğini pratikleriyle gösteriyorlar.

AKP, iktidar partisi olarak; MHP ve Vatan Partisi adı altında örgütlenen karşı devrimci güçleri de yanına alarak kurduğu "Cumhur İttifakı"yla yasama, yürütme ve yargıyı eline almış durumda. Kemalist devletin "cumhuriyet" olması, AKP için fazlaca bir sorun değil. Tüm faşist ülkelerdeki uygulamalar aslında benzerdir. Bir ülkede parlamentonun varlığı ile, bir başka ülkede parlamentonun ortadan kaldırılması arasındaki fark, niceldir. Türkiye, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine" geçtiğinden bu yana zaten kuruluşundan bu yana göstermelik olan parlamentodan da söz etmek artık neredeyse mümkün değildir.

AKP-MHP iktidarı için tehlike çanları çaldıkça faşist uygulamaların çeperi daha da genişliyor. Baskı, şiddet ve tutuklamaların artması iktidarın korkusundan ileri geliyor. Türkiye gibi ülkelerde devrimci durumun sürekliliğinin nedeni de budur.

Gülen Cemaati'nin darbe kalkışmasının hedefine ulaşamaması ile bunu "Allah'ın bir lütfu" olarak gören AKP, bu "lütfu" kalkan yaparak tüm topluma saldırdı. On binlerce insan işinden oldu, binlercesi tutuklandı. OHAL ve KHK uygulamasıyla ülke adı konmamış bir sıkıyönetimle yönetilmeye başlandı. Tüm muhalif sesler susturuldu, susturamadıklarını da tutuklayarak tehditle sindirmeye çalıştılar.

Salgınla birlikte hem sağlık alanı hem de ekonomi çökme noktasına geldi. Sağlıkta alt yapısıyla övünen AKP, salgınla birlikte Türkiye'nin en riskli ülke durumuna yükselmesine sebep oldu. Vaka sayısını sürekli saklayan, artan ölüm oranlarını "normal ya da bulaşıcı" hastalık olarak kayda geçiren ve bunu "ulusal

çıkarmak” olarak savunan insanlık ve halk düşmanı bir rejimle karşı karşıyayız. Özel hastanelerde parası olanın sağlığa eriştiği Türkiye’de, sosyal güvencesi olmayan milyonlarca insan kaderleriyle baş başa bırakılmış durumdadır.

AKP-MHP iktidarı, salgın döneminde T. Kürdistanı’nı da kendi kaderiyle baş başa bırakmıştır. Bölgede görev yapan sağlık çalışanlarının yaptığı açıklamalar, bir felaketin yaşandığını ve hiçbir önlemin alınmadığını göstermektedir. AKP, bu gerçeklerin açıklanmaması için de yasak getirmektedir. Bu durum sadece sağlık hizmetlerinin kısıtlı olmasıyla açıklanamaz. Temel mesele AKP iktidarının Kürt düşmanlığında yatmaktadır.

AKP’nin 18 yıllık iktidarı döneminde Kürt halkına yapılan saldırılar öncekilerini aratmayan düzeyde devam etti. AKP, her seçim döneminde Kürt oylarını almak için birçok vaatle bulunup sonradan bunları unutarak Kürt halkına ve kurumlarına saldırdı. “Barış” dedi, masayı devirdi; “kardeşlik” dedi milliyetçiliği körükledi; “insan hakları” dedi, katletti; “Kürt kardeşlerim” dedi, “tek millet, tek vatan, tek bayrak” diyerek ırkçılığı ödüllendirdi...

AKP iktidarı, batan ekonomiyle birlikte, işsizliği ve yoksulluğu unutturmak için dışarıda geliştirdiği saldırgan politikasını içte ırkçılığa dönüştürerek her fırsatta “ülkenin bekası” üzerinden kitleleri yedekleyip gemisini yürütmeye çalıştı-çalışıyor.

Irak işgali döneminde Musul ve Kerkük’e uzanmaya çalışan Türk devleti, o dönem bu savaşa müdahil olamayarak “fırsatı” kaçırınca 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşında Esad’ı hedefine koyarak Suriye iç savaşına dahil oldu. Desteklediği IŞİD çetelerini kendi vekalet savaşında sahaya sürmüş ve IŞİD üzerinden kendisine bir pay düşeceğini hesaplamasına karşın bu hayali, emperyalistler arasındaki çelişkilerden yararlanarak önemli adımlar atmış olsa da umduğu gibi gerçekleşmemiştir.

Suriye iç savaşının farklı bir kulvara kayması ve Kürtlerin 2014 yılında Rojava’da gerçekleştirdikleri devrimle burada önemli bir statü elde etmelerinden sonra, Türk devletinin de rotası değişmiştir. Tüm gücünü ve enerjisini Rojava’yı yıkma üzerine yoğunlaştıran Türk devleti bunda da başarılı olmamıştır. Rusya’nın devreye girmesi, ABD’nin Kürtlerle geliştirdiği ittifak, Türk devletinin işlerini daha da zorlaştırmış, işgal ettiği İdlib, Efrin vb. yerlerden çıkamayarak buraların artık kendine kaldığı hayaline kapılmış olsa da durumun böyle olmadığı, tersine doğru bir süreç girilmiş olduğu görünmektedir. Suriye’nin Türkiye’ye savaş ilan etmesi olası iken Rusya’nın ise, kendi çıkarları gereği Esad’ı cesaretlendirerek savaştan yana bir tutum geliştirmesi de şaşırtıcı olmayacaktır.

AKP iktidarı, son yılların en saldırgan dış politikasıyla ve Yeni Osmanlıcılık hayalleri ile hareket ettikçe batıyor. Suriye’de istediğini elde edemeyen devlet, Libya iç savaşına müdahil olmaktan da geri kalmadı. IŞİD artığı paramiliter güçlerin bir kısmını Libya’ya sürerek Libya petrollerinden pay alacağını düşünen TC’nin bu hayalleri daha şimdiden suya düşmüş görünüyor.

Ama kaybettikçe vatan-millet propagandasına sarılmaktan da geri kalmıyorlar. “Mavi Vatan” projesiyle Doğu Akdeniz’de doğalgaz aramasına çıkan Türkiye, en fazla bu proje üzerinden ırkçılığı körükledi. “Bütün cihanın kendilerine düşman” olduğunu ve “Türkiye’nin gelişmesini istemeyen dış güçlerin Mavi Vatan” projesine engel olmak istediklerini ileri sürerek “Türk-Yunan tarihsel düşmanlığını” propaganda ederek kendisine pay çıkartmaya çalıştıysa da başarılı olamadı. AKP’nin tek derdinin doğalgaz araması olmadığı, mevcut teknolojisinin dahi buna elvermediği bilinmesine rağmen bilinçli olarak sorun çıkartarak gözleri iç sorunlardan dışa çevirerek ırkçılık ve milliyetçilik üzerinden kitleleri etkilemeye çalıştığı ortadadır.

AKP’nin en son sarıldığı silah ise “tek millet iki devlet” edebiyatıyla Azerbaycan gerici devletin yanında saf tutarak, Azerbaycan- Artsakh (Dağlık Karabağ) arasındaki savaşa taraf olmasıdır. Türk devletinin bu tavrının önemli bir temellerinden birini kadim Ermeni düşmanlığı oluştururken, esasta Kafkaslar’da kendisine güçlü yer edinerek buranın zengin doğalgaz yataklarına ortak olma hayali yatmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun gerçekleştirdiği Ermeni Soykırımı’nı az bulmuş olacak ki AKP-MHP iktidarı, İHA’ların yanı sıra F-16 savaş uçaklarıyla Artsakh’ı bombalayarak yeni katliamlar gerçekleştirdi. TC, sadece kendi askeri gücüyle Artsakh’a saldırmıyor. Libya ve Suriye’den topladığı paramiliter IŞİD artıklarını Azerbaycan ordusunun emrine vererek savaşa sürüyor. Yakalanan IŞİD çete üyeleri yaptıkları itiraflarda, “Türk devleti tarafından” eğitildiklerini, “aylık 2000 dolar” vaat edildiğini ve ayrıca “öldürülen her Ermeni başına 100 dolar” alacaklarını itiraf ettiler.

Artsakh üzerine savaşın “şimdilik” sona ermesiyle birlikte sürecin esas kazananının Rus emperyalizmi olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan anlaşmaya göre Rus askeri güçleri bölgeye yerleşmiş, ardından Türk parlamentosunda HDP dışında tüm burjuva partilerin oylarıyla Artsakh’a asker gönderilmesi kararı çıkartılmış ve Türk devleti bölgeye işgalci güç olarak yerleşme adımlarını atmıştır.

Türk devletinin bu sürede hile ve rüşvetle başarılı olduğu en kârlı iş, belki de Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı seçimi oldu. Kendi desteklediği M. Tatar’ın seçilmesi Türk

devletini rahatlattıysa da Kıbrıs Türk kesiminin esas düşüncesinin eşit şartlarda birleşik bir Kıbrıs olduğu biliniyor. Ne Türkiye'nin ne de Yunanistan'ın Kıbrıs üzerinde bir hakimiyeti olabilir. Kıbrıs, adada yaşayan iki ulusun ortak vatanıdır. İki ulus, kendi kaderlerini er ya da geç tayin ederek hem Türk devletini hem de Yunan devletini devre dışı bırakarak Birleşmiş Bağımsız bir Kıbrıs'ı kuracaklardır.

Ekonomi Depremdeki Çürük Evler Gibi Çöküyor

Türkiye ekonomisi pandemi öncesi de batma sinyalleri veriyordu. R.T. Erdoğan, 2008'de başlayan dünya ekonomik krizinin "*Türkiye'yi teğet geçtiğini*" ileri sürerek, bunu da "Türkiye ekonomisinin" güçlü olmasına bağlamıştı. Türkiye, yarı-sömürge bir ülke ve ekonomik olarak da emperyalizme bağımlıdır. R.T. Erdoğan'ın "kriz teğet geçti" propagandasının esas nedenini, ABD Merkez Bankası'nın daha büyük bir krizin önüne geçmek için bastığı doların dünya çapında yarattığı kısmi rahatlamamanın Türkiye'ye bir miktar da olsa yansımaları olarak okumak gerekir. Oysa ciddi etkileri hala devam eden bu kriz, Türkiye ekonomisinin oldukça kırılgan olduğunu açıkça göstermiştir. 2008 krizi, emperyalist sistemde ciddi kırılmalar, resesyonlar vs. yaratırken, Türkiye'nin bundan etkilenmemiş olması sadece R.T. Erdoğan'ın kuru ajitasyonundan ibaretti.

Bu kriz, 2012 yılına geldiğinde Türkiye ekonomisini bir durgunluk anaforuna sokmuş ve neredeyse tüm sektörlerde yatırımlar durma noktasına gelmişti. Bu tarihten sonra emperyalist tekeller, yeni yatırım yapmadıkları gibi sermayelerini daha güvenli alanlara çekmiş ve Türkiye ekonomisi de bundan aynı oranda etkilenmişti.

Salgınla birlikte ise ekonomik çöküş elle tutulur, günlük yaşamın her anında somut olarak hissedilir hale gelmiştir. Dolar ve Euro'nun her gün yükselerek, TL'nin değerinin düşmesi sonucu alım gücünün düşmesi, enflasyondaki yükselme ve bir bir kapanan küçük ve orta ölçekli iş yerleriyle işsizler kervanına katılan milyonlarca kişi, TC'nin ekonomik olarak çöküşünün de ilanı oldu. Komprador burjuvazinin ithal ettiği yedek parça ve hammadde girdilerinin yükselmesi ile üretimin sürdürülemez bir noktaya gelmesi, krizi daha belirgin bir düzeye yükseltti. Salgınla birlikte ara verilen üretim alanlarının giderek yaygınlaşması, tehlike çanlarının TC ekonomisi için çaldığının da habercisi oldu.

Üretim yapılmadan, ticaret hacmi artmadıkça hiçbir ülke ekonomisi ayakta kalamaz. Nitekim TC ekonomisinin içinde bulunduğu durum hazinenin başında bulunan Berat Albayrak'ın istifa ettirilmesine yol açtı. Diğer bir ifadeyle B. Albayrak feda edildi. Hemen ardından da sanki AKP yeni hükümet kurmuş gibi re-

formlardan bahseder oldu. “Yargı bağımsızlığı” retoriği yeniden gündeme sokuldu. Bunda amaçlanan elbette emperyalist mali sermayeye güvence vermek, “yatırım yapabilirsiniz” demektir. AKP’nin sözcüleri her açıklamalarında emperyalistlerin ve kapitalistlerin “şeffaflık”, “ön görülebilirlik”, “güven” sözlerini kullanır oldular.

Ne var ki, Türkiye ekonomisi ağır bir kriz içinde olmayı sürdürüyor. Pandemi bu krizi daha da artırmış görünüyor ve rakamlar her şeyi anlatıyor. TÜİK’in “2020 yılının ikinci çeyreğinde sanayi yüzde 16.5 daraldı” açıklamasının gerçekleri yansıtmadığı ve gerçek rakam en az yüzde 20 iken, rakamların düşük gösterilmesi de AKP’yi kurtarmıyor.

Yapılaşmayla övünen AKP, artık bu alanda da iflas etmiştir. Salgın öncesi başlayan inşaat sektöründeki gerileme, Mart 2020 tarihinden bu yana durma noktasına gelmiştir. Dolar ve Euro’nun durdurulamayan yükselişi sonucu emlak satışları da düşmüştür. İnşaat sektöründe yaklaşık olarak 1 milyon 200 bin kişinin çalıştığı düşünüldüğünde, bu sayının en az 1 milyonunun işsizler kervanına katılma tehlikesi şimdiden vardır.

Salgın, ülkemizde ayrıca bir gıda krizinin de kapıda olduğunu göstermiştir. AKP, her ne kadar “kendi kendimize yeteriz”, “kimse aç değil” dese de ülkemizde yaygın bir açlığın var olduğu gerçeği gizlenemez. Mart 2020’den itibaren Türkiye’yi etkisi altına alan salgın, sebze, meyve ve tahılın tarlada çürümesine ya da pazar fiyatının iki-üç misline çıkmasına neden olmuştur. AKP, köylülüğe bu dönem kredi verileceğini açıklamış olsa da alınan kredilerin üretim maliyeti için yetmediği ve köylünün geri ödeme şansının olmamasından dolayı bir işe yaramadığı ortadadır. Bu dönemde “salgına karşı önlem” adı altında patronlara büyük miktarda yardımlar aktarıp yeni kanunlarla patronlar desteklenirken köylüler de kaderleriyle baş başa bırakılmıştır.

Mücadele Yükselsecektir!

Ülkemizde devrimci durumun sürekli var olması, bir devrim için yeterli değildir. Eksik olan subjektif gücün zayıflığı ve devrimi yapacak olan kitlelerle olan bağlarının sınırlılığıdır. AKP-MHP iktidarı artık yama tutmaz bir şekilde yönetme krizinin girdabındadır ve bu kadar saldırgan olmasının nedeni de yönetememe durumundan ileri gelmektedir. Tüm faşist rejimlerde ve kapitalist emperyalist ülkelerde yönetememe krizi, devrimci durumun da nedenidir. Hakim sınıflar, ekonomik krizle birlikte yönetememe krizine girdiklerinde baskı ve şiddet daha görünür olmaktadır.

AKP de, ömrünü uzatmak için tüm toplumu sindirmek istiyor. Öyle ki, eski JİTEM, kontrgerilla ve mafya artıklarından medet umar duruma gelmiştir. Eylül 2020’de Bodrum Yalıkavak Marina’da M. Ağar, K. Eken, E. Alan ve A. Çakıcı’nın bir araya gelip yaptıkları toplantı sonrası çektiydikleri fotoğrafı kamuoyuna servis etmeleri, AKP-MHP iktidarının yeni faili belli cinayetleri bu güruh üzerinden yeniden yürürlüğe sokabileceğini gösteriyor. Benzer çeteleri her hükümet kullanmıştır.

Çiller hükümeti döneminde İçişleri Bakanı olan Meral Akşener ve Mehmet Ağar, 17 bin cinayetin sorumlusu değiller miydi? Bu ekipten önce de S. Peker, R.T. Erdoğan’a biat ettiğini, Kürt halkının ve devrimcilerin kanıyla banyo yapacağını açıklamamış mıydı?!

Denilebilir ki, Türkiye’de demokrasinin kırıntısı dahi kalmamıştır. Sırf R.T. Erdoğan’ı eleştirdikleri için on binlerce (Kasım 2020 itibariyle 63 bin 41) kişiye davalar açılmış, onlarca insan hapishanelere konulmuştur. Yaşanan ekonomik kriz, AKP’nin dayandığı kitle temelinin giderek erimesine ve iktidara tepki duymasına da neden oluyor. Yeni toplumsal patlamalar mayalanıyor, ancak devrimci hareket bir bütün bu patlamalarla buluşmakta oldukça geri bir pozisyonda bulunuyor.

Hakim sınıflar, AKP sonrası döneme ciddi ciddi hazırlanmaya başladılar. Erken seçim çağrıları yapılıyor. AKP’den kopan partilere yatırım yapılıyor. Şimdiki durumda hakim sınıf klikleri arasında “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” ile “Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem” arasında bir tartışma yürütülüyor. Açık ki bu tartışmanın Türkiye işçi sınıfına ve ezilen halka kazandıracığı hiçbir şey yoktur. Bir o kadar açık olan başka bir gerçek de, halkta rejime yönelik öfke ve tepkinin giderek arttığıdır. Bu öfke ve tepki yine burjuva kliklerin birbirleriyle mücadelesinde bir kaldıraç olarak kullanılmak istenmektedir. İşçi sınıfı ve ezilen emekçi halkın AKP-MHP iktidarının oluşturduğu “Cumhur İttifakı”na duyduğu tepki, “Millet İttifakı”na kanalize edilmek istenmektedir.

Kitlelerin içinde bulundukları koşullardan hareketle radikalleşme eğilimi içinde olması bizler tarafından önemsenmelidir. Çünkü bu olgu, devrimci ve komünist harekete görevlerini hatırlatmakta ve yeni görevler yüklemektedir. Bu öfke ve tepki, beraberinde ilerici devrimci saflarda dahi “*ne olursa olsun AKP gitsin*” düşüncesini oluşturmakta; bu noktada özellikle HDP’nin rolü burjuva siyaset arenasında kilit rol oynamaktadır.

Yerel seçimlerde HDP’nin kendi seçmenine yaptığı “bağrınıza taş basarak” oy verin çağrısının karşılığını bulması ve AKP’nin geriletilmesi önümüzdeki

genel seçimlerde HDP'nin burjuva partiler tarafından "yakın markaja" alınmasını da doğuracaktır.

Komünist ve devrimci hareketin burjuva kliklerin bu tartışmalarının içinde yer alması, başta muhalefetteki klik olmak üzere, herhangi bir kliğin peşine takılması kabul edilemezdir. Bu noktada özellikle HDP'nin rolüne vurgu yapmak gerekir. HDP tıpkı yerel seçimlerde olduğu gibi "Cumhur İttifakı"nın yenilgisi için dolaylı da olsa "Millet İttifakı"nı destekleme politikası, taktik olarak dahi faşist rejim krizinin restorasyonuna hizmet edecektir.

Komünist ve devrimci hareketin görevi, faşist rejimin krizine çare olmak değil krizi daha da derinleştirmektir. HDP'nin bu noktada kendi öz gücüne dayanması, bağımsız siyasetinde ısrar etmesi önemlidir.

Türk hakim sınıf kliklerinin temsilcisi partilerin, erken seçim tartışması içinde bulunmaları nedensiz değildir. Türkiye ekonomisinin krizi, salgınla birlikte daha da boyutlanmış durumdadır. Artan işsizlik, yoksulluk ve açlık beraberinde kitlelerin sisteme yönelik öfkesini ve tepkisini doğurmaktadır. Bu durum AKP-MHP iktidarının "Cumhur İttifakı"nın kitle desteğinin erimesine, daha da ötesi aralarındaki çelişkinin de günyüzüne çıkmasına neden olmaktadır. Bu gerçek, iktidara yakın kamuoyu araştırma şirketlerinin anketlerinde de ifade edilmektedir. Bu nedenle burjuva muhalefet erken seçim istemektedir. AKP-MHP iktidarı ise seçimlerin zamanında yapılacağını açıklamaktadır. Ne var ki AKP-MHP iktidarının kendisi açısından en uygun olduğu koşullarda bir baskın erken seçimi gündeme getirmesi de oldukça muhtemeldir.

Toplumsal mücadele küçükten büyüğe doğru gelişecektir. HBDH'nin "Faşizmi Yıkacağız, Özgürlüğü Kazanacağız" kampanyası bu anlamda önemli bir yerde duruyor. Kampanyalar mücadelenin taktik mücadele biçimi ile birlikte hedefi ve bileşenleri bakımından da oldukça önemlidir. Kampanya kadınları ve gençleri temel dinamik haline getirdiği oranda başarılı olacaktır. Gençliğin ortak mücadele hattı adına ortaya koydukları bu konuda umudumuzu büyütmektedir!

PANDEMİYLE BÜYÜYEN ATAERKİYE KARŞI MİLİTAN BİR KADIN HAREKETİ YARATMAK

►► Komünist hareketin, yıllara dayanan deneyimler sonucu yarattığı kadın birliği örgütlenmesinin kendisini tamamlaması, geliştirmesi ve her alanda gücünü ortaya koyabilmesi ile gerçekleşebileceği açıktır. Henüz yeni doğan kadın birliğimizin, örgütsel tamamlanışı ve güçlenişi, bir bütün komünist hareketin üzerine düşen görevleri yerine getirmesiyle ve de bu alana odaklanmış kadrolarla mümkün olacaktır. ◀◀

2008 sonbaharında emperyalist ABD merkezli başlayan finansal krizin etkisiyle tüm dünya halkları yeni bir yoksulluk ve baskı dalgasıyla karşı karşıya kalmıştı. Ancak bu dalga, kendi karşıtını da yaratmış ve 2010-2011 yıllarında ilk Arjantin, Brezilya hattı; ardından Mısır'da ve sonrasında da Kuzey Afrika ve Ortadoğu coğrafyasına yayılan isyanlar silsilesine yol açmıştı. Bu isyanlar, yıllara yayılmış; Türkiye'de Gezi İsyanı, ABD'de Wall Street eylemlerine dek sürmüşken, bu eylemlerde kadın ve LGBTİ+ kitleleri etkin ve kitlesel bir şekilde yerini almış, rengini vermiş ve direniş mottoları oluşturmuşlardı.

Ülkemizde uzunca yıllardır var olan ve çeşitli mücadele alanlarında giderek varlığını belli eden kadın mücadelesi, özellikle 2010'larla birlikte kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine dönük tepkinin ana eksene oturmasının ardından giderek kitleselleşmiş, daha fazla kadın kitlesini öfkeli ve yüzü sokağa dönük hale getirmiştir. Burada önemli bir kırılma noktası olarak kürtaj eylemliliklerini hatırlamak önemlidir. Roboski katliamının ardından hem katliama dönük karartma ve manipüle etme adımı hem de kadın kazanımlarına dönük intikam saldırılarının bir parçası olarak 2012 yılı başlarında kürtaj hakkına dönük bizzat devlet yetkilileri tarafından saldırı başlatılmış, R.T. Erdoğan'ın "Her kürtaj bir Uludere'dir" sözüyle simgeleşmişti. Buna karşın "**Kürtaj değil, Roboski katliam**" şiarıyla kadınların örgütlediği eylemler önemli bir direniş noktasını ifade ediyordu. Çünkü; **birincisi**; devletlerin kendi büyük suçlarını örtmek için dikkatleri başka bir yöne -kadın bedenine, haklarına vs.- çevirme girişimi püskürtülmüş; **ikincisi**; kadınlar

“Kürtaj değil, Roboski katliam” şiarıyla hem Roboski katliamına net bir tavır alırken, aynı zamanda böyle bir vesileyle üzerine konulmaya çalışılan kazanımlarına uyanık bir şekilde nasıl sahip çıkılacağını pratikte sergilemiş; **üçüncü** olarak da; kadınların sokakta ördüğü ve günler süren bu eylemlilik hali bir sene sonra çeşitli dinamiklerle ortaya çıkacak olan Gezi İsyanı’na giderken önemli bir sıçramaya neden olmuştur.

Gelelim Gezi İsyanı’na... Gezi İsyanı birçok açıdan bu ülkede ilklerin açığa çıktığı, devrim ve demokrasi mücadelesi açısından bir okul oldu. Bu isyanın en önemli yanlarından biri, isyanın kendisinin oldukça dışıl olması; erkek cinsiyeti ve erkek egemen düzlemde sınırlanarak ezilen cinsiyet ve cinsel kimliklerin diğer dinamiklerle birlikte Gezi İsyanı’nın hem nitelik hem de niceliğinde önemli bir odak noktası oluşturmasıdır. Keza kürtaj tartışmalarından ve eylemlerinden kadınların kıyafetine, cinsel yaşamına, kaç çocuk doğuracağına dek bir süredir kadının bir bütün yaşamına gözünü dikenlere karşı dinamikleşen bir kadın öfkesi mevcuttu. Ancak mesele tek başına bu isyana kadın katılımının nicelik olarak fazla olmasıyla ilgili değildir. İsyân sırasındaki direniş biçimleri incelendiğinde de ciddi bir etkinin olduğu görülmelidir. Ülkedeki kadın hareketinin hiyerarşik olmayan, şiddetten arınmış ve dayanışmacı bir şekilde inşa etmeye çalıştığı biraradalık deneyimleri, modelleri burada daha geniş kesimlerce yaşama geçirilmeye çalışıldı.

*“Başta kadına yönelik şiddet olmak üzere ayrımcılığın tüm biçimlerine karşı ortak sorunlar için mücadeleyi, ezilmenin farklı biçimlerini yaşayan tüm kesimlerle birlikte yürütme ısrarı, en muhalif/alternatif kesimlerde bile içkin olan cinsiyetçiliğin teşhirinden bir an bile vazgeçilmemesi çok önemli rol oynadı. (...) Gezi direnişi sözümüzün ufkunu daha geniş tutmamızı, sadece kadınlar için değil, tüm toplum için hiyerarşi ve tahakküm içermeyen bir yaşam ütopyasına daha sıkı sarılıp onu bireysel ve örgütsel yaşamlarımızda daha da cesaretle savunmamız gerektiğini güçlü bir biçimde yeniden hatırlattı.” (Hülya Gülbahar, **Express**, Sayı 173, Eylül-Ekim 2020)*

Dünyada ve ülkemizde yaşanan 2008 krizi sonrası isyan dalgalarının geneline damgasını vuran dinamik olarak kadın mücadelesinin sıçradığı bir evre olarak Rojava Devrimi ve Kobanê direnişi, burada özel bir vurguyu hak ediyor. Ortadoğu coğrafyasında katmerli ezilmişliklerle mücadele eden Kürt kadınların başını çektiği, Arap, Asuri, Ermeni, Ezidi vd. milliyetlerden kadınlar, Rojava Devrimi ve ardından Kobanê direnişi döneminde öz savunma pratiklerine girişerek dünya halklarından kadınların isyancı çizgisini silahlı mücadele noktasına evriltilmiş, Kürt ulusal özgürlük hareketinin kadın hareketi deneyimleri buradaki sürece önderlik etmiştir. (Tecavüzcü ve katil sürüsü DAİŞ’e karşı verilen bu mücadelenin ardın-

dan Türkiye Kürdistanı'nda gelişen özyönetim direnişleri de bunun bir parçası olarak okunmalı.) Bu süreçte açığa çıkan özsavunma tartışmaları önemli bir fikir açıklığını, daha geniş bir coğrafyaya yaysa da, zamanla darlaşmış ve salt Rojava'yla sınırlanmıştır. Bunda da Türkiye'deki kadın hareketleri arasında özsavunma tartışmalarına en yatkın bir özne olarak dahiliyetimiz olsa da, bunu geniş kesimlere yayma konusunda tartışmaları geliştirdiğimiz söylenemez.

Ancak tüm bunlara rağmen hem dünya genelindeki kadın hareketinde hem de Rojava merkezli özsavunma pratiklerinde ortaya çıkan **“mağduriyetten direnişe”** çizgisi, kadın mücadelesinde ileri adım attıran önemli bir kırılmanın somut ifadesi olarak okunmalıdır. Rojava ve Kobanê süreçlerinin yarattığı ve süregelen sızrama deneyim ve birikim hazinemize kazılmalıdır.

Türkiye ve Rojava hattında hem birbirinden beslenen, birbiri ile iletişime geçen hem de birçok çelişkiyi barındıran kadın hareketinin gücünü 2016 darbe girişimi ve ardından gelen OHAL uygulamaları sırasında alınan tutumda da görebiliriz. Darbe girişimini bahane ederek OHAL ilan eden, OHAL kalktıktan sonra dahi uygulamaları kalıcılaştıran, başkanlık rejimini meşrulaştırarak pekiştiren, ülkeyi KHK'lar ve cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile yöneten AKP-MHP faşist bloğunun bu karşı devrimci atağı, toplumsal muhalefetin tüm nefes kanallarını kesmeye yönelikti. Bunun karşısında kadın hareketinin aldığı tutum, yaşam ve nefes alanlarına sahip çıkarak sokaktan ayağını kesmemek ve özellikle darbe girişimi sonrası “demokrasi nöbetleri” adı altında kamusal alanların erkek egemen bir yapıyla gericileştirilmesi karşısında geri adım atmamak olmuştur. Keza sonrasında da güçlü şekilde örülen sokağa çıkışlar (25 Kasım, 8 Mart vd.) bu anlamda AKP-MHP faşizminin geriletemediği dinamik olarak kendi varlığını korumuştur.

“Nefrete Karşı Yaşasın Farkındalık ve Mücadele!”

Pandemi tartışmalarına geçmeden evvel LGBTİ+'lar açısından “eski normal”de nasıl bir tablo vardı, kısaca hatırlayalım: Kadın mücadelesi ile belli paralellikler taşıyan ve sık sık birlikte/birbirinden güç olarak ilerleyen LGBTİ+ hareketi dünya çapında hem varlığını güvence altına alma hem de toplumsal mücadeleler bazında bir dinamik haline gelme konularında ciddi adımlar atmış, toplumsal mücadele dinamik ve öznelere başta olmak üzere kendisini yok sayan tüm kesimler karşısında varlığını ortaya sermişti. Görünürlüğü gettolara ve belli sokaklara sıkıştırılmaya çalışılan LGBTİ+'lar, buralardan çıkarak görünür ve her toplumsal birey gibi en sıradan ama en yaşamsal haklara sahip olduklarını anlattılar, bunun mücadelesini verdiler.

Türkiye'de özellikle AKP iktidarı döneminde giderek yaşam alanları daraltılan,

görünmez kılınmaya ve dört duvar arasına hapsedilmeye çalışılan LGBTİ+’lar buna karşın giderek daha fazla kurumsallaşma adımları atmaya ve nefret saldırılarına karşı örgütlenme adımlarını birleştirme yoluna gitmeye başladılar. Özellikle 2012 yılında yoğunlaşan LGBTİ+ kurumların ortaklaşması çabaları, Gezi İsyanı’nda nicelik ve nitelik bakımından yer edinmede ciddi katkı sağladı.

Gezi İsyanı’nın dışı bir direniş olduğunun altını çizmiştik ancak bu dışıllığın yalnızca kadın cinsiyetine bir atıf olmadığını belirtelim. Çünkü erkek egemen sistem karşısında nicelik, (ve aynı zamanda bu avantajın bir sonucu olarak da) nitelik anlamında kadın mücadelesinin damga vurduğu bir alan olsa da ezilen tüm cinsel kimlik ve yönelimlerin Gezi’nin dinamizmini oluşturduğunu söylemek gerekir. Gezi’de beraber kurulan barikatlar, beraber kurulan komün hayat; halk içersine egemenler tarafından dikilen heteroseksist ve homofobik duvarların çatırdaması için müthiş bir dönüşüm imkanı ve alanı yarattı. Keza bu etki salt Gezi İsyanı dönemi ile sınırlanmadı.

Gezi İsyanı sonrası da süren bu çatırdama sürdü; bu, özellikle Gezi’den sonra yasaklanan Taksim’in, iki Onur ve iki Trans Onur Yürüyüşü (2014-2015) ile onbinleri, gökkuşağı bayrakları ile ağırlaması ile de görüldü. Keza Türkiye Kürdistanı başta olmak üzere ülkenin dört bir yanında LGBTİ+ inisiyatifleri, oluşumları kendilerini ve haklarını politik olarak ifade etmeye başladı.

Ancak bu çatırdamanın erkek egemen devleti ciddi anlamda rahatsız ettiğini ve heteroseksist sömürü düzeninin ilerlemesi için devamlılığı esas olan aile yapısına dönük bir tehdit olarak gördüğünü saldırılarından anlayabiliriz. Hem Onur haftalarına hem de LGBTİ+ kurumların etkinliklerine dönük nefret saldırıları örgütlendi, yasaklar getirildi, yaşam alanları kısıtlandı... Ortadoğu’da emperyalist-kapitalist devletlerce doğurulup beslenen tecavüzcü ve katil çetesi DAİŞ ile yakın ilişkileri ile bilinen AKP, LGBTİ+’lara dönük politikalarında DAİŞ’in “felsefesini” kuşandı ve toplumu da bu nefretle enfekte etti. Özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin ardından LGBTİ+ politikalar ve özneler hedef haline getirilerek yaşam şansı kısıtlandı. Birçok politik özne kendi kabuğuna çekilme ya da ülke dışına çıkma gibi yollara itildi. Yasaklar, baskılar ve nefret saldırıları ile örgütlü ve politik LGBTİ+ öznelerin ülkede yaşama olanakları resmen ortadan kaldırıldı. Bunun da LGBTİ+’ların örgütlü mücadelesinde bir gedik açtığı açıktır. Şunu da eklemeliyiz ki, bu tutum salt AKP’ye dönük değildir. Mısır’da LGBTİ+ görünürlüğü için mücadele ederken devlet şiddetine maruz kalan Sarah Hegazi’nin hem iltica etmek zorunda kalması hem de iltica sonrasında kaldığı ülkede hayata tutunamayarak yaşamına son vermesi örneğinde görüldüğü gibi LGBTİ+’lar; dünya ça-

pında sağ popülist otoritelerin hedefinde yer alıyor, yaşam alanları daraltılıyor ve bu hareketin politikleşmesi engellenmek isteniyor.

Son dönemlerde heteroseksist ve erkek egemen toplum yapısının tüm geri yanlarını arkasına alarak nefret söylemi ile kamplaştırma ve toplumu “erk-ekleş-tirme” çabasını artıran devletin saldırılarının kurumsal LGBTİ+ hareketinin etki ve hareket alanını darlaştırdığı doğrudur. Ancak bu duruma karşın LGBTİ+ kesimlerin varlığına dönük inkar artık iş görmez bir politikaya dönüşmüştür. LGBTİ+ hareketi, Gezi’den bu yana ciddi bir görünürlülük elde etmiştir. Egemenlerin hedef alma, manipüle etme, marjinalleştirme çabaları tam olarak bu sebeptedir.

Diğer yandan politik öznelerin, kadın hareketinde olduğu gibi mağduriyetten çıkarak “hakkı gasp edilmeye çalışılan hak sahibi” çizgisinde mücadelesini sürdürüyor oluşu, darlaşmaya karşın güçlenmenin göstergesidir. Bu güçlenmede hareketin kurumsallaşma, bilgilendirme ve dayanışma deneyimlerinin ciddi etkisi var. Özellikle kendi cinsel kimlik ve yönelimlerini fark etmeye başlayan gençler ve çocuklar açısından bu deneyimlere ulaşmak önemli. Çünkü LGBTİ+ çocuk ve gençler farkındalık aşamalarında bu deneyimler aracılığıyla “yanlış da, yalnız da” olmadıklarını görüyor ve cinsel kimlik ile yönelim farkındalıklarını bunun üzerine kuruyorlar. Keza devletin ve gerici yapılarının engellemeye ve ket vurmaya çalıştığı nokta burasıdır. Hatırlanacak olursa, yakın zamanda pandemi yasakları gereği evde kapalı kalan çocukların gökkuşağı çizerek paylaşımları bile hedef alınmış ve çocukların LGBTİ+ olmaya özendirildiği savunulmuştu.

Çok açık ki, farkındalığın LGBTİ+ hareketinin deneyimleri ile gelişmesi; cinsel kimlik ve yönelimlerin eşitlik mücadelesine karşıtlığı, nefreti toplumu kamplaştırmada bir araç olarak da kullanan devleti çileden çıkarıyor. Bu yüzden “dört duvar arasına sığdıramadığı” bir gerçeklik olarak ezilen cinsel kimlik ve yönelimleri “sapkınlık” vs. şeklinde hedefe koyuyor ve savaş başlatıyor. Ancak hem bu deneyim ve farkındalık halinin hem de devletin nefret saldırılarının sürmesi LGBTİ+’lar açısından daha fazla biraraya gelme ihtiyacını artırıyor. Dinamik ve arayışlar yönüyle bugünlerdeki dinamiğin, 2012’ye, Gezi İsyanı öncesi LGBTİ+ hareketi dinamiğiyle benzeştiğini söylemek mümkün. Ancak kuşkusuz kendi öz-günlükleri var her iki sürecin de...

Pandemi Maskesi Altında Sömürü ve Erk-eklik

Ülkede kadın ve LGBTİ+ dinamiğine ilişkin verdiğimiz ayrıntıların ardından 2019’un son ayları ile tüm dünyayı kasıp kavurmaya başlayan COVID-19 pandemisinin, bu kesimlere ve dinamiklerine dönük nasıl bir etkide bulunduğu üzerine değerlendirme yapmak gerekir. Yaşadığımız topraklarda koronavirüs vakasının

ilk görüldüğü tarih Mart 2020 olarak açıklansa da hem emperyalist-kapitalist ülkelerle kurulan ticari ilişkiler hem de başlıca virüs merkezlerinden biri haline gelen İran ile sınır komşuluğunun varlığı bu açıklamanın gerçekliğini kuşkulu hale getiriyor. İlk vakanın görüldüğünün açıklandığı bu tarihin sonrasında günlük verilen vaka verileri de bu kuşkuyu doğrulamış; ilk vakaların açıklama yapılan tarihin öncesinde görülmeye başladığı gerçekliğini ortaya koymuştur. Sürecin başından itibaren halkın ezici bir çoğunluğu verilere inanmaz ve önlemleri yetersiz bulurken, pandeminin ilk süreçlerindeki iktidarlara karşı gelişen güven, özellikle Eylül ayından itibaren yerini güvensizliğe bırakmıştır.

İlk vakanın açıklanmasının ardından devlet hızla bir dizi önlemler açıklayacağını duyurmuş, bizzat cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan tarafından ani ve canlı yayınlarla “pandemiye karşı mücadelede çok önemli önlemler” açıklanmıştı. Açıklanan bu “önlemler dizisi” Haziran ayına dek sürdürülürken Haziran ayının ardından “normalleşme” sürecine girildi; önceki üç ay boyunca getirilen tüm kısıtlamalar birer birer kaldırılarak pandemi gerçekliğinden çıkıldı. Eylül ayı itibarıyla ise kısıtlamaların tekrar gündeme geldiği bir süreç başladı.

İlk vakanın görülme tarihinin açıklamasının bile şaibeli bir yere tekabül etmesi, hastalığa ilişkin verilerin gerçeği yansıtmaması ve karantinasından normalleşmesine, tekrar kısıtlamalarına inişli-çıkışlı seyreden sürecin izahı oldukça açık: Halk sağlığı için göstermelik ve işe yaramaz önlemler, her daim çıkarları gözetilen sermaye içinse süreçten kârlı çıkmasını hedefleyen büyük sömürü paketleri!

Devletin bu süreci ele alışındaki temel kaygı halk sağlığından ziyade sermayenin çıkarları olurken bunu sadece TC devletinin hattı olarak sınırlandıramayız. Pandemi, bir bütün anlamda dünya ülkelerinde farklı izlenen politik-siyasi adımlarla beraber sömürücü, erkek egemen ve heteroseksist sistemin içerisinde olduğu ekonomik ve siyasi krizden çıkış için bir anahtar olarak kullanılmaya çalışıldı ve hala da çalışılıyor. Ekonomik ve siyasi kriz cenderesinden çıkış arayan sistemin bu arayışı en açık görüngüsü faşist-otoriter, sağ popülist yönetimlerin elinde olan devletlerde oldu. Toplu işten çıkarmalar, işsizlik tehdidini işçi ve emekçiler üzerinde giyotin misali sallandırarak her türlü hak gaspına ortam hazırlama ve bu konuda atılan adımlar; devletlerin bireysel ve toplumsal hak ve özgürlükler üzerindeki baskıcı tutumunu pandemiye fırsat bilerek artıracak uygulamalar, erkek ve devlet şiddetinin artması ve korunup kollanması... Pandemi öncesinde halkın öfkesi nedeniyle çekinilen birçok uygulama pandemiye fırsata çevirme gayretine giren sistem ve kurumları açısından gündeme getirildi, uygulamaya konuldu.

Mevcut sistemin içerisinde olduğu açmazdan sıyrılmak için bir fırsata çevirmeye çalıştığı bu süreçte devletler dünya halklarının bu sağlık krizi karşısında

bilgisiz ve çaresiz bırakılma hallerini kendilerine olan güveni tazelemek için kul-
landı. Bu konuda Mart ayının sonuna doğru uluslararası araştırma şirketi Gallup
International'ın, 26 ülkeden 20 bin kişinin katıldığı Covid-19 konulu anketinin so-
nuçları bir veri olarak önemli. Bu ankete göre katılımcıların yüzde 76'sı, Covid-
19 önlemleri adı altında kişisel özgürlüklerinin kısıtlanmasına hazır. Avusturya'da katılımcıların yüzde 95'i, Kuzey Makedonya'da yüzde 94'ü ve Hol-
landa'da yüzde 91'i bu bağlamda özgürlüklerini kısıtlayabileceklerini belirtir-
ken, bu konuda en son sırada yüzde 45 ile ABD geliyor. Şirketin başkanı Kancho
Stoychev, bu konuyla ilgili şöyle bir değerlendirmede bulunuyor: *"Ulusal hükü-
metlere güvenin belirgin olarak arttığını görüyoruz. Rakamları incelediğimizde
dünya genelindeki insanların üçte ikiden fazlasının korktukları için hükümetle-
rine güvenmeye başladığını görüyoruz."* (Deutsche Welle Türkçe, 23 Mart 2020)

Bu açıklama, yukarıda bahsettiğimiz durumun özetidir. Ezilenlerin virüs kar-
şındaki çaresizlikleri kendilerine çevrilmekte; daha önce halkın öfkesi sebe-
biyle uygulamaya konulamayanlar halkın bu mecburi güveni sonucunda yaşama
geçirilmekte ve olağanlaştırılmaktadır. Bu güven-güvensizlik meselesi her ne
kadar Eylül'den itibaren gündeme gelen 2. Dalga ile değişim göstermişse de
devletlerin amaçlarında bir değişim olmamıştır. Nitekim, pandemi sebebiyle
alınması gereken sağlık önlemleri ezilenlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve psi-
kolojik anlamda sisteme entegre olacak şekilde dönüşümü için ele alınıyor; bu
bağlamda "sosyal mesafe" ile bireyselleşme-yalnızlaşma yaşamın bir parçası
haline getirilmeye çalışılıyor. Ezilenlerin birlik ve dayanışmadan aldıkları gücü
kültürel alanda yaratmaya çalıştığı dönüşümle yıkmaya çalışan sistem, halkın
öfkesini parçalayarak ve örgütsüzleştirerek işlevsizleştirme amacını taşıyor.

Teknolojide yaşanan gelişmelerle beraber üretim araçlarındaki değişimin
üretici güçler arasındaki ilişkiyi de etkilediği bir süreçten geçiyoruz. Bu bağ-
lamda ezen-ezilen arasındaki ilişkinin sarsılmazlığını sağlamaya çalışan siste-
min attığı her adım çelişkiyi daha da derinleştirme hamlesi anlamına geliyor.
Mevcut sürecin yansımaları siyasi, ekonomik, kültürel, ekolojik ve psikolojik
olana da yansırken pandemi öncesi ülkede ve dünyada yaşanan ezilenlerin öf-
kesinin dışavurumunun sebebi olarak bunu ortaya koyabiliriz. Pandemi önce-
sinde her ülkede farklı çelişkilerden beslenerek açığa çıkan halkın öfkesini
pandemi sürecinde absorbe etmeye çalışan devletler sistemin bekasını sağ-
lama alma derdindeler.

Diğer yandan içerisinden geçtiğimiz süreç enternasyonalizmin somutlandığı
nadir süreçlerden biri. Emperyalist-kapitalist, ataerkil ve heteroseksist sistemin

ezilenler karşısındaki varlığının her ülkede farklı politikalarla ancak aynı amaca dönük attığı saldırgan adımların pandemi maskesi altındaki hali, ezilenlerin derdinin ortaklaşalığını olanca sıcaklığıyla hissettiriyor. Kaldı ki az önce bahsettiğimiz “sosyal mesafe” adı altında halk sağlığını koruyucu “önlemler”in asıl hedefi de bu ortaklaşalıktan doğan öfkeyi parçalamak-bölmek.

Patriyarka Koronadan Daha Ölümcül!

Teknolojideki gelişmelerle beraber üretim araçlarındaki değişimin üretici güçler arasındaki ilişkiyi de etkilediğinden bahsetmiştik. İşsizliğin devasa boyutlara ulaşması bu sürecin bir parçasıyken pandemi sürecine has gibi gözükene oysaki önümüzdeki sürecin bir provasası olarak adlandırabileceğimiz evden çalışma; esnek ve güvencesiz çalışma şartlarını hayatın bir parçası haline getirmiş durumda.

Türkiye’de 11 Mart ile 1 Haziran arasında sadece kamu kuruluşları kapatıldı, çünkü maaşları ve kurum giderlerini devlet karşılıyordu. Böylece devlet buradan kendisi açısından kâr elde etti. “Evde kal” denilirken, işçi ve emekçilerin çalışma zorunlulukları ortadan kaldırılmadı. Kendi imkanları olanlar ya da çeşitli şirketlerin zaten uzun zamandır istediği evden çalışma modeli hayata geçirildiği için evden çalışmaya geçenler dışında bu çağrı karşılık bulmadı. 65 yaş üstü ve 20 yaş altına daimi sokağa çıkma yasağı getirildi, çünkü zaten bu kesimlerin neredeyse tamamı “işgücü” değildi, “ayak altında dolaşmasın”dı. (Tabii bu yaş gruplarında olup çalışmak zorunda kalanlar için de patronlara “özel izin” yetkisi verildi.)

“Koronavirüse Mücadele Eşgüdüm Toplantısı” sonrasında açıklanan “Ekonomik İstikrar Kalkanı”nda (18 Mart 2020) sermayeye 100 milyar liralık kaynak aktarılırken (ki bu toplantı Cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan’ın, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu’na “neşen yerinde” hitabıyla tarihe geçmiştir), halktan dua beklendi ve 65 yaş üstüne kolonya sözü verildi ama bu bile tutulmadı. Kısa Çalışma Ödeneği ile patronlara, işçileri çok çalıştırıp az maaş ödeme ve bu ödenen az maaşın da bir kısmını devlet kaynaklarından ödeme kolaylığı sağlandı. Bu uygulama ile patronların işçi ve emekçilerin sigorta ücretlerinde kesinti yapmasının önü açıldı vs.

Koronavirüse karşı “Evde Kal” mottosu yaşama geçirilirken çalışma koşulları da buna uygun olarak evriltildi. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi çeşitli şirketlerin zaten uzun zamandır istediği evden çalışma modeli hayata geçirildi. İşsizliğin daimi tehdit haline geldiği koşullarda işçi ve emekçiler esnek ve güvencesiz çalışma koşullarına teslim edilmeye çalışılırken kadınlar açısından ise durum daha

katmerli yaşandı. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu bir ortamda kadınlara ve erkeklere evden eşit çalışma haklarının tanınmış olması, kadın erkek eşitliği sağlanması anlamına gelmiyor. Tam tersine, evden çalışmada eşit haklar sunulduğu düşünülen kadınlardan eski performanslarını beklemek, performans kaynaklı terfi, işten çıkarma ve benzeri birçok istihdam sorununa gebe. Çünkü çalışan kadınların ev içi emekten azade olmadıkları aksine pandemi gibi bir süreçte bu emeğin katmerleşeceği bir gerçek.

Ev dışında çalışan kadınların üzerindeki yük, esnek çalışma koşulları ile birlikte ağırlaşırken ev emekçisi kadınlar açısından da durum farklı değil. Pandemi maskesiyle görünmez kılınan kadın emeğinin çalışma yaşamının genel görünüşü haline getirilmeye çalışıldığını söyleyebiliriz.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin “Evde Kal” çağrıları ile bütünleştirildiği ve kadının yıllarca verdiği mücadele ile kazandıklarına bir bir el konulduğu pandemi sürecinde esasta kadınlara “eve dönüş” süreci yaşatılmaya çalışılıyor. Evin dört duvarını yıkarak yaşamın her alanında var olma mücadelesini yıllardır onca bedelle veren kadınlar aile-ev cenderesine alınma hamlesi ile karşı karşıyalar. Virüs salt “evde kal”mak ile bitecekmiş algısı yaratan AKP’nin “evde kal”an kadınları asla düşünmediği, aksine evin onlar açısından bir hapishaneye dönüşmesini umduğu açıktır. Kadınlar açısından “evde kal”mak çok da yeni bir durum olmamakla birlikte pandemi döneminde; 65 yaş üstü ve 20 yaş altına getirilen yasaklar, kapatılan okullar ve “evde kal”an erkekler; kadınlar açısından ev işleri ve bakım yükünde ciddi bir artış meydana getirmiş, ev içi kadın emeği sömürsü artmıştır. Bununla birlikte “evde kal”an kadına yönelik şiddet ciddi şekilde tırmanmış ancak kadınların bununla baş etme ve şiddetten kaçarak kendilerini ve çocukları koruyacak olanaklar pandemi gerekçe gösterilerek ya kapatılmış ya da erişimi zorlaştırılmıştır.

OECD’nin 2019 tarihli Sosyal Kurumlar ve Toplumsal Cinsiyet Endeksi Raporu’na göre, dünya genelinde kadınlar, ev işleri ve bakıcılığa erkeklere oranla iki ila on kat daha fazla zaman harcıyorlar. Uygulanmakta olan koronavirüs önlemleri kapsamında evdeki iş yükü artarken okul ve yuvaların tatil edilmesi sebebiyle çocuk bakımı bütün bir güne yayılmış oluyor. Yine kronik hastalıkları sebebiyle yaşlıların daha dikkatli olması gereken bu süreçte hasta ve yaşlı bakımı da kadınların omzuna yükleniyor. Kadir Has Üniversitesi’nin Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması’nın sonuçlarına göre, erkeklerin ev toplamak, çamaşır, bulaşık, yemek ve temizlik gibi ev işlerine olan düşük katkısı 2020’de daha da düştü. Dünyaya baktığımızda da durum değişmiyor. Birleşmiş

Milletler'in geçen yıl hazırladığı rapor, dünyada kadınların erkeklere oranla ortalama 3 kat daha fazla ücretsiz bakım verdiğini ve ev işi yaptığını ortaya çıkardı. Kısacası cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi anlamında bulunmaz bir nimet olarak görölen pandemi sürecinden mevcut sistem en hacimli şekilde yararlanmaya alışıyor. Bu anlayışın en açığa vurduğu hal ise kuşkusuz Ankara Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. Hakan Kumbasar'ın TRT Haber'e çıkıp **“salgın süresince yemek ve temizlik yapan kadınlara teşekkür edilmesi yönlü önerisi”**ydi. Ev içi eşit iş bölümünün önemi yerine “teşekkür”ü öneren Kumbasar, sistemin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl olağanlaştırmaya çalıştığının bir izdüşümü olarak en somut örneklerden.

Evet, AKP bu süreçte sermayenin pandemi karşısında zor durumda kalmasını engellemek için elinden geleni yaptı. Çeşitli gövde gösterileri, esasta yükü sağlık sistemi ve emekçilerine, sorumluluğu da halka yükleyerek süreçten prim elde etmeye çalışan devletin gündeminde ne kadınlarla ne de LGBTİ+'larla ilgili bir düzenleme vardı. Sermayeye kalkan olacak ekonomi paketleri ile patronları güldüren AKP, bu süreci, aynı zamanda erkek egemen işbirliğinin bir intikam aracına çevirerek kadın kazanımlarını ortadan kaldırma, LGBTİ+'ların görünürlölük konusundaki ısrarından nefret devşirme amacıyla da kullanma çabasında oldu. Kadın ve LGBTİ+'lara dönük bu saldırıların bir amacı da; erkek egemen işbirliğini güçlendirmek, “milli ve yerli”-“Türk ve Sünni” şeklindeki yapay kamplaştırmada manipöl ettiğı kitleleri erkeklik ile sağlamlaştırmak, bu kamplaştırma içerisinde sermaye ile olan işbirliğini görünmez kılmaktır. Bunu bir yere not edelim, ancak erkek egemenliğinin; milliyet, inanç, dil vd. sağ popölizmin aracı haline getirdiğı yapay kamplaştırma araçlarından daha farklı ve köklü olduğunu ve bu saldırıları organize ederken devletlerin aynı zamanda devrim ve demokrasi mücadelesinde dinamik haline gelen kadın ve LGBTİ+ kitleleri sindirme ve marjinalleştirme amacı güttüğünün altını çizelim.

Peki, AKP'nin görüntüde dahi olsa pandemi ile mücadele adı altında uygulamaya koyduğu düzenlemeler kadınlar ve LGBTİ+lar açısından ne anlama geliyor? Örneğın sermayeye aktarılıp işçi ve emekçiye aktarılmayan bütçe, maaşlarda yaşanan kesintiler, ücretsiz izinler, işten çıkarmalar, temelsiz “evde kal” ağrıları... Tüm bunlar içerisinde kadınlar ve LGBTİ+lar nerede yer alıyor? “Normal şartlar altında” dahi işten çıkarmalar, düşük maaş ve maaşlarda kesintiler söz konusu olduğunda ilk olarak kadın işçi ve emekçilerin hedef alındığı bilinir. Çünkü “evin temel geçim kaynağını erkeğın yüklediğı” şeklindeki cinsiyetçi mitlerle beslenen toplumun buna sesini çıkarmayacağı düşünölür. Pandemi gibi

uluslararası bir sağlık krizi söz konusu olduğunda da durum değişmeyecektir. İşten çıkarılan, birikmiş maaşlarına el konulan, ücretsiz izne çıkarılanlar ilk elden kadınlar olmaktadır. Diğer yandan pandeminin en yoğun şekilde etkilediği hizmet sektöründe ağırlıklı olarak kadınların çalışıyor olması, bu sektörün tamamen durma noktasına geldiği bugünlerde direkt olarak kadınları etkilemiş; işsiz ve gelirsiz bırakmıştır.

LGBTİ+’lar açısından ise iş bulmak hayli zorken işten çıkarmalarda ilk tercih edilenler haline gelmiş, işsizlik ve yoksullukla mücadelede tamamen göz ardı edilmişlerdir. Pandeminin, LGBTİ+ topluluğunun ekonomik durumu üzerine etkisine dair Genç LGBTİ tarafından hazırlanan rapordaki şu ifadeler durumu özetlemektedir: *“Pandeminin, LGBTİ+ topluluğunun ekonomik durumu üzerine etkisine dair bakıldığında, katılımcıların % 61’inin pandemi öncesinde çalışmadığını bu nedenle ekonomik durumlarında bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Pandemi öncesi çalışmayan kesimin büyük bir çoğunluğunun öğrenciler olmaktadır. Bununla birlikte eğlence sektörü çalışanları ve seks işçileri, işlerini tamamen kaybetmişler ve özellikle seks işçileri, sağlık tedbirleri kapsamında çalışmak istemediklerini veya mecburen çalışmaya devam ettiklerini belirtmiştir. Katılımcıların yalnızca % 25’i aynı ve/veya nakdi yardımlara başvurmuş; % 1.5’i olumlu, % 23’ü olumsuz, % 75.5’i ise herhangi bir dönüş almadıkları belirtmişlerdir.”* Sözün özü, bu süreçte emperyalist-kapitalist sistem ile ataerkil sistemin iç içe geçmişliği olanca gerçekliğiyle kendisini ortaya koymuştur.

“Evde kal” çağrıları sadece görünmeyen emeğin daha da görünmez hale gelmesine sebep olmadı. Dünya genelinde, sokağa çıkma kısıtlamalarıyla beraber, ev içi şiddet ciddi ölçüde artarak, kadınları hem fiziksel hem de psikolojik olarak tehdit ediyor. Karantina döneminde kadınların ev içindeki sorunları artan iş yükünden ibaret değil. Erkek egemen toplumun temel yapı birimi olan ailenin konumlandığı “ev”, kadınlar açısından hiçbir zaman güvenilir bir alan olmadı. Şiddet failleriyle aynı çatı altında yaşayan kadınlar açısından “Hayat Eve Sığar” çağrısı ürpertici olmaktan öteye gidemez. Tecrit hali, hem kadınların şiddete uğradıkları mekânı terk edememelerine hem de şiddetten korunmak için yardım alabilecekleri kaynaklara ulaşmakta güçlük çekmelerine yol açıyor. Hatta bunun salgının doğurduğu evrensel bir mesele olduğu söylenebilir. Zira Fransa’dan İngiltere’ye, Brezilya’dan Çin’e pek çok ülkede erkek şiddetinde ciddi bir artış söz konusu.

Çin’de, Şubat ayında polis karakollarının şiddet mağduru kadınlardan aldıkları telefonlar bir önceki yıla oranla üç katına çıktı. Fransa’da, sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte polise yapılan aile içi şiddet ihbarları yüzde 32 arttı. Benzer

şekilde İstanbul Emniyet Müdürlüğü de aile içi şiddet olaylarında geçtiğimiz Mart ayına göre yüzde 38.2'lik artış olduğunu kaydetti. (Diğer ülkeleri tam olarak bilemesek de Türkiye’de verilerle oynandığını ve gerçeğin sadece küçük bir kısmının yansıtıldığını söylemek abartı olmayacaktır.)

Üstelik bu süreçte Türkiye’de şiddet faillerini koruyan bir kararın önü de açıldı. Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun COVID-19 Kapsamında İlave Tedbirler başlıklı yeni düzenlemesinden, şiddet gören kadınların kolluk kuvvetlerine başvurdıklarında alırdırdıkları koruma tedbirlerinin önünü kesen bir karar çıktı. Buna göre, yükümlülerin sağlıklarını tehdit etmeyecek şekilde değerlendirme yapılması gerektiği ilan edildi. Yani şiddet uygulayan erkek hakkında evden uzaklaştırma kararı çıkarılmasının önü erkeğin koronavirüse yakalanabilmesi ihtimali sebebiyle kesildi. Bu kararın anlamı şiddet uygulayanın salgına karşı güvenliğinin, kadınların can güvenliğinin önünde tutulmasıdır. Bu süreçte İstanbul Sözleşmesi’nden Türkiye’nin imzasını geri çekmesine dönük tartışmalar açılması da kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesi girişimlerinden olduğu kadar kadınların on yıldır verdikleri mücadele sonucunda elde ettikleri kazanımlara da el koyma girişimidir. TC devleti sözleşmenin imzacısıdır ancak uygulayıcısı değildir, bu gerçeği bilmekle beraber kadınların şiddete karşı dayanak olarak kullandığı alanlardan birinin önü kesilerek hem şiddetin olağanlaştırılması hem de kadın mücadelesinin önünün kesilmesi amaçlanmaktadır.

Kadını ev-aile cenderesine sıkıştırma yönlü hamlelerine pandemi süreciyle dayanak yaratan AKP, yıllardır attığı adımları bu dönemde hızlandırmıştır. Kadına dair politikalarını Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı üzerinden belirlemesiyle kadını aileyle hapsedtiğinin en somut resmini veren AKP bu süreçten bulunmaz bir nimet olarak yararlanma gayretine girişti. Pandemi günleri öncesinde gerek eğitim gerekse de çalışma vesilesiyle ailesinden ayrı yaşamaya başlayan ve güçlenen kadın ve LGBTİ+’lar, pandemi ile birlikte aileleri ile beraber yaşamak zorunda kalmış, bu da beraberinde baskıyı getirmiştir. Keza İstanbul’da öğrenci iken ailesinin bulunduğu Konya’ya giden ve ailesiyle cinsel kimliği nedeniyle sorunlar yaşayan trans öğrenci Burcu’nun intiharı bunun en çarpıcı örneğidir. Birçok LGBTİ+ ve kadın bu süreçte intiharı aklından geçirdiğini ifade etmektedir (Yeni Demokrat Kadın’ın “Pandemiye Bir de Bana Sor” kampanyasındaki söyleşilerinden...). Dört duvarın ardından çıkıp yaşamın her yerinde var olma mücadelesini yıllardır veren ve bu anlamda önemli kazanımlar elde eden kadın ve LGBTİ+’lara atılmaya çalışılan bu geri adımın anlamı erkek egemen bir dünyayı garanti altına alma çabasıyla alakalıdır.

Tüm bunlardan görüyor ki; “patriyarka koronadan daha ölümcül”dür!

Pandemide Patriarkal Gücü Yeniden Tesise Karşı Kadın Direnişi

En başta söylemek gerekir; AKP, temsil ettiği erkek egemen işbirlikçiliği yapısına uygun olarak, pandemi döneminde kadın ve LGBTİ+'ların yaşadığı dezavantajlı durumlara önlem almak yerine bunu derinleştirmeyi tercih etti. Bunun adımlarını ördü, politikalarını kadın kazanımlarını geri almaya ve aşınan patriarkal gücünü yeniden (ve daha güçlü bir şekilde) tesis etmeye koyuldu.

İlk olarak pandemi gerekçesiyle hapishanelerde siyasi tutsaklar dışında içerisinde kadın katillerinin, cinsel saldırı suçlularının, çetelerin olduğu kesimleri, bu kesimler tarafından tehdit altında bırakılan kesimleri korumaya almadan salıverdi. Keza basın yasaklarına ve engellemelerine rağmen, hapishaneden pandemi ile çıkan bu kişilerin kadın ve çocuklara dönük işledikleri ağır suçları (kaçırma, tecavüz, istismar, cinayet...) konu edinen çok sayıda haber yayımlandı. Kaldı ki karakola, savcılığa ya da herhangi bir devlet kurumuna ulaşmayan (çünkü ulaşsa da bu erkek egemen kurumların bu konuda kör-sağır-dilsizi oynadığı biliniyor) ama sosyal medya aracılığıyla gündeme gelen çok sayıda şiddet vakası açığa çıktı.

Nisan 2020'de, mecliste hapishanedekilere dönük Covid-19 izni ve infaz düzenlemesi değişikliklerinin tartışıldığı günlerde bu gündem arasına çocuk istismarına dönük cezaları düzenleyen TCK 103 affı da sıkıştırılmaya çalışıldı. Keza 2016 yılında da bu af gündeme gelmiş, çocuk istismarcılarının, çocuklarla evlendiği takdirde bu cezalardan kurtulmaları sağlanmaya çalışılmıştı. Ancak o dönemde olduğu gibi pandemi sürecinde de TCK 103'ün tartışılmaya açılmasına karşı kadınlar sokağa çıkarak bunun tartışılmasına bile izin vermeyeceklerini gösterdiler ve AKP düzenlemeyi rafa kaldırmak zorunda kaldı. Ancak hem patriarkal gücünü tesis etmek hem kadınları cezalandırmak hem de pandemi gölgesi altında kadın hareketini yormak için bu kez İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme tartışmalarını gündeme getirdi.

Kadın hareketinin pandemi döneminde verdiği mücadele konusuna geçmeden önce erkek egemen işbirlikçiliğinin sözcülüğünü üstlenen AKP'nin "aşınan patriarkal gücünü yeniden (ve daha güçlü bir şekilde) tesis etme" çabalarına vurgunun güçlendirilmesi önemli. Patriarkal ve sömürücü düzen (dolayısıyla onun bugünkü temsilciliğini üstlenen AKP) sınıfsal farkları düzenleme ve koruma görevini önüne koyduğu gibi cinsel kimlikler içerisinde erkeği kutsayıp geri kalan kimlik ve yönelimleri baskı altına alıp bu farklılıkların korunması ve her fırsatta derinleşmesi için elinden geleni yapar. Ancak ülkede son yıllarda kadınların başta sokak ve meydanlar olmak üzere tüm yaşam ve çalışma alanlarında verdiği mücadele, bu mücadelenin dönüştürücülüğü, AKP

eliyle gerçekleştirilmek istenen derinleşmeyi durdurmakla kalmadı, gerilettili. Dolayısıyla devletin ve sömürü düzeninin üzerinden yükseldiği ve temellerini sağlamlaştırmakta önemli bir harç olan erkek egemenliğinde yaşanan “aşınma”, kendiliğinden bir gelişmeyi ifade etmiyor.

Kuşkusuz tek başına bir veri olmamakla birlikte KONDA tarafından Ağustos 2020’de açıklanan İstanbul Sözleşmesi konulu araştırmanın sonuçları, bu “aşınma”nın sonuçlarını net bir şekilde göstermektedir. Araştırma kapsamında, 32 ilin merkez dâhil 110 ilçesine bağlı 206 mahalle ve köyünde 3.569 kişiyle hanelerinde yüzyüze yapılan anket sonucuna göre toplumun yüzde 35’i İstanbul sözleşmesinin içeriğini kısmen de olsa biliyor. Yüzde 62 net bir şekilde bilmediğini söylüyor. Sözleşmenin ne olduğunu bilenlerin yüzde 16’sı “sözleşmeden çıkılmalı”, yüzde 84 ise “kalınmalı” diyor. KONDA’nın araştırmasından kimi veriler de şu şekilde:

“En son 2015 Hayat Tarzları araştırmamızda sorduğumuz ‘Erkek sever de döver de’ ifadesiyle ele aldığımız kadın şiddet konusunda Türkiye toplumunun arada geçen zamanda önemli bir gelişme kaydetti. Beş yıl önce bu ifadeyi ‘kesinlikle yanlış’ bulanlar yüzde 37 iken, yüzde 63’e çıkmış durumda. İfadeyi ‘doğru’ veya ‘kesinlikle doğru’ bulanların oranı ise bu ay itibarıyla yüzde 6.”

“Benzer bir şekilde dolaylı da olsa bu konuyla ilişkili olarak bir dikkat çekici değişim namus ve kanun çelişkisi üzerineydi. 2010 yılında toplumun yüzde 45’i konu namus meselesi olunca kanun dışına çıkılabileceğini söylüyordu. Bu ay sorduğumuzda bu oran yüzde 21’e düşmüş durumda.”

“Kadınlara şiddetle ilgili 5-10 senelik çerçevede gördüğümüz olumlu gelişmelerden biri de kadınların kıyafetinin şiddet sebebi olarak değerlendirilmesiyle ilgili. 2015’te sorduğumuzda yüzde 80 kadınların tacize uğramamak için bulundukları ortamlarda giyimlerine dikkat etmeleri gerektiğini belirtiyordu. Tıpatıp aynı ölçekle ölçmememize rağmen bu oranın 5 sene sonrasında üçte bire kadar düştüğünü belirtebiliriz.”

Araştırmalara da yansıyan bu “aşınma”ya neden olan kadın hareketi pandemi döneminde bu etkisini sürdürdü. Aşınmanın farkında olan AKP her fırsatta kadın kazanımlarına; intikamcı bir anlayış ve “Roboski katliamı-kürtaj” döneminde olduğu gibi bir suçu, bir krizi örtme amacı ile saldırıyor. Ancak bu saldırı karşısında ısrarcı ve geri çekilmeyen kadın hareketi, devlet açısından geri adım attıramadığı bir dinamik olarak varlığını pandemide de ortaya koydu.

Pandemiye karşı önlem alabilmek adına ilk olarak çeşitli internet platformları üzerinden toplantılarını sürdüren kadın hareketi, ardından sosyal medyayı etkin bir araç olarak kullanarak emek, sömürü, şiddet gibi başlıklarla gündeme müda-

hil oldular. Kazanımlara dönük saldırılar arttığında ise kadınlar yine bunun karşısında ciddi bir ses yükselttiler ve kısa bir süre internet mecralarından sürdürülen direniş, TCK 103 affı gündeme gelince sokağa indi. Af, rafa kaldırılmak zorunda kalınca bu kez gündeme gelen İstanbul Sözleşmesi'ne dönük erk(ek)-devlet saldırganlığına karşı kadınlar kent kent, mahalle mahalle, sokak sokak eylemler örgütlendi, mitingler gerçekleştirdi, adeta her biri bir eyleme dönüşen bildiri dağıtımları ile İstanbul Sözleşmesi gerçekte nedir, ne değildir denilerek toplumsal bilinci artırma çabasında oldu. Bu durum AKP'nin geri adım atmasını, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tartışmaları da rafa kaldırmasını sağladı. Ancak kadın hareketi "rafa kaldırmak yetmez" diyerek ısrarla mücadeleye devam ediyor. Çünkü erkek egemen işbirliğinin kadın kazanımlarına dönük saldırganlığı ve kini bitmiyor.

AKP, kadın hareketinin geldiği konumdan ve etki gücünden oldukça rahatsız. Bundan kaynaklı bu hareketi kırmak için manipülatif bilgiler ortaya atmakta, sokağa çıkan kadınları marjinalleştirmeye çalışmaktadır. Bu saldırılardan biri de Kürt kadın hareketine dönük tutuklama, gözaltı ve işkence politikasıdır. Kürt ulusuna dönük düşmanlığın da eklendiği bu saldırganlığın bir parçası olarak, tam da pandemi günlerinde, kadın kazanımlarıyla örülü HDP belediyelerine kayyum atamaya devam etti, kayyumların ilk icraatı ise kadın kurumlarını ya kapatmak ya da erkek yöneticilerin yetki alanına devrederek kadın iradesini devre dışı bırakmak oldu. Diğer yandan Rosa Kadın Derneği'ni talan ederek üye ve yöneticilerini işkence ile gözaltına aldı ve tutukladı. Ancak Kürt kadın hareketinin ülkedeki bir bütün kadın hareketi ile bağını küçümseyen devlet yanıldı. Kadın hareketi ciddi bir sahiplenme içerisine girdi. Sınıf mücadelesinde ciddi bir parçalanma yaratan şovenizm, kadın hareketi içerisinde dayanışmanın gücünü parçalayamadı.

Ancak bu kez saldırganlık ibresini LGBTİ+'lara çeviren AKP, bizzat devlet yetkilileri ağzından nefret söylemleri ve politikaları üretmeye başladı. Bunun sonucunda pandemi nedeniyle ailesiyle yaşamak zorunda kalan, sokağa çıkan, çalışan LGBTİ+'lara nefret körüklenirken saldırılar da art arda gelmeye başladı. Homofobik-transfobik yaklaşımları besleyerek bu süreçte kadın ve LGBTİ+'lara dönük nefret suçlarının artmasına yol açtı, bizzat destekledi. Bu hedef gösterme hali; evinde, sokağında, mahallesinde ve tüm kamusal alanlarda LGBTİ+'lar açısından nefes alma alanlarının darlaştırılması anlamına gelmektedir.

Bu süreçte LGBTİ+ hareket açısından bir süredir var olan durgunluk içerisinde bir hareketlenme olduğunu söylemek mümkün. Gerek kadın eylemlilikleri gerekse çeşitli toplumsal eylemlerde aktif bir şekilde yer alan LGBTİ+ politik önerilerin baskı, yasak ve organize nefrete karşı kendi eylemlerini örgütleme pra-

tikleri önemlidir. Orlando Katliamı'nın yıldönümü eyleminin yasaklanmasına karşın İstanbul-Kadıköy sokaklarında yapılmaktaki ısrarı, İstanbul-Osmanbey'de Namlı Market çalışanının nefret saldırısına karşı dayanışma eylemi, pandemide LGBTİ+'ların hedef alınmasının İzmir'de protesto edilmesi... pratikleri, nefret karşısındaki hareketliliğin yansımalarıdır.

Kadın Hareketinin Gücü Nereden Geliyor?

Kadına yönelik şiddet konusunda AİHM tarafından ilk kez mahkum edilen bir ülke burası (Bakınız: Nahide Opuz davası) ve bu ülkede en sıradan hakları için dahi çok ciddi mücadeleler vermek, bedel ödemek gerekiyor. Bu yönüyle ısrar ve süreklilik oldukça önemli. Aynı zamanda gündelik yaşamdaki dönüştürücü-lüğü, gücünün temelini oluşturuyor.

Gündelik yaşamın gündelik haklarına dokunan sorunları dert edinen, "özel olanın politik olduğu" vurgusuyla patriarkal düzenin hasıraltı etmeye çalıştığı tüm ayrıntılara dikkat eden ve buna dair politika üreten kadın hareketinin esas gücünün kaynağı burası. Ancak bu tek başına kuşkusuz yeterli değil. Sınıfsal ve ulusal ayrımların yanısıra cinsel kimlik ayrımına da maruz kalan kadının özgürleşmesi mücadelesi veren kadın hareketinin kadın kitleleri ile ilişkilendirme modelleri de incelenmelidir. Öncelikle kendisini kadın kitlelerinden ayrı tutmayan bir dil ve bakış açısına sahip olan kadın hareketinde hiyerarşi kurmadan, katı işbölümlerine girmeyen ve doğrudan demokrasinin işletildiği modeller, kitleselleşmede önemli rol oynuyor. Şiddetten arınmış ve dayanışmayı inşa eden yaklaşımların da bunu güçlendirdiğini söylemek mümkün.

En az bunlar kadar önemli başka bir konu da ısrar ve süreklilik. Özellikle de hareketin kendisini ve toplumu dönüştürme konusundaki ısrarı ve sürekliliği... Erkek egemen siyaset yapma tarzlarından ve dilinden uzak, daha kolektif siyaset yapma biçimleri oluşturmaya çalışan kadın hareketi, kitlelerden bu ısrar ve sürekliliğinin karşılığını alıyor. Elbette kadın hareketinin zaman zaman içine düştüğü hatalar mevcut. Ancak harekete esas damgasını vuran ayrılıklar, ayrışılan noktalardan ziyade birlikte mücadele etme, ortak müştereklerde buluşma olduğundan; kadın hareketi, erkek egemen siyaset yapma tarzının en görünür yansımalarından olan kibir ve egolardan arınmış mücadele deneyimiyle hareket etmektedir. Erkek egemenliği karşısında uzlaşmaya girmeyen ve özeleştirilermekten kaçınmayan hareket, birçok yönüyle incelenmesi gereken bir mücadele deneyimi açığa çıkarmakta, gücünü buradan almaktadır.

Hareketin gücünü aldığı esas noktalardan biri olarak, gündeliğe dokunmaktan bahsetmişken; bunun devamlılığı olarak da "mağduriyet" dilinden sıyrılma

ve “güçlü”, “haklarını isteyen”, “direnen” bir hareket dili ve politikaları yaratmasının da etkisini dikkate almak gerekir. Aynı zamanda çok farklı toplumsal kesimlere dokunma becerisine erişen kadın hareketinin sadece maruz kalınan ayrımcılık ve şiddeti durdurmakla yetinmeyip yeni bir toplumsallık isteme ve inşa etme yönelimi de bu gücü pekiştirmektedir.

Kadın Hareketi Pandemi Sürecinin Neresindeydi?

Bu genel tablo içerisinde kendi tablomuza da göz atmak yerinde olacaktır. Ancak bunun öncesinde şunu belirtmekte fayda var ki, ülkedeki kadın hareketi dinamiğini etkisi altına alan ideoloji, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi feminizmdir. Ülkemiz özgülünde buna ek olarak Kürt ulusal özgürlük hareketinin kadın mücadelesi deneyimleri de bu dinamiğin başlıca besleyici kanallarından biridir. Feminizmin ülkede ve dünyada kadın hareketini etkileyen esas kanal olması, kadın mücadelesinin toplumsal cinsiyet eşitliği için demokratik hak talepleri eksenine sıkışmasına sebep olurken diğer yandan ataerkinin devlet-erkek aracıyla yürüttüğü politikaların teşhiri ve bu politikalara karşı demokratik hak kazanımları eksenli mücadele ile kadınların kendi gücünü keşfedişini sağlamaktadır. Yani feminizmin kadının özgürleşme mücadelesinde, mücadeleyi sistem içileştirme gibi tehlikeli bir yanı mevcutken diğer yandan sağladığı hareketlilik kadın kitlelerinde kadın bilincinin açığa çıkmasında önemli bir yere sahip olmaktadır.

Osmanlı’nın son günlerinde ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında açığa çıkan deneyimlerinin ardından uzunca bir süre sessizliğe bürünen feminist hareket 12 Eylül 1980 AFC’si sonrasında tekrar yükselişe geçmiş, o günden bu yana ciddi deneyimler biriktirmiştir. Kadına yönelik şiddet ve kadın katliamı başta olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen politikalara karşı yasal düzenlemeler bağlamında mücadele yürüterek ataerkil sistemin kadına yüklediği ikincilliğin teşhirinde önemli mesafe kat etmiştir. Demokratik hak taleplerini sokağa taşıyarak kadınların evlerden çıkışı için önemli adımların atılmasını sağlamıştır.

Ancak demokratik hak talepleri ekseninin dışına çıkamayan, reformsal talepler ekseninde ataerki ile mücadele yürüten feminist hareket; emperyalist-kapitalist sistem ile ataerkil sistem arasındaki bağı ortaya koymakta belirli bir açıklıkla hareket etse ve bu konuda ciddi ortaklıklar edinsek de; buna karşı mücadelede ciddi ayrışmalara girdiğimiz, girmemiz gerektiği açıktır. Çünkü bu yaklaşım sınıf mücadelesi ile kadın mücadelesi arasındaki kopmaz bağı görünmez kılmakta; sistemi bir bütün olarak parçalama, yıkma iddiasını taşımaktan uzaklaştırarak kadın kitlelerinin de reformsal talepler eksenine hapsetmektedir.

Diğer yandan yatay örgütlenme modelleri ile son 15 yıldaki birçok direniş ilham olan bu deneyimler, özgürleşme ve eşitlenme mücadelesine katkı sağ-larken, bunun bir ileri adıma taşınmasından imtina etmek, her ne kadar top-lumsal taleplerle bütünleşen bir kadın hareketi yaratsa da, bu kadın hareketinin ataerkil düzenin ortadan kaldırılmasına dönük bir devrim yaratmasına, devrim mücadelesinde yer almasına engel olmakta; hiyerarşik tüm yapılanmaları (ki içerisinde komünist partiler de bulunmakta) bir bütün reddettiğinden bu dev-rimi gerçekleştirebilecek olan araçlara sahip olmaktan uzaklaştıracak da gö-rülmelidir. Komünist kadın hareketi ile feminist hareketi ayırıştırıran en önemli noktalar bunlardır.

Bu ayırışma, feminist hareket ile komünist kadın hareketinin bağlarını ko-parması anlamına gelmiyor. Dediğimiz gibi reformsal talepler sömürücü ve erkek egemen sistemin teşhiri, bunun karşılığında kadın kitlelerinin cinsel kimlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi kapsamında örgütlenmesi bağlamında önemli bir yere sahiptir. Ancak reformsal taleplerin önemi bununla da sınırlı de-ğildir. Devrim ve reformsal talepler arasındaki ilişkiyi doğru kurulmalı; reformsal taleplerin bir araç olarak kullanılabilirdiği oranda ezilenlerin hak talepli mücade-lesinin devrim mücadelesine entegre edilebileceği unutulmamalıdır. Bu anla-mıyla komünist-devrimci kadınların feminist hareketten teorik-politik hatta öğrendiği pek çok şey olmuştur ve kuşkusuz olmaya devam da edecektir. Femi-nist hareket ile komünist kadın hareketini ayırıştırıran nokta, reformsal taleplerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı kesin çözüm olarak değil, bir basamak ola-rak görülmesidir. Basamakları oluşturmak ve tırmanmak ise iki hareketin birbi-rini besleyebilmesi ile alakalıdır.

Yazının bu bölümünde feminist hareket ile komünist kadın hareketinin iliş-kilenme ve ayırışma konumuz dışı olduğundan bu konuya değinip esasta komü-nist kadın hareketi ile pandemi sürecindeki kadın hareketliliği ile ilişkilene-me konusuna geçiş yapıyoruz.

Tarihinde kimi olumlu tartışmalar bulunmasına karşın pratikte, '90'lı yıllarda, şehit ve tutsak ailelerinin çalışması olarak kadın mücadelesini ele alan komü-nist hareketin bu konuya daha gerçekçi bir şekilde eğilmesinin tarihi, son 12 yıla dayanmaktadır. Kuşkusuz bu konuda daha önce hem Partizan dergisinde hem de çeşitli yayınlarda tartışmalar, belgeler hazırlandı, açıklandı. Bu yüzden bu kısmı da konu dışı bırakıyoruz. Ancak bu dönemde açığa çıkanlara bakıldığında; ko-münist hareketimiz içerisinde kadın hareketimizin en temel özelliğinin önyargı-lara ve dogmatik yaklaşımlara kapısını kapatarak ülkedeki kadın hareketini

yakından incelemeyen, hareketin deneyimlerinden ve açığa çıkardığı derslerden beslenen yanı olduğu görülmelidir. Beslenmekle yetinmeyen kadın hareketimiz, bizzat emekçi kadın kitleleri ile ilişki içerisinde olmuş, kitle çalışması yürütmüş, kendisini özeleştiri ve değişime kapatmamış, kadınların birleşik mücadelesinin her alanda bir parçası haline gelmiştir.

Bu yönüyle komünist hareketin en canlı alanlarından biri haline gelen kadın hareketimiz, 2015 ve sonrasında yaşanan darbelenmede ilk hedeflerden biri olarak görülmüş, henüz kurumsal yapısını yeni oluşturmaya başladığı bu dönemde doğru şekilde tavır almasına rağmen bir darlaşma yaşamaya engel olamamıştır. Ancak bu darlaşma durumuna karşın ne kadın gündemini terk etmiş ne birleşik kadın hareketine emek harcamaktan çekinmiş ne de komünist hareket içerisinde kadın politikaları üretmekten vazgeçmiştir. Bu yanılarıyla kadın hareketimiz, ülkedeki kadın hareketinin ısrarcı, süreklileşmiş ve dönüştürücü özelliklerinden öğrenmiş, beslenmiş olduğunu göstermiştir.

Buradan hareketle pandemi ve sonrasında “normalleşme” adı verilen süreçleri hem kadın hareketiyle birlikte karşılaşmış, bu hareketliliğin ve mücadelenin aktif bir parçası olmuş hem de kendi özgün gündemlerini yaratabilmiştir. Pandemi ve “normalleşme” sürecinde kurumsal erkek egemen işbirliğinin birçok koruyucu uygulamadan ve olumlu düzenlemelerden mahrum bıraktığı kadın ve LGBTI+ kesimlerle birebir ilişki geliştirebileceği bir kampanya sürecine girmiştir.

Bu kampanya sürecindeki tutum ve çalışma tarzı önemlidir. İlk olarak fiziksel bir araya gelişlerin zorlaştığı pandemi günlerinde internet üzerinden çeşitli formlarla düzenli olarak bir araya gelinmesi, bu düzenli bir araya gelişler ile birlikte bir çalışmayı organize etme fikri açığa çıkarıp örgütlemesi çalışma tarzı anlamında önemli bir deneyimdir. Bu çalışmanın kendisi, açığa çıkan gelişmelerle görüldü ki; içeriğini ve çalışma tarzını her safhada kolektif bir şekilde hazırlamanın önünü açmasının yanı sıra darlaşan kadın hareketimiz açısından yeniden kendine güvenin inşa edilmesinde önemli bir adım oldu.

Çalışmalara başlamadan evvel bir hazırlık sürecinin konulması ve sürece değin nelerin neden ve nasıl yapılması gerektiğine ilişkin yürütülen tartışmalar kampanyanın hem politik hem de pratik hattının belirleyicisi oldu. Bu anlamda hazırlanan bir iç metinle yürütülen tartışmalar yazılı hale getirilirken sürece ilişkin politik bakış açısı kalıcılaştırıldı ve tartışmayı yürüten tüm kadınlar açısından bağlayıcı hale geldi. Diğer yandan oluşturulan komisyonlar ise pratik hattın kolektif bir şekilde örülmesi açısından önemliydi. Çalışma tarzının bu şekilde olması, kampanyayı örgütleyen her bir kadının kampanyanın örgütleyicisi olarak

kendisini özne görmesinin yolunu açtı. Çalışmaların güncel sürecin yakıcılığı ile iç içeliği birçok kadınla temas haline geçilmesini sağlarken başından sonuna belirli bir plan ve programa sahip olması kampanyanın kopuk ilerlemesinin önünü aldı. Bu çalışma bağlamında ortaya konulan ürünlerin gündelik dilde olması, kampanyanın hitap ettiği kitleyi kapsayıcılığı bakımından önemliydi ve bu yapılmaya çalışıldı. Kadınlar ile LGBTİ+’ların gündelik yaşamlarının ne denli politik olduğuna ilişkin kullanılan gündelik dilin kapsayıcılığı, yürütülen çalışmada temasa geçilen her kadın ve LGBTİ+ ile A/P çalışması açısından da verimli geçmesini sağladı.

Bu süreçte kitle çalışmasına ağırlık vererek birebir veya toplu görüşmeler yapmak, ara ara hareketin öznelere ile komisyonlar aracılığıyla buluşmak gibi adımlar kadın hareketimizin darlaşma kabuğunu çatlatmasına olanak sağladı.

Militan bir kadın hareketi yaratmak için...

Bu süreçte kadın ve LGBTİ+ kesimlerle buluşmanın gerek toplamın gerekse kadın hareketimizin deneyimlerine deneyim eklediği açıktır. Peki bu süreçten işleyişimiz ve kadın hareketimiz açısından ne sonuç çıkarmalıyız? Kadın ve LGBTİ+’larla ilişkilenecek, pandemi ve “normalleşme”de neler yaşadığını veri haline getirmek başlı başına önemli deneyimler. Ancak bunun süreklileşmesi ve bir kaldırıca dönüşmesi için ne yapılmalı?

Yine bizim de bir parçası olduğumuz ve geçtiğimiz yıla damgasını vuran ve onlarca ülkede açığa çıkan “kadın isyanı” dalgasını nasıl karşılamayız, militan bir kadın hareketi yaratmak ya da mevcut hareketi militan bir çizgiye yöneltmek için üzerimize düşen nedir? üzerimize düşeni yapabilecek konumda ve yeterli miyiz?

Çok açık ki, yukarıdaki iki paragraftaki soruların üzerimize yüklediği görevleri yerine getirebilmek (hatta doğru bir şekilde görev belirlemek için) kadın hareketimizin omurgasını sağlıklı bir şekilde oluşturabilmeli, komünist kadın hareketinin deneyimleriyle bu konuda açığa çıkarılan örgütsel işleyiş, hayata daha güçlü bir şekilde geçirilmeli. Kadın mücadelesi konusundaki kazanım ve deneyimleri koruma, geliştirme, açığa çıkan verileri toparlayarak buradan çıkan sonuçlarla yeniden kadın kitleleri ile buluşma yönelimini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmenin tek yolu budur. Yine mevcut kadın isyanı dalgası içinde yer alarak bu hareketin militan potansiyelini açığa çıkarmak için de kendi örgütsel yapımızı böylesi bir mücadeleye uygun bir şekilde dizayn etmeliyiz. Ancak böylelikle hem ülkedeki kadın hareketi içerisindeki çizgimiz daha belirgin bir şekilde kendine yer edinebilir hem kendimiz ve bir bütün kadın hareketinin açığa çıkan deneyimleri MLM bir bakış açısıyla sentezlenebilir hem de kadın ve LGBTİ+

kitlelerle geliştirdiğimiz ilişkilenme devrim ve demokrasi m¼cadelesine örg¼tl¼ bir şekilde dahil edilebilir.

Ataerkinin sadece sonuçlarına değil, doğrudan kendisine y¼nelen bir çizgi; sadece haklarını korumaya çalışan değil, hamle yapan bir çizgi; sadece AKP-MHP iktidarının s¼ylemleri ve politikalarına muhalefet eden değil, kendi s¼ylemini ve politikasını kitlelere taşıyan, yani gündem belirleyen bir çizgi, kadın kitlelerini sadece nicelik olarak harekete katan değil, nitel olarak da d¼n¼řt¼ren (yani örg¼tleyen) bir çizgi... B¼yle si bir çizgiye sahip hareketin oluşturabilmesi d¼nden yarına yaratılabilecek bir şey değil kuşkusuz. Ancak öncelikle kendi “birliğimizin” bu çizgiye sahip olması, bunu yaşama geçirebilecek bir şekilde örg¼tlenmesi gerekir.

Yani kom¼nist hareketin, yıllara dayanan deneyimler sonucu yarattığı kadın birliği örg¼tlenmesinin kendisini tamamlaması, geliştirmesi ve her alanda g¼c¼n¼ ortaya koyabilmesi ile gerçekleşebileceği açıktır. Hen¼z yeni doğan kadın birliğimizin (ki on yılın deneyimi taşımaktadır), örg¼tsel tamamlanışı ve g¼çleniři, bir b¼t¼n kom¼nist hareketin ¼zerine d¼řen g¼revleri yerine getirmesiyle ve de bu alana odaklanmış kadrolarla m¼mk¼n olacaktır. Yılların deneyiminin açığa çıkardığı en önemli sonuçlardan biri budur.

Diğer yandan kadın hareketimizin g¼çlenmesi ve kom¼nist hareketin kadın hareketine bir b¼t¼n ¼nderlik edebilmesi için baştan aşağı kadın gündemlerinin konu edilmesi, tartışılmaya devam edilmesi ve bunun kom¼nist ¼nderlik tarafından takip edilmesi zorunluluktur. Kuşkusuz bu tartışmalarımızın hiçbiri yeni değildir. Ancak kadın ve LGBTİ+ dinamiğinin devrim ve demokrasi m¼cadelesinde vazgeçilmezliğini, kaçınılmazlığını kitlelerin kendiliğinden hareketliliği bu denli ortaya sermişken bunu g¼rmezlikten gelmek, ertelemek ve açık ya da gizliden erkek egemen yaklaşımlarla bu gerçekliği boğmak, hasıraltı etmek yeni bir yenilginin kapısını aralamak anlamına gelir ki, ne ¼n¼m¼zdeki şanlı m¼cadele g¼nleri ne de bu g¼nlere giderken toplumsal cinsiyet eşitliği m¼cadelesi ile kuşanan kadın ve LGBTİ+ kitleleri artık bunu kaldıracabilecek durumda değildir.

şimdi vakit y¼kselen devrimci dinamikleri yakalamak ve d¼n¼řt¼rmek vaktidir! Tarihsel bir eşitsizlik pandemisine karşı eşitlik m¼cadelesini devrime havale etmeden devrime taşıma vaktidir! Koronavir¼s pandemisinde sınıfsal, ulusal ve cinsel farklılıkları bir kez daha açık eden emperyalist-kapitalist, erkek egemen ve heteroseksist “normaller” karşısında ezilenlerin normalini inşa etme vaktidir!

IRKÇILIĞIN TARİHSEL EVRİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ BOYUTU

►► Irkçılığın fizyolojik ve biyolojik ayrımcılığı yerini günümüzde daha çok, kültürel ve dini olarak “üstün” gösterilen medeniyet ile diğer kültür ve dinlere mensup “geri” medeniyetler şeklinde toplumu ayırıştıran yeni ırkçılığa (kültürel ırkçılık) bırakmaktadır. ◀◀

Uluslararası kapitalizmin içine girdiği sarmal kriz durumu öyle bir hal almıştır ki; mevcut sorunların üstesinden gelemediği gibi giderek daha çetrefilli bir sürecin girdabına sürüklenmiştir.

Sorunlar ve çelişkiler geliştikçe işçi sınıfı ve emekçilerin hoşnutsuzluğu, tepki ve öfkesi de giderek gelişiyor. Bu tepki ve öfkelerini çeşitli şekillerde de dile getiriyorlar. Emperyalist ülkelerdeki “refah”, “sosyal haklar”, “demokratik haklar” vb. giderek tırpanlanıyor, ekonomik ve sosyal yapıyla birlikte siyasi yapı da emekçi kitleler üzerindeki baskı unsurunu tırmandırıyor.

Bu durum, emperyalist sisteme bağımlı ülkelerde daha katmerli boyutlardadır. Bunun sonucu, bu ülkelerde sömürü ve baskı da iyice artmıştır.

Sistemin derinleşen çelişkilerinin ve giderek keskinleşen sorunların gerçek nedenini gizlemek burjuvazinin karakterinde vardır. Sorunları çarpıtmak ve başka gündemler yaratarak gerçekleri kamufle etmek onların devamlı başvurdukları yöntemlerdendir. Nitekim günümüzde de burjuvazi, aynı yöntemle başvurmaktadır. Elbette ki bunda bir yere kadar başarılı da olmuşlardır. Ne var ki, bu baskı yöntemleri aynı zamanda karşıt bir gücü de mayalamaktadır.

Bunu çok iyi bilen uluslararası burjuvazi ve devlet aygıtları, sömürü ve baskı mekanizmasını artırırken, toplum içerisinde ırkçılığı da her geçen gün körüklüyorlar. Sistemin sorunlarını ülkelerindeki göçmen işçilere, emekçilere ve sığınmacılara mal ediyorlar. Kapitalizmin ürettiği sorunların nedeni olarak “yabancıları” gösteriyorlar. Bunun sonucu göçmen kesimler üzerindeki ırkçılık furyası giderek artırılmaktadır. Böylece bir taraftan yerli ve yabancı emekçiler karşı karşıya getirilmekte diğer taraftan yerli emekçilerin kapitalizme karşı olu-şan tepkisi frenlenmeye çalışılmaktadır.

Kapitalizmin tarihinde ırkçılık, toplumu biyolojik/fizyolojik olarak bölen ve bir ırkı diğer ırklardan üstün gören gerici bir doktrindir. Irkçı devlet ve egemen sınıflar, mensup oldukları ulusun ve ırkın üstünlüğünü empoze ederken, farklı kökenden kitleleri aşağılar, küçümser, hor görürler ve onlar üzerinde baskı ve zor unsurunu öne çıkarırlar. Irkçılığın bu fizyolojik ve biyolojik ayrımcılığı yerini günümüzde daha çok, kültürel ve dini olarak “üstün” gösterilen medeniyet ile diğer kültür ve dinlere mensup “geri” medeniyetler şeklinde toplumu ayırtıran yeni ırkçılığa (kültürel ırkçılık) bırakmaktadır. Her hâlükârda klasik-ırkçılık (biyolojik ırkçılık) ile yeni-ırkçılık (kültürel ırkçılık) aynı minvalin ürünüdürler. Amaçları ve oynadıkları rol aynıdır: Can çekişen ve giderek miadını tamamlayan uluslararası kapitalizmin ürettiği sorunların nedeni olarak göçmen işçileri ve yabancıları göstermek, düzenin faturasını onlara çıkarmak... Çıkarılan savaşlarla, artan sömürü, talan ve yağmayla geri ülkelerdeki halkların göçe zorlandıkları gerçeğini gizlemek, göçlerin ardında yatan gerçek nedenleri çarpıtmak ve kapitalizmin gerçek yüzünü gizlemek...

Irkçılık, bu amaçla göçmen işçi ve sığınmacıları hedef gösterirken, yerli işçilerin sömürülmesinde kamuflej rolü oynamaktadır. Kapitalizmin yarattığı sorunlar yabancılara mal edilerek, yerli işçilerin sömürüsü daha artırılır, sosyal haklar gasp edilir, baskı unsurları artırılır vb. Böylece ırkçılık yerli işçilerin sömürüsünü, hak gasplarını ve faşizmi gizleyen, üstünü örten bir rol oynar. Böylece yerli emekçiler üzerindeki sömürü ve baskı mekanizmasının daha tırmandırılması ırkçılık üzerinden yapılır. Irkçılık, sömürü ve sınıfsal baskıdan kopuk değildir; **tersine sömürünün ve siyasal baskıların tezahürüdür...**

Uluslararası kapitalizmin ırkçılığına ve günümüze değinmeden önce ırkçılığın her tarihsel süreçte aldığı biçim ve role bir göz atmak olumlu olacaktır.

Günümüzde olduğu gibi geçmişin sınıflı toplumları olan köleci toplum, feodal toplum, kapitalizmin serbest rekabetçi aşaması ve günümüzde, ırkçılık ve din unsuru devamlı iç içe ve birbirini tamamlar tarzda var olmuştur. Ancak her toplumda ırkçılık farklı şekillerde yaşanmıştır. Bu farklılıklara rağmen ırkçılık ve dinciliğin ortak yanı *-sınıflı her toplumda-* ezenlerin, ezilenler üzerinde sömürü ve baskı aracı olmalarıdır..

Irkçılık, Sınıflı Toplumun Ürünüdür

Irkçılık yeni bir olgu değildir. Tarihsel bir evrimi vardır. Sömüren, gasp eden ve boyunduruk altına alan sınıfların var olduğu her toplumsal süreçte farklı boyut ve muhtevaya sahip olsa da devamlı var edilmiştir.

Bu karakteristik yapısı olduğundan beri ırkçılık her tarihi süreçte ve her

toplumsal devirde kategorik farklılıklar içermiştir. Dolayısıyla kapitalizm öncesi ırkçılık ile kapitalizm sonrası oluşan ırkçılık farklı tarihsel süreçlerin ürünüdür. Henüz kapitalizm öncesi toplumsal yapılarda ulusal yapı oluşmamıştır. Kapitalizm öncesinde oluşan köleci ve feodal toplumlardaki sınıfların ve sınıf çelişkilerini içeren toplumların, yapısal kavramları köle, köle-sahibi, köylü, senyör, kabile, halk, din, soy, dil gibi pre-kapitalist toplumsal formasyonlar içerirdi. Dolayısıyla kapitalizm öncesinin ırkçılığı kapitalizmdeki ırkçılıktan farklı anlamlar da içermiştir. Kapitalizm öncesi ırkçılık, henüz ulusal motiflerden yoksun, pre-kapitalist koşulların biyolojik ve etnisite vasıflarını öne çıkaran ve henüz faşist diktatörlüğün oluşmadığı tarihsel sürecin formasyonlarında oluşan diktatörlüklerin dışavurumudur. Dolayısıyla kapitalizmin ırkçılığıyla ayrıştığı yanı vardır.

Ancak kapitalizmle oluşan ırkçılıkla ortak bir yanı da vardır. Kapitalizm öncesi ve sonrası dönemlerin ırkçılığı, ezenlerin, sömürenlerin, zulmedenlerin, katledilenlerin ezilenler üzerindeki diktatörlüklerinin ürünüdür. Dolayısıyla kapitalizm ve emperyalizm döneminde oluşan ırkçılık, döneme has yeniden dizayn edilir. Bunun sonucu *“Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan ırkçılık, kapitalizm öncesi ya da ulus-devlet öncesi ortaya çıkan ırkçılığı kendine eklemlemiş ve genişleterek yeniden-üretmiştir. Kapitalizm, ırksal-birim ile ulusal birimi çakıştırmıştır.”* ⁽¹⁾

Gördüğü gibi ırkçılığın tarihsel bir evrimi vardır. İçinde yaşadığımız dönemin, yani kapitalist-emperyalist sistemin bugününde de bu bağnaz ve saldırgan yapı, tüm gaddarlığıyla varlığını devam ettiriyor. Hatta içinde bulunduğumuz koşullarda uluslararası burjuvazi, yönetmekte zorlandığı için buna daha fazla ihtiyaç duyuyor. Girdiği depresyonun kapitalizmde yarattığı kalıcı tahribatları onarması hayli zor. Uluslararası burjuvazinin ve pazarlarındaki taşeron yönetimlerin kumpas politikalara ve ırkçılığa daha fazla ihtiyaç duymalarının nedeni budur.

Köleci Toplumda Irkçılık

İlkel komünal toplum, insanlığın en uzun süre birarada yaşadığı toplumdur. Bu toplumun karakteristik özelliği, sınıfsal ayrışımın henüz oluşmadığı toplum olmasıdır. İnsanlık tarihinin en uzun ve en ilkel toplumdur. Çünkü bu toplumun emek gücü ve üretimde kullanılan üretim araçları çok geridir ve gelişme sonraki toplumlara kıyasla çok yavaş olmuştur. Bu toplumun özelliği, üretim araçları ve üzerinde yaşadıkları toprakta komünal mülkiyetin oluşmasıdır. Dolayısıyla uzun bir tarihsel süreç içerisinde yaşam koşulları geri olan bu toplumun üretimi ve tüketimi komünal düzeyde olmuştur. Kabileler ve gensler, ihtiyaçları olan

⁽¹⁾ Musa Sala, Doğa, Irkçılık ve Marksizm, Teori ve Politika

ürünleri birlikte üretmiş ve birlikte tüketmişlerdir. Kısacası sınıfların ve sömürünün olmadığı ve soyun anneden tanımlandığı bu toplumda sınıf çelişkileri de var olmamıştır. Bu toplumda *“görülen ilk sınıf çatışması, tek-eşli evlilikte erkek ve kadın arasında gelişen antagonizmadır ve ilk sınıf tahakkümü, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümüdür”* der Engels.

Diğer yandan üretim aletlerinin zaman içerisinde gelişmesi ve emeğin daha üretken olması, tarımın, hayvancılığın, zanaatkarlığın ortaya çıkması ve gelişmesi ile oluşan işbölümü ve ürün fazlalığının değiş tokuşunun oluşması, kabileler arasında çelişkilerin ve sürtüşmelerin ortaya çıkmasını ve birbirleriyle çatışmasını beraberinde getirmiştir.

Bu saflaşma ve çatışmada üstünlük sağlayan kabileler ve onların liderleri, mağlup olan gens ve kabilelerin topraklarına, üretim aletlerine ve tüm mal ve mülklerine el koymuşlardır. Belli bir süre sonra da mağlup kabile ve gens mensuplarını gasp ettikleri topraklarda köle olarak çalıştırmaya başlamışlardır.

Böylece ilkel komünal toplumdan tarihin ilk sınıflı toplumu olan köleci topluma geçiş başlamıştır. Eski toplum giderek yerini yeni bir topluma bırakmıştır. Bu toplum, köleler ile köle sahiplerinin var olduğu yeni bir toplumdur.

Üstün kabilelerin, diğer kabileleri ezmesi, topraklarına ve tüm mal-mülklerine el koyması, gasp etmesi ve köle olarak sömürmesi elbette ki giderek büyüyen sınıfsal farklılıkların ve çelişkilerin sonucudur. Köleci toplum varoldukça köle sahiplerinin, köleler üzerindeki baskı ve sömürüsü de en azgın ve ilkel boyutlarda varlığını devam ettirmiş ve salt ekonomik alanla sınırlı da kalmamıştır. Beraberinde siyasal baskılar da oluşmuştur. İktidardaki köle sahipleri ve oluşturdukları üstyapıya tekabül eden erkler üzerinden siyasi baskı ve yaptırımlar uygulanmıştır. Öyle ki, köleler resmi olarak da köle sahiplerinin mülkiyetine sokulmuşlardır. Böylece efendiler köleleri satma ve öldürme yetkisine sahip olmuştur.

Dolayısıyla köle sahipleri nezdinde kölelerin bu denli baskıya mubah görüldüğü, aşağılandığı, tümenden dışlandığı, sömürüldüğü bir toplumsal formasyona girilmiştir... Sömürü, baskı, tahakküm vb. vasıflarla beraber ezen ve sömüren sınıfın bu tahakkümünde ırkçılık da vardır. Öyle ki, köle sahipleri tarafından kölelerin adeta *“insan dışı bir canlı”* olarak görülmeleri o dönemin ırkçılığıdır. Köle sahibi gözünde bir köle, bütün bunların mubah olduğu aşağılık bir ırk mensubudur. İnsan nesli dışında bir mahluktur... Dolayısıyla efendinin köle üzerinde çalıştırma, satma, öldürme vb. her türlü hakkı vardır!... Tarihin ilk sınıflı toplumu böylesine bir sınıf saflaşması oluşturmuştur.

Tüm bunlar sınıf çelişkilerini, dolayısıyla kölelerin, köle sahiplerine karşı tavır alışlarını, isyan ve başkaldırılarını da beraberinde getirir. Artık sınıflar ve sınıf çelişkileri oluşmuş ve karşıt saflarda yer alan sınıfları karşı karşıya getirmiştir. İlk

başlarda aşiret-klan-gens düzeyindeki bu sınıfsal farklılaşma ve çatışma giderek geliştikçe, köle sahipleri ve yandaşları, köleler üzerinde baskı ve diktatörlük aygıtı oluştururlar. Bu aygıt devlettir. Devletin gerçek muhtevası -binlerce yıl sonra- ilk kez Marks ve Engels tarafından görülmüş ve tahlil edilmiştir:

“Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenleme gereksinmesinden doğduğuna, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın, iktisadi bakımdan egemen olan, ve bunun sayesinde, siyasal bakımdan da egemen sınıf durumuna gelen ve böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir. İşte bundan ötürüdür ki, antik devlet, her şeyden önce, köleleri boyunduruk altında tutmak için, köle sahiplerinin devletiydi: tıpkı feodal devletin, serf ve angaryacı köylüleri boyunduruk altında tutmak için soyluların organı, ve modern temsili devletin de ücretli emeğin sermaye tarafından sömürülmesi aleti olması gibi.” (abç) ⁽²⁾

“Köleleri boyunduruk altında tutmak için” oluşturulan bu devlet aynı zamanda ırkçı bir devlettir. Çünkü köleler ancak bu devlet sayesinde boyunduruk altında tutulabilmektedir. Yani köleci devlet, sınıfsal ve ırkçı muhteva taşıyan baskı aygıtıdır. Böylesi bir devletin kurulmasıyla sorun salt aşiretler sorunu olmaktan çıkmış ve köle sahiplerinin sınıfsal ve ırkçı diktatörlüğü tesis edilmiştir.

İlk devlet köleciliğin ilk çıktığı Mezopotamya’da oluşmuştur. Giderek bu ilk devlet türü, devletin nesnel koşullarını oluşturan köle ve köle sahipleri sınıflarının olduğu diğer bölgelerde ve kıtalarda da ortaya çıkmıştır. Köle sahiplerinin, köleler üzerinde diktatörlük uygulayan ilk devletleri Mezopotamya’da Sümerlerin, Babillerin, Asurluların toprakları ile Mısır, Hindistan ve Çin’de M.Ö. 4-2. bin yıllarında oluşmuştur. Böylece sınıfsal egemenlik ilk kez bu köleci devletler üzerinden tesis edilmiştir. Daha sonra kurulan devlet M.Ö. 1. bin yılında Trans-Kafkasya’da kurulan Urartu Devleti olmuştur. Ardından M.Ö. 8-7. ve M.S. 5.-6. yüzyılları arası Horasan’da güçlü bir köleci devlet kurulmuştur.

Görüldüğü gibi köleci devletler önce doğu kıtasında ortaya çıkmıştır. Daha sonraları batı topraklarında da köleci devletler ortaya çıktı. Nitekim dönemin giderek öne çıkan uygarlığı olan Yunanistan’da altın çağı yaşadığı M.Ö. 5. ve 4. yüzyılda köleci devlet ortaya çıktı. Ardından köleci düzen en üst aşamasına M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 2. yüzyıl arasında Roma’da ulaştı. Ve Roma İmparatorluğu devleti Avrupa, Asya, Afrika kıtalarına kadar sınırlarını geliştirdi. ⁽³⁾

⁽²⁾ Engels, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, s. 201, Sol Yayınları

⁽³⁾ SSCB Ekonomi Enstitüsü Bilimler Akademisi, Politik Ekonomi, s. 41, İnter Yayınları

Tarihsel olarak çevre ve yaşama koşullarının farklılığından dolayı insanların fiziki yapılarında deri renginde, boy, saç, kafatası, burun biçimlerinde bilimsel olarak ırk kategorisinde ayırışma yapılmıştır. Buna göre farklı coğrafya, iklim ve farklı yaşam koşullarına göre insanlar içinde Ak ırk (Avrupalı), Kara ırk (Afrikalı), Sarı ırk (Asyalı), Kızılderili (Amerikalı) olarak saptamaya gidilmiştir. Ama bu ayırım, ırkçılık içermeyen ve insan türünün bilimsel olarak tahlilidir. Ve bilimsel olarak bu ırkların hiçbirinin diğerine karşı üstünlüğü yoktur. Ayrıca ırk teriminin, halk ve ulus kavramlarıyla hiçbir bağlantısı yoktur.

Kaldı ki, tarihin geçmiş ve uygun kesitlerinde, bu ırklar çeşitli uygarlıklar oluşturmuşlardır. Bu uygarlıkları oluşturan kafatası biçimleri veya derilerinin renkleri olmamıştır. Tarihi evrim sürecinde oluşan uygun ve gelişme koşullarıdır. Bu koşulları barındıran farklı ırklardan toplumlar, tarihin geçmiş süreçlerinde uygarlıklar kurmuşlardır.

Dolayısıyla dünyada mevcut ırkların birbirlerine karşı üstünlükleri yoktur. Ve ırkların bilimsel tahliliyle, ırkçılık bir ve aynı şey değildir. Irkçılık ve şovenizm, kişinin mensup olduğu ırkın dışında diğer ırkları yadsıyan ve tahammül edemeyen gerici bir yaklaşımdır. Gericiliğin ve günümüzde faşizmin doktrininidir.

Feodal Toplumda Dincilik

Köleciler toplumun üretici güçleri geliştikçe mülkiyet biçimi giderek sarsılır. Bu sistemin sınıf çelişkilerini de hızla uç boyutlara tırmandırır. Sistemin köle sahipleri ve devletleri, bu çelişkilere müdahale edemezler. Çünkü üretim gelişmiş, eski üretim ilişkilerine ters düşmeye başlamış, bölüşüm ve dağılımda sorunlar giderek sarmal bir hal almıştır. Köleler ürettikleri üründen hiç pay almadıkları için ağır çalışıyor, üretim kapasitesi giderek düşüyordu. Üretici güçlerin geliştiği koşullarda bu artık köle sahiplerinin kazançlarının önünde ciddi engeller oluşturuyor ve kölelere baskı daha da artıyordu. Çelişkilerin külfeti kölelere yüklendikçe onların tepkisi de artmaya başlamıştır. Ayrıca köleler dışında, köylüler ve zanaatkarların durumu da giderek kötüleşmiştir. Devamında köle isyanları başlamış ve giderek yayılmıştır. Özellikle Spartaküs önderliğindeki isyanlar, Avrupa'nın birçok bölgesine yayılmış, sistemi iyice tahrip etmiş ve temelden sarsmıştır. Spartaküs, köleciliğe karşı isyanın, başkaldırının ve özgürlüğün simgesi olmuştur. M.Ö. 9. yüzyılda oluşan Antik Roma, büyük bir imparatorluk haline geldiğinde M.Ö. 73 yılında başlayan köle isyanları tarafından zayıflamış ve Cermen, Slav ve diğer halklar tarafından yıkılmıştır. Bizans İmparatorluğu'nda (Doğu-Roma İmparatorluğu) 7. yüzyılın ilk yarısında kaldırılmış ve köylü sistemine geçilmiştir.

Ayrıca Mısır, Hitit, Sümer, Asur, Akad vb. Mezopotamya ve Kuzey Afrika medeniyetlerinde de köle sistemi yaşanmıştır. Daha sonra Roma İmparatorluğu'nun buraları fethetmesi ve sonraları başlayan köle isyanları buraları da etkilemiştir. Böylece Antik dünyadaki köleler üzerindeki mülkiyet kaldırılmış, köleler özgür bırakılmış ve böylece sınıf değiştirerek köylü sınıfını oluşturmuşlardır. Köleci toplumun iflas eden köylüleri ve zanaatkarları da feodal toplumun dizayn edilen alt tabakadaki ezilen ve sömürülen sınıflarını oluşturuyorlardı.

Ayrıca köle sahipleri de sınıfsal konumlarında nitel değişime uğramış ve onların yerini feodal büyük toprak sahipleri almıştır. Bunlar toprakları kendi mülkiyetlerinde işletirler. Ayrıca krallar fethettikleri toprakları kendi yakınlarına dağıtırlar. Toprağı ve üretim aletlerini feodal mülkiyete dönüştürürler.

Köleci imparatorluğun temellerini iyice sarsan ve yıkıma götüren köle isyanları beraberinde gökyüzündeki tek tanrılı din fantezisinin oluşmasına zemin yaratmıştır. Bu isyanların ideolojik dayanağını da Avrupa'da Hristiyanlık dini oluşturmuştur. Nitekim o dönem Hristiyanlığın yorumu, kölelerin ve diğer alt sınıfların baskıya, haksızlığa uğradığı ve bu haksızlığın kaldırılmasını içeriyordu. Yani köleliğe karşı tavır alınmasını dile getiriyordu. Bu talebi içeren Hristiyanlık, o tarihsel koşullarda dönemin köleleri ve diğer alt sınıflar tarafından benimsendi. Bununla beraber din, sonraki düzenin sömürü ve baskısına karşı minnettar olmayı ve gerçek yaşamın öteki dünyada aranmasını da savunuyordu.⁽⁴⁾

Kısacası köle isyanları tek tanrılı dinin oluşumunda katalizör rol oynamıştır. Avrupa'dan sonra Asya'da da köhneyen ve çürüyen köleci sistem yerini, tek tanrılı dinin ideolojik temelini oluşturduğu feodal topluma terk ediyordu. Feodal toplumda din bu defa tek tanrılı inanç sistemiyle insanın belleğini körelten afyona dönüşmüştür.

Böylece din köleliğe karşı çıkarken oluşan feodalizmin de ideolojik dayanağını oluşturmuştur. Nitekim Hristiyanlık ve sonra oluşan Müslümanlık, feodalizmle birlikte gericileşti ve o dönemin egemen sınıflarının ideolojik doktrini oldu. Dönemin köylüleri ve zanaatkar kesimi, ağalar, senyörler ve dini devlet tarafından sömürüldü ve bu güçler tarafından baskı ve tahakküme tabi kılındı. Topraklar ve tüm üretim araçları feodal beylerin, dini kurumun ve devlet aygıtının mülkiyeti altına alındı.

Böylece girilen feodalizmle birlikte senyör-serf (ağa-köylü) saflaşması oluştu. Kölelik kalkmıştı ama yerini feodal toplum ile yeni bir sınıfsal sömürü ve yeni bir baskı sistemi almıştı...

⁽⁴⁾ SSCB Ekonomi Enstitüsü Bilimler Akademisi, Politik Ekonomi, s. 58, İnter Yayınları

Yeni bir tarihsel sürece girilmişti. Din bu sistemin üstyapısının ideolojik dayanağını oluşturuyordu... Devlet dini argüman üzerine oluşturulmuş ve feodal toplumdaki sömürü, baskı, saldırı vb. tüm yaptırımlar din unsuru üzerinden uygulanmaya başlanmıştır. Din, sömürü ve baskıda bir taraftan kitlelerin öfkesini soğuran afyon olarak kullanılmıştır. Din, toplumun bilincini köreltme, gerçeği görmesini engelleme, sömürülen kitlelere baskı ve sömürüyü mubah gösterme gibi misyon oynamıştır.

Diğer taraftan, diğer dinler üzerinden ön yargılar oluşturulmuş, karşıt dinden insanlar karşı karşıya getirilmiş, birbirlerine hasım olarak gösterilmiş, devletin resmi dini dışındakiler katmerli dini baskı altına alınmışlardır. Onlar üzerinde sınıfsal ve siyasal baskı ile birlikte dini tahakküm de uygulanmıştır.

Feodal toplumun resmi ideolojik hattı, yönetim ve yargı gibi kurumları vb. din üzerine oluşturulmuştur. Örneğin Ortaçağ'da Hristiyan devletlerde yargı unsurunu, Engizisyon Mahkemeleri oluştururdu. "Suç" işleyenler Hristiyanlığın dini inancına göre kurulan engizisyon denilen kilise mahkemelerinde "yargılanırlardı". Osmanlı İmparatorluğu ve Müslüman ülkelerde ise yargı, "şeriat" yasalarına göre yapılırdı.

Dini devletler kendi resmi dinleri dışında olanlara karşı baskı ve yaptırım içeren yasalar çıkarır ve onlar üzerinde ayrıcalıklı bir baskı mekanizmasını işletirlerdi. Dolayısıyla Hristiyan devletlerde, devletin resmi dini dışında olanlara dini baskı uygulandığı gibi, Müslüman ülkelerde de şeriat ile Hristiyanlara dini baskı uygulanırdı. Osmanlı İmparatorluğu'nda Müslüman olanlar "millet-i hakime" (hakim millet), Balkanlar'daki Hristiyan halklar ve Küçük-Asya'daki (Anadolu) Ermeniler, Rumlar, Süryaniler "millet-i mahkûme" (mahkum millet) statüsüne göre yönetilirdi. Bu ayrım, dini baskıdır. Irkçılık, nasıl ki toplum içerisinde ayrım ve baskıyı içermişse, dincilik de dini baskı ve ayrım içermiştir.

İrkçılıktaki ayrım, feodal toplumda din kisvesi altında yapılırdı. Mevcut devletin resmi dininin dışında olan kesimler toplumda dışlanmış, dini baskıya tabi tutulmuş, daha fazla vergi ve sömürüye, yeri geldiğinde katliam, soykırım ve tehciye maruz kalmışlardır. Kısacası köleci toplumdaki ırkçılığa tekabül eden ayrımcılık, ortaçağın feodal toplumunda yerini dini ayrımcılığa ve katmerli tahakküme bırakmıştır. Elbette ki bu baskı ve tahakküm sömürü unsurunun bir parçasıdır. Sınıfsal baskının tezahürüdür. Dolayısıyla dincilik, kapitalist toplumda göreceğimiz gibi ırkçılıkla iç içe uygulamaya konmuştur.

Her baskı türü görelidir. Dolayısıyla feodalizmin baskısına temel teşkil eden tarihi koşullar yerini sonraki kapitalizmin tarihi koşullarına bıraktığında, önceki

sınıfsal saflaşma ve sınıf çelişkileri yerini bir başka sınıfsal saflaşma ve sınıf çelişkilerine bırakacaktır. Dolayısıyla kapitalizmde sınıf çelişkileri ve sınıf mücadelesi bir başka muhtevaya yerini bıraktığında ırkçılık ve dincilik de daha farklı zeminde yeniden hayat bulacaktır.

Kapitalizmde Irkçılık

Irkçılık ve dini ayrımcılık, kapitalizm öncesi toplumlarda nasıl gündeme getirilmişse; bu ayrımcılık, kapitalizmle birlikte de devam ettirilmiştir. Ancak feodalizmin bağrından çıkan kapitalist sistemdeki ırkçılık ve dincilik, önceki toplumlara kıyasla daha farklı bir içerikte yürütülmüştür.

Ancak burjuvazinin ilerici olduğu koşullarda ırkçılık öne çıkmamıştır. Feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin inşası görevini üstlenen burjuvazi, bu görevi tarihsel olarak ilerici olduğu koşullarda yerine getirmiştir. Burjuva demokratik devrimlere önderlik etmiş ve tasfiye ettiği düzen ve devirdiği devlet yerine ulusal devletler kurmuştur. Elbette ki bu ulusal devletler sınıflarüstü değildir. Uluslaşmaya burjuvazinin önderliğinde gidilmiştir. Ulusal yapı burjuvaziyle beraber proletaryayı da -küçük burjuvazi gibi ara sınıflarla beraber- içine alır. Ama kurulan ulusal devletin karakteristik özelliği burjuvazinin proletarya üzerinde tahakkümünü içeren bir işlev görmesidir. Kapitalizme önderlik eden burjuvazi ile proletarya arasında temel çelişki feodalizmin tasfiyesi ve ulusal devletin kurulmasından sonra öne çıkar. Dolayısıyla burjuvazinin ilerici olduğu için bizzat yer aldığı ulusal hareketler çağı, ortaçağın sonu ve yeni bir dönemin gündeme geldiği, burjuva demokratik devrimler çağıdır. Lenin bu durumu -birçok eserinde sıkça altını çizdiği gibi- şöyle belirtir:

“Batıda, Avrupa kıtasında, burjuva demokratik devrimler dönemi, belirli bir zaman süresi içine girer; yaklaşık olarak 1789’dan 1871’e kadar. Bu dönem, ulusal hareketler dönemi ve ulusal devletlerin kurulması dönemidir. Bu dönem sona erdiği zaman, Batı Avrupa, genel kural olarak, aynı ulusu içeren kararlı burjuva devletler sistemi haline geldi. Bu nedenle bugünkü Batı Avrupa’nın sosyalistlerinin programlarında, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını aramak, Marksizm’in alfabesini bile bilmediğini açığa vurmak demektir.”⁽⁵⁾

Lenin’in belirttiği gibi burjuva devrimini yapan ve burjuva devletler kuran ülkelerde, ulusal sorun -Kuzey İrlanda hariç- hallolmuştur ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının (UKKTH), daha açık ifadeyle Özgürce Ayrılma Hakkının varlık nedeni de ortadan kalkmıştır. Özgürce Ayrılma Hakkı çoğunlukla demo-

⁽⁵⁾ Lenin, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, s. 63, Sol Yayınları

kratik devrimin henüz yapılmadığı, tamamlanmadığı, dolayısıyla ulusal sorunun da çözülmediği ülkelerde karşımıza çıkmaktadır.

Ancak burjuva demokratik devrimini yapan uluslararası kapitalizm, tarihsel olarak iyice gericileştikten sonra, bu sefer kapitalizme özgü ırkçılığı giderek öne çıkarmıştır. Serbest rekabetçi dönemde uyguladığı ırkçılık, sermayenin ihraç edildiği dönemde de varlığını devam ettirmiştir. Ezen ve sömüren burjuvazi devlet aygıtı üzerinden yaptığı diktatörlüğü, siyasi, kültürel, ideolojik alanda da devam ettirmiş ve ırkçılığı da bu baskı mekanizmasının bir unsuru olarak uygulamıştır.

Serbest Rekabetçi Dönemde ırkçılık

Kapitalizmle birlikte uluslaşma sürecine de girilmiştir. Bilindiği gibi feodalizmin doğal ekonomisinin yıkıma uğraması ve feodalizmin çözülme sürecine girmesi, birbirinden kopuk pazarların birleşip merkezi iç pazar oluşturmaları beraberinde getirmiştir. Bu tarihsel gelişme, henüz kapitalizmin şafağıdır. Ama böylesi bir süreç ile ulusun oluşma koşullarına da girilir. Çünkü ulus, bu tarihsel gelişmelere bağlı olarak beraberinde oluşan iç pazar, toprak birliği, dil birliği, kendini kültür ortaklığında dile getiren ruhsal biçimlenme birliğidir.⁽⁶⁾

Kapitalizmle birlikte oluşan ulus, yukarıdaki şartları taşıyan topluluktur. Ulus, kapitalizm öncesi varolan ırk topluluğu, aşiret topluluğu, din topluluğu değildir. *“Bugünkü İtalyan ulusu, Romalılardan, Cermenlerden, Etrüsklerden, Yunanlılardan, Araplardan vb. oluşmuştur. Fransız ulusu Galyalılardan, Romalılardan, Brötonlardan, Cermenlerden vb. kurulmuştur. Çeşitli ırk ve aşiretlerden insanlarla uluslar biçiminde oluşmuş İngilizler, Almanlar ve başkaları için de aynı şey söylenebilir.*

Demek ki, ulus bir ırk ya da aşiret topluluğu değil, ama tarihsel olarak oluşmuş bir insanlar topluluğudur.”⁽⁷⁾

Yukarıda net bir şekilde belirtildiği gibi ulus ile ırk bir ve aynı anlamlar içeren yapılar değildir. Bunu belirtmemizin nedeni, uluslararası burjuvazinin çeşitli ideologlarının ırk ile ulus kavramını aynı içerikte kullanmalarıdır. Bunlar ulusun gerçek muhtevasını, hangi tarihsel koşullarda ve hangi toplumsal aşamalarda oluştuğunu çarpıtmaktalar. Ulusun kökenini; ırkın, aşiretin, kabilenin yapısına indirgeyerek milliyetçiliğin, şovenizmin sanal teorilerini üretiyorlar. Böylece toplumu ırkçılıkla nesnel gerçeklikten koparıp kendi yörüngelerinde tutmaya çalışıyorlar. Burjuvazinin karakteristik yapısında varolan, devamlı başvurduğu bir ırkçılıktır bu!

⁽⁶⁾ Stalin, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, s. 14, Sol Yayınları

⁽⁷⁾ Stalin, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, s. 11, Sol Yayınları

Benzer şekilde dış politikalarındaki krizleri, emperyalist emelleri, saldırı ve iş-galleri gizlemek ve çarpıtmak için de ırkçılığa ihtiyaç duyuyorlar. Daha serbest rekabetçi dönemde burjuvazi, geri kalmış ülkeleri askeri olarak işgal ettiğinde ve sömürge haline getirdiğinde ırkçılığa başvurmuştur. Kapitalizmin olduğu Avrupa ülkeleri, dünyanın diğer kıtalarına açılıp, geri kalmış ülkeleri işgal ettiklerinde kendilerini üstün ırk; sömürgelerin toplumlarını geri “ırk” ve onların topraklarının işgalini bir “hak” olarak görmüşlerdir. Özellikle 19. yüzyılda iyice artan bu işgalcilikte biyolojik/fiziksel üstünlüğe dayanan ırkçılık vardır. Sömürgecilikte oluşan ırkçılığı da bunu dayanak yapmışlardır:

“Örneğin Avrupalılar Afrika’yı ve Amerika’yı keşfedince, farklı gelenekleri olan değişik insanlarla karşılaşmış ve ilk elde sömürgeciliği doğrulayacak, ön yargılı tepkilerle güçlenmiş, dini destekli açıklamalara başvurmuşlardı. Bu yeni durum karşısında önce zencilerin insan olup olmadıklarını sorgulamışlar, zamanla da insanların değişik düzeylerde farklı türleri bulunduğu yargısına varmışlar ve deri rengini merkez alan farklılıklara dayanan hiyerarşik bir sınıflama yapmışlardı.”⁽⁸⁾

1800’lü yılların burjuva antropologları, böylesine tahlillerde bulunmuşlardır. Burjuvazi açtığı sömürgelerde karşılaştığı Afrikalıları, Amerika’da Kızılderilileri, Uzakdoğu’da “çekik gözlüleri” küçümsemiş, onların insanlıklarını sorgulamış ve Avrupalı beyazları en üstün ırk olarak görmüştür. Buna bağlı olarak bu kıtalarda “insanlığını tartıştıkları” toplumların topraklarını işgal ve ilhak edip sömürgeleştirmişlerdir. Ve bu ilhakları meşru göstermek için de ırkçı mantaliteyle işgal edilen ülke insanların gelişmelerinin mümkün olmadığını, onların topraklarının “medeniyet” götürmek amacıyla işgal edildiği vb. gerekçeler öne sürmüşlerdir. Kapitalist sistem ve üzerinde inşa edilen kapitalist devletin inşası tamamlandıkça askeri ve siyasi ilhak daha öne çıkarılır. Bu ilhakı yaparken “beyaz insan üstünlüğü” gibi sanal ve ırkçı tezlere sarılmışlardır. Bu tezleri de dönemin “antropolog”larına yaptırmışlardır. Onlar üzerinden sömürgeciliği, katliamları meşrulaştırmaya gitmişlerdir. Ve bu “anropolog”ların tezleri üzerinden, dönemin Avrupalı ve Amerikalıları “fiziki ve biyolojik üstünlük” savıyla insan neslinin tepesine oturtulmuş, hiyerarşik sınıflamayla sömürgelerin yerli, mazlum insanları ise “dipteki” ırklar olarak lanse edilmişlerdir.

Kısacası burjuvazi içinde yer aldığı kapitalizmin statükosunu koruyan karaktere vardıkça, her türlü sömürü, saldırı, katliamı hak olarak görmüş ve o doğrultuda hareket etmiştir. Bunun sonucu iktidarda olan burjuvazi gericileştikten sonra ulusal kimliğin içini iyice boşaltmış ve ideolojik argüman olarak kullandığı

⁽⁸⁾ Deniz Vardar, Birikim, sayı: 76-Ağustos 1995, Yeni Irkçılığın Doğuşu

milliyetçiliği, şovenizm boyutlarına taşımıştır. Artık burjuvazinin milliyetçiliği, gericiliğin unsuru halini almıştır.

Fransız filozof Etienne Balibar'ın tahliliyle, kapitalizmde ırk kavramının kökeni çok eskilere gitse de, modern dönemlerde içeriğinin farklılaştığı söylenebilir.⁽⁹⁾ Irkçılık sıkça belirttiğimiz gibi kapitalizm öncesine kadar uzanır. Kapitalizm, ulus-devlet öncesi varolan ırkçılığı, yeniden dizayn ederek ve etki alanını genişleterek devreye sokmuştur.

Böylece burjuvazinin ve hizmetindeki devlet erkinin sömürüsü ve baskı mekanizması süreç devam ettiği müddetçe varlığını sürdürecektir. Ta ki, sömürü ve sınıf baskısı ortadan kalkana dek... Bu tespit konumuzu oluşturan ırkçılık için de geçerlidir. Buna devamlı başvuracaklardır. Çünkü ırkçılık burjuvazinin mayasında vardır. Çünkü ırkçılık, burjuvazi açısından baskı, zulüm, sömürü, katliamın ve her türden yaptırımın kılıfını ve kamuflajını oluşturmuştur.

Nitekim tarihine bakıldığında farklı süreçlerde, farklı boyutlarda ırkçılığı uygulamışlardır. Yukarıda belirttiğimiz gibi serbest rekabetçi dönemden, emperyalizm döneminin faşist iktidarlarına kadar biyolojik unsuru öne çıkararak, ırkçılığı klasik tarzda uygulamaya çalışmıştır. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası ırkçılığın şekli değişip yerini kültürel ırkçılık almıştır. (Bunu ileride daha ayrıntılı ele alacağız.)

Klasik ırkçılık, kapitalizm tarihinin uzun bir dönemini kapsamıştır. Fiziksel yapı ve deri rengi, ırkçılığın temelini oluşturmuştur. İngiltere, Fransa, Amerika gibi kapitalist devletler, 18. ve 19 yüzyıllarda Asya, Afrika, Amerika gibi kıtalara girmişlerdir. 18. yüzyıl ve 19. yüzyıl başları, burjuvazinin henüz ilerici yanını devam ettirdiği bir dönemdir. Dolayısıyla işgal ve sömürgeciliğin gerici yanı o dönem de var olmuştur. Lakin o dönemin kapitalizmi henüz içte ve dışta oynadığı ilerici rolünü yitirmemiştir. İçte ortaçağın devletini tümünden yok edememiş ve onlara karşı devrim mücadelesini yürütmektedir. Dışarıda ise kendi iç yapısında oluşan kapitalizmi sömürgecilik üzerinden ortaçağın saf feodal devletlerine ihraç etmektedir. Böylece o ülkelerde feodalizmi çözülme sürecine sokmuş ve kapitalizmin temellerini atmıştır. O tarihsel dönemde oynadığı asli misyon budur. Dönemin koşullarında kapitalizm ikili bir karakter taşımaktadır. Marks bunu görmüş ve İngiltere'nin Hindistan işgalinde bunu belirtmiştir. *“İngiltere'nin Hindistan'da yerine getirmesi gereken ikili bir görev vardır: biri yıkıcı, öteki yenileyici – eski Asyatik toplumun ortadan kaldırılması ve Asya'da batı toplumunun maddi temellerinin atılması.”* (abc)⁽¹⁰⁾

⁽⁹⁾ Teori ve Politika, Musa Sala, Doğa, Irkçılık ve Marksizm, sayı 27'den aktarım

⁽¹⁰⁾ Karl Marx, F. Engels, Sömürgecilik Üzerine, s. 87, Sol Yayınları

Marks bu belirlemeleri yaparken bu ikili görevin İngiltere üzerinden yapıldığını belirtir. Buna bağlı olarak Hindistan'da feodalizmi yıkıcı ve çözülme sürecine sokarken, 18. yüzyılın başlarında kurulan İngiliz Doğu Hindistan Şirketi üzerinden de yenileyici bir sürece sokulur. Bu tarihsel süreç henüz burjuvazinin -gerici karakterine rağmen- ilerici yanının da olduğu süreçtir.

“Kuşkusuz en üst yetkiye sahip bir Hindistan genel valisi vardır, ama bu vali, sırasıyla, İngiltere’de bulunan bir hükümet organı (home government) tarafından yönetilmektedir. Ama metropoldeki bu hükümet kimdir? Bu, gösterişsiz denetim kurulu başkanlığı unvanı altında gizlenen Hindistan bakanı mıdır, yoksa Doğu Hindistan Şirketinin yirmi dört yöneticisi midir? Hindistan dininin eşiğinde bir kutsal üçlü bulduğumuz gibi, Hindistan hükümetinin eşiğinde de kutsal olmayan bir üçlüyü aynen buluyoruz.”⁽¹¹⁾(abç)

Avrupa burjuvazisi kendi ülkesinde kapitalizmi hakim kılmak için ortaçağın monarşisine karşı mücadele yürütmüş ve burjuva devrimine önderlik etmiştir. Dolayısıyla tarih sahnesine kendisiyle çıkan işçi sınıfına da devrimde önderlik etmiştir. İşçi sınıfını sömüren ve emeğini gasp eden burjuvazi, kapitalizm öncesi pörsümüş ve miadı dolan feodalizmi altyapısı ve üstyapısıyla tasfiye etme görevini yerine getirmiştir. Elbette ki burjuvazi-proletarya çelişkisi henüz devrim öncesi de vardı. Ama burjuva demokratik devrimin tarihsel olarak henüz gerçekleşmediği veya tamamlanmadığı dönem öne çıkan çelişki olmamıştır. Bu çelişkiye rağmen o tarihsel dönemeçte asli görev, tarihsel evrimin gelişmesinin önünde engel oluşturan feodalizmi tümünden yıkıma uğratmak ve bağrından çıkan kapitalizmi inşa etmek ve sağlam temeller üzerine oturtmak görevidir. Eski devlet aygıtının yerine, yeni devlet aygıtını ve sosyal ve kültürel kurumlarını yerine geçirmektir. Ancak bu tarihsel evreden geçildiğinde burjuvazi-proletarya çelişkisi o zaman öne çıkacaktı. Tarihsel materyalizmin yasasıydı bu...

Marks, tarihle ilgili tahlillerde bulunurken maddi koşullardan kopuk hareket etmemiştir. O tarihsel evrede sömürgeci burjuvazinin gerici yanlarını da görmüştür. Ama Hindistan halkının da henüz o evrede kendi iç dinamiğiyle kapitalizmi geliştirecek vafa sahip olmadığını da görür. Bunun sonucu, sömürgeci devletin pazar dürtüsüyle Hindistan vb. pazarlara açıldığını belirtir. Ama, ne pahasına! Girdiği ülkenin halklarını aşağılama, kan dökme, sefalet içinde bırakma vb. be-deller pahasına!...

“Bütün bununla, İngiliz burjuvazisi, Hindistan’da, ne halk yığınını özgürleş-

⁽¹¹⁾ Karl Marx, age, s. 65, Sol Yayınları

tirmeye ne de toplumsal koşullarını maddi olarak iyileştirmeye zorlanacak, çünkü bu, yalnızca üretici güçlerin gelişmesine değil, halkın bunlara sahip olmasına da bağlıdır. Ama her ikisinin de gerçekleşmesinin maddi koşullarını yaratmaktan geri durmayacaktır. Burjuvazi daha fazlasını ne zaman yaptı? Burjuvazinin herhangi bir ilerlemeyi, bireyleri ve halkları kan ve çirkef içinde, sefalet ve aşağılanma içinde süründürmeden gerçekleştirdiği ne zaman görüldü?"(abc)⁽¹²⁾

İngiltere, Fransa, Amerika gibi devletler 19. yüzyılda girdikleri, saldırdıkları ve lağvettikleri ve kendilerine iyice tabi kıldıkları ülkelere karşı giderek acımasız olmuşlardır. Özellikle İngiltere, bir taraftan kendi iç yapısında -altyapısıyla ve üstyapısıyla- kapitalizmi sağlam temeller üzerinde inşa ettikçe proletaryaya karşı daha saldırganlaşmış; diğer taraftan işgal ettiği sömürgelere karşı da acımasız tavrını ve vahşeti doruğa çıkartmıştır. Başka ülkelerin yaptığı aşırılıkların onda birine öfkeli olan İngiliz basını, İngiliz ordusunun saldırılarına ses çıkarmamış, göz yummuştur.⁽¹³⁾

İngiltere girdiği Hindistan ve başka ülkelerde ırkçılığın, yağmanın ve vahşetin simgesi olmuştur. *"Gerçek, Avrupa ya da Amerika'da İngilizler kadar vahşi hiçbir ordu olmadığıdır. Yağma, şiddet, katliam –başka her yerde kesinlikle ve tümüyle yasaklanan şeyler– İngiliz askeri için eskiden beri uygulanan bir ayrıcalık, bir saklı haktır."*⁽¹⁴⁾

İngiltere'nin bu vahşeti, saldırganlığı, beraberinde ırkçılığı da tırmandırmıştır. İşgal ettiği ülkeleri doğrudan kendisi yönetmiştir. Kendi kadrolarını yönetime yerleştirmiştir. Tüm bunları yapan İngiltere, kendince yasalar hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. İşgal, sömürü ve ırkçılık katmerli boyutlara tırmandırıldıkça, sömürgeci devlet kendisine ayrıcalıklar tanıyan "yasa"lar çıkartmış ve saldırı furyasını o yasalar doğrultusunda sürdürmüştür. Öyle ki, piyasaya sürdüğü doktrinin uluslararası hukukuna göre herhangi bir ülkeye savaş açma yetkisiyle hareket etmiştir.

Ki bu durum o dönemin uluslararası hukukunu da ihlal etmektir. Nitekim dönemin İngiliz hükümeti, Hindistan genel valisi Lord Canning üzerinden bunu pratiğe uygulamışlardır. Sömürge Hindistan sanki İngiltere'nin doğal bir bölgesiymiş gibidir. Alınan karar ve uygulamalar o doğrultudadır. Hindistan'daki mülkiyet hakkı açıktan burjuvazinin çıkarı doğrultusunda gasp edilir. Burjuva

⁽¹²⁾ Karl Marx, age, s. 91;

⁽¹³⁾ Friedrich Engels, age, s. 201

⁽¹⁴⁾ Friedrich Engels, age, s. 201

normlara göre oluşturulmuş uluslararası hukuk bile Marks'a göre açıktan ihlal edilmiştir:

“Oudh eyaletinde, toprak üzerinde mülkiyet hakkına, bu hakkı uygun görüldüğü biçimde kullanacak olan İngiliz hükümeti tarafından elkonulmuştur.”⁽¹⁵⁾

Tüm bunlar sömürü, ilhak, yağma, zulüm ve benzeri tüm baskı ve şiddet unsurlarını içerir. İngiltere'nin Hindistan somutunda izlediği sömürgecilikte görüldüğü gibi sömürü ve ilhakin mayasında ırkçılık da vardır. İngiltere'nin sömürgeciliği Asya'nın, Afrika'nın, Amerika'nın topraklarına kadar yayılmıştır. Sömürgeciliğin bu misyonu en ücra alanlara kadar sokulmuştur.

Hatta yanbaşındaki İrlanda'ya da bu sorun yansımıştır. Marks ulusal sorunda ve ırkçılıkta İrlanda sorununu da örnek gösterir. İki ülke arasındaki birliği zoraki birlik olarak değerlendirmiştir. Bunun sonucu iki ülke arasındaki zoraki birliğin sona ermesi durumunda İrlanda'da da sosyal devrimin patlak vereceğini belirler. Düşünülmesi gereken, komşu olarak yan yana yaşayan iki ülkenin birbirlerine karşı olan karşıtlığın had safhaya varmasıdır. Üstelik bu iki ulusun dilleri de aynıdır. Hatta iki toplum da Hristiyan dinine mensuptur. (Ki Marks'tan sonra İngiliz burjuvazisi Katolik-Protestan mezhep sorunu yaratacaktır.) Tüm bu “birlikteliklere” karşın “derin” çelişkiler yaratılmış ve iki toplum karşı karşıya getirilmişlerdir. Marks dönemin sorununu şöyle belirlemiştir:

“Kelt işçisinin devrimci ateşi, sağlam ama yavaş Anglo Sakson işçinin yapısına uymamaktadır. Tersine, İngiltere'deki bütün büyük sanayi merkezlerinde İrlanda proletaryası ile İngiliz proletaryası arasında derin bir karşıtlık vardır. Ortalama İngiliz işçisi İrlandalı işçiden, ücretleri ve yaşam standardını düşüren bir rakip olarak nefret etmektedir. Ona karşı ulusal ve dinsel nefret duymaktadır. Kuzey Amerika'nın güney devletlerinde yoksul beyazlar, zenci kölelere nasıl bakıyorlarsa, o da İrlandalıya öyle bakmaktadır. İngiltere'deki proletarya arasındaki bu uyumsuzluk, burjuvazi tarafından yapay olarak beslenmekte ve desteklenmektedir. Bu bölünmenin, gücünü korumanın gerçek sırrı olduğunu bilmektedir.”⁽¹⁶⁾(abc)

İngiliz ve İrlandalı işçiler kapitalizmin fabrikalarında ve diğer iş yerlerinde çalışan emekçilerdir. Her iki ulusa mensup işçiler sınıfsal olarak ortak mevzide yer alıyorlardı. Sömürü ve sınıf çelişkisi onların sorunlarının maddi koşullarını oluşturuyordu. Ama diğer taraftan iki ulusa mensup işçiler arasında yaratılan sanal çelişkiler, dinsel ve ulusal nefretler ile karşı karşıya getirilmişlerdir. Burjuvazi-

⁽¹⁵⁾ Friedrich Engels, age. s. 204

⁽¹⁶⁾ Karl Marx, age, s. 288

nin her zaman ihtiyaç duyduğu bu yapay çelişki devamlı uygulamaya konmuştur. Marks'ın belirttiği İngiliz işçisinin İrlandalı işçiden duyduğu nefret ve kin, Güney Amerika'daki yoksul işçilerin zenci kölelere bakış açısındaki nefret ve kin, ırkçılıktır. Irkçılık körüklenerek işçiler devamlı karşı karşıya getirilmişlerdir. Yani ezen ve sömürgeci burjuvazinin milliyetinden olan işçilere, kapitalizmin yarattığı sorunların gerçek nedeni çarpıtılarak yansıtılmış ve bunlar ezilen ulus emekçilerine mal edilmiştir. Ezilen ve horlanan, nefret edilen işçiler de ezen ulusun emekçilerine karşı tepki duymuşlardır. Ve duyarlar da...

Nitekim İrlanda sorunu günümüze değin devam etmiştir. Elbette ki günümüzde geçmişe kıyasla Britanya'da belli adımlar atılmıştır. 1922'de Ada'nın güneyinde bağımsız İrlanda Cumhuriyeti kurulmuştur. Katolik İrlandalılardan oluşan Ada'nın kuzeyi ise İngiltere yönetimine bağlı kılınmıştır. Ama kuzeydeki Katolik İrlandalıları İngiltere'ye bağımlılığı günümüzde hala kabul etmemektedirler.

Burjuva demokratik devrimini yapmış diğer ülkelerde ulusal sorun çözüme ulaşmıştır. Ancak Güney İrlanda sorunu çözüme ulaşmamış ve günümüze değin varlığını devam ettirmiştir.

Konuyu daha çok İngiltere üzerinden ele aldık. Kapitalizmin tarih sahnesine ilk çıktığı ve dünyanın çeşitli alanlarına en çok yayılan ülke olduğu için İngiltere üzerinde daha çok yoğunlaştık. Oysa İngiltere ile beraber Fransa, İtalya, Amerika, Hollanda, Belçika -kapitalizmin ilkel birikim sürecini tamamlamamış- İspanya, Portekiz gibi sömürgeci devletler de tarih sahnesinde aynı minvalde yer almışlardır.

Bunlardan Fransa devleti İngiltere'den sonra sömürgeciliğin ve ırkçılığın vasıflarını en çok barındıran devlet olmuştur. O da Asya, Afrika, Amerika gibi kıtalara yayılmıştır. Daha iyi anlamak için Fransa'nın Cezayir işgaline Marks'a dayanarak göz atmakta yarar var:

"Cezayir'in, Fransızlar tarafından ilk işgalinden günümüze kadar, bu bahtsız ülke arkası kesilmeyen kanlı olaylar, yağma ve şiddet alanı haline gelmiştir. Büyük küçük her kent bütün ayrıntılarıyla pek büyük bir ölü vermek pahasına fethedilmiştir. Bağımsızlığı çok değerli, yabancı egemenliğine kini, kendi yaşamından daha kutsal kabul eden Arap ve Kabil kabileleri konut ve malların yakılıp mahvedildiği, olgunlaşmış ürünün bozulduğu, sağ kalmış perişan insanların katledildiği, ya da şehvet ve vahşetin bütün dehşetlerine maruz bırakıldığı, korkunç saldırılar ile ezilmiş ve parçalanmıştır.

Bu barbarca savaş sistemi, Fransızlar tarafından bütün insanlık, uygarlık ve hristiyanlık öğretilerine karşın sürdürülmüştür. Bunu hafifletmek için Kabillerin

vahşi olduğu, cinayete ve mahkumlarına işkence etmeye alışmış oldukları, ve vahşilere karşı yumuşaklığın hata olduğu ileri sürülmektedir.”⁽¹⁷⁾

Görüldüğü gibi Fransa’nın Cezayir işgali İngiltere’nin işgallerinden farklı değildir. Dolayısıyla daha önce değinilen değerlendirmeler Fransa için de geçerlidir. Fransa burjuvazisi ve Fransa devleti de diğer sömürgeci ülkelerin burjuvazileri gibi ilhak, gasp ve sömürü dürtüsüyle hareket etmiştir. Bu dürtü ile geri kalmış ülkeleri işgal etmiş, kan dökmüş, yağmalamış, insanlarına işkence etmiştir. Kısacası işgalin gereklerini Cezayir halkından esirgememişlerdir. Sömürgeciliğin olmazsa olmaz dürtüsü ırkçılığı (şovenizmi) onlar da Cezayir halkına ve diğer işgal ettikleri halklara reva görmüşlerdir. Yaptıkları barbarlığı “insanlık”, “uygarlık”, “Hristiyanlık” gibi kisvelerle kamufle etmeye çalışmışlardır. Kendilerini haklı göstermeye çalışmışlardır.

Görüldüğü gibi sömürgecilik burjuvazi tarafından toprakları fethedilen, zenginlikleri yağmalanan, talan edilen, yerli halkların deri rengine, sahip olduğu inanç ve kültüre göre de aşağılandığı düzenin ta kendisidir. Sömürgecilik, bir devletin başka halkları, topraklarını, tüm zenginliklerini gasp edip siyasal ve ekonomik egemenliği altına almasıdır.

Bunu yaparken, medeniyeti kendilerinin temsil ettiğini, diğer ülkelerin medeniyetten ve uygarlıktan yoksun olduğunu, dolayısıyla yaptıkları işgalin ve yönetimin meşru olduğu gibi ırkçı tezlerle sömürgeciliğin ve ırkçılığın teorik temelini oluşturmaya çalışmışlardır.

Şimdiye kadar değindiğimiz kapitalizmin açıldığı ve işgal ettiği ülkelerde oluşan ırkçılıktı. Bu ülkelerin dışında, ABD’de de tarihsel olarak bu sorun gündeme gelmiştir. Buna da kısaca değineceğiz.

Bilindiği gibi Amerika başta İngiltere olmak üzere Avrupa’dan göçler sonucu oluşan bir ülkedir. Göç edenler Amerika’ya yerleşirler. Esası İngiltere’den olmak üzere İrlanda, Almanya, Fransa, İtalya, Polonya gibi ülkelerden göçler de olmuştur. Bu göçler sonucu Amerika’ya yerleşen beyazlar, 18. yüzyıldan itibaren İngiltere’ye bağlı koloniler kurarlar. İngiltere’ye ödenen vergiler ve diğer kesintiler bu koloni sistemini, İngiltere’ye bağlı sömürgeye dönüştürür.

Ancak bu sömürge Afrika’nın, Asya’nın sömürgelerinden farklıdır. Geri kalmış sömürgelerden farklı olarak Amerika’ya (hatta Kanada, Avusturalya ve Yeni Zelanda’ya) bizzat Avrupa’nın kapitalist ülkelerinden göç olmuştur. Üstelik bu göç kitleseldir. İngiltere’den ve diğer Avrupa ülkelerinden göç edenler, kapita-

⁽¹⁷⁾ Friedrich Engels, age. s. 176

lizmle haşır neşir olmuş kitlelerdir. Kapitalizme yabancı değillerdir. Dolayısıyla göç ettikleri Amerika'da (Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda) kapitalizmi inşa ederler. Afrika ve Asya'daki sömürgeler Amerika gibi kapitalizmin kitlesel güçleriyle oluşmuş ülkeler değildir. Dolayısıyla o sömürgeler tarihsel olarak geri kaldıklarından, bağımsız ve gelişmiş kapitalizmi inşa edememişlerdir.

Amerika'da İngiltere'nin artan sömürüsü, siyasi baskısı ve askeri ilhakı sonucu oluşan sorunlar giderek arttıkça, artık yerleşik hal alan Amerika toplumuyla İngiltere devletini karşı karşıya getirir. 18. yüzyılın ortalarında başlayan savaş, 4 Temmuz 1776'da sonuçlanır. Böylece bağımsız Amerika Birleşik Devletleri kurulur.

Ancak burada bu gelişmelerle beraber gerici ve kitlesel katliamların yaşandığı tarihsel bir süreç de söz konusudur. Amerika'nın yerlileri ile olan çelişkiler sonucu milyonlarca yerli katledilmiş, toprakları fethedilmiştir. Onlar üzerinde baskı ve tahakküm uygulanmıştır. Ayrıca buna bağlı olarak Afrika'dan İngiltere tarafından getirilen Afrikalılar vardır. Ve onlar üzerinde kölecilik sistemi uygulanır. Geçmişin kölecilik sisteminde gördüğümüz uygulama, kapitalizmin temellerinin atıldığı Amerika'da uygulamaya konur. Afrika'dan zorla getirilenler, Amerika burjuvazisi ve devleti tarafından zorla çalıştırılır ve her türlü haklardan muaf tutulur. Özellikle kölecilik daha çok tarımın ve çiftçiliğin hakim olduğu, Güney Amerika'da uygulanır.

Amerika'da kapitalizm geliştikçe, kapitalizmle çelişen bazı pre-kapitalist sorunlar söz konusudur. Güneydeki çiftlik sahiplerinin önemli bölümünün eski koloni sisteminde ısrar etmeleri, köleciliğin devam ettirilmesi ve kızılderililerin üzerindeki katliam ve baskılar bu sorunlar içerisinde. Kuzeyde kapitalizmin daha çok gelişmesi üzerine, Güney Amerika'daki sorunların varlığı mevcut çelişkiler yumağını iyice geliştirir. Bunun üzerine Abraham Lincoln döneminde iç savaş başlar.

1861-1865 tarihlerinde verilen bu savaş, Kuzey-Güney savaşı olarak lanse edilir. Ama Amerika'nın tarihsel koşullarına göre bu, bir burjuva devrimidir. Kapitalizmin inşası önünde engel teşkil eden güçlerin tasfiyesi ve kapitalizmin önünün açılmasıdır. Bu devrimin hallettiği önemli sorunlardan biri de köleciliğin kaldırılmasıdır. Nitekim Marks bunu görüp desteklemiştir. Ve ABD Başkanı Abraham Lincoln'e gönderdiği mektupta bunu belirtmiştir. Mektupta kölecilik mülkiyetinin emeğe karşı da bir hacı seferi olduğu belirlemesi yapmakta ve bu mücadeleyi desteklemektedir. Marks, köleciliğin işçi sınıfının çıkarlarına ve sınıf karakterine ters düşüğünü belirterek karşı çıktığını ve aktif rol aldıklarını da vurgular:

“...Avrupa işçi sınıfı, köle sahiplerinin ayaklanmasının, mülkiyetin emeğe karşı başlatacağı genel bir haçlı seferinin tehlike çanı olduğunu ve çalışanlar açısından, geleceğe ilişkin umutlarının, hatta geçmiş kazanımlarının Atlantığın öte yakasındaki bu büyük çatışma içerisinde tehlikeye girdiğini derhal anladı. Bu yüzden, pamuk bunalımının kendisine getirdiği güçlüklerle sabırla dayandı, kölecilik yanlısı müdahaleye -kendisinden daha üstün olanların baskılarına- coşkuyla karşı çıktı ve Avrupa’nın çoğu kesimlerinden, bu güzel dava için kendi payına düşen kanı akıttı.

...Amerika’nın Bağımsızlık Savaşı orta sınıf için nasıl bir yükseliş çağı başlattıysa, Amerikan Anti-Kölecilik Savaşının da aynı şeyi işçi sınıfı için yapacağından Avrupalı işçiler emindirler. Onlar, zincire vurulmuş bir ırkı kurtarma ve bir toplumsal dünya inşa etme uğruna verilen eşsiz mücadelede ülkesine önderlik etmenin, işçi sınıfının temiz yürekli Abraham Lincoln’a düşmüş olmasını, önümüzde duran çağın bir güvencesi olarak görüyorlar.”⁽¹⁸⁾

Yukarıda değindiğimiz sömürgeci-kapitalist devletlerin serbest rekabetçi koşullarda yarattığı ırkçılık sürecidir. İngiltere’yi ele alırken daha çok Hindistan örneğini ele aldık. İngiltere o tarihsel dönem Hindistan, Amerika, Kanada, Avusturalya, Yeni Zelanda, Afganistan, Pakistan, Sri-Lanka, Ürdün, Sudan, Gana, Malezya, Nijerya, Kıbrıs, Kamerun, Tanzanya, Kuveyt, Uganda, Jamaika, Kenya, Malta, Zambia, Yemen, Bahreyn, Katar, Grenada, Zimbabve, Dominika ve daha birçok ülkeyi kendilerine bağımlı sömürgeler haline getirmişlerdir.

Ayrıca İngiltere’den sonra en sömürgeci devlet Fransa’dır. Haiti, Lübnan, Cezayir, Fas, Tunus, Mısır (Fransa ve daha sonra İngiltere), Vietnam, Laos, Kamboçya, Suriye, Gine, Gabon, Madagaskar, Mali, Nijer, Senegal, Togo, Kongo, Fildişi Sahili, Kamerun, Çad ve başka ülkeler de Fransa’nın sömürgeleri olmuşlardır. Ayrıca Hollanda, Belçika, İspanya, Portekiz gibi devletler de sömürge sahibi olmuşlardır. Zaten 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde İngiltere ve Fransa devletleri tekelleşmeye giden ve sermaye ihracını öne çıkaran emperyalist devletlere dönüştüğünde, sömürge ülkeleri, emperyalizme bağımlı yarı-sömürge ülkelere dönüştürdüler. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın galip devletleri olarak yeniden paylaşılan pazarların sınırlarını da bu emperyalistler çizdiler.

Görüldüğü gibi kapitalistler, tekelleşme ve sermaye ihracı yapan ülkeye dönüşmeden önce nasıl acımasız bir ırkçılık yürütmüşlerdir. Bu ırkçılığı doğalı gereği emperyalist yapıya dönüştükten sonra da sürdürmüşlerdir...

⁽¹⁸⁾ Marx, Seçme Yapıtlar, İkinci Cilt, s. 21, Eriş Yayınları

Emperyalizm Çağında Irkçılık

Uluslararası finans kapital, 20. ve 21. Yüzyıl boyunca gerici yapısını devam ettirmiş-ettirmektedir. Günümüze değin halklara ve tüm ezilenlere yapılan sömürü, baskı ve saldırıların arkasında yer alan esas güç olmuştur.

Tarih sahnesine çıktığı andan itibaren sömürü ve her türlü yaptırım mekanizması işleten kapitalizm, 18. ve 19. yüzyılın sonlarına kadar geçmişin klasik sömürgeciliğini uygulamıştır. Ancak 20. yüzyıla doğru sömürgeci kapitalizm uluslararası alanda pazarların paylaşımını tamamlayan ve sermaye birikimini iyice artıran uluslararası kapitalizme dönüşmeye başlamıştır. Kapitalizmin ilhak, sömürü ve baskı mekanizması artık değişikliğe uğratarak devam ettirilmiştir. Sömürgeleştirdikleri ülkeleri aynı zamanda sermaye ihraç ettikleri pazar olarak kullanmışlardır. Kapitalizm artık uluslararası alanda tekelleşmeye gitmiştir. Geçmişte meta ihracı yapan kapitalistler, bu gelişmelere paralel oluşan sermaye ihracını giderek öne çıkarmışlardır. Ve uluslararası alanda pazarların paylaşımını tamamlamışlardır.

Kısacası serbest rekabetçi çağın yerini, emperyalizm ve proleter devrimleri çağı almıştır. Lenin o çokça değindiği emperyalizmin tanımını şöyle belirlemiştir:

“(1) Üretimde ve sermayede görülen yoğunlaşma öyle yüksek bir gelişme derecesine ulaşmıştır ki, ekonomik yaşamda kesin rol oynayan tekeller yaratmıştır; (2) banka sermayesi sınai sermayeyle kaynaşmış, ve bu ‘mali sermaye’ temel üzerinde bir mali-oligarşi yaratılmıştır; (3) sermaye ihracı, meta ihracından ayrı olarak, özel bir önem kazanmıştır; (4) dünyayı aralarında bölüşen uluslararası tekeller kapitalist birlikler kurulmuştur; (5) en büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır.”⁽¹⁹⁾

Marks’ın ve Engels’in tahlilini yaptıkları kapitalizmin eski sömürgeciliği yerini, Lenin’in tahlilini yaptığı yeni sömürgeciliğe bırakmıştır.

Emperyalistler, uluslararası sistemi yeniden dizayn ederler. Serbest rekabet çağında pazarları sömürgeleştiren ve askeri ilhak altına alan kapitalist devletler, emperyalist süreçte bağımlı kıldıkları pazarların coğrafi sınırlarını da çizdiler. Sömürge olmayan ama emperyalizme bağımlı olan Türkiye’nin sınırlarını da İngiliz ve Fransız emperyalistleri belirlediler. Bunun sonucu eski Osmanlı sınırlarındaki Kürdistan’ı dört parçaya böldüler ve Osmanlı sınırlarındaki Arap topraklarını da 22 parçaya bölüp vasalet devletler kurdular. Kısacası sömürgele-

⁽¹⁹⁾ Lenin, Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, s. 100, Sol Yayınlar

rin yerini yarı-sömürge ülkeler aldı. Bu ülkeler, ekonomik olarak ilhak edilir ve siyasi olarak bağımlı kılınır.

Burjuvazinin yapısı tekelci aşamaya ulaşmasına karşın sınıf çelişkileri ve sınıf çelişkilerine tekabül eden sömürü ve baskı mekanizması varlığını devam ettirmiştir. Emperyalizm çağında da sınıfsal ve siyasi baskı mayasında ırkçılığı barındırmıştır. Uyguladığı baskı ve tahakküm milliyetçiliği ve şovenizmi devam ettirmiştir. Yeri geldiğinde burjuva demokrasisi ile ırkçılığın dozu düşürülmüşse de hiçbir zaman tümünden kaldırılmamıştır.

İrkçilik emperyalizm çağında, emperyalizme bağımlı yarı-sömürgelerde de baskı unsuru olarak devamlı var olmuştur. Bu durum, Türkiye için de geçerlidir. Henüz 18. ve 19. yüzyılda uluslaşma sürecine giremeyen Osmanlı İmparatorluğu, 20. yüzyıla doğru emperyalizmin güdümüne girmesiyle ulusal yapıya kavuşur. Ama Türk hakim sınıfları Ermenilerin, Rumların, Süryanilerin ve Kürtlerin ulusal kimliklerini ve varlıklarını kabullenmez, onları tahakkümü altına alır ve onlar üzerinde ulusal baskı uygular. Bu ulusal baskı, ırkçılıktır. Güttüğü ırkçılık ile ezilen ve varlıkları kabul edilmeyen ulusları ve milliyetleri devamlı baskı altında tutar ve zoraki hükme tabi kılar. Hatta onlara yönelik saldırı, katliam ve soykırım yapmıştır. Onlara yönelik ırkçılık, baskı ve saldırılar mevcut devletin karakteristik yapısını oluşturmuştur.

Türkiye örneğini verdiğimiz ulusal baskı ve ırkçılık, çok uluslu tüm bağımlı ülkelerde ve sömürgelerde en üst boyutuyla varlığını devam ettirmiştir.

Emperyalist ülkelerde de ırkçılık vardır. İrkçilik, bu ülkelerde de 20. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar klasik tarzda sürdürülmüştür. Uygulanan ırkçılık bir önceki çağda olduğu gibi fizyolojik/biyolojik tarzda olmuştur. Ancak 1970'ler sonrası klasik biyolojik-ırkçılık yerini, yeni-ırkçılık olarak tanımlanan kültür-ırkçılığına bırakmıştır. Buna ileride değineceğiz.

I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası kapitalizmin girdiği 1929-32 krizi tüm dünyada olumsuz etki yaratır. İşsizlik ve yoksulluk kitleleri derinden etkiler. Burjuvazi ile emekçi sınıflar arasındaki çelişki derinleşir. Ayrıca uluslararası alanda emperyalist devletler arası çelişkiler de giderek daha fazla öne çıkar. Hatta Almanya, İtalya, İspanya, Japonya, Portekiz gibi ülkelerde faşist iktidarlar oluşur. Sistemin çelişkileri ve yarattığı sorunlar karşısında tüm dünya burjuvazisi, milliyetçiliği ve ırkçılığı körükler. Böylesi dönemlerde buna daha fazla ihtiyaç duyan burjuvazi, milliyetçilik üzerinden veryansın ederler. Emperyalist ülkelerin girdiği krizin külfeti işçi ve köylülere, emekçilere çıkarılır. Böylece ırkçılık ile halklar karşı karşıya getirilir. Amaç, faşizmin saldırıları karşısında kararlı mücadele

veren halkların ve devrimcilerin mücadelesini etkisiz kılmaktır. Bunun sonucu burjuvazinin bir bölümü ideolojik temelini ırkçılığın oluşturduğu faşizme ihtiyaç duyar. Ve bir takım ülkelerde bu doktrin üzerinden faşist diktatörlükler iktidara getirilir. Faşizme karşı pratikte kararlı ve örnek bir mücadele veren Dimitrov faşizmin tahlilini bu doğrultuda yapar:

“Yeryüzünün en emperyalist, en şovenist unsurlarının temsilcisi olan faşizm, dünyanın yeniden paylaşılması yoluyla bu krizden kurtulma çarelerini ararken, milliyetçi ve ırkçı propaganda ile geniş kitleleri yanlış yönlendirmeye çalışmakta, bazı ulusları diğerlerine karşı kışkırtmakta ve yeni bir emperyalist savaşı körüklemektedir.”⁽²⁰⁾

Nitekim 1920’lerde, 1930’larda faşizm ile ırkçılık Avrupa’da doruğa çıkarılır. Kapitalizmin yarattığı sorunların üstesinden gelmek ve külfetini emekçilere çıkartmak için faşist diktatörlüğe ihtiyaç duymuşlardır. Buna bağlı olarak faşist diktatörlüğe gereksinim duymalarının diğer nedeni emperyalistler arası pazarların yeniden paylaşım savaşı arifesinde olmalarıdır. Bir taraftan emekçi kesimleri, diğer taraftan kapitalizme, faşizme, şovenizme karşı olan aydınları ve politik hareketleri etkisiz hale getirmek için azgınca saldırıya geçerler.

Böylece Almanya, İtalya, Japonya ve diğer müttefikleri bu doğrultuda faşist örgütlenmeye gitmişlerdir. Ve faşist diktatörlükler içte olduğu gibi dışta da saldırı furyası yürütürler. Böylece yeni pazarlara ihtiyaç duyan bu emperyalist devletlerin, savaş öncesi yaptıkları planın özünde zayıf ülkeleri ve ulusları köleleştirmek, bu emeller uğruna savaş başlatmak ve dünya pazarlarının çoğunu ele geçirmek vardı.

Faşist diktatörlük ezen ve sömüren sınıfın diktatörlüğüdür. Emperyalist ülkelerde burjuvazinin en gerici, en şovenist, en emperyalist kesimi tarafından kitleler üzerinden taban yaratılarak aşağıdan yukarıya doğru iktidar ele geçirilir ve faşist diktatörlüğe geçilir. Geri kalmış ve bağımlı ülkelerde hakim sınıflar zayıf olduğundan faşizm devlet aygıtı üzerinden yukarıdan aşağıya doğrudan uygulanır.

Dolayısıyla faşizm farklı koşullarda farklı biçimlerde iş başına gelir:

“Tarihi, toplumsal ve ekonomik koşullar, ulusal özellikler, hatta bir ülkenin uluslararası durumu, faşizmin ve faşist diktatörlüğün değişik ülkelerde değişik biçimlerde gelişmesine yol açmaktadır. Faşizmin geniş bir kitle dayanağı bulmadığı ve faşist burjuva kampın çeşitli grupları arasındaki mücadelenin kesin olduğu birtakım ülkelerde bu rejim, öncelikle parlamentoyu feshetme yoluna

⁽²⁰⁾ Dimitrof, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, s. 117, Ekim Yayınları

gitmez. Sosyal Demokrat Partiler de dahil olmak üzere öteki burjuva partilerinin biraz meşruiyet elde etmelerine göz yumar.”⁽²¹⁾

Sistemin ürettiği sorunların üstesinden gelemedikleri zaman burjuvazi daha saldırganlaşır. Alt-yapıda ve üst-yapıda sorunlar yumağının daha çetrefilli bir hal aldığı durumlarda böylesi bir tutum içerisine girerler. Ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda derinleşen istikrarsızlık ve çelişkileri yönetemediklerinde egemen güçler çıkırından iyice çıkarlar. Faşizmi tırmandırırlar. Kitlelerin ve siyasi yapıların tepki ve hoşnutsuzluklarının patlak vermesinden çekinerek faşizmin baskı ve saldırı mekanizmasını durmadan üst boyutlara tırmandırırlar. Bunu “*rakip parti ve gruplara karşı terör yönetimini ve kan kusturmayı artırarak yapar*”lar.⁽²²⁾

Bu durum bugün ülkemizde yaşanıyor. Tıkanan düzenin egemen güçleri Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi’ne ve devrimci, demokratik muhalif kesimlere azgınca saldırıyorlar. Kitlelerin giderek artan hoşnutsuzluğunun etkili bir şekilde pratiğe yansımından ve devrimci yapıların manyetik alanına kaymasından çekiniyorlar. Buna mahal vermemek için de saldırı furiasını gaddarca artırıyorlar. Önceden kısmen kontrol altında tuttıkları sorunları artık eskisi gibi yönetemiyorlar.

Her yerde uygulanan faşizmin ortak bir yanı vardır. Faşizmi ırkçılık üzerinden yaşam bulur! Faşistler mensup oldukları ırkın biyolojik, fiziki, medeniyet olarak diğer ırklardan üstün olduğunu savunmuşlardır. Faşizmin doktrini bunun üzerine oluşturulur ve pratiğe uygulanır. ırkçılığı uygulayamadan faşizmi uygulayamazlar. Bunun sonucudur ki, kendi ırkları dışında diğer toplumlar üzerinde şovenist baskı, katliam ve soykırımları mubah görmüşlerdir.

Nitekim Hitler, Mussolini, Japon Hideki Tojo, Franco, Salazar, Çan Kay-şek ve diğer faşist liderler II. Emperyalist Paylaşım Savaşı arifesinde faşist diktatörlükler oluşturup savaşı başlatmışlardı. İktidarda oldukları müddetçe içte de kendi toplumlarını hedef alan faşizmin terör furyalarını azgınca artırmış, kitlesel katliam ve soykırımlara gitmişlerdi. Emekçi, komünist, devrimci, demokrat, ilerici kesimleri hedef alan saldırılarla beraber, ırkçı saldırılar da doruğa çıkmıştı. Faşist diktatörlükler iktidarda oldukları ülkelerde mensup oldukları ulusun dışında, diğer ulus ve milliyetlere karşı terör estirmişler, kan kusturmuşlar, ulusal soykırımlara gitmişlerdir. Hitler faşizmi, 6 milyon Yahudi’yi, 1 milyon Roman’ı jenositle yok etmiştir. Ve diğer faşist diktatörlükler de ırkçılığı ve ırkçı katliam ve soykırımları doruğa tırmandırmışlardır.

⁽²¹⁾ Dimitrof, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, s. 135-136, Ekim Yayınları

⁽²²⁾ Dimitrof, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, s. 136, Ekim Yayınları

Ancak II. Emperyalist Paylaşım Savaşı döneminde onlara karşı gösterilen direniş ve mücadeleler ile faşist diktatörlüklerle beraber ırkçılık da yenilgiye uğratılır. Faşizm alt edilir. Uluslararası komünist hareket önderliğinde burjuvazinin ırkçı güruhu yenilgiye uğratılır.

Ancak kendi ırkını diğer ırklardan üstün tutan ve diğer ırklar üzerinde her türlü baskıyı ve katliamı mubah gören bu çağdışı anlayışın varlık temelleri yok olmaz. Çünkü uluslararası finans kapital ve diğer gerici güruhlar, varlığını devam ettirir. Dolayısıyla milliyetçilik ve ırkçılığı yaratan nesnel koşullar henüz varlığını sürdürmektedir. Kapitalizm ve sömürü mekanizması faşizmin olduğu gibi ırkçılığın varlık nedenidir. Elbette ki verilen mücadeleler ile ırkçılık ve faşizme geri adım attırılır, hatta devrimin yapıldığı ülkelerde bertaraf edilebilir. Ancak köklü tasfiyesi onu var eden sistemin temelinden yok edilmesiyle mümkün olacaktır.

Ki, tarihsel materyalizmin evrimi -son tahlilde- o doğrultudadır.

Her Milliyetçilik ırkçılık mıdır?

Bir kavram olarak “millet” sözcüğünün kökeni, Latince’de “doğum” anlamına gelen “natio”ya dayanır ve kavram ilk başlarda “asil” Roma yurttaşları arasında sayılmayan ve barbar olarak görülen bütün diğer toplulukları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır.

Zaman içerisinde “millet” sözcüğü anlam iyileşmesine uğramış, örneğin Avrupa’da önceleri farklı topluluklardan gelen öğrencileri tanımlamak amacıyla daha sonraları ise dinsel cemaat yerine (Hristiyan millet gibi) kullanılmıştır. 16. yy. İngiltere’inde daha önceleri seçkin, aristokrat kişi ve gruplar haricinde kalan insanları tanımlamak amacıyla kullanılagelen “halk” sözcüğüyle eşanlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Millet kavramının bugünkü anlamıyla yani diğer insan topluluklarından herhangi birini ayırt etmek amacıyla kullanılmaya başlanması 18. yy. Fransız İhtilali sonrasına rastgelir. Halk ve millet kavramlarının eşanlamlı kullanılmasıyla farklı sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki bütün eşitsizliklerin üzeri örtülerek, o toplumdaki hakim sınıfların sahip oldukları bütün ayrıcalıkların sanki halk tarafından da paylaşılmışçasına bir kabul oluşturulmuş olur ve milletin homojen sınıf ve imtiyazların olmadığı yekpare bir topluluk olarak algılanmasına yol açar.

Milliyetçilik üzerine çalışan kimi akademisyenler için “millet” hayal edilmiş bir topluluktur ve buna göre en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir ama yine de her birinin zihninde toplumlarının hayali yaşamaya devam edecektir. Diğer taraftan ulus sınırlı olarak hayal edilir çünkü bugün dünyada nüfus olarak en fazla

insanı içeren ulusların dahi ötesinde “başka” insanların yaşadığı sınırları vardır. Bunlara ek olarak ulus, egemen olarak hayal edilir çünkü kavram tarihsel gelişim sürecinde de değiştiğimiz gibi esasen aydınlanma ve devrimin hanedanlık mülklerini aşındırmakta olduğu bir çağda doğmuştur. Son olarak, cemaat olarak hayal edilen ulusun, fiilen geçerli olan eşitsizlik ve sömürü ilişkileri ne olursa olsun, ulusun daima derin ve yatay bir kardeşlik bağına sahip olduğu iddia edilir.

Anılan herhangi bir bölgedeki halkın tekil üyelerinin o halka atfedilen egemenlik özelliğinden hareketle, ulusun diğer üyeleriyle birlikte ulusun dününü belirlemiş, bugünü için söz hakkına sahip olduğu ve geleceği de belirleyecek olanın kendisi olacağı düşüncesi oluşturulur ki, bu gerçekte toplumsal ilişkileri yani sosyal -üst yapı kurumlarını belirleyen sınıfsal ilişkiler yani ekonomik- altyapı olduğu gerçeğini gizlemeye yarar. Egemenlik kısaca anılan sınırlar içinde yaşayan bütün bir insan topluluğunun yaşayış biçimine ilişkin söz hakkı, kural koyma yetkisi ve yasa yapma gücüdür. Açıktır ki; sınıflı toplumlarda egemen olan sınıf hantisi ise egemenlik de onundur ancak bir bütün olarak egemenliğin halka, ulusa ait olduğu söylenerek bu geçeğin üzeri örtölür ve hakim sınıfların bir avuç azınlığın yararı adına aldıkları kararların milletin yararına olduğu düşüncesi yaratılır.

Milliyetçilik fikri, bir milleti inşa etmenin önkoşuludur ve egemenliğin bütün bir millet ait olduğunu söylemekle kalmaz bunun da ötesinde anılan milletin kültür, din, dil, inanış ve yaşam biçimi olarak diğer bütün insan topluluklarından daha üstün, daha iyi olduğunu iddia eder. İnsanların yapay sınırlar ardında millet esasına göre bölünmeleri ve bu sınırlar ardındaki her bir insan topluluğunun diğerlerine karşı kendi ulusundakilerle kardeşlik bağının olduğunu tahayyül etmesi, işçi emeğinin burjuvazi tarafından sömürölmesini kolaylaştırır. Böylelikle sınırlar dahilinde bütün sınıf çelişkileri, sınıfsal farklılıkların üzeri örtölüğü gibi anılan ulusun hakim burjuva sınıfının başka ulusların kaynaklarını yağmalamak üzere başlattıkları her türlü eylem, hatta en kanlı istila savaşları bile o ulusu oluşturan işçi ve emekçilerin desteğini alabilmektedir.

Bir ulusu inşa etme fikri olarak doğan milliyetçilik, ezen-sömüren bir ulusa ait olduğunda gerici bir karakter gösterirken, ezilen ulus milliyetçiliğinin kendisini sömüren devlet ya da devletlere karşı devrimci bir direniş göstermek için gerekli motivasyonu, dayanak noktasını oluşturduğunu görürüz. Çoklukla ezen ulus milliyetçiliği, kolonyalist sömürü faaliyetlerine tepki olarak ortaya çıkan ezilen ulus milliyetçiliğine karşıt olarak doğar, gelişir. Bu yönüyle de birinin ilerici karakterine karşı diğeri gerici karakterde olmuştur. İrlanda, BASK, Filistin, Kürdistan'ın özgürlüğü için bir motivasyon oluşturan milliyetçilikle buraları sömüren

devletlerin milliyetçilikleri birbirine zıt olarak konumlanmaktadır. Birinciler ne kadar devrimci, dünya işçi sınıfı hareketine ne kadar yakınsa ikinciler de o kadar gerici ve işçi sınıfı düşmanı karakterdedirler.

Türk milliyetçiliğinin Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan ve bağımsızlık isteyen Rum, Bulgar, Arnavut, Ermeni, Kürt milliyetçiliklerine karşıt bir tepki olarak ortaya çıkmış olması, onun başlangıçtan bu yana gerici bir karakter göstermesinin nedenini oluşturur. Bu bağlamda, zorunlu bir değinme olarak, Kurtuluş Savaşı olarak adlandırılan dönemde “anti-emperyalist devrimci bir milliyetçiliğin Türk milliyetçiliğinin hakim karakteri olduğu” ya da “Kemalizm’le ifadesini bulan Türk milliyetçiliğinin dışlayıcı olmadığı kapsayıcı olduğu” savları gerçek dışıdır. Zira Kurtuluş Savaşı için başlangıç olarak verilen 19 Mayıs 1919 tarihi Anadolu topraklarındaki en büyük, en kitlesel Rum nüfus kırımının başladığı tarihtir. (Kurtuluş Savaşı olarak tarif edilen süreçte ölen asker sayısı 10.000 civarında iken katledilen Rum nüfusun 273.000 kişi olduğu kayıt edilmiştir.) Mustafa Kemal ve beraberindekiler, İttihatçılardan devraldıkları ırkçı milliyetçiliklerini bir programa dönüştürüp Türk-İslam sentezi adını verdikleri bir programa dönüştürmüşlerdir.

Milli kimliğin ortaya çıkışında hıncın eşlik ettiği yerlerde bu hıncın orijinal milliyetçilik ilkelerine düşman yerli gelenek unsurlarına ağırlık verilmesine ya da yeni bir değerler sistemi kurulmasına neden olacaktır. Milli kimlik ve milli bilinç matriksi bu gibi örneklerde değerlerin yeni kriterlere göre yeniden belirlenmesiyle gelişecektir; bunun sonucunda da her ortamın yapısal ve kültürel özgünlüğünü yansıtan orijinal ilkelerin değiştirilmesiyle birlikte her milliyetçiliğin ayrı bir karaktere bürünmesi olacaktır.

Hıncın üzerinden tanımlanan milli kimliği buna göre örgütlenmiş ayrı ulusların birbirine karşı durumunu ele alırken de aynı ulusun farklı tarihsel dönemlerde farklı hıncın nesnelere göre yeniden dizayn edilmelerine göre de ele alabiliriz. Örneğin hakim ulus milliyetçiliği olarak Rum, Ermeni, Kürt, bağımsızlıkçı milliyetçiliklerine karşıt tepki olarak doğan Türk milliyetçiliği söylem olarak “yalnızlık”, “tek başınlık”, “düşmanlarla çevrili olma”yı kullanmış, Rum ve Ermenilerin sahip oldukları ekonomik ve kültürel olarak sahip olduklarına hasetlik içeren bir kıskançlıkla şekillenmiştir. Bugün ise Türk milliyetçiliği bu “öteki” milletlere karşı hasetlikle örülü hıncına ek olarak bizzat kendisini programlaştıran Mustafa Kemal ve kadrolarının Batılı tarzdaki söylem ve uygulamalarına “selefilik” ekseninde İslami bir hıncı güncellenmektedir. Aslında Mustafa Kemal ve kadrolarının katliam ve asimilasyon yoluyla inşa etmeye çalıştıkları Türk-İslamcı

ultra milliyetçiliği içeren faşizm bugün tarihin bir ironisi olarak kendilerine karşı hınçla inşa edilmektedir. Bu yönüyle AKP'nin özünde Kemalizm karşıtı değil ama neo-Kemalist olduğunu söyleyen tezlerin haklılık payı bulunmaktadır.

Faşizm ve Milliyetçilik ilişkisi

Faşizmin işçi sınıfının devrimci ideolojisini, işçi sınıfının iktidarını, işçi sınıfı sendikalarını ve işçi sınıfına ait tüm kurumları ortadan kaldırmayı hedefleyen; milliyetçilik, köktendincilik ya da ırkçılık gibi gerici düşünce biçimlerinden biri ya da birkaçına dayanan; kimi sembol (örneğin bir imgelem olarak: “Kızıl Elma”) ve törenleri kendine mal edip yeniden tanımlayan diğer yandan manevi ve fiziksel yenilenme, yeni toplum oluşturma, yeni eğitim biçimleri geliştirme, korporatizm ve yeni karizmatik liderlik tarzı aracılığıyla “yeni insan”ın yaratılmasına dayanan alternatif; yasama-yürütme-yargıyı tek başına yöneten güçlü bir liderin olduğu (bu bağlamda yeni uygulamaya geçirilen başkanlık sistemi MHP'nin 1976 seçim bildirisinde hedef/vaatleri arasındadır) totaliter bir rejim önermesidir.

Faşizm, aynı zamanda ulusu inşa etmekte kullanılan milliyetçilik fikrinin inşa edilmesi planlanan ulusun homojen niteliğini bozacağına inanılan diğer ulus, din, kültürlere ait olan insanların yok edilmesini ya da kimi zaman da orijin ülkelerine geri gönderilmelerini öneren, liberal çoğulculuk karşıtı bir rejim önermesidir.

Faşizm Latince “Fasces” kelimesine ve İtalyanca “fascio” kelimelerine dayanır. Anlam olarak ise bir balta etrafına sarılı bir demet çubuğu ifade ettiği gibi “birlik” anlamına da gelmektedir.

Faşist hareketlerin her birinin dayandığı milliyetçiliklerin kendilerine özgü yapısal farklılıkları onların birbirlerinden ayrıldığı yerleri oluştururken; tüm dünyadaki faşist örgütlenmelerin ortaya çıkış amacının işçi sınıfının devrimci ideolojisi ve pratiğine düşmanlık olması onların ortak noktasını oluşturur. Dünyada faşistlerin iktidara geldiği İspanya, Almanya, İtalya ve bunlarla ilişki TC devletinin II. Emperyalist Paylaşım Savaşı yıllarında Sovyetler Birliği'ne ve genel olarak komünist faaliyetlere karşı gösterdikleri ortaklaşmacı tutum aslında diğer ayrımlarının gerçek olmadığını; ideallerinin komünizm karşıtlığı olduğunu gösterir.

Bir milletin genetik üstünlüğü, bir dine bağlı olanların ahlaki üstünlüğü, bir ırka ait olanların diğer ırklardan üstünlüğü ya da bunlardan birkaçına bir anda sahip olmanın seçilmiş bir topluluk yarattığına duyulan inanıştan gelen üstünlük düşüncesi gibi primitive (ilkel), doğuştan gelen aidiyetlerin yüceltildiği düşünce biçimlerini benimseyen kişi ya da grupların, işçi sınıfının devrimci ideolojisi ve ku-

rumlarına karşı harekete geçirilmesiyle bütün bu düşünce biçimleri faşist bir karakter kazanmış olmaktadır.

Yeni bir eğitim müfredatı, kadını aşağılayan aynı zamanda erkek egemen kültürü yücelten söylemleri, ulusu-dini ya da ırkı prangalarından kurtarıp özgürleştirmenin yolunu açtığını savunmaları, komünizm karşıtlığı, sembol ve ayinlerin yeniden üretimi, “genetik” olarak üstünlük iddialarını ispatlama arayışları, tarihteki görkemli imparatorluk günlerine dönme özlemlerinin tetiklediği militarist saldırganlık ve bu doğrultuda kadının ulusu ve ulusun savaşı neslini doğuracak bir araç olarak tahayyülü faşizmin genel, ortak özellikleridir.

Faşizm özü itibarıyla kozmopolitanlık karşıtıdır (“ne mozaîği, mermer ulan mermer” A. Türkeş) ve liberalizmin çok kültürlü, çok dinli, çok ırklı toplum hayalini yozlaşma olmakla itham ederek temelden reddeder. Ancak bu, kendi başına kaçınılmaz biçimde diğer ırklara zulmedileceği anlamına gelmez. Bilakis kendisini “hakiki” vatanlarını terk etmiş göçmenlere karşı düzenlenen bir propaganda ya da şiddet kampanyası olarak daha sıradan bir şekilde de gösterebilir. Faşizmin bu biçimi, “yabancıların ait oldukları yere geri dönmeleri” ya da “geri gönderilmeleri” çağrısında bulunan, ulus-devletlerin etnik açıdan saf olmaları gerektiğini savunan ve ırklar arası evlilikler ve “kültürel soysuzlaşmasından” ateşli şekilde nefret eden bir ırk ayrımcı zihniyeti bağrında taşır.

Göç ve Salgının Ortaya Çıkardığı Faşizm

Milliyetçiliğin, anılan ulus içerisinde sınıf karşıtlıklarının üzerini örtmenin aracı, faşizmin ise yoğunlaştırılmış milliyetçiliğin işçi sınıfının ideolojisi ve kurumlarını hedefleyen düşünce ve eylem biçimi olduğunu tekrar belirttikten sonra özellikle kapitalizmin yapısal krizlerinin sınıf karşıtlıklarını açığa çıkarmasıyla neden olduğu sosyal problemleri aşmak üzere milliyetçilik bir araç olarak tüm dünyada kasıtlı olarak kullanılmaktadır.

İlginçtir; yapısal krize çare olarak bir tür ucuz işgücü elde etme yöntemi olan uluslararası göç hareketlerini oluşturan ve bu devasa trafiği yöneten kapitalist-emperyalist sistem aynı zamanda bu göç hareketleriyle Avrupa, ABD gibi ülkelere yönelen göçmenlere yönelik düşmanca nefrete dayalı düşmanlık içeren milliyetçi-faşist eylemlere göz yumarak dolaylı destek vermektedir. Bunun sonucunda savaş ya da ekonomik sebeplerle göç ettirilmiş göçmen gruplar bir taraftan çok düşük ücret ve düşük sosyal yaşam koşullarında yaşamaya mecbur edilirken diğer taraftan da Avrupa ve ABD’deki işçi sınıfının sosyal-ekonomik hakları birer birer ellerinden alınmakta, emperyalist-kapitalist şirket ve kişilere bu yolla devasa kaynak aktarılmaktadır.

Tıpkı Ortaçağ'da Yahudi halkın veba salgınının nedeni olduklarını söyleyen ve on binlercesinin katledilmesine neden olan nefret söylemlerinin benzerini bugün Covid-19 salgını sonrası özel olarak Çin genel olarak Uzak Asya halklarına yönelik geliştirilen söylem ve eylem boyutundaki saldırılarda görebiliyoruz.

Trump'ın Corona salgını ifadesi yerine ısrarla bilerek ve isteyerek "Çin Gribi" demesiyle ABD'de Çinlilere karşı geliştirilen saldırılar faşizmin 21. yy.da 1940'larda olduğu gibi askeri üniformalar giymeyip takım elbise giymekte olduğunu göstermiştir.

ABD'de "Beyaz Üstünlüğü" Avrupa'da beyaz üstünlüğüne ek olarak "Din Üstünlüğü" düşünceleri buradaki faşizmin temelini oluşturur ve "göçmenlerin, Müslümanların, Siyahların ABD'de ve Avrupa'da yerlerinin olmadığı, geri gönderilmeleri gerektiği" faşist söylemlerini besler. Trump'ın başkanlığıyla birlikte Beyaz Üstünlüğü iddiasını savunan polislerin Siyahlara karşı cinayetlerindeki artış (hiçbir başkan döneminde ABD'de Siyahların ya da göçmenlerin polis tarafından katledilmesi gündemden düşmemiştir), faşist organizasyonların artan faaliyetleri, Meksika'dan göçleri önlemek için örülen duvar vb. faşizmin ABD'deki politik gücünü göstermektedir.

Almanya'da özel askeri birlik içinde örgütlendiği tespit edilen ama aslında birçok kurum ve bölgede örgütlü olduğu değerlendirilen Neo-Naziler; Avusturya'da artan ırkçılık gösterileri; Hollanda, İsveç, Belçika gibi ülkelerde Müslüman karşıtlığı üzerinden örgütlenen ırkçı nefret Avrupa'da faşizmin politik gücünün örnekleridir. Bu ülkelerde faşizmin, faşist söylemlerin, faşist organizasyonların faaliyetlerinin artan görünürlüğü buralardaki kapitalist sistemin yaşadığı krizle doğrudan ilişkilidir. Bütün bu nefret ve karşıtlık söylemlerinin perdelemekte olduğu gerçek; işsizlik ve yoksulluğa itilen yüz binlerce işçinin varlığıdır. Eğitim, barınma, sağlık gibi hakların eskiye göre gözle görülür biçimde azaltılmasının işçi ve emekçi kitlelerde yaratacağı sınıf temelli öfkeyi göçmenlere, diğer din mensuplarına, Siyahlara ve diğer ırklara yöneltme çabası bütün bu örgütlenen nefretin gerçek amacıdır.

R.T. Erdoğan ile birlikte "Türk tipi faşizmi" restore eden Türk komprador burjuvazisinin bir gün "Kızıl Elma" bir başka gün "elde kılıçla dua" sembollerini kullanarak tepeden tırnağa faşist devlet örgütlenmesi re-organize etme çabalarının nedeni yaşadıkları iktisadi krize çare bulamamaları ve Irak'ta bir takım haklar elde eden, Suriye'de Rojava devrimi ile kendi kaderlerini ellerine alan Kürtleri bunlardan mahrum etmek ve ülke içindeki işçi sınıfının devrimci örgütlerini ve Kürt ulusal Özgürlük Hareketini, mücadelesini yok etmek vb.dir.

Faşizm, işçi sınıfının devrimci siyasetine ve kurumlarına karşıtlığın ideolojisidir. O halde faşizme karşı mücadelenin biricik yolu işçi sınıfının devrimci siyasetini liberal kuşatma ve saldırılardan kurtarmak; sınıf mücadelesini güçlendirmekten geçmektedir.

Neo-Liberalizm Süreciyle Tırmandırılan İrkçılık

20. yüzyılın son çeyreğinde uluslararası kapitalizmin girdiği süreç, sorunları telafi etmediği gibi daha üst düzeylere tırmandırmıştır.

Politikalar, neo-liberalizm yaftasıyla uygulamaya konularak, işçi sınıfı ve tüm emekçi sınıfların aleyhine seyir izlemiştir. Sorunlara düzen sınırları içerisinde müdahale edilemediği gibi giderek kronik boyutlara tırmanmıştır. Ve bu sorunlar ve yarattığı tahribat sonucu girilen sarmal durum kaotik atmosfer yaratmıştır. Çelişkiler ve sorunlar toplumda bilinçaltı tepkiler oluşturmaya başlamıştır. Emperyalist sistemin sınıf çelişkilerini derinleştirmesi, işsizliğin giderek artması, alım gücünün düşmesi, elde edilen sosyal hakların gasp edilmesi vb. sorunlar toplumda tepki yaratmaya başlamıştır.

Ancak bu tepki, kapitalist, emperyalist ülkelerde burjuvazi ve devlet aygıtları tarafından çarpıtılmış ve sorunların nedeni olarak göçmen işçiler, mülteciler gösterilmiştir. Onların işsizliğe neden olduğu, ücretleri düşürdüğü ve diğer sorunları yarattığı gibi gerçek dışı nedenler ile yabancılara mal edilmiştir. Oluşturulan yabancı düşmanlığı ile göçmenler sorunların nedeni olarak gösterilmişlerdir. Kısacası ırkçılığın dozu giderek yükseltilmiş ve günümüz furyasına gelinmiştir.

Oysa geçen yüzyılda, II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası göçmen işçilere ihtiyaç duyulmuştur. Gelen işçiler, memnuniyetle karşılanmış ve çeşitli iş dallarında çalıştırılmışlardır. O dönemin koşullarında II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonucu yerle bir olan ve yıkıma uğrayan kapitalizmin onarımı için göçmen işçilere muhtaç olunmuş ve çeşitli ülkelerden işçiler getirilerek çalıştırılmıştı. Dönemin mevcut durumu günümüzden farklıdır.

O durumun sonucu kapitalizm bugünkü gibi müzmin bir kriz furyası içine de girmemişti. Aksine kapitalizm tarihinin en uzun süren istikrar sürecine girmişti. Kısacası o koşullarda yabancı düşmanlığı ve ırkçılık bugünkü gibi açıktan piyasaya sürülmemişti. Avrupa ve diğer kapitalist-emperyalist ülkelerin işçi sınıfı o dönem aristokrat bir yapıya da bürünmüştü. Burjuvazinin ihtiyaç duyduğu yabancılara bugünkü gibi açıktan ırkçılık uygulanmıyordu. Yerli işçiler ile yabancılar arasındaki çelişkiler ve uyumsuzluklar gündeme geldiğinde bugünkü gibi agresif tavra girilmemiş ve varolan sosyal ve kültürel farklılaşmalar doğal karşı-

lanmıştır. Ve dönemin ilişkileri biraz da mizah konusu olmuştur. Açıkta ırkçılık yoktu ama sistemin o günkü atmosferinde yerlilerin yabancılara karşı sosyal ve kültürel üstünlüğünde, sonraları öne fırlayacak yabancı düşmanlığının da -henüz o dönem hissedilmeyen- mayaları vardı.

Ne de olsa sistem kapitalizmdi!..

Dönemin ekonomik, siyasi ve sosyal istikrarı göreliydi. Burjuva demokrasisi işletebiliyordu. Günümüze kıyasla epeyce sosyal ve demokratik hak elde edilmiş ve pratikte uygulanmıştır. Ama burjuva demokrasisi Lenin'in belirttiği gibi tekelci burjuvazinin işçiler üzerindeki diktatörlüğüydü. Nitekim yukarıda gördüğümüz gibi, burjuva demokrasisi yeri geldiğinde yerini faşizme devretmiştir:

“Faşizmin yönetimi ele geçirmesi, sadece bir burjuva hükümetinin bir diğeri izlemesi değildir. Burjuvazinin-burjuva demokrasisinin belli bir sınıfsal egemenliği içeren devlet biçiminin, bir diğeriyle; açık terörist diktatörlükle değiştirilmesidir.”⁽²³⁾

Geçen yüzyılın 1973-74 petrol krizi ile 30 yıllık istikrarlı süreç giderek yerini yeni krizler silsilesine bırakacaktır. Avrupa, ABD, Japonya, Kanada gibi uluslararası kapitalizmin damgasını vurduğu bu ülkelerin girdiği bu ekonomik ve mali süreç, beraberinde yeni sorunlar getirmiştir. Böylece girilen dönem ile yeni uygulamalara gidilmiştir. ABD-İngiltere devletlerinin başını çektiği neo-liberalizm denilen yeni ekonomik, siyasi, askeri politikalar tüm dünyada uygulamaya konur. Bu sürecin özelliği, sermayenin artık giderek kapitalizmin yeniden üretim süreci dışına taşması ve aşırı sermaye birikimi oluşturmastır. Bu aşırı sermaye artık giderek uluslararası bankalar üzerinden faiz ve borsa piyasalarında yer alır ve sanal sermayeye dönüşür. Sanal sermayenin özelliği kapitalist üretimin dışında yer alması reel ve mali krizlerin nedenini oluşturmastır. Kısacası uluslararası kapitalizmin girdiği krizler yumağının sonucudur.

Bu süreç fabrikaların ve işyerlerinin iflasını, kapanmasını, çalışan işçi sayısının hızla azalmasını beraberinde getirmiştir. Yukarıda belirttiğimiz sorunları yaratan emperyalist-kapitalizm, tüm bunların bedelini işçi sınıfına ve bağımlı ülke halklarına çıkarır. Artan sömürü, işsizlik tüm emekçileri iyice yoksullaştırır. Sorunlar bu kulvarda giderek büyümüş ve günümüzde müzmin bir hal almıştır.

Emperyalist burjuvazi ve ideologları sistemin mevcut durumunu çarpıtmış ve sorunun nedeni olarak göçmen işçileri göstermişlerdir. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası ihtiyaç duydukları ve ülkelerine davet ettikleri yabancı iş-

²³⁾ Dimitroff, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, s. 136, Ekim Yayınları

çileri bu sefer sistemin ürettiği sorunların nedeni olarak göstermişlerdir. Böylece yaptıkları manipölasyonla uluslararası kapitalizmin sorunları ve çelişkileri çarpıtılmıştır. Sorunların tüm nedeni olarak gösterilen yabancılara karşı düşmanlık tohumları atılmıştır. Geliştirilen yabancı düşmanlığıyla ırkçılık tekrar hortlatılmıştır.

Ama bu sefer kapitalizmin geçmişinden beri uygulanan klasik ırkçılığın yerini yeni ırkçılık devralmıştır. Yeni ırkçılık, kültürel ve medeniyet üstünlüğü olarak lanse edilmiş ve o minvalde piyasaya sürülmüştür. Yeni ırkçılık ile, klasik ırkçılığın biyolojik faktörlerinden ziyade, sahip olunan kültür ve sosyal yaşam tarzı öne çıkarılmıştır. Yeni ırkçılık, kişilerin karakterlerinin, tavırlarının, yeteneklerinin geçmişin normlarını oluşturan kan ve genler yerine; mevcut kültürel aidiyete ve üstün medeniyete sahip olunmasına dayandırılmaktadır.

Ünlü Fransız düşünür Etienne Balibar'ın deyimiyle, klasik-ırkçılık "sembolik" bir ırkçılıkla yer değiştirmiştir. Yeni ırkçılık, üstün kültür ve üstün medeniyet ile düşük kültür ve düşük medeniyet arasındaki hiyerarşik farka dayandırılmaktadır. Burjuvazi tarafından böyle formüle edilen yeni ırkçılık, klasik ırkçılığı yadsı-mıyor. Tersine onun devamını teşkil ediyor.

Yeni ırkçılık ile burjuvazinin gündemde tuttuğu insanları ayırıştırma, karşı karşıya getirme, ön yargı yaratma, küçümseme, aşağılama gibi tavırlarla, toplumda sanal farklılaşma oluşturulmaktadır. Yerli işçiler ile yabancı işçiler arasına yine duvarlar örülüyor. Yine onlar farklı dünyalarda gösteriliyor. Bu ırkçılık biçimiyle eski ırkçılığın rolü devam ettiriliyor. Böylece uluslararası kapitalizmin çelişkileri kamufle edilip yarattığı sorunların gerçek nedeninin üstü örtülüyor.

Bilindiği gibi klasik ırkçılık geçmiş yüzyıllardan beri 20. yüzyılın yarısına kadar katmerli boyutlarda uygulandı. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonunda tüm dünya çapında Sovyetler Birliği önderliğinde, sosyalist hareketlerin uluslararası mücadelesi faşizmin ırkçılığını yenilgiye uğrattı. Açıkta kafatasçılığa dayalı ırkçılık dünya çapında teşhir oldu. Ve geçmişin klasik sömürgeciliği -bazı sömürgeler dışında- yerini yeni-sömürgeciliğe bıraktı. Böylece eski kafatasçılığın uygulandığı zemin geçmişine kıyasla zayıfladı.

Ayrıca uluslararası gelişen bilim de kafatasçılığı mahkum etmiştir. Yaşadıkları coğrafya ve iklimle dayalı ten ve deri rengindeki farklılığın dışında, insanların kendi iç yapılarında fiziksel/biyolojik farklılığın olmadığını kanıtlamıştır. Beyaz, siyah, sarı ırklardan oluşan insanların biyolojik yapısının aynı işleve sahip olduğu bilimsel olarak ispatlanmıştır. Bu da klasik ırkçılığı mahkum etmiştir. Böylece 18. ve 19. yüzyılın birçok burjuva antropologların "fiziksel/biyolojik üstünlük" tezi gelişen bilim tarafından çöpe atılmıştır.

Nitekim bir beyaz ile siyah ya da sarı ırktan insanlar aynı şartlarda gittikleri okullarda aynı eğitimi alabilmekte, aynı bilgiye vasıf olabilmektedirler. Bir ırktan insanın diğerine üstünlüğü söz konusu değildir. Ya da spor dallarında birlikte yer alabilmekteler. Ya da farklı ırklardan insanlar üzerinden deri rengine bakılmadan kan nakli ve organ nakli yapılabilmektedir. Çünkü aynı biyolojik yapıya sahiptirler. Bu örnekler çoğaltılabilir. Bu bilimsel gelişme insanların ırksal olarak birbirlerinden üstün olmadığını kanıtlamıştır. Fiziksel ırkçılığı iyice çürütmüştür.

Uluslararası gericiğin tüm engellerine karşın, eski ırkçılık teşhir olmuştur. Elbette ki eski tarz ırkçılık hala vardır. Bu doğrultuda örgütlenmeler de vardır. Ancak temelleri zayıfladığı için burjuvazi ihtiyaç duyduğu ırkçılığı daha çok yeni ırkçılık üzerinden, üstün medeniyet tezi üzerinden yürütmektedir. Günümüzde ırkçılık uluslararası burjuvazi tarafından uluslararası düzeyde uygulanmaktadır. Uluslararası kapitalizmin kronikleşen sorunları onları böylesi bir ırkçılığa muhtaç kılıyor!

Uluslararası burjuvazi günümüzde ırkçılığı medeniyetler çatışması kisvesiyle yürütüyor. Kültürel ırkçılık din unsuruyla birleştiriliyor. Hristiyan medeniyeti diğer medeniyetlerden üstün ari bir medeniyet olarak lanse ediliyor. Ve batılı emperyalist ülkelerin kültürel üstünlükleri, sahip oldukları Hristiyan medeniyetinin üstünlüğü olarak ileri sürülüyor. Yeni ırkçılık dini vasıfla piyasaya sürülüyor.

Aslında din unsuru ile ırk unsuru gerici bir doktrinin parçalarıdır. Bazen biri, bazen diğeri öne çıksa da birbirini tamamlar. Marks döneminde klasik sömürgeci devletler din olarak Hristiyan dinine sahiptirler. Dolayısıyla işgal ettikleri toprakları aynı zamanda Hristiyan devlet adına da yaparlar: *“Hristiyanlık konusunda W. Howitt, hristiyan sömürgecilik sistemi hakkında şöyle diyor: ‘Hristiyan denilen bu soyun, dünyanın dört bir yanında boyundurukları altına alabildikleri halklara karşı gösterdikleri vahşet ve zulmün bir benzerine, hiçbir çağda, ne kadar yabanıl, ne kadar kaba ve ne kadar merhametsiz ve utanmaz olursa olsun, başka hiçbir soyda rastlanmaz.’*”(24)

Günümüzdeki burjuva ideologlar eskiyen ve pörsüyen eski ırkçılığın yerine yeni ırkçılığı piyasaya sürmüşlerdir. ırkçılığın kültürel formasyonunu öne çıkararak yeniden formüle etmişler ve bunu da Hristiyan medeniyeti ile diğer medeniyetleri karşı karşıya getirerek, uluslararası kamuoyuna empoze etmişlerdir.

Samuel Huntington ‘Medeniyetler Çatışması’ paradigması ile en üstün me-

²⁴⁾ Karl Marks, F. Engels, Sömürgecilik Üzerine, s. 323, Sol Yayınları

deniyet olarak Hristiyan Medeniyeti’ni göstermiştir. Bu paradigma içinde Amerika ve Batı Avrupa medeniyeti yer almaktadır. Hristiyan medeniyeti merkeze konulmuş ve diğer ülkelerin medeniyetleri, uygarlıkları ve kültürel yapıları alt-merkeze indirgenmiştir.. Dünyada olacak sorunları fay hattındaki çatlaklara benzetmiş ve bu çatlaklara müdahale edebilecek tek güç olarak da ABD önderliğindeki Hristiyan Medeniyeti’ni göstermiştir. Böylece bu tez ile ABD’nin dünyanın her yerine müdahalesini meşru görmektedir. Bunu da din kisvesiyle –Hristiyan Medeniyeti– paradigmasıyla yapmaktadır.⁽²⁵⁾ Aslında yazarın yazdıkları ABD’nin ilan ettiği neo-liberalizmin jeo-politik hattına tekabül etmektedir. Ve bunun içinde yeni-ırkçılık vardır. Nitekim emperyalizmin baskısı, saldırısı ve sömürüsünün üst boyutlara tırmandığı günümüzde “medeniyet” kisvesi altındaki yeni-ırkçılık da iyice açığa çıkmıştır.

1989-91 tarihlerinde sosyal-emperyalizmin iflası ve havlu atması, Berlin Duvarı’nın yıkılması, 11 Eylül 2001 saldırısının olması ile kültürel ırkçılık daha körüklenir. Yaratılan sanal alemle uluslararası kapitalizmin içinde bulunduğu nesnel durumun üstü küllenmeye çalışılır. Gerçek dışı bir dünya göstererek işçi sınıfı ve emekçi kesimleri kendi manyetik alanlarında tutmak isterler. Onun için emekçi sınıflar ve dünya halkları arasında sanal paradigmlar yaratmaya çalışırlar.

Bunun sonucu Amerikan burjuvazisi önderliğinde uluslararası tekelci burjuvazi ve onların siyasal temsilcileri, kitlelerin ileride sisteme yönelik tepkilerini frenlemek için ihtiyaç duydukları doktrini piyasaya sürerler. Kendi ideologlarına bu doğrultuda tezler hazırlatırlar. Ve sosyal pratikte de yeni ırkçılık hızlandırılır.

Günümüzdeki ırkçılık, biyolojik vasıflar üzerinden ziyade, kültürel ve dini motifler üzerinden yapılır. Bir başka deyişle ırkçılık kültürel farklılıklarda öne çıkarılır ve ayrılıklar daha uç boyutlara tırmandırılır...

Bunun sonucu yeni-ırkçılıkla öne çıkarılan unsur biyolojik özelliklerin farklılığı değil; kültürel özelliklerin farklılığıdır. Bu farklılık devamlı körüklenmekte ve toplum içerisinde ırkçı duvarlar örülmeye çalışılmakta... Irkçılığın dayanağını oluşturan “üstün kültür” tezinin devamlı canlı tutulmasının nedeni ona duyulan ihtiyaçtır. Bunun sonucu uluslararası kapitalizmin artan sömürüsü ve çıkarılan

²⁵⁾ Samuel Huntington, Medeniyetler Çatışması * Henri Michel, Faşizmler, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011 * Azzedine Haddour, Fanon Kitabı – Seçme Yazılar, Dipnot Yayınevi, Ankara, 2017 * Constantin Iordachi, Karşılaştırmalı Faşizm Çalışmaları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015 * Liah Greenfeld, Milliyetçilik Moderniteye Giden 5 Yol, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017 * Benedict Anderson, Hayali Cemaatler, Metis Yayınevi, İstanbul, 1993

savaşlar, göçlerin artmasının bariz nedenleri içerisinde yer alır. Tabi ki bu gerçeğin üstü küllenir ve yeni-ırkçılık ve “üstün medeniyet” argümanı öne çıkarılır. Amaç toplumu kendi egemenlikleri altında tutmaktır...

Bunun sonucudur ki; yabancılar, göçmenler, mülteciler vb. sonradan gelen tüm yabancılar yeni ırkçılığın açıktan hedefidirler. Öyle ki; metropol ülkelerde göçmenler hakir görülür, küçümsenir, dışlanır, sorunların sebebi olarak gösterilir... Tüm bunların sonucu göçmen işçilerden ve tüm yabancılardan nefret edenler, istemeyenler, tahammül edemeyenler de oluşur. Elbette ki bu yabancı düşmanlığı yerli nüfusun tümünü kapsadığı/kapsayacağı anlamına gelmez. Hatta ırkçılığa ve bu faşizan baskıya karşı olan potansiyel kitle de vardır... Ama gereken önderlikten yoksundurlar.

Kapitalist-emperyalist sistemin mevcut durumu açıktır. Sorunlar yumağı giderek artmakta, çelişkiler gün be gün derinleşmekte, işsizlik, yoksulluk, gasp edilen haklar uç boyutlara tırmanmaktadır. Kısacası içine girdiği kronik kriz giderilemediği gibi yeni bir sarmal içine girmiştir.

Tam da bu dönem COVID-19 hastalığının çıkması ve hızla dünyaya yayılması sorunlar külfetine yeni sorunlar eklemiştir. Öyle ki, oluşan pandemi insan sağlığını tehdit etmiş ve şu anda bir buçuk milyondan fazla ölüme neden olmuştur. İnsanlık için tehdit oluşturan bu hastalık her ne kadar yukarıda değinmeye çalıştığımız sorunları bir yere kadar “kamufle” etse de sağlık sistemlerinin çökmesiyle, pandemiyle daha görünür olan sınıf farklılıkları gizlenemeyecektir. Ve kitleler pandemi’nin ve ekolojik dengeyi bozarak ve doğayı yok ederek salgınların ortaya çıkmasına zemin sunan kapitalizmin üzerine daha aktif olarak gideceklerdir.

Dolayısıyla sağlık sorunu, sınıf çelişkilerinden ve sömürü ve baskı unsurundan kopuk değildir. Kapitalizm öyle bir hal almıştır ki, sömürüyle beraber sık sık salgın hastalıklar ortaya çıkmakta ve insan sağlığını tehdit etmektedir. Ayrıca kapitalizm doğayı ve havayı iyice kirletmiş, artan karbondioksit gaz tabakası atmosferi delmiş, buzulları eritmiştir.

Tüm bunlar fasit daire içinden bir türlü çıkamayan uluslararası kapitalizmin bir ürünüdür. Dolayısıyla artık şu gerçeği daha iyi görmeliyiz: Sistem iyice pörsümüştü ve ürettiği sorunların üstesinden artık gelememektedir. Irkçılık; koronavirüs, ekonomik ve siyasi depresyonla harmanlanmaktadır ve sistemin yaşadığı tikanıklığa bağlı olarak daha fazla derinleşecektir. Başka bir deyişle uluslararası kapitalizm gerçekte miadını tamamlamaktadır. Ama onun rahminden sosyalizmi çıkartacak olan ebe de devrimdir!

ORTADOĞU'DA ÇELİŞKİLER DERİNLEŞİYOR

►► Emperyalistlerin savaş makinesi NATO, yeni tehdit değerlendirmelerinde bulunarak 2001 yılından itibaren her türlü karşı çıkışın karşısına “terör” ve “terörizm” kavramını koyarak neredeyse her hareketi bir numaralı tehdit olarak kabul etmiştir. Öyle ki, bu dönemde neyin “terör” olup, neyin olmadığını tarif edilmiş bir karşılığı yoktur. ◀◀

Kapitalizmin serbest rekabetçi karakteri yerini emperyalizme bıraktığında insanlık tarihi de kanlı bir yüz yıla adım atıyordu. Emperyalizmin **savaş demek** olduğu, halklara kan ve gözyaşından başka bir şey vaat etmediğini en fazla deneyimleyen halkaların başında Ortadoğu halkaları geliyor. Yüzyılın başında Ortadoğu–Kuzey Afrika sınırları emperyalistler tarafından cetvelle çizilerek paylaşılmış, yağmalanmış ve bu coğrafyadaki halklar; etnik, mezhepsel ve bölgesel nedenlerle birbirine düşman kılınmıştır.

Bu durum II. Emperyalist Paylaşım Savaşı'na kadar sürmüş, bu savaştan sonra zayıflayan Avrupalı emperyalistlerin yerine sivrilerek emperyalist sistemin liderliğine soyunan ABD emperyalizmi ön plana çıkmıştır. Kendini “dünyanın jandarması” olarak konumlandıran ABD emperyalizmi, kendi önderliğinde Sovyet karşıtlığı üzerinden yeni bir kamplaşma yaratarak paylaşım savaşlarının odak noktasını emperyalist kapitalist merkezlerden çevreye ya da belli bölgelere kaydırarak emperyalistler arası paylaşım savaşlarını sürekli hale getirmiştir.

“Soğuk Savaş” yıllarında Sovyetler'in kuşatılarak tecrit edilmesi, gelişen sınıf hareketlerinin bastırılması üzerinden ABD emperyalizminin önderliğinde geliştirilen “yeşil kuşak” projesi ile Ortadoğu, Kuzey Afrika, Afganistan'a kadar İslami referanslarla donanmış cihadist örgütler yaratılmıştır. Emperyalistlerin gelişen sol-sosyalist ve ulusal hareketlerin bastırılmasında, Sovyetler'in kuşatılarak yalınmasının önlenmesinde bu örgütler önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Rus Sosyal Emperyalizmi'nin üzerindeki sosyalist maskeyi atarak adına “yeni dünya düzeni” dedikleri emperyalist kapitalist dünyaya açıktan entegrasyonu beraber iki kutuplu dünya çok kutuplu dünyaya dönüşmüş, emperyalistler arası rekabet daha fazla kızışmaya başlamıştır. “Soğuk savaş”ın sona ermesiyle birlikte

'90'ların başından başlayarak 2000'li yıllara kadar emperyalistlerin "stratejik tehdit" algılamaları "çok boyutlu" ve "değişken" bir hale dönüştürülmüştür.

Emperyalistlerin savaş makinesi NATO, yeni tehdit değerlendirmelerinde bu-lunarak 2001 yılından itibaren her türlü karşı çıkışın karşısına "terör" ve "terörizm" kavramını koyarak neredeyse her hareketi bir numaralı tehdit olarak kabul etmiştir. Öyle ki, bu dönemde neyin "terör" olup, neyin olmadığını tarif edilmiş bir karşılığı yoktur. "An"a, duruma göre daha doğru bir ifade ile emperyalistlerin konjonktürel çıkarlarına göre her şey terörizm parantezine alınarak ona karşı bir stratejiye bağlanmıştır.

Daha öncesinde Sovyetler'e karşı besleyip büyütülen cihadist örgütler; Sovyetler'in dağılması, sınıfsal ve ulusal hareketlerde görece gerilemelerin yaşanmasından kaynaklı onları doğuran, büyütenler açısından da tehlike oluşturmaya başlamıştır. El-Kaide, Taliban, El Şabbab, Hamas gibi örgütler silahlarını yeni dönemde başta ABD olmak üzere **küffar** (kafir) olarak gördükleri emperyalist ülkelere çevirmişlerdir. Emperyalistler, belli yönleri ile denetimden çıkan bu yapılanmalara karşı bütünlüklü olarak yok edilmeleri yerine ihtiyaca göre farklı argümanlar üzerinden kendi emperyal politikalarının bir eklentisi haline getirmeyi benimsemişlerdir. Bu cihadist örgütler halen emperyalist devletlerin kontrolünde Arabistan, Katar, BAE vb. gibi devletler üzerinden finanse edilmektedirler.

Bu yalın gerçeğe karşın; 11 Eylül 2001'den sonra özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika sınırlarında gelişen cihadist örgütlerin varlığını bahane ederek "demokrasi", "özgürlük" gibi temel kavramları kullanarak bölge sınırlarına yeni işgal saldırılarının startını da vermiştir. Cihadist örgütlerin emperyalistlerin icazeti altında bu bölgelerde yaptıkları kitle katliamları ve mezhep savaşları halklar nezdinde teşhir olmuştur ve tepkiyle karşılanmaktadır. Bu açıdan İslami referanslı örgütler emperyalistler açısından en kullanışlı enstrüman niteliğindedir. Emperyalizm kendi yarattığı canavarı yine halkları köleleştirmek için bir araç olarak kullanmaktadır. 11 Eylül saldırısından sonra ise ABD emperyalizmi açısından büyük Ortadoğu projesinin hayata geçirilmesi için istediği ortam yaratılmıştır.

Büyük Ortadoğu Projesi: ABD'nin, Çok Kutuplu Dünyada Hegemonya Krizi...

ABD tarihinde özellikle II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası askeri alandaki rakipsiz üstünlük, merkez olma avantajı "soğuk savaşın" kazanılmasında kendi gücüne duyulan "sonsuz" güven vb. faktörlerin yarattığı algıyla ABD emperyalizmini "dünya imparatorluğu" ihtiraslarına gem vuramayan bir mecraya

sürüklenmiştir. Rus Sosyal Emperyalizmi'nin dağılmasından sonra askeri alandaki rakipsiz üstünlük, pazar alanlarının paylaşılması bağlamında ABD emperyalizminin bütün stratejisini geliştirdiği askeri politika üzerinden kurmasını sağlamıştır. Kapitalist-emperyalist sistemin “mutlak” egemenliğini ilan ettiği koşullarda, Sovyet tehlikesinin ortadan kalktığı, Çin ve Rus Emperyalizmi'nin “yeni dünya düzeni” dedikleri dünyada arayış içerisinde olduğu, ittifak ve bloklaşmalara gittiği bir dönemde ABD emperyalizmi de “imparator”luğunu ilan ediyordu.

ABD'nin yönlendirmesiyle Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi sonrası oluşan Körfez krizi ile Irak üzerinden geliştirdiği bu hamleden yüz geri ederek Irak'a saldırmış, Ortadoğu coğrafyasında yeni paylaşım savaşlarının ilk adımını atmıştır. Irak'ı işgal girişimiyle bir deneme yapan ABD, buradan çıkardığı sonuçlarla adına Büyük Ortadoğu Projesi dediği, sonrasında bunu Kuzey Afrika sınırlarına kadar genişlettiği stratejisini uygulamaya başlamıştır. Kısaca BOP diye kodlanan bu strateji ile yeni dönemde yeni rakiplerinin nüfus alanlarını daraltmak, genişlemesinin önüne geçmek için Ortadoğu ve Kuzey Afrika sınırlarına kadar askeri strateji ile egemenliğini pekiştirmek istemiştir.

Büyük Ortadoğu Projesi, Rus ve Çin emperyalistlerinin açık kimlikleri ile “yeni dünya düzeni” denilen dünyada yerini alması ve önlenemez bir güç olarak ABD ve Avrupalı emperyalist devletler karşısında konumlanması, NATO içerisinde Avrupalı emperyalistlerin ABD'nin önderliğini eskisi gibi kabul etmemeleri, kendi içerisinde bloklaşma arayışını derinleştirmeleri; Avrupa Ordusu gibi tartışmalarla “büyük abi”nin otoritesine karşı çıkmaları vb. emperyalistler arası çelişkileri derinleştirirken rekabeti kızıştırmıştır.

Emperyalistler arası çelişkilerin derinleştiği alanların başında enerji ve yer altı kaynaklarının zenginliği ve jeo-stratejik konumu ile aynı zamanda geçiş güzergahı da olan Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyası gelmektedir. “Komünist tehlike”nin şimdilik ötelendiği ve besleyip büyüttüğü cihadist örgütleri denetimde tutmakta zorlandıkları bu yeni dönemde ABD, askeri stratejinin yanı başına ilaştirdiği “siyasal İslam” jargonuyla “ılımlı”, “yumuşak”, “sahibine sadık” işbirlikleriyle beraber bölgede kendi çıkarları doğrultusunda bir dönüşüm yaratmak istiyordu.

Emperyalistlerin bölgedeki iki jandarması olan TC ve Siyonist İsrail devleti, kuruluşundan bu yana bölgede halkların tepesinde gericilik ve faşizmin kılıcı olarak sallanıyordu. BOP çerçevesinde ise ABD emperyalizminin rol modelini TC üzerinden kendilerine “Milli Görüş” hareketi diyen partinin içerisinden devşirerek oluşturması TC'nin niteliğini açıklar niteliktedir. Zaten Arabistan, Mısır

gibi bölgenin üzerinde ağırlığı olan ülkelerin bile kuşku ile yaklaştığı koşullarda, TC çoktan tek kol mesafesinde hizaya girmişti bile. AKP ve onun başkanı olan R.T. Erdoğan BOP'un laboratuvarında hazırlanarak piyasaya sürülmüştür. Zaten AKP de efendileri tarafından ilk başlarda böyle konumlandırılmıştır. AKP'nin Müslüman Kardeşler'le olan akrabalığı ve İhvacılığı dünya görüşünün merkezine oturtması ve bununla beraber kendi bulunduğu bölgede yayılmacı/ilhakçı bir çizgide konumlanması, BOP'un "eş başkanı" söylemlerine bile neden oluyordu. Kuruluş yıllarında "demokrat," "ılımlı", "kapsayıcılık" gibi argümanlar AKP'nin temel sloganlarıydı. BOP'un temel "insan hakları", "demokrasi", "özgürlük" gibi kavramları içermediği, AKP'nin de böyle bir derdi olmadı çok geçmeden anlaşılacaktı.

11 Eylül tarihini bölgenin kaderinin şekillendirilmesinde yeni bir milat olarak alırsak eğer, Irak ve Afganistan'ın işgal edilmesi ABD'nin '91 Körfez Krizi ile başarısızlığa uğradığı işgal denemesini, bu kez askeri olarak da "caydırıcı" güç kullanılarak yapmak, Irak işgali ile Körfez'de tam hakimiyet sağladıktan sonra sırasıyla devamındaki hedeflerin arasında Suriye ve İran'ın geldiği ve ardından bütün bir coğrafyanın düşürülmesi olduğu ilk ağızdan ifade ediliyordu. Evdeki hesabın çarşıya uymadığını çok geçmeden çarşı karışınca anlaşılacak, çölde Amerikan rüyası görmenin bir bedeli olduğu çok geçmeden görülecekti. '91 Irak işgali döneminde "*Vietnam sendromunu Arap çölllerine gömdük*" diyen ABD, gerek Afganistan ve gerekse de Irak'ta çölün de bir sendromu olduğunu, mevzunun coğrafya değil; halkların direnişi olduğunu patlayan bombalar, filolarla gelip tabutlarla dönen askerilerin cenazelerine bakarak bir kez daha anlamak zorunda kalmıştır. Irak işgalinin ilk yıllarında Irak'ta ölen ABD asker sayısının, Vietnam'da ölen askerlerden fazla olması halkların her şart altında işgalcilere karşı direnebileceğini göstermiştir.

ABD büyük bir askeri güçle girdiği Irak ve Afganistan'da 19 yıl kalmasına rağmen kendisi için aradığı istikrarı yakalayamamış, tam tersine işler daha fazla sarpa sarmıştır. Saddam Hüseyin bir diktatör olarak kısa sürede devrilse de zaten Saddam, ABD'nin yetiştirdiği bir diktatör olarak teşhir olmuş ve halk onun arkasında durmasa bile işgalcilere de "hoş geldin" dememiştir. Benzeri durum Afganistan için de geçerlidir. İşgal sonrası İran'ın Şiiler üzerinden bölgedeki hakimiyet alanları genişlemiştir. Zaten işgalin diğer bir amacı da İran üzerinden Rusya ve Çin'in körfeze inmesini engellemek, İran'dan Lübnan'a "Şii Hilali" dedikleri koridor boyunca, Rusya'nın ayaklarını kesmektir. Başarısız olan da budur.

ABD'nin bölgedeki güvenilir müttefikleri selefi cihadist gruplar ve devletler

vb.dir. Her ne kadar El Kaide ve türevi örgütler, ABD'yi baş düşman, "büyük şeytan" ilan etmiş olsalar da ve aynı zamanda ABD'ye karşı cihad ilanında bulunsalar da bunların yanında ABD stratejisini selefi-Sünni kesim/örgüt ve iktidarlar üzerinde kurmaktadır. Irak'ta yaşanan tam da mezhep bölünmesi üzerinden kaos ve İran'ın işgal sonrası artan hakimiyetidir. İran'ın bu hakimiyetinin perde arkasında, bazen de doğrudan perde önünde duranın Rusya ve Çin emperyalizmi olduğu da bilinen bir gerçektir.

ABD'nin Irak'ta rahat ettiği, istikrar sağladığı tek yer I. Kürdistanı bölgesidir. Yıllarca Saddam zulmünden ve katliamlarından çekmedikleri kalmayan Kürt halkı, ona önderlik eden işbirlikçi aşiret liderleri üzerinden ABD'ye bağlanmıştır. Halihazırda Kürt bölgesi ABD için güvenli liman durumundadır.

Bu bahiste BOP, Irak ve Afganistan'da devasa askeri bir güç üzerinden teste tabi tutuldu. Daha test aşamasında devasa askeri filoların işe yaramadığı, kimse "demokrasi", "özgürlük" şarkıları ile ABD askerlerini beklemediği görülmüştür.

Özetle "çok kutuplu" dünyada ABD emperyalizmi için işlerin yolunda gitmediği, her geçen zaman daha küçük lokmalara razı olmak zorunda bırakıldığını en başta kendisi görmektedir.

Filistin

Trump'ın ABD başkanı seçilmesiyle birlikte Filistin-İsrail "çatışması" olarak bilinen sorunun Siyonist İsrail devleti lehine çözümünü içeren adımlar atması bütün dünyanın tepkisini çekmiştir. Buna karşın ABD, İsrail lehine bu adımları atmakta hiç sakınca görmemiştir. Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak kabul edilmesi ve büyük elçi atanması, Suriye'ye ait Golan Tepeleri'nin ilhak edilmesi ve en sonu "yüzyılın anlaşması" olarak sunulan ve Filistin halkının iradesini yok etmeyi amaçlayan İsrail ile yapılan anlaşma, Filistin sorununu farklı bir mecraya sürüklemiştir.

Trump'ın İsrail Başbakanı Netanyahu'yu yanına alarak kamuoyuyla paylaştığı ve adına "Nihai Filistin Planı" dedikleri anlaşma, son yetmiş yıldır sürekli küçülen Filistin topraklarında Filistin halkını mültecileştirerek ve Siyonist İsrail devletine biat ettikleri sürece yaşamalarına izin verilen bir statüye kavuşturmuştur. 1947 yılından bu yana Filistin toprakları, emperyalist devletlerin desteği ile İsrail tarafından sürekli ilhak ve işgal edilerek devamlı küçülmüş ve artık Filistinliler, mahalleler ve kasabalarla ifade edilebilecek alanlarda ya da kamplarda yaşar hale gelmiştir.

Bahsi geçen anlaşma, Filistin topraklarındaki gayrimeşru durumu sürdürmenin yanında, bir dizi öğeyi barındırması bağlamında da yeni bir döneme işaret ediyor. Bu yeni plan daha önce Oslo'da öngörülen iki devletli çözüm arayışlarının da gerisinde ve tümüyle Filistin'in devlet kurma hakkını gasp eden, Filistin halkının yaşadığı toprakları ilhak eden niteliği ile ön plana çıkıyor. Oslo Görüşmeleri de Filistin halkının aleyhine İsrail devletinin lehine bir anlaşma süreciydi. Fakat gelinen aşamada buna bile gerek duymadıkları anlaşılıyor. İşin bir diğer boyutu da her fırsatta Filistin sorununu dillendiren ve kamuoyuna belli bir hassasiyet yansıtan ülkelerin verdikleri son derece düşük tepkilerdir. Zaten bu anlaşma kamuoyuyla paylaşılırken Trump ve Netanyahu'nun yanibaşında Bahreyn, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri Büyükelçileri bulunmaktaydı. Bu liderler her ne kadar kendi halklarının tepkilerinden çekinip sonrasında kınadıklarını açıklasalar da bunun kamuoyunu manipüle etmek amaçlı olduğu anlaşılmaktadır. Benzer tepkinin, Arap Birliği ve TC'nin Siyonist İsrail dostu Cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan'dan da gelmiş olması hiç şaşırtıcı değildir. Arabistan, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve TC gibi ülkeler, bu anlaşmayı desteklemekle kalmayıp aynı zamanda belli bir misyon da yüklenmiş görünmektedirler.

Bu anlaşma ile Filistin topraklarındaki deniz bağlantıları da dahil bütün bir deniz egemenliği İsrail'e verilmiş, verimli toprakların neredeyse hepsi İsrail'e bırakılmış, ulaşım hatlarının kontrolünün İsrail askeri güçlerince sağlanması kararlaştırılmış ve ayrıca Filistin'in hiçbir koşulda ordu kurmasına izin verilmeyerek silahları teslim etmesi istenmiştir. Filistinlilere düşen toprak parçacıklarının çöl ve kurak alanlar olduğu da göze çarpan diğer bir husustur. Anlaşma ayrıca Filistin vatandaşlarının vatandaşlık haklarına ilişkin de son derece onur kırıcı maddeler içermektedir.

Bu anlaşma her şeyden önce ABD'nin emperyalist politikalarının ve bölgeye dair geliştirdiği hamlelerin ürünüdür. Hem Akdeniz üzerinde deniz hakimiyetini pekiştirmek hem de Golan Tepeleri üzerinden Suriye, Lübnan üzerinde kalıcı arazi üstünlüğü sağlayarak yine diğer bir emperyalist rakibi Rusya'nın Akdeniz ve Suriye üzerinden bölgede nüfuz alanlarını genişletmesinin önüne geçmek istemesinin bir sonucudur. Burada Hizbullah'ın varlığının da bu temelde baskılanması işin başka bir boyutunu oluşturuyor. Yoksa bu anlaşma basında çıktığı şekliyle hem Trump hem de Netanyahu'nun kendi ülkelerinde zor durumda oldukları ile alakalı değildir. Bu temelde yapılan değerlendirme ve analizler konunun içeriğini saptırmak amaçlıdır.

Konu bölge nezdinde kendi bağlaşıklarıyla birlikte değerlendirildiğinde çok

net görülecektir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da dengeler, domino taşı misali bir dizilime sahiptir. Bundadır ki; bölge özgülünde yaşanan her gelişme, domino etkisi yapmaktadır. Bu açıdan Akdeniz ve Golan Tepeleri'nde Siyonist İsrail devletinin egemenliğinin pekiştirilmesi ve kalıcı hale getirilmesi; Irak, Suriye, Mısır ve Libya'dan bağımsız düşünülemez.

Bu anlaşılmaya ilk elden en sert tepkiyi veren yine Filistinli direniş örgütleridir. Örgütler, bu kararı tanımadıkları ve sonuna kadar direnecekleri mesajını verdiler. Keza dünya halkları nezdinde de bu anlaşma Filistin halkı ile dayanışma gösterileri karşılandı. Filistin halkının haklı ve meşru davası dünya halkları tarafından sahiplenilip desteklenmesi Filistin direnişinin tarihi kadar eskidir. Bu açıdan, Filistin halkı ve de dünya halkları ABD emperyalizminin ve Siyonist İsrail devletinin bu kanlı ve kirli anlaşmasına karşı gereken cevabı vereceklerdir.

Libya

Kuzey Afrika sınırlarında ve Doğu Akdeniz'e kıyısı olan Libya, enerji kaynakları ile ilgili kendine has birçok özelliği olan bir ülke konumundadır. Genel olarak Afrika kıtasında en zengin petrol rezervleri bulunan ve doğalgazda da beşinci büyük rezervi olan ülke durumundadır. Ayrıca 1962 yılından beri petrol ihraç eden ülkeler örgütünün (OPEC) de üyesi durumunda olan ülkeler konumundadır. Petrol ile ilgili Libya'yı çekim merkezi haline getiren ana faktörlerin başında bölgedeki petrolün dünyada benzeri bulunmayan kalitede olması gelmektedir. Kaddafi, 2011 tarihinde devrilmesine kadar ülkesinde bulunan petrolü esasta Avrupalı emperyalist ülkelere ihraç etmekteydi. Libya'nın OPEC üyesi olmasında Avrupalı emperyalist devletlerin payı büyüktür.

Dışarıya petrol ihraç etme konusunda önemli limanlara sahip olan Libya, Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu petrolün dörtte birini tedarik ediyordu. Avrupa'yı sırasıyla Amerika ve Asya takip ediyordu. Halen de Libya petrolünün % 85'ini Almanya, Fransa ve İtalya ihraç etmektedir.

Ekonomik açıdan bakıldığında kaliteli petrole sahip olan ülkenin yarısından fazlasının (yüzde 80'inin) çöl olması ve tarıma elverişli olmamasından kaynaklı Libya'da tarım ve hayvancılık yok denecek kadar azdır. Nüfusun ezici bir bölümü, denize kıyısı olan dört-beş şehirde yaşamaktadır. Gelir esas itibari ile petrolden sağlanmaktadır.

"Arap Baharı" olarak tanımlanan isyan dalgası kısa sürede Libya'yı da etkisi altına almayı başarmış, Libya'nın uzun yıllardır başında bulunan diktatörü albay Kaddafi'yi de iktidardan alaşağı etmiştir. Kaddafi sonrası, Libya'da süreç farklı

işlemiş ve ülkede gelişen isyan dalgası emperyalistlerin de müdahalesi ile iç savaşa dönüşmüştür.

Bir taraftan adına “ulusal mutabakat hükümeti” (UMH) dedikleri ve başında Faye El Sarraj’ın bulunduğu güçler gelirken, diğer taraftan CIA’nın laboratuvarından çıkmış, eğitilmiş ve başında halife Hafter’in başında olduğu “Libya Ulusal Ordusu” gelmektedir. Ülkenin büyük bir bölümü Hafter güçlerinin elinde bulunurken özellikle petrol alanlarının bulunduğu alanlar UMH güçlerinin denetiminde bulunmaktadır.

Askeri olarak da Hafter güçleri elinde düzenli ordu şeklinde büyük bir gücü oluştururken UMH çeşitli aşiretlerin biraraya geldiği ve koalisyon biçiminde dağınık olarak hareket eden bir güç durumundadır. Her iki kesim de kendi emperyal hevesleri için buraya gözünü diken çeşitli emperyalist devletler ve bölgesel güçler tarafından desteklenmektedir. Her ne kadar siyasi sınırlarında bir değişiklik olmasa da Libya fiili olarak ikiye bölünmüş bulunmaktadır. Libya açısından ortada kendi düğümünde kilitlenmiş bilinmeyenli bir denklem var. Bir tarafta askeri olarak güç dengesini lehine çevirmek isteyen Hafter ile diğer tarafta petrolü elinde bulundurmanın avantajını kullanmaya çalışan UHM duruyor. Düğümün çözülmesi ise hangi emperyalist gücün orada kendi hakimiyetini pekiştirerek galip gelmesine bağlıdır. Halihazırda BM, Libya’nın “meşru” hükümeti olarak UHM’yi tanımaktadır. Bununla beraber birçok Avrupalı emperyalist ve ABD emperyalizmi ikili oynasalar da UHM üzerinden hakimiyet sağlamaya çalışmaktadırlar. Rusya, Çin ve Fransa gibi emperyalist ülkelerde esasta Hafter güçlerini desteklemektedir.

Ayrıca bu güç dengelerine paralel ABD, Rusya, Fransa, İtalya gibi emperyalist ülkelerin askeri üsleri ve çeşitli milis güçleri üzerinden ya silah, lojistik destek sağlayarak ya da “askeri danışmanlık” adı altında doğrudan müdahil olarak güç dengeleri üzerinde etkili olmaya çalışmaktadırlar.

Libya sorununu faşist TC açısından önemli kılan mesele ise tarihi Osmanlı’ya dayanan ve günümüze kadar taşınan, bununla birlikte günümüzde İhvan ideolojisiyle “neo-Osmanlılık”ta somutlanan yayılcılık ve Doğu Akdeniz sahası üzerinde yaşanan egemenlik yarışıdır.

Yaklaşık yirmi yıldır Doğu Akdeniz’de başlayan petrol ve doğalgaz arama faaliyetlerinin ve bunun paylaşılmasının yarattığı gerilim, TC’yi Libya gibi kaos durumunda olan ülkeler üzerinden askeri seçeneklere itmektedir. Faşist TC devletinin en kullanışlı ihraç kalemi her zaman olduğu gibi ordusu olagelmıştır. TC ile UHM arasında İstanbul’da imzalanan “Askeri İşbirliği ve Deniz Yetki Alan-

larını Sınırlayan Mutabakat Anlaşması” ile TC, Libya’ya ÖSO güçlerinden teşkil ettiği çete grupları, tank, çeşitli zırhlı araçlar, hava savunma sistemleri, füzeler ve iki savaş gemisi göndermiştir. Ayrıca SİHA-İHA gibi keşif araçları ile de UHM güçleriyle doğrudan savaşın içine dahil olmaktadır. “Libya Ulusal Ordusu”, TC’yi işgalci bir güç olarak değerlendirmektedir ve ona karşı askeri eylemler düzenlemiştir. TC’nin keşif uçaklarının bulunduğu hangarların vurulmuş ve içinde rütbeli subayların da bulunduğu asker ve çetelere yapılan saldırıda çok sayıda asker ve çete öldürülmüştür.

TC’nin bu hamlesi, Libya’ya uygulanan “silah ambargosu”nun ihlali olarak değerlendirilerek başta Fransa olmak üzere “Berlin Konferansı”nın ihlal edilmesi şeklinde değerlendirilerek sert tepkilerle karşılanmıştır. Berlin’de yapılan Libya Konferansı’nda 55 maddelik bir bildiri üzerinde uzlaşma sağlanmıştı. Bu konferansta, paralı askerlerin Libya’ya gönderilmemesi ve mevcut paralı askerlerin çıkarılması, çatışan tarafların dışarıdan desteklenmemesi ve Birleşmiş Milletler’in Libya’ya dönük silah ambargosunun ihlal edilmemesi vb. kararlar alınmıştı. “Türkiye Berlin’deki anlaşmayı ihlal ediyor” ifadesiyle kastettiği, Almanya’nın ev sahipliğinde, Libya’da çatışan taraflar ile 12 devletin yanı sıra Arap Birliği, Avrupa Birliği, Afrika Birliği ve Birleşmiş Milletler’in katıldığı Berlin Konferansı’dır.

TC’nin bu hamlesine karşılık başta Yunanistan olmak üzere Avrupalı devletler de General Hafter’i ülkelerinde ağırlayarak çeşitli anlaşmalar yapmış, TC’ye Doğu Akdeniz üzerinden yapacağı hamlelerin karşılıksız kalmayacağı mesajı vermişlerdir. Mısır buna sessiz kalmayan ülkeler arasında yer almaktadır. Mısır da Libya’da asker bulunduran Hafter güçlerine verdiği askeri destekle öne çıkmaktadır. Ayrıca Doğu Akdeniz’de süregiden rekabetinde önemli bir aktörü konumundadır.

Doğu Akdeniz’e kıyısı olması itibari ile bu bölgenin aktörlerini Yunanistan, Mısır, Güney Kıbrıs, TC işgali altında kalan “KKTC”, İsrail, Türkiye, Libya ve Lübnan olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

ABD, İtalya, Fransa, Güney Kıbrıs ve Yunanistan’ın Akdeniz’de petrol ve doğalgaz arama ve sondaj çalışmaları kapsamında imzaladıkları “Münhasır Ekonomik Bölge” Anlaşması, Doğu Akdeniz’de çıkacak enerji kaynaklarını ve bu kaynakların boru hatları ile Avrupa’ya taşınmasını içeriyor. Daha sonrasında Mısır da bu anlaşmaya dahil edilerek çerçevesi genişletilmiştir. Enerji kaynaklarının denetimi ve güvenliğinin sağlanması açısından özellikle Yunanistan ve adalarına ABD öncülüğünde askeri üsler kurulmuştur.

Bir bütün değerlendirildiğinde Ortadoğu-Kuzey Afrika’da emperyalistler ve

bölgesel güçler arasında süren rekabetin ve paylaşım savaşının yine bu coğrafyanın bir parçası olarak Doğu Akdeniz’de enerji kaynakları, geçiş güzergahı üzerinde hakimiyet sağlamak için daha da kızışacağını, çatışma alanlarının derinleşeceğini şimdiden söylemek yanlış olmayacaktır.

Faşist TC’nin işgalci ve yayılcı karakteri, deniz alanlarının üzerinde de kendini göstermektedir. Özellikle Yunan adalarının belli periyotlarla taciz edilmesi ve Libya’da Ulusal Mutabakat Hükümeti ile yaptığı anlaşma, bu politikanın bir devamı ve ürünü niteliğindedir. Akdeniz’de sular ısınırken aynı zamanda Doğu Akdeniz kara suları, savaş gemilerinin çöplüğüne dönüşmüş durumundadır.

Irak

Rüşvete ve yolsuzluğa karşı sonbaharda başlayan halk ayaklanması arada sönmümlenir gibi olsa da devam ediyor. ABD emperyalizminin işgali sonrası siyasi sınırlar anlamında fiilen birkaç parçaya bölünen ülkede, işsizlik ve yoksulluk sürekli artan bir seyir izledi. Kaosun eksik olmadığı bölgede neredeyse her gün patlayan bombalar, etnik ve mezhepsel çatışmalar, yolsuzluk ve rüşvet halkın yaşamını çekilmez hale getirmiştir. Bombalı saldırılarda neredeyse her gün onlarca kişi yaşamını yitirmekte, ölüm Irak’ın şehirlerinde, kasabalarında ve sokaklarında kol gezmektedir. Halk ayaklanması sırasında ise yüzlerce insan hükümet güçlerinin açtığı ateşle yaşamını yitirmiştir.

Ayaklanmanın basıncı karşısında Irak Hükümeti, önce valileri görevden almak zorunda kaldı. Halk bu manevraya itibar etmeyip doğrudan Hükümet’e yönelince Başbakan “yargılanmama” koşuluyla görevden istifa etmek zorunda kaldı. Ayaklanmanın gösterdiği diğer bir gerçek ise halkın artık ona kader olarak sunulan yaşama itirazını sokakları ateşe vererek göstermesidir. Emperyalistlerin ve İran, Arabistan gibi bölgesel güçlerin ya da bunların denetiminde yönlendirmesinde bölgeyi adeta kan gölüne çeviren cihadist örgütlerin ülkeyi soktukları duruma karşı halk isyan bayrağını çekmiştir.

Bununla birlikte ayaklanma, ABD’nin Haşti Şabi güçlerini havadan bombalayıp Şii gruplar üzerinde askeri saldırılarını artırdığı bir zamana denk gelmektedir. Şiilerin bu saldırılar sonrası ABD Konsolosluğu’nu kitle gösterisi ile kuşatmaya alması ve günlerce süren kitle gösterileriyle ABD saldırganlığını protesto etmesi, bölgedeki bir diğer önemli gelişme olarak kaydedilmelidir. Devamında yine ABD’nin İran Devrim Muhafızları’nın Irak’taki lideri Kasım Süleymani’ye yönelik suikastı, ABD ile İran arasında savaş yorumlarına yol açacak gelişmelerle ilerledi. Kasım Süleymani’nin katledilmesinden sonra İran’ın ABD üsleri ve konsolosluk çevresini füzelerle vurması “kontrollü” misilleme ola-

rak değerlendirilirken öte taraftan iki tarafın da henüz savaş açacak durumda olmadıkları görülmektedir.

Irak üzerine yapılacak değerlendirmelerde İran faktörü atlanarak yorum yapılırsa işin önemli bir aktörü gözden kaçırılmış olacaktır. İran'ın Irak üzerinde önemli bir ağırlığı vardır. Hatta denebilir ki; Saddam sonrası Irak'ta İran genel politik hattın belirlenmesinde başat rol oynayan ülkelerin başında gelmektedir. Bu açıdan ABD'nin, 2020'nin ilk günlerinde Irak'ta konuşlanan İran Devrim Muhafızları'nın başındaki isme suikast düzenlemesi doğrudan İran'ın Irak üzerindeki egemenlik iddiasına yönelik yaptığı bir hamle olarak değerlendirilmelidir. Diğer yandan 2020'nin sonunda ise bu kez Tahran yakınlarında yine ABD tarafından gerçekleştirilen, İran'ın nükleer programının başındaki Muhsin Fahrizade'ye yönelik suikastın misillemesinin Bağdat'taki ABD büyükelçiliğine füzeli saldırı ile yapılması aynı zamanda İran-ABD arasındaki çatışmanın Irak topraklarında sürdürülmek istenmesinin bir yansıması olarak okunabilir.

Irak, körfeze olan bağlantısı sahip olduğu petrol ve doğal rezervleri düşünüldüğünde Ortadoğu coğrafyasında kilit konumda bir ülkedir. Irak'ın dünya petrol rezervinin neredeyse % 15'ine sahip olduğu da bilinmektedir. Üstelik Irak, benzer rezerve sahip İran'a komşu ve dünya petrol rezervinin % 70'ine sahip bölgenin en önemli ve stratejik ülkesidir. Bu bölgenin petrolü ise ağırlıklı olarak Amerikan ve İngiliz şirketleri tarafından önce Hürmüz Boğazı'ndan sonra Aden Körfezi ve Süveyş Kanalı'ndan geçerek bu ülkelere taşınmaktadır. Bu hattın güvenliğinin yarattığı külfetten kurtulmak, yer yer "deniz korsanlarının" saldırıları vb. ABD ve müttefiklerinin dikkatini farklı geçiş güzergahları üzerinde yoğunlaşmalarını zorunlu kılmaktadır. Irak Kürdistanı ve Rojava üzerinden Akdeniz'e uzanacak boru hatları, stratejik önem arz etmektedir. Halihazırda ABD ve İngiliz petrol şirketleri, Irak petrollerine işgal sonrası otuz yıllığına el koymuş bulunmaktadır.

Irak gibi Şii ve Sünni nüfusun veya daha genel olarak ülkenin kozmopolit yapısı ve bunların oluşturduğu güç dengeleri yeterince çözülmeden, keza Irak'tan Lübnan'a kadar Şii örgütleri üzerinde İran'ın yaratmak isteği ve adına "Şii Hilali" dedikleri hakimiyet alanları çözülmeden savaşın karakteri de yeterince anlaşılamaz. ABD emperyalizminin Körfez'de sağlamaya çalıştığı hakimiyet, bölgenin Şii gerçekliğine çarparak dengeleri alt üst etmiştir. Körfez'deki ABD hakimiyeti demek İran'ın körfez üzerinde kuşatılması ve tecrit edilmesi demektir. Hürmüz Körfezi'nin bir tarafında Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman; öbür tarafında ise İran vardır. İran'ın buradaki ABD hakimiyetine karşı direneceği de başka bir gerçektir.

ABD ve müttefikleri emperyalist ülkelerin Irak'ı işgalinden bu yana işgalciler bir milyona yakın insanı katletmiştir. Çünkü bu coğrafyada yaklaşık olarak 800 milyar varil petrol ve 2.2 trilyon metre küp doğalgaz vardır. Emperyalist devletlerin bu iki enerji kaynağına olan gereksinimini bir yana bıraksak bile petrol şirketlerinin bu alandan sağladığı ve sağlayacağı trilyonlarca dolarlık kârdan vazgeçeceğini hiç kimse beklememelidir. Bu şirketler böyle bir kâr için bırakalım bir milyon insanı, gerekirse on binlerce Amerikalı ve İngiliz askerinin ölümünü bile görmezlikten gelecek sınıfsal bir karaktere sahiptir. Kapitalizm için tek geçerli yasa “kâr” ve daha fazla “kâr”dır. İnandıkları tek tanrı da yine bu tanrıdır. Daha fazla kâr uğruna işlemeyecekleri cinayet yok etmeyecekleri coğrafya, yaratmayacakları düşmanlık yoktur.

Irak ve bir bütün Ortadoğu coğrafyasında etnik, mezhepsel, dinsel düşmanlıkların arkasında böylesi bir gerçeklik vardır. Şii-Sünni çatışması, Kürt-Arap, Fars-Arap ya da Kürt-Türkmen vb. gibi düşmanlıklar, emperyalistler için amaca giden yolda kullanılması gereken birer malzemedir başka bir şey değildir. Buradan doğru değerlendirildiğinde, halklar arasında sağlanacak bir barışın emperyalistlerin çıkarına olmadığı-olmayacağı görülecektir. Emperyalistlerin gölgesinde ya da garantörlüğünde “barış” hayaline kapılmak eğer siyasi körlük değilse ideolojik teslimiyetten başka bir şey değildir. Ya da tersinden halkların birbirleri ile ilişkilerinin olmadığı gerçek düşmanlarının emperyalistler ve onların yerel işbirlikçileri olduğu da başka bir gerçek ve doğrudur.

Bu açıdan gerek Irak'ta gerekse de Suriye'de askeri, politik ve toplumsal kaos yaratan DAİŞ'in varlığı ile ortaya koyduğu eylemlerin emperyalistlerin ve onların yereldeki işbirlikçisi bölgesel güçlerin çıkarına olduğu netlik kazanmış bulunmaktadır.

Bugün açısından umut vaad eden şey ise -buna Lübnan'daki halk hareketini de dahil ederek bir değerlendirme yaptığımızda- Irak'ta gelişen halk hareketi ve ayaklanmasıdır. Bu ayaklanma her zamankinden farklı olarak, halk kitlelerinin ortaya koyduğu talepler ile doğrudan hükümete-devlete yönelmesidir. Bu potansiyel enerjinin ortaya çıkacağı patlamanın bölgedeki işgalin kaderini de belirleyeceği açıktır. Kitlelerin domine olması, emperyalistler açısından en büyük korku kaynağıdır. “Arap Baharı” olarak kodlanan süreç henüz tamamlanmış değildir tam tersine volkanik bir dağ silsilesi gibi fokurdamaya devam etmektedir. Her an hangi kraterden lavların fışkıracacağı ise koşulların neredede hazır olduğuna bağlıdır. İran'dan başlayıp Irak ve Lübnan üzerinden Ortadoğu'yu sarmalına alan bu hareketlerin, kendi akarını bulacağı kesindir. Bunu

kendi akarında gerçeğe dönüştürecek olan da halk hareketinin içerisinde çıkacak olan komünist partilerin yaratılmasıdır.

İran

Birçok yorumcu ve stratejist tarafından da paylaşılan bir diğer değerlendirme de bir bütün bölgenin son savaşının vuku bulacağı ve işin adının konacağı ülkenin İran olacaktır.

İran diğer ülkelerin aksine tarihi çok eskilere dayanan köklü bir devlet geleceğine sahiptir. Kimse için kolay lokma olmadığı gibi kendi bölgesinde oyun kuran, elverdiğinde ise oyun bozan ülkelerin arasında yer almaktadır. Birçok ülkenin ekonomik politik durumuna doğrudan müdahale edebilen, etki altına aldığı Şii menşeli grup-örgütler üzerinden siyasetin gidişatına yön verebilen bir etkiye sahiptir. Irak'tan Suriye, Lübnan ve Yemen'e kadar son yıllarda bölgede hiç olmadığı kadar etkisinden bahsetmek mümkündür.

Fars-Arap çelişkisinin kökleri eskiye dayanmaktadır. Buna günümüzde emperyalizmin timarıyla kabartılan yeni halkaların eklenmesi, çatışmalara farklı bir boyut kazandırmaktadır.

Suudi Arabistan ve Yemen arasında süren savaşın, İran'la olan bağı su götürmezdir. Bu savaş, İran-Arabistan savaşı olarak da tanımlanmaktayken, Arap yayılcılığına karşı Husiler öncülüğünde sergilenen bir direniş vardır. ABD ve müttefiki emperyalist ülkelerin yönlendirmesinde ve desteğinde Arabistan'ın Yemen'e müdahalesi ile başlayan savaş, İran'ın bazen gizli ve bazen de buna gerek görmeden açıktan verdiği destekle İran-Arabistan arasındaki bir savaşa dönmüş durumundadır. Yemen'deki insanlık dramı ise işin başka bir boyutudur ve sorumluları ABD ve onun müttefiki emperyalist ülkeler ve de Arabistan'dır.

İran, jeo-stratejik konumu itibari ile kimi stratejistlere göre Türkiye'den sonra ikinci, kimilerine göre ise bölgede birinci sırada önemli bir yere sahiptir. Sahip olduğu sınırlar, açıldığı alanlar düşünüldüğünde yapılan değerlendirmeler kendi mantığı içerisinde haklıdır. Bundadır ki, bölge üzerine geliştirilen stratejilerin gelip çarptığı duvar, İran surlarıdır. Bunca kuşatma ve ambargoya rağmen İran'ın ayakları kesilememesinin nedenleri burada yatmaktadır. Elbette ki İran'ın Rusya ve Çin'le geliştirdiği ilişki, eşitler arasındaki bir ilişkiden çok bağımlılık temelinde yarı-sömürge özelliklerine sahiptir. Fakat bu ilişki geçmişiyse beraber değerlendirildiğinde İran'ı Türkiye'den farklı kılan ekonomik etmen birbirine benzemektedir. Bu açıdan İran kendi hareket kapasitesi olabilen bir ülkedir.

Başa dönecek olursak; İran Ortadoğu cephesinde bütün çatışma alanlarında ve neredeyse her cephede yer almaktadır. Vekalet Savaşları olarak tarihin kayıtlarına not edilen “yeni dönem” savaşım biçimlerinde İran’ın kontrolünde ve kaleten yürütülen bir savaş da vardır. İran bu alanlarda göstereceği en ufak bir zafiyetin faturasını kendi topraklarında ödeyeceğini çok iyi kavramış durumdadır. Aynı şekilde düşmanlarının da İran’a açılacak bir savaşta çevrelerinin bu örgütlerce kuşatılacağına bilinci ile hareket ettiklerine kuşku yoktur. Onun için başta ABD olmak üzere İran’a bulaşacak olanın onun çevresini temizlemesi gerekir, aksi takdirde yenilgi ile başlayan bir kavgaya girmiş olacaktırlar. ABD’nin Körfez’deki çekingenliğinin sebebi de budur. Bu işin bir parçasıdır.

Diğer taraftan artan İran etkisinden bahsedilse de aynı zamanda İran kendi bölgesinde molla rejiminde tanımını bulan gericiliğin kaleleri arasındadır. Dışarda ABD öncülüğünde yapılan kuşatmaya karşı direnirken içerde işler kendisi için pek iyi gitmemektedir. Hem dışardan uygulanan ambargo hem de molların yolsuz ve zorba yönetimine paralel, halk sürekli artan yoksulluk ve baskı koşullarına karşı eskisi gibi rıza göstermemektedir. Sokaklar inişli çıkışlı, aynı zamanda her defasında farklı toplumsal tabakaları çeperine alsa da asla boş kalmamaktadır. Molla rejimi giderek kendi toplumsal desteğini kaybetmektedir. Son kitle hareketlenmelerinde mollaların kalesi addedilen kentlerde bile sokaklarda yapılan gösteriler bunun en yalın kanıtı durumundadır. Kitlelerin değişim talebi molla rejimini zor durumda bıraktığını gözlemlemek mümkün.

Her ne kadar sokağa çıkan kitle gösterilerine dışardan özellikle molla rejimine muhalif hareketler üzerinden ABD’nin müdahale girişimleri olsa da aslo- lan bu değildir. Çelişkinin kendisi sınıfsal bir karaktere sahiptir. Reform taleplerinin yanına ilıştırılan devrim sloganları bunun dışardan müdahale edilmesinin çok ötesinde olduğunu göstermektedir.

Aynı zamanda İran kendi içerisinde çok uluslu kozmopolit bir yapıya sahiptir. Molla rejiminin idam sehparlarında özellikle Kürtlerin ve aynı zamanda Belucilerin çekilen fotoğrafları sürekli güncellenmektedir. Molla rejiminin zindanları ulusal direnişçilerle doludur. Yine aynı zamanda molla devriminin sembol olarak dünyaya yansıttığı kadınların başörtüsü takma zorunluluğuna karşı ve aynı zamanda yaşamın bir alanında kadınlardan doğru büyüyen isyan da İran devrimini mayalayan etkenler arasında güçlü bir yere sahiptir. İran’da halk hareketi tutarlığını sağlaması açısından sürekliliğini yakalamış durumdadır.

Keza İran, bölgesindeki diğer ülkelere nazaran kendi köklü bir devrimci gelenegde sahiptir. Her ne kadar molla devrimi sonrasında acımasız şekilde bas-

tırılmış olsa da bir bütün bitirilmiş değildir. Maoizm'den etkilenerek kurulmuş parti-örgüt vb.nin yanında farklı siyasal çizgilere sahip devrimci hareketler de varlıklarını sürdürmektedir. Gelişerek büyüyen halk hareketinin kaderinde devrimci hareket misyon sahibidir. Bu açıdan "Arap Baharı"nın yanında çeşitli milliyetlerden İran halkının ayağa kalkması, bölgesinde buz kıran rolünü oynaması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

Suriye-İdlib

Ortadoğu'da sürdürülen emperyalist işgal ve talan politikalarının somut hali Suriye'nin İdlib eyaletinde yaşanmaktadır. Suriye devlet sisteminde 14. Eyalet olarak adlandırılan İdlib eyaleti; Harem, Cisir eş-Şuğur, Ariha ve Maarat El Numan kentlerinden oluşuyor. 2011 yılında başlayan iç savaş sonrasında İdlib bölgesi en fazla göz önünde olan yerlerden birisi haline geldi ve birkaç milyonu bulan nüfus yoğunluğundan bahsedilmektedir.

İdlib bölgesi; gerici, cihatçı ve faşist TC devleti tarafından beslenen çetelerin yuvası durumundadır. TC sınırına yakın bölgelerde TC'nin doğrudan desteklediği Ulusal Kurtuluş Cephesi ve daha sonra Suriye Milli Ordusu olarak adlandırılan SMO çetelerinin konuşlandığı, sınıra uzak yerlerde ise genel olarak Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ) çeteleri bölgeyi kontrolü altında tutmaktadır.

HTŞ, El Kaide'nin kolu olarak faal olan El-Nüsra cephesinden dönüşmüş bir çete örgütlenmesi ve İdlib'de en faal olan gruptur. Ocak 2017 yılında yeniden isimlendirilen bu örgütlenme içinde Ensar el-Din Cephesi, Ceyş el-Sunna, Liva el-Hak ve Nurettin Zengi Hareketi yer alıyor. HTŞ bu çete gruplarının yeni çatı örgütlenmesi olarak İdlib'de faaliyetini sürdürüyor. TC devletinin dolaylı olarak desteklediği HTŞ'nin en az 30 bin savaştığı olduğu dile getirilmekte, yaygın olarak İdlib bölgesinde asayiş görevini elinde tutmaktadır.

Hurras al-Din örgütlenmesi HTŞ içinde yer almayanlar tarafından 2018 yılında kuruldu. El Kaide ile ilişkisi olduğu bilinen bu örgütlenme pratik pek varlık gösteremiyor ancak gizli hücre örgütlenmeleri yarattığı bilinmektedir. Bu örgüt Afgan, Fas ve Orta Asyalı aktif çetelerin yuvalandığı bir örgütlenme olarak dikkat çekmekte ve rejime karşı en radikal söylemlerde bulunmaktadır.

TC devletinin doğrudan beslediği diğer bir örgütlenme olan Türkistan İslami Partisi'nin (TİP) militanları, Uygurlardan oluşuyor. Çin devletine karşı savaşmış militanların kurduğu bu örgütlenmenin tarihi 1997 yılına kadar uzanıyor. İdlib'de konumlanan grup diğer gerici gruplara destek veriyor. Amacını Çin'in "Türkistan" bölgesinde İslami bir yönetim kurmak olarak açıklayan TİP'e en büyük destek yine TC devleti tarafından verilmektedir.

Ulusal Kurtuluş Cephesi (UKC) adı verilen örgütlenme, bir çatı örgütüne te-
kabül etmekteydi. Ahrar üş Şam, Nureddin Zengi, Feylak el Şam, Ceyş İdlib el
Hür, Ceyş al Nasr, Sukur al Şam ve Ceyş el Ahrar gibi çete örgütlenmelerinin oluş-
turduğu bir cephe ittifakıydı. Ancak bu cephe ittifakı ile diğer örgütler arasında
ciddi çelişkiler mevcuttu ve zaman zaman çatışmalara varan karşı karşıya gel-
meler yaşanmıştır. UKC müzakerelere tamamen karşı çıkan bir politika izlemişti.
Daha sonra TC'nin çabaları sonucunda Suriye Milli Ordusu'na evrildi ve kuru-
luşu Türkiye'de ilan edildi.

Suriye Milli Ordusu (SMO), önceli Özgür Suriye Ordusu adlı örgütlenmeler
platformuydu. Bu platform altında örgütlenen farklı örgütler biraraya gelerek
Urfa'nın Akçakale ilçesinde 2019 yılında SMO'yu oluşturdular. Bu oluşum, TC
devletinin Suriye işgaline yönelik yeni bir hamlesi olması açısından önem taşı-
yordu. Dağınık gruplardan düzenli bir ordu yaratma çabasının sonucuuydu. 4 Ekim
2019 tarihinde çete gruplarından düzenli ordu yaratma politikası ile TC, 9
Ekim'de Rojava'ya yönelik işgal girişimini başlatmış oldu. Dağınık gerici çete grup-
ları, tek bir komuta sistemi altında birleştirilmiş oldu. Böylece gruplar arası çe-
lişkilere son verilecek TSK'nın çete gruplarını yönetmesi daha da kolaylaşmıştır.
SMO gücünün Afrin ve Bab-Cerablus bölgesinde "polis gücü" diye nitelendirdiği
güçleriyle birlikte 40 bin savaşıısı olduğu söylenmektedir. İdlib bölgesinde ise
70 bin kişilik savaşıçı gücü mevcut. Rojava'ya kaydirdıkları gruplarda; Sultan
Murat, F. Sultan Mehmet Tugayları ile kendilerini Hamza ve Munhasır Billah Tu-
gayları olarak adlandırdıkları gruplar yer almaktadır.

Bazı grupların SMO içerisinde yer almadıkları biliniyor ancak SMO'nun başarı
kazanması halinde bu grupların SMO'ya katılmaları ya da ittifak yapmaları pek
sır değil. Bu anlamda Rojava hamlesi yapıldığında başarılı bir işgal girişimi ile İd-
lib'teki güçlerin batıdan Rojava'ya saldırı beklentileri hesaba katılan bir du-
rumdu. Ancak süreci bozan direniş sonrası Rus ve Rejim güçlerinin İdlib'e yönelik
harekatları bu beklentiye son vermiş oldu.

SMO içinde aynı zamanda Kürt Şahinleri grubu yer alıyor. Bu grup, YPG'nin
varlığından rahatsız olan kişilerden oluşuyor ve sayıları 300-400 civarında. Grup
daha sonra TC'nin Suriye topraklarında oluşturduğu "polis gücü"ne katılmıştır.

DAİŞ örgütlenmesi İdlib'te oldukça zayıf konuma düştü. Güçlerinin büyük
kısmı farklı örgütlere kaydırılırken, dinamik kesimi ise hücreler şeklinde örgüt-
lenmelere devam etmektedirler. DAİŞ, özellikle HTŞ ile çatışmakta ve ona tak-
tiksel saldırılarda bulunmakta ve suikastlar planlamaktadır. HTŞ ise bu hücrelere
yönelik operasyonlar yaparak çökertme siyaseti gütmektedir. DAİŞ, farklı çete

gruplarının güç kaybetmesi ile diğer örgütlere kayan savaşçıların geri gelmesini ummaktadır. Gerçekte, farklı çete grupları arasında savaşçı geçişleri büyük rakamlarla ifade edilmektedir. Hangi örgüt güç kazanırsa savaşçıları kısa zaman diliminde etrafında toparlayabilmektedir. Çete grupları arasındaki çelişkilerden kaynaklı El-Bağdadi'nin İdlib'de tasfiye edilmesi, diğer çete grupları arasında etki yaratmamıştır.

İdlib, özellikle Rojava'nın özgürleştirilmesi hamlelerinden kaçan birçok çete grubunun toplanma merkezi haline gelmişti. Özellikle 2017 sonrasında İdlib'de biriken DAİŞ militanlarının HTŞ'ye tehdit oluşturmadığı sürece bölgeyi mesken tuttukları anlaşıyor. Tehdit aşamasında ise HTŞ'nin DAİŞ'e yönelik darbeleri ile hücreler çökertilirken, savaşçıları farklı gruplara aktarılmıştır. DAİŞ'den giden çetelerin ilk uğrak yeri Hurras al-Din adlı çete yapılanmasıdır.

Rusya ve ABD'nin Suriye ve Rojava toprakları üzerinde yürüttükleri dalaşta, bölge devletleri olan Suriye Rejimi ve TC karşı karşıya gelmiş durumdadır. Düşük seviyede gerçekleşen savaşın coğrafik merkezi İdlib bölgesidir. TC, Fırat Kalkanı Harekatı ve Afrin işgali ile birlikte bölgede adım adım işgalini tesis ederken bahsi geçen çetelerin rejimle çelişkilerinden faydalanmış ve onların bizzat askeri örgütlenmesini sağlamıştı. Ardı sıra gözlem noktaları oluşturarak İdlib'in güneyindeki M4 ve M5 karayollarını kontrol etmeye kadar varmıştı. Rusya ve dolayısı ile rejimin bu duruma sessiz kalması beklenemezdi. Durumu Astana Süreci ile masaya çeken Rusya, TC'nin işgal girişimine karşı girişimleri başlatmış oldu. Soçi Anlaşması ile Suriye Rejimi TC'ye kabul ettirilmiştir. TC'nin İdlib politikası esasen ABD tarafından büyük destek görmekteydi. Bu duruma sessiz kalmayan Rusya, TSK'ya büyük darbe vurarak onlarca askerini saf dışı bıraktı. Rejim, İdlib'te birçok alanın hakimiyetini sağlamış durumda.

Suriye politikasında sıkışan TC; darbe yemekte ancak misilleme yapamamaktadır. Ne Rojava'da işgal ettiği topraklarda bir adım ilerleyebilmekte ne de İdlib'de yediği darbelere karşılık verebilmektedir. Bu amaçla son olarak Moskova ile görüşen TC ve Rusya'nın mutabık oldukları çerçeve, rejimin aldığı topraklardan geri çekilmeyeceği, M4 ve M5 karayollarının esasta Rusya tarafından kontrol altında olacağının teyidi olmuştu. Bu, ileride İdlib'in TC güçlerinden ve besleme çetelerinden arınması anlamına gelmektedir. ABD'nin buna sessiz kalması beklenemez ancak İdlib süreci, TC devletinin işgal sürecinin daha sancılı geçeceği zamanın başlangıcı konumundadır. Bu süreç, Ankara'da devlet klikleri arasındaki rekabeti kızıştıran bir noktada seyretmiştir. İdlib'te alınan her darbe, R.T. Erdoğan/Bahçeli ittifakının güç kaybetmesi anlamını taşımaktadır. Bu bağ-

lamda eskinin faşist yaverleri olan Davutoğlu ve Babacan'ın ayrı parti kurmada elde ettikleri cesaret bir anlamda buralardan gelmektedir.

Özellikle İdlib süreci bir başka insanlık dramına daha fazla kapı açılmasını beraberinde getirmiştir. Oldukça yoğun göç alan İdlib'te rejim ve Rusya'nın bölgeye girmesi ile birlikte milyonlarca insan TC sınırına doğru akın etmiştir. Her politikada olduğu gibi mülteci politikasında da insanlık dışı uygulamalara imza atan TC devleti, mültecileri Avrupa'ya gitmeleri yönünde zorlamaktadır. Yüzbinlerce insan, TC ve Avrupalı devletler arasında kalarak iki ateş arasında yoğun şiddete maruz kalmaktadır. AKP-MHP iktidarı faşizmin en katmerli politikasını mültecilere uygularken Avrupalı emperyalistlerin politikaları da aynı kulvarda devam etmektedir. Mülteci üzerinden ırkçılık zehri topluma enjekte edilmek istenmektedir.

Suriye Rejimi ve Rusya, İdlib'i tekrar kontrol altına almak amacını gizlemektedirler. Rusya'nın dediği gibi amaç, Adana Mutabakatı'na geri dönmektir. Bu politikanın bir diğer yansıması ise Libya'da yaşanmıştır. On binlerce çete, İdlib'ten Libya'ya aktarılmış ve Rusya'nın desteklediği Hafter'e karşı konumlandırılmıştır. TC, bir alanda daha Rusya ile karşı karşıyadır. Ancak okunması gereken, ABD ve Rusya'nın karşı karşıya gelme durumudur.

İran, İdlib'te Suriye Rejimiyle birlikte hareket ederken daha temkinli davranmaktadır. Rejim, ordu güçlerinin tahkimi konusunda ve savunma amaçlı görev alırken, TC'ye darbe vurma konusunda geride kalmaktadır. Bunun birçok amacı olabilir. **Birincisi** esas olarak Irak ve Körfez alanında Suudi ve İsrail saldırılarına karşı konumlanmış vaziyette olduğundan; **ikincisi** TC ile hala Kürt ulusu noktasında ortaklaşma yaşamasından ileri gelmektedir.

Suriye Rejimi'nin ve dolayısıyla Rusya'nın İdlib meselesinde elde ettikleri kazanım, Rojava konusunda elini daha fazla güçlendirmiş durumdadır. İdlib düğümü belli oranda çözüme kavuştuğunda yeniden Suriye Özerk Yönetimi'ne ve Suriye Demokratik Güçleri'ne (QSD) baskı yapmaları beklenen bir durumdur. Rejim, esasta Rojava'yı hala kayıtsız koşulsuz kendisine bağlama siyaseti gütmektedir.

ABD, İdlib meselesinde Rusya'nın güç ve alan hakimiyet kazanmasına göz yummayacak, farklı alanlarda atacağı adımlarla alan hakimiyeti konusunda TC'yi daha fazla savaşa sokma siyaseti güdecektir. TC'nin savaşa sokulmasında en fazla istek gösteren ülkeler İsrail ve ABD'dir. ABD, DAİŞ sürecinde QSD güçleri ile yalaladığı ortaklığa adım adım son vermekte, TC üzerinden Suriye'de daha fazla alan hakimiyeti sağlamanın derdindir. AB, ABD'nin bir takım politikalarından ra-

hatsız olsa bile, esasta Ortadoğu'da ABD ile aynı paralellikte politika yürütmekte, TC'ye olan desteğine devam etmektedir. Bu anlamda İsviçre ve Almanya'nın 2019 yılında TC ve Suudilere olan silah ticaretinde rekor ihracatlarının temelinde bu politika yatmaktadır. AB'li emperyalistler bir yandan R.T. Erdoğan'ın mültecileri tutmasını istemekte, diğer yandan savaşta yer almasını ve Rusya'ya karşı konumlanmasını teşvik etmektedirler.

Özellikle Suriye ve Rojava toprakları ve Libya emperyalistler arası dalaşta bölge devletlerinin daha fazla karşı karşıya geldikleri sürecin başlangıcı anlamını taşımaktadır. İdlib, yaşanan dalaşın ilk köşe taşı oluşturmuş, diğer adım ise Libya'da yaşanmıştır.

TC'nin egemen kliği olan Erdoğan/Bahçeli kliği, içine girdiği girdabın farkındadır. Ekonomik krizle birlikte İdlib'te yenen darbe, Rusya karşısında alınan yenilginin görüşme görüntülerine ve anlaşma metnine yansımaları sıkışmışlığın fotoğrafı olarak okunmalıdır. AB ve NATO şu aşamada savaşı seyretmekte ancak TC'yi kışkırtmaktan geri durmamaktadır. Eli mahkum TC devletinin savaşa girmesinden başka çaresi kalmamıştır. Devlet erkanının söylemleri bu anlamda günden güne çelişki arz ederken baskılar artmakta, halkın öfkesi giderek mayalanmaktadır.

İdlib üzerine yapılan Moskova Anlaşması geçici bir anlaşmadır ve TC'nin yediği darbenin tescillenmiş halidir. Taraflar bunun farkındadır. Sadece bir soluklanma olarak görülmelidir. Bir dahaki hamle büyük olasılıkla ileriki zamanlarda tekrar cereyan edecektir. Bu dalaşın giderek derinleştiğini göstermektedir. Bir sonraki dalaşta İsrail ve ABD'nin daha fazla aktif rol oynayacağı süreç bizi beklemektedir.

ÇİN'DE YENİ DEMOKRATİK DEVRİM

►► Çin Devrimi elbette ki Çin'in özgöl koşullarına göre olan bir devrimdir. Ama Çin dışında henüz burjuva devrimini yapmayan ve emperyalizme bağımlı olan birçok ölke de mevcuttur. Dolayısıyla bundan dolayı Çin'deki demokratik halk devrimi aynı zamanda uluslararası muhteva taşıyan devrimdir. ◀◀

Geçen yüzyılın tarihsel sürecine bakıldığında en göze çarpan özelliklerden biri proletarya önderliğinde devrimlerin yaşandığı bir dönem olmasıdır. Yaşanan çağın ekonomik, sosyal, politik vb. vasıflarla bir önceki çağa kıyasla çok farklı bir nitel değişim içerisinde girmesi beraberinde sınıf saflaşma ve sınıf çelişkilerini de çok farklı bir sürece sokar. Bir önceki sürecin sınıfları, 20. yüzyılda farklı karakterler almış, aralarındaki ilişki farklı düzeylerde kendisini gösterir olmuştur. Köylölük ve işçi sınıfı, önceleri saflarında yer aldıkları burjuvazinin karşı saflarında yer almışlardır. Tüm bunlar, uluslararası alandaki jeo-stratejik ve jeo-politik dengelerin çağa uygun değişimler içerisinde girmesini ve tarihsel bir sürecin öne çıkmasını beraberinde getirir.

Dolayısıyla bu değişim, sınıfların değişim karşısında tavrı, karakteri, işlevi ve oynadığı misyon ile kendisini gösterir. 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar ilerici yapıya sahip olan sınıf burjuvaziydi. Dolayısıyla demokratik devrim, burjuva devrimidir. Bu devrimin tarihsel rolü ve üstlendiği hedef, kapitalizm öncesi sosyo-ekonomik yapının, pre-kapitalist üretim tarzının, üretim ilişkilerinin, sosyal ilişkilerin, siyasal yapının, kültürel ilişkilerin, kapitalizm öncesi dini misyonun vb., kısacası kapitalizm öncesi yapının köklü tasfiyesini içerir. Bunun için de eski yapıyı muhafaza eden devletin devrilmesi ve yerine yeni toplumla uyum gösteren devletin inşası rolünü yükler.

Ancak ne zaman ki burjuvazi 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gericileşti, devrimi gerçekleştiren sınıf olmaktan çıkıp, devrimin önünde engel teşkil eden sınıf haline geldi; tarihsel olarak üstlendiği rol ve oynadıkları roller de değişti. Stalin burjuvazinin henüz devrimci olduğu döneme ilişkin tavrını aşağıda şöyle belirtir:

“Batı'daki burjuva devrimleri (İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya) bilindiği

gibi, başka bir yolu izledi. Orada devrimde hegemonya, zayıflığından ötürü bağımsız bir siyasi güç oluşturmamaya ve oluşturmamaya da olan proletaryada değil, tam tersine liberal burjuvazideydi. Orada köylülük, feodal düzenden kuruluşu, sayıca güçsüz ve örgütlenmemiş olan proletaryanın elinden değil, tam tersine burjuvazinin elinden elde etti. Orada köylülük liberal burjuvaziyle ortaklaşa, eski düzene karşı yürüdü. Orada köylülük, burjuvazinin bir yedek gücünü oluşturdu. Orada dolayısıyla devrim, burjuvazinin siyasi ağırlığının muazzam bir şekilde güçlenmesine yol açtı.”⁽¹⁾

Ancak burjuvazi yaptığı devrimlerle, ekonomik ve siyasi alanda üstünlüğü sağladıktan sonra ilerici karakterini yitirir. Artık kendi sistemini kuran ve kendi hegemonyasını hakim hale getiren burjuvazi, devrim yapan vasfını yitiren sınıf olmaktan çıkan, kurduğu düzeni ve iktidarı koruyan, muhafaza eden statükocu bir sınıf olur. Bunun sonucu kurduğu üstyapı devrime önderlik rolünü terk eder ve sistemi ve devleti muhafaza eden kuruma dönüşür. Artık bu tarihsel süreç burjuvazinin konumunu değiştirdiği gibi, önderlik ettiği temel güç olan köylülüğü de karşısına alır. Ve bir dönemler müttefiki olan proletarya da artık karşısına önder sınıf olarak öne çıkar.

Bu durum Rusya Devrimi’nin arifesinde de net bir şekilde kendisini gösterir: *“Rusya’da ise burjuva devrim tamamıyla taban tabana zıt sonuçlar verdi. Rusya’da devrim, bir siyasi güç olarak burjuvazinin güçlenmesine değil, tam tersine zayıflamasına, onun siyasi yedek güçlerinin artmasına değil, tam tersine, onun temel gücünün yitirilmesine, köylülüğün yitirilmesine yol açtı. Rusya’daki burjuva devrim, liberal burjuvaziye değil, tam tersine, çevresinde milyonlarca köylü kitlelerini birleştiren devrimci proletaryayı ön plana çıkardı.”⁽²⁾*

Stalin’in değerlendirmesi burjuvazinin giderek gerileştiği ve devrimin karşısında yer alan bir sınıf haline gelmesi üzerinedir. Burjuvazinin karşı-devrimci hatta geçişi diğer sınıflarla olan ilişkilerinde kopuklukları da beraberinde getirir. Bir dönemler devrim saflarında ittifak kurduğu köylülük artık burjuvazinin müttefiki değil tersine “rakibi” haline gelmiştir. Bunun sonucunda Rusya somutunda verdiği örnekle tarihsel olarak demokratik devrime ve sosyalist devrime önderlik edecek sınıf olarak proletaryanın ön plana çıktığını belirlemektedir. Nitekim Rusya’da 1917 Ekim Devrimi ile pratikte proletarya bunu göstermiştir. Artık devrimde proletarya öncü sınıf rolünü üstlenmiştir. Diğer taraftan, gericileşen ve emperyalist aşamaya ulaşan uluslararası tekeli burjuvazi ve ekonomik olarak

⁽¹⁾ Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 58, İnter Yayınları

⁽²⁾ Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 59, İnter Yayınları

ihlak ettiği, siyasi olarak bağımlı kıldığı ülkelerin komprador burjuvazisi ve feodal sınıflar da demokratik devrimin önünde engel teşkil etmişlerdir.

Bilindiği gibi Lenin, bu tarihsel saflaşmayı ve devrim sürecinin girdiği çağın güzergahını “emperyalizm ve proleter devrimleri çağı” şeklinde belirlemiştir. Devrime önderlik rolünü, sınıf bilinçli proletaryanın öncü müfrezesine yüklemiştir. Böylece köhneyen, işçi sınıfı ve ezilen yığınlardan korkan burjuvazinin önderliğindeki devrimler miadını tamamlamıştır. İbrahim yoldaşın sözleriyle “1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, bütün dünyada eski tip devrimler dönemini kapamış, proletarya önderliğinde yeni-demokratik devrimler ve sosyalist devrimler dönemini açmış bulunuyordu.”⁽³⁾

Görüldüğü gibi, eski tip devrimler dönemi kapanmıştır. Çünkü burjuvazi gerici, statükocu ve devrimin önünde engel teşkil eden yapıya bürünmüştür. Oysa tarihsel materyalizm, toplumsal gelişmeyi zorlamakta ve dayatmaktadır. Eski sistem, gelişen çelişkiler sonucu tahrip oldukça yeni sistemin ön koşullarını da oluşturmaktadır. Dolayısıyla -*burjuvazi önderliğinde demokratik devrimleri yapan ülkelerin dışında*- henüz demokratik devrimlerin yapılmadığı ülkeler vardır. Bu ülkelerde emperyalizme bağımlı komprador kapitalizm olsa da bu kapitalizm geçmişte liberal ve ulusal burjuvazinin önderliğinde kendi iç dinamiğiyle gelişen ve feodalizmi tasfiye eden kapitalizm değildir.

Bu ülkelerde her türden pre-kapitalist ilişkiler yeni demokratik devrimi gündemde tutmaktadır. Komprador kapitalizmle feodalizmin içiçe girerek oluşturduğu yarı-feodal yapı içinde, feodal yapının hacmi, sınırları bazı ülkelerde daha geniş bazılarında daha dardır. Ama sonuçta bu gibi ülkelerde demokratik devrim tamamlanmamıştır. Daha açık bir deyimle burjuvazinin tarihsel görevi proletaryaya devredilmiştir. Dolayısıyla, Lenin’in Rusya somutunda “*Rusya’da demokratik devrim sosyo-ekonomik özü bakımından bir burjuva devrimidir*”⁽⁴⁾ belirlemesi, burjuva devrimini yapmayan ülkeler için de geçerlidir.

Lenin’in açık bir şekilde belirttiği, burjuva devrimlerinin olmadığı ülkelerde sosyalist devrimden evvel bu burjuva devrimlerin yapılması görevidir. Ancak demokratik devrimle sosyalist devrimin şartları oluşturulur. Burjuva devrim, feodalizmi tasfiye eden, eski sistemin tüm kalıntılarını yok eden, dolayısıyla özgür ve hızla gelişen kapitalizmin önünü açan devrimdir. Ancak bu devrimle kesintisiz sosyalist devrime ve sosyalizmin inşasına geçilebilir. Aksi takdirde sosyalizmin inşası gündeme gelemez. Bu da mevcut çağda sınıf bilinçli proletaryanın sınıf pers-

⁽³⁾ İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, s. 277

⁽⁴⁾ Lenin, Seçme Eserler, cilt 3, s. 113, İnter Yayınları

pektifiyle yerine getirilebilir. Tarih, burjuva devrimin gerçekleşmediği ya da tamamlanmadığı bu ülkelerde proletaryaya ve öncü müfrezeyle böylesi bir görev yüklemiştir. Burjuva devrim ya da proletaryanın önderliğindeki deyimiyle yeni demokratik devrimin toplumsal işlevi şu şekilde yaşam bulur:

“Burjuva devrim, geçmişin kalıntılarını, (yalnızca otokrasiyi değil, monarşiyi de içeren) feodal kalıntıları, en kararlı bir biçimde süpürüp atan ve kapitalizmin en geniş, en özgür ve en hızlı bir biçimde gelişmesini en eksiksiz bir biçimde güvence altına alan bir altüst oluşun ta kendisidir.

İşte bu yüzden, burjuva devrim, proletaryaya en büyük ölçüde yarar sağlar. Burjuva devrim, proletaryanın çıkarları için mutlak bir gerekliliktir. Burjuva devrim, ne kadar tam, kararlı ve tutarlı olursa, proletaryanın sosyalizm uğruna burjuvaziye karşı başarısı o ölçüde güvence altına alınmış olacaktır. Ancak bilimsel sosyalizmin abecesinden habersiz olanlar, bu yargıyı yeni, garip, ya da paradoksal görebilirler.”⁽⁵⁾

Demokratik devrim tarihsel rolü ve işlevi bakımından sosyalist devrimden önce gündeme gelen devrimdir. Çünkü kapitalizm, sosyalist toplumdaki önce tarih sahnesinde yer almış toplumdur. Feodalizmi tasfiye eden özgür, bağımsız kapitalizmin önünün açılması ile sosyalizmin nesnel ve öznel koşulları oluşturulabilir. Sosyalizm ancak kapitalizm öncesi tüm feodal kalıntıların tasfiyesiyle gündeme gelir. Emperyalizme bağımlı ve feodal yapıyla içiçe geçen komprador kapitalizmle bu mümkün değildir. Proletarya ancak o zaman sosyalizmin inşası görevini yerine getirebilir. Bu da yeni demokratik devrimle mümkündür. Görüldüğü gibi yeni demokratik devrim, sosyalist devrimden ayrışır. Ama diğer taraftan sosyalist devrimin ve sosyalizmin inşasının temel ve koşullarını da yaratır. Mao bu gerçekliği görmüş ve Çin Devrimi bu doğrultuda hat izlemiştir:

“Komünist Partisi’nin önderliğinde yeni tipte kapsamlı bir burjuva demokratik devrim olmadan, sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal düzenin yıkıntıları üzerinde bir sosyalist toplum inşa etmeye çalışmak bir ham hayal olur.

Bazı kişiler, komünistlerin kapitalizmden korkmak şöyle dursun, belirli koşullarda onun gelişmesini niçin savunduklarını anlayamıyorlar. Cevabımız basittir: Belirli bir düzeydeki kapitalist gelişmenin yabancı emperyalizm ve yerli feodalizm baskısının yerini alması, sadece bir ilerleme değil, kaçınılmaz bir süreçtir. Bu burjuvazi için olduğu kadar, proletarya için de yararlıdır, hatta belki de proletarya için daha da yararlıdır. Bugün Çin’de gereksiz olan yerli kapitalizm değil, yabancı emperyalizm ve yerli feodalizmdir; aslında bizdeki kapitalizm pek küçüktür.”⁽⁶⁾

⁽⁵⁾ Lenin, İşçi Sınıfı ve Köylülük, s. 144-145, Sol Yayınları

⁽⁶⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 291, Kaynak Yayınları

Mao yoldaşın birçok yerde belirttiği gibi, burjuva devrimi gerçekleştirmemiş ülkelerin yıkıntıları üzerinde sosyalizmi inşa etmek mümkün değildir. Çünkü sosyalizm, feodalizmi ve bağımlı komprador kapitalizmi tasfiye eden ulusal kapitalizmin alternatifidir. Bu nedenle Çin halkı böylesi bir tarihsel misyon üstlenmiş ve yerine getirilmiştir. Ancak bu devrim ÇKP önderliğinde gerçekleştirilmiştir. ÇKP'nin önderliği olmasaydı devrim gerçekleştirilemezdi.

Emperyalizmin İlhamı ve ÇKP'nin Ortaya Çıkış Koşulları

Çin Devrimi'ne önderlik eden partinin oluşumundan evvel onu var eden koşullara bakmakta yarar var. ÇKP'nin kurulmasına maddi zemin teşkil eden nesnel ve öznel şartların ortaya çıkması beraberinde sınıf mücadelesinin seyrini de farklı bir sürece sokmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısına doğru dışarıdan gelen sömürgeci kapitalist devletlerle Çin'deki feodalizmin iktisadi ve sosyal yapısında belli değişimler kendisini gösterir. Bu dönem Çin'in kendi iç yapısını farklılaşma sürecine sokar, köylülüğün ve zanaatkarın önemli bir kesiminin iflası Çin burjuvazisinin oluşumunu beraberinde getirir. Çin'deki saf feodalizmi çözülme sürecine sokmuş, köylülüğün, zanaatkarın, küçük üreticinin iflasını ve beraberinde işgücünün oluşumu dönemecine girilmiştir. Saf feodalizmin birbirinden kopuk ve kapalı doğal ekonomisinin yıkımının da gerçekleştiği döneme giren Çin'i geniş ve merkezi pazar sistemine sokmuştur. Böylece ilkel birikim sürecine giren Çin'in kapitalizm şafağında burjuvazi ve proletarya sınıfları da oluşmaya başlamıştır.

Ancak bu kapitalizm, dışarıdan giren ve giderek komprador bir mahiyet kazanan kapitalizmdir. Mao'nun tahliliyle komprador kapitalizm, feodalizmi çözülme sürecine sokmuş ama tasfiye etmeyerek içi içe girmiştir. Böylece yarı-feodal ve yarı-sömürge yapı oluşmuştur. Çin'i böylesi bir sosyo-ekonomik sürece sokan İngiltere, Fransa, Japonya, ABD gibi kapitalist-emperyalist devletlerdir.

Bununla beraber 20. yüzyılın başlarında Çin'de milli kapitalizm de oluşur. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında emperyalist devletlerin savaş içinde olması sonucu Çin'deki etkileri geçici olarak zayıflar ve bu dönem, Çin'de ulusal kapitalizmin ve ulusal burjuvazinin en geliştiği dönem olur. Ulusal burjuvazinin belli bir kesimi giderek palazlanıp emperyalizmin güdümüne girerken, diğer bölümü ise ulusal düzeyde kalır.

Çin'de komprador ve ulusal kapitalizmin oluşumu böyle bir seyr izler.

Gerek komprador kapitalizm gerekse ulusal kapitalizmle birlikte ulusal burjuva ve komprador burjuva sınıflarıyla beraber proletarya sınıfı da oluşmuştur. Ve proletarya giderek daha çoğalmış ve daha gelişmiştir.

Ancak Çin'deki kapitalizm, emperyalizme bağımlı hale geldikçe komprador ka-

pitalizm esas hale gelmiştir. Komprador kapitalizm, feodalizmin çözülme sürecine girmesi ile dışarıdan emperyalizm tarafından ihraç edilen bağımlı, güdük kapitalizmdir. Dolayısıyla feodalizmi tasfiye eden kapitalizm değildir. Çözülme sürecine giren feodalizmle iç içe geçen ve varlığını muhafaza eden kapitalizmdir. Bunun sonucu Çin’de komprador kapitalizm ve çözülme sürecine giren feodalizmin iç içe geçmesi yarı-feodal yapıyı oluşturmuştur. Yarı-feodal yapı, emperyalizmin güdümünde olduğu için yarı-sömürge statüyle de iç içe geçmiş, böylece Çin, emperyalizme bağımlı yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke halini almıştır.

Çin’in sosyo-ekonomik ve siyasi yapısının oluşumu kısaca şöyle tarihsel bir seyir izler: Çin’e ilk giren devlet İngiltere’dir. İngiltere, Hindistan’da üretilen afyonu da Çin’e sokmuştur. Çin’de giderek afyon bağımlılığı oluşur. Çin hükümeti önceleri izin verdiği afyon ithalatına yasak getirince İngiltere, 1840’da Çin’e savaş açar. Afyon Savaşı’nı kazanan İngiltere, Nanking Antlaşması ile Hong Kong’u sömürge olarak ilhak eder. Diğer şehirler de liman ve pazar olarak İngiltere’nin denetimi altına alınır. Her türden malın ihracatı ve ithalatı serbest bırakılarak İngiltere’ye kapılar ardına kadar açılır. Artık askeri, siyasi ve ekonomik olarak dünya pazarlarına açılan dönemin kapitalist-sömürgeci devletlerinin en fazla yönedikleri ülkelerden biridir Çin... Nitekim 1856-1860 arası İngiltere bu kez Fransa’yla birlikte Çin’e savaş ilan eder. ABD ve Çarlık Rusya’nın da desteğiyle yapılan saldırı sonucu Çin topraklarını işgal eden İngiltere ve Fransa, Çin Hükümeti’ne Tiantzin Antlaşması ve Pekin Antlaşması’nı imzalatarak, deniz kıyısındaki şehirleri tümünden kendi çıkarları doğrultusunda kullanır. Ayrıca seyahat etme, misyoner faaliyeti gösterme, nehir ulaşımı gibi imtiyazları kullanıma sokarlar. Giderek sahillerden iç bölgelere kadar açılır ve ülkeyi kendilerine daha bağımlı kılarlar.

Devamında 1884’te Fransa’nın ve 1894’te Japonya’nın saldırıları olur. Çin artık emperyalizmin ekonomik ve siyasi olarak topyekun ilhak ettiği bir ülke haline gelir. Öyle ki, 1900 yılında İngiltere, Fransa, Amerika, Almanya, Japonya, Rusya, İtalya, Avusturya-Macaristan emperyalistleri Çin’e saldırırlar. Çin topraklarının bazı bölümlerini açıktan işgal ederler, bazı yerleri de “kiralama” yaftasıyla kontrolleri altına alır, ülkeyi sömürge, yarı-sömürge haline getirirler. Ayrıca “savaş tazminatı”na tabi kılarlar. Ticari limanları da kendi denetimleri altına alarak işletirler. Böylece gümrük ve ticari kontrolü ele geçirerek mallarını Çin’e serbestçe sokarlar. Çin’deki malları da rahatlıkla çıkarıp kendi ülkelerine ithal ederler. Bu gelişmiş kapitalist devletler, meta ihracına dayalı talan ve yağmaya bağlı olarak, giderek Çin’i borçlandırır. Emperyalist aşamaya geldikçe sermaye ihracını daha öne çıkarır ve Çin’i kendilerine iyice bağımlı kılarlar. Ayrıca Çin’de askeri alanda kara ve

deniz kuvvetleri de oluşturulur. Ekonomik olarak ilhak ettikleri Çin'i, siyasi ve askeri olarak kendilerine bağımlı kılarak, ülkeyi kendi hegemonyaları altına alırlar.

Artık bir dönemlerin feodal imparatorluğu olan Çin, emperyalist devletlerin hegemonyası altında yağmalanan, talan edilen ve bağımlı kılınan bir pazar halini almış, emperyalistler tarafında komprador ve tefeci tüccar sınıfı yaratılmıştır. Feodal toprak ağası sınıfı ile kompradorlar, emperyalizmin dayanak sınıfları haline getirilirler. Böylece Çin; sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olmuştur.

Tüm bu saldırı ve ilhak, Çin halkının sömürsünü ve yoksullaşmasını da hızlandırır. Çin köylüleri ve zanaatkar sınıfları giderek iflas ederler. Köylüler, esnaf ve zanaatkarlar, işçiler; emperyalistler ve onlara bağımlı komprador burjuvazi, tefeci-tüccar sınıfları ve toprak ağaları tarafından daha katmerli boyutlarda sömürülürler. Ayrıca emperyalizmin güdümünde toprak ağalarının ve komprador burjuvazinin baskı ve tahakkümü de artarak daha üst düzeylere tırmanır. O süreçte birlikte Çin halkı, tarihinde en fazla yoksullaştığı, en fazla özgürlükten yoksun kılındığı ve en fazla baskıya maruz kaldığı sürece girer.

Tüm bunlar Çin halkının isyanını da beraberinde getirir. Afyon Savaşı'yla birlikte sömürgeci ve emperyalist devletlerin artan sömürü ve saldırıları sonucu ilk başlarda daha çok köylü isyanları baş gösterir. Giderek yoksullaşan köylüler; sömüren, talan eden, baskıyı daha artıran kapitalist-emperyalistlere, toprak ağalarına, komprador burjuvaziye karşı defalarca ayaklanır. Ancak köylü ayaklanmaları, merkezi önderlikten yoksun ve birbirinden kopuk olduğu için genelde bastırılır.

Çin köylüleri tarihleri boyunca toprak ağaları, tefeci ve tüccarların ve devletin sömürsü ve hükmü altında yaşamışlardır. Ezici çoğunluğu topraksız, az topraklı ve yoksul olan köylüler feodalizmden, yarı-feodal sürece kadar bu sömürü ve tahakküm altında yaşamışlardır. Bu tarihsel süreçte Çin'de köylü başkaldırı, isyan ve ayaklanmaları sık sık yaşanmış ve de tarihi gelişmenin itici gücünü oluşturmuşlardır. Ama devrimi gerçekleştiren sınıf olamamışlardır. Mao, Çin'deki köylü ayaklanmalarını şöyle değerlendirir:

“Çin tarihindeki kadar geniş çapta köylü ayaklanmaları ve köylü savaşları hiçbir yerde görülmemiştir. Köylülerin sınıf mücadeleleri, köylü ayaklanmaları ve köylü savaşları Çin feodal toplumunun gerçek itici gücü olmuştur. Çünkü her önemli köylü ayaklanması ve köylü savaşı, zamanın feodal rejimine bir darbe indirmiş ve böylece bir ölçüye kadar sosyal üretici güçlerin gelişmesini sağlamıştır. Buna rağmen, o günlerde köylü ayaklanmaları ve köylü savaşları, proletaryanın ve komünist partisinin bugün sağladığı doğru önderlikten yoksundur. Bunun nedeni, yeni üretici güçlerin, yeni üretim ilişkilerinin, yeni sınıf güçlerinin ve ileri bir

siyasi partinin var olmamasıydı. Her köylü devrimi başarısızlığa uğradı ve köylülük değişmez bir şekilde toprak ağaları ve soylular tarafından ya devrim sırasında ya da sonra hanedanın değişmesini sağlamak için bir araç olarak kullanıldı; bu yüzden her büyük devrimci köylü mücadelesinden sonra bazı toplumsal ilerlemeler olduysa da feodal iktisadi ilişkiler ve siyasi sistem esas olarak aynı kaldı.

Farklı türden bir değişme ancak son yüzyılda meydana gelmiştir.”⁽⁷⁾

Köylülük, evrensel olarak alternatif sınıf olmadıkları için tek başına ve kendi önderliklerinde tarihsel olarak devrim yapacak sınıf değildir. Nitekim tarihsel olarak devrimlere bakıldığında köylülüğün önderliğinde yıkılan ve yerine başka düzenin inşa olduğu devrim yoktur. Sömürülen ve ezilen köylüler, devrime önderlik eden burjuvazinin ve proletaryanın önderliğindeki devrimlerde yer almışlardır. Ama önder sınıf olarak değil, devrime önderlik eden burjuvazinin ve daha sonraları proletaryanın önderliğindeki demokratik burjuva devrimlerinde müttefik güç olarak yer almışlardır. Devrim sonrasında -toprak ağası ve zengin köylüler dışında- yoksul ve küçük üretici konumundaki köylüler işçi sınıfına dönüşmüşlerdir.

Elbette ki, feodalizm ve kapitalizmin dönemlerinde tüm ülkelerde bağımsız köylü isyanları ve başkaldırıları olmuştur. Bazı isyanlar bastırılmış, bazı isyanlar sonucu belli haklar elde etmişlerdir. Ancak hiçbir köylü ayaklanması ile mevcut sistemin alt yapısı ve üst yapısıyla alt edilip, yerine yeni bir sistemin inşa edilmesi mümkün olmamıştır. Ancak köylü ayaklanmaları bastırılrsa da Çin halkının 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ayaklanmaları giderek artar. Bu ayaklanmalar sömürülen köylü yığınlarının haklı ve meşru başkaldırılarıdır. Giderek bu ayaklanmalar, tarih sahnesine çıkan ulusal burjuvazinin, aydınların ve proleter sınıf ve halk katmanlarının yer aldığı ayaklanmaları beraberinde getirir. Çünkü artık emperyalizmin sömürüsü beraberinde bu sınıfları oluşturmuş ve Çin’i yeni bir tarih sürecine sokmuştur.

Bu süreç beraberinde yeni saflaşmalar oluşturur. Bu saflaşmanın kriterini Çin’i sömüren, bağımlı kılan ve kendi hegemonyasına alan emperyalizm karşıındaki tutum oluşturmuştur.

Düzenin en gerici sınıfı olan büyük toprak ağaları, tefeci-tüccar kesimler, emperyalistlerin ilk dayanağını oluştururlar. Burjuvazinin bir kısmı da palazlanır ve emperyalistlerin yörüngesinde hareket eden komprador burjuvaziye dönüşür. Bu gerici sınıflar, karakterleri gereği emperyalizmin güdümünde halkın çoğunluğuna karşı ittifak oluştururlar.

Emperyalizme ve gerici sınıflara karşı bağımsız hareket eden ulusal burjuvazi

⁽⁷⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 296, Eriş Yayınları

de vardır. Ulusal burjuvazinin sağ kanadı giderek gerici mevzilere kayarken, sol kanadı emperyalizmin sömürsünden ve feodalizmin varlığından olumsuz etkilenmektedir. Dışarıdan ihraç edilen komprador kapitalizm beraberinde Çin proletaryasını da oluşturur. Proletarya yeni bir sınıf olmasına rağmen hızla gelişen en ileri sınıftır. Geçmiş dönemin köylülüğü ile küçük burjuvazi de sömürülen ve ezilen sınıflar katmanına giren diğer muhalif sınıflardır.

Devrim ve karşı-devrim saflaşması ezen ve ezilen sınıfları karşı karşıya getirir. Ezilen sınıfların ittifakında önceleri öne çıkan ulusal burjuvazi olmuştur. Dr. Sun Yat Sen önderliğindeki ulusal burjuvazinin Guomindang Partisi 1911 yılının Ekim ayında işçilerin, köylülerin, küçük burjuvazinin desteğiyle başlattığı ayaklanma sonucu Çin Hanedanı'nın istibdat rejimini yıkar. Vuçang'da başlayan ayaklanma, Çin'in diğer eyaletlerine de yayılır. 1 Ocak 2012 tarihinde Nancing'de Çin Cumhuriyeti Hükümeti kurulur. Sun Yat Sen geçici Başkan seçilir.

“Emperyalist baskının bir kurbanı olan Çin burjuvazisi de bir zamanlar 1911 Devrimi gibi devrimci mücadelelere önderlik etti ya da başrollerden birini oynadı.”⁽⁸⁾

Ancak Çin ulusal burjuvazisi, uzlaşmacı yapısı sonucu devrimin devamını getiremez. Ve devrim yenilgiye uğrar. Çin Hanedanı'nı devirir ama ulusal burjuvazinin önderliğindeki devrim tamamlanmaz. Köylü sorununa çözüm getiremez. Bunun sonucu emperyalizmi ve feodal güçlerin baskısını alt edemediği için iktidar Kuzeyli savaşı ağası Yuan Şikay'ın eline geçer. Sömürü sistemi ve katmerli baskı ve tahakküm varlığını devam ettirir.

Çin tarihine damga vuran hareketlerden biri 4 Mayıs Hareketi'dir. Bu hareket 1911 Hareketi'nden daha ileri bir harekettir. Emperyalizme ve feodalizme karşı tutarlı, aktif ve kararlı bir mücadele yürütülür. 4 Mayıs 1919 tarihinde başlayan bu hareketin olduğu dönem iç ve dış konjonktür emperyalizmin ve yerli gericiiliğin en gerilediği, teşhir olduğu ve zayıfladığı bir dönemdir. Çünkü Rusya'da 1917 Ekim Devrimi gerçekleşmiştir. Bu devrim, Çin'i etkilemiştir. Bunun sonucu hareketin başını çeken aydınlar aktif olarak yer aldıkları harekette anti-emperyalist, anti-feodal sloganlarla sosyalizme olan inançları ilk kez haykırmışlardır. Emekçi kitlelerin ve köylülerin sonradan katıldığı hareket giderek Pekin'den diğer eyaletlere yayılır.

4 Mayıs Hareketi Mao'nun gözlemiyle *“Rus Devrimi'nden ve Lenin'in çağrısından doğmuştur.”*

“4 Mayıs Hareketi, dünya devriminin, Rusya devriminin ve Lenin'in çağrısı

⁽⁸⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 304, Eriş Yayınları

sonucunda meydana geldi. 4 Mayıs Hareketi o günün dünya proletarya devriminin bir parçasıydı. O sırada, Komünist Partisi henüz kurulmamış olduğu halde Rusya Devrimini benimseyen ve komünist ideolojinin temel ilkelerini bilen çok sayıda aydın vardı. Başlangıçta, 4 Mayıs Hareketi, halkın üç kesiminin, yani komünist aydınların, devrimci küçük burjuva aydınlarının ve burjuva aydınlarının (bu sonuncusu hareketin sağ kanadını oluşturuyordu) cephesinin devrimci hareketiydi. Hareketin eksikliği, aydınlarla sınırlı kalması ve işçilerle köylülerin harekete katılmamasıydı. Ama 4 Mayıs Hareketi 3 Haziran Hareketi'ne dönüştüğünde, yalnızca aydınların değil, proletaryanın, küçük burjuvazinin ve burjuvazinin de katıldığı hareket ülke çapında devrimci bir hareket haline geldi. 4 Mayıs Hareketi sonucunda doğan kültür devrimi, feodal kültüre karşı uzlaşmaz bir muhalefet yürüttü; Çin tarihinin başlangıcından bu yana hiçbir zaman böylesine büyük ve köklü bir kültür devrimi olmamıştı.”⁽⁹⁾

Tüm bu gelişmeler Çin'i tarihsel olarak yeni bir sürece sokar. Bu süreç Çin tarihinde ilk kez komünist partisinin olduğu dönemi beraberinde getirir. Zaten sınıf çelişkilerinin giderek keskinleşmesi, emperyalizmin ekonomik ve siyasi tahakkümünün de uç boyutlara tırmanması, komünist partisinin oluşmasının objektif koşullarını oluşturuyordu. Bununla beraber dışta 1917 Ekim Devrimi ile içte 1919'daki 4 Mayıs Hareketi, komünist partisinin oluşmasının subjektif koşullarını oluşturur. Sosyalizme olan sempati bu hatta örgütlenmeyi zorunlu kılar. Bunun sonucu 1921'de ÇKP kurulur. Komünizme sempati duyan aydınlar ve sınıf bilinçli proleterler ve emekçilerin saflarında yer aldığı komünist partisi böylece sınıf mücadelesinde ve gerici Çin Devleti'ne karşı mücadelede yer alır.

Bunun sonucu olarak Çin'de artık öncü güç burjuvazi değil, proletarya olur. Burjuvazinin tarihsel olarak gericileşmesi demokratik devrime önderlik rolünü proletaryaya devrediyordu. Her ne kadar Çin'de ulusal burjuvazi olmasına karşın, burjuvazinin esas kesiti tekeller ve komprador karakter olarak devrimin önünde engel teşkil etmiştir. Bunun sonucu artık devrimin öncü müfrezesini sınıf bilinçli proletarya ve komünist partisi oluşturmuştur.

Çin'de demokratik devrim olmadığından sosyalist devrimden evvel tarihsel olarak burjuvazinin yapması gereken burjuva demokratik devrim ÇKP'nin gündemindeydi. Sosyalist devrim demokratik devrimin yerine getirilmesiyle gündeme gelecekti. Bu gerçeği Mao daha o zamanlar görüyor ve ÇKP'nin önüne bu asgari programı koyuyordu:

“Üçüncü Enternasyonal'in Çin konusundaki kararı ile tam bir görüş birliği ha-

⁽⁹⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 363, Eriş Yayınları

lindeyiz. Hiç kuşkusuz Çin, hala burjuva demokratik devrimi aşamasındadır. Çin’de tam bir demokratik devrim programı, tam bir ulusal kurtuluşa ulaşmak için dışta emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmayı, içerde ise kentlerde komprador sınıfın iktidar ve etkisinin yokedilmesini, köylerde feodal ilişkilere son vermek için tarımsal reformun tamamlanmasını ve savaş ağaları hükümetinin devrilmesini kapsar. Sosyalizme geçmek için gerçek temelleri atmadan önce böyle bir demokratik devrimden geçmemiz gerekir.”⁽¹⁰⁾

Böylece Çin’de burjuva demokratik devrimi örgütleyecek ve önderlik edecek parti, demokratik devrim programını önüne koyar ve o doğrultuda hat izler. ÇKP böylesi bir ihtiyacın ürünü olarak Sovyet Devrimi ve 4 Mayıs Hareketi sonucu oluşur ve Çin Devrimi’nde yerini alır.

1924-1927 İç Savaşı ve ÇKP Guomindang Cephesi

ÇKP’nin üstlendiği demokratik devrim, artık eski tarz değil yeni demokratik devrimdir. Gericileşen burjuvazinin artık devrime önderlik eden sınıf olmaktan çıkıp, devrime engel teşkil etmesi devrimin öncü müfrezesini değiştirmiştir. Devrimin anti-feodal muhtevası, özü, rolü devam etmesine karşın devrime önderlik eden sınıf ve parti değişir, devrimin hedefini oluşturan toprak ağaları, tefeci-tüccar sermayesi sınıflarına emperyalist ve komprador burjuvazi sınıfları da dahil olurlar. Bu minvalde devrime önderlik eden ÇKP, ML’in evrensel ilkelerini, Çin’in öznel durumu ve somut pratiğiyle birleştirir.

Bunun sonucu anti-feodal, anti-emperyalist örgütlenmeye ve mücadeleye gidilir. Gericici sınıflara ve devlete karşı sömürülen, ezilen ve baskı ve tahakküm altında tutulan halk katmanları devrim saflarına çekilir. Bu misyonu üstlenen ÇKP, beraberinde ulusal burjuvazinin sol kanadı ve partisi Guomindang ile de ittifak oluşturma kararı alır. Ve bu doğrultuda adım atılır ve ulusal burjuvaziyle birlikte diğer halk güçlerinin de içinde yer aldığı cephe oluşturulur.

“1924’te Dr. Sun Yatsen, Çin Komünist Partisi’nin önerilerini kabul ederek, Komünistlerin de katıldığı Guomindang Birinci Milli Kongresi’ni topladı: Rusya ile ittifakı, Komünist Partisiyle işbirliğini ve köylülerle işçilere yardımı öngören Üç Büyük Siyaseti benimsedi. Vampoa Askeri Akademisi’ni açtı ve Guomindang, Komünist Partisi ve halkın bütün kesimlerinin milli birleşik cephesini kurdu. Bunun sonunda, Kvangtung Eyaleti’ndeki gericici güçler 1924-1925’te yok edildi, muzaffer Kuzey Seferi 1926-1927 boyunca sürdürüldü. Yangze ve Sarı Irmak boyunca birçok

⁽¹⁰⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 54, Sol Yayınları

bölge zaptedildi. Kuzeydeki savaş ağası hükümeti yenilgiye uğratıldı ve halkın kuruluş mücadelesi o güne kadar Çin tarihinde görülmemiş bir ölçüde yayıldı.”⁽¹¹⁾

Görüldüğü gibi ÇKP Guomindang’a yaptığı teklifle cephe kurar. Bu cephe, ulusal burjuvaziyle birlikte köylüleri ve işçileri de içine alır. Çin’de ilk kez oluşturulan cephe tüm halk güçlerinin saflarında yer aldığı cephedir. Bu cephe içinde yer alan sınıfların ortak çıkarları üzerine oluşturulmuştur. Böylece emperyalizm ve uşaklarının katmerli baskısı altındaki sınıflar bir araya gelerek birlikte mücadele verirler. Onları birleştiren ve aynı mevzide mücadeleye sevk eden anti-emperyalist, anti-feodal güzergâh olmuştur.

Komünist partinin öneri ve öncülüğünde oluşturulan bu cephenin siyasi temelini Üç Halk İlkesi, Üç Büyük Siyaset oluşturur. 17 Ekim Devrimi’nden ve ÇKP’nin kuruluşundan evvel Guomindang’ın gündeme getirdiği Üç Halk İlkesi, eski sürece tekabül ediyordu. Daha Ekim Devrimi’nin yapılmadığı ve Çin özgülünde Komünist Partisi’nin oluşmadığı süreçte, Sun Yat Sen önderliğindeki Guomindang tarafından belirlenen bu eski Üç Halk İlkesi’ni “Milliyetçilik, Demokrasi ve Halkın Refahı” hedefleri oluşturuyordu. 1908 Yuan Ayaklanması sonrası oluşturulan eski dönemin Üç Halk İlkesi, o günün koşullarına uygun düşen doğrudan burjuvazinin önderliğindeki demokratik devrimin ilerici hedeflerini içeriyordu. Dolayısıyla “Eski Üç Halk İlkesi eski dönemde devrimci idi ve bu dönemin tarihi özelliklerini yansıtıyordu.”⁽¹²⁾ Ancak 1917’de Ekim Devrimi’nin olması, 1 Temmuz 1921’de ÇKP’nin kuruluşu ve halkın birleşik cephesi koşullarının oluşmasıyla beraber, 1924 tarihinde yeni kategoriye dahil Üç Halk İlkesi gündeme gelmiştir. Bu gerçek görülmeli, eskiden doğru olan ama bu koşullarla beraber içeriği değişen ve eskinin yerini alan yeni Üç Halk İlkesi görülmeli ve pratiğe uygulanmalıydı. Nitekim Sun Yat Sen, bu gerçeği görmüş, Guomindang’ın 1. Kongresi’nde eskinin yerine yeni koşulların Üç Halk İlkesi’ni gündeme getirmiştir. Mao da bu değişikliği tasvip etmiştir:

“Bildiri, Üç Halk İlkesi’nin tarihindeki iki dönemi ayırt eder. Üç Halk İlkesi, bildiriden önce, eski sınıflamaya aitti; yarı-sömürge bir ülkede eski burjuva demokratik devrimin Üç Halk İlkesi, eski demokrasinin Üç Halk İlkesi, eski Üç Halk İlkesi’ydi.

Bildiriden sonra ise Üç Halk İlkesi yeni bir sınıflamaya girdi, yarı-sömürge bir ülkede yeni burjuva demokratik devrimin Üç Halk İlkesi, Yeni Demokrasi’nin Üç Halk İlkesi, yeni Üç Halk İlkesi haline geldi. Yeni dönemin devrimci Üç Halk İlkesi sadece ve sadece bunlardır.

⁽¹¹⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 265, Kaynak Yayınları

⁽¹²⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 357, Eriş Yayınları

Yeni dönemin devrimci Üç Halk İlkesi, yeni ya da gerçek Üç Halk İlkesi, Rusya'yla ittifak, Komünist Partisiyle işbirliği ve köylülere ve işçilere yardım şeklindeki Üç Büyük Siyaseti kapsar. Bu Üç Büyük Siyasetten herhangi birinin olmaması halinde Üç Halk İlkesi yeni dönemde ya sahte ya da eksik olur.”⁽¹³⁾

Mao'nun birçok yerde belirttiği gibi Üç Halk İlkesi, ÇKP ile beraber Sun Yat Sen önderliğindeki Çin milli burjuvazisinin esasta ortak hedeflerini oluşturur. Ama bu hedef, Çin ulusal burjuvazisinin azami programıdır, ÇKP'nin ise asgari programıdır. Çin'de o dönem gündemde olan demokratik devrimin programıdır. ÇKP elbette ki bu asgari programla yetinmeyip, azami programı da önüne koyarak kesintisiz devrimle sosyalizmin inşasını da üstlenecektir. Ancak sosyalizmin inşasından evvel o süreç ÇKP'nin önüne demokratik devrim aşamasını koymuştur ve mücadele o minvalde verilecektir. O tarihsel süreç feodalizmin tasfiyesi, emperyalizmin kovulması ve komprador kapitalizmin tasfiyesi görevi demokratik devrimin asli hedefini oluşturmuştur. Üç Halk İlkesi bunu içermektedir. Mao, Üç Halk İlkesi mücadelesinin, ÇKP'nin asgari programını içerdikini ve demokratik devrimin esas görevinin olduğunu müteakip defalar belirtmiştir:

“Ancak bu Üç Halk İlkesi, özünde daha önceki, eski Üç Halk İlkesi'nden farklı olarak, bir Yeni Demokrasi programıdır. Kuşkusuz bunlar 'Çin'in bugün ihtiyaç duyduğu şeyler'dir ve yine kuşkusuz 'Partimiz, onların tam olarak gerçekleştirilmesi için savaşılmaya hazırdır'. Biz Çin Komünistlerine göre, Partimizin asgari programı için mücadele ile Dr. Sun'un devrimci ya da yeni Üç Halk İlkesi için mücadele, (her bakımdan olmasa bile) temelde tek ve aynı şeydir. Bu nedenle Çin Komünistleri geçmişte ve bugün olduğu gibi gelecekte de devrimci Üç Halk İlkesi'nin en içten ve en titiz uygulayıcıları olacaklardır.”⁽¹⁴⁾

1924-1927 İç Savaş başlar. İlk başlarda emperyalistlerin desteğindeki büyük toprak ağalarına karşı verilen mücadelede büyük başarılar elde edilir. ÇKP-Guomindang ittifakına dayalı köylüler, işçiler mücadeleye seferber edilir ve İngiliz emperyalistleriyle işbirliği yapan Kanton bölgesindeki gerici toprak ağaları ve kompradorların askeri gücü “Tüccar Kıtası” yenilgiye uğratılır. Ardından Kanton'dan çıkan devrimci ordu, yaptığı Doğu Seferi'nde bölgenin köylüleriyle birlikte bölgenin savaş ağasını da yenilgiye uğratır. Daha sonra Kanton'a tekrar dönen halkın birleşik cephesi, bölgedeki diğer karşı-devrim güçlerini, savaş ağalarını yok eder. Bu mücadele, emperyalizmin uşakları feodal güçlere ve komprador burjuvaziye karşı verilir ve onlara karşı darbe vurur. Ancak bu başarının

⁽¹³⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 353, Eriş Yayınları

⁽¹⁴⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 292, Kaynak Yayınları

devamı gelmez. Guomintang'ın önderi Sun Yat Sen'in savaş döneminde ölümü üzerine, Guomintang önderliği ulusal burjuvazinin gerici kliğinin ve kompradorlaşan burjuvazinin temsilcisi olan Çan Kay Şek'e geçer ve gerici klik devrime ihanet eder. Guomintang artık karşı-devrim saflarında yer alır ve Sun-Yat Sen döneminde oluşturulan ulusal cephe bozulur. Bir dönemler proletarya, köylüler ve küçük burjuvazi ile aynı cephede yer alan ulusal burjuvazinin örgütsel yapısı düşman olurlar.

Bu durum birbirlerine karşı yeni saflaşma ve çatışmayı beraberinde getirir. Bunun sonucu emperyalizmin güdümünde yer alan Çan Kay Şek ve diğer gerici klikler, Çin halkına karşı saldırıya geçerler. Artık Goumindang, karşı-devrim hatında yer almıştır. Mao'nun deyimiyle, burjuva demokratik devrim yarı yoldayken, Guomintang şehirlerde komprador burjuvazinin ve köylük bölgelerde savaş ağalarının partisi haline gelmiş ve karşı devrim yoluna girmiştir.

“Çin'in ivedilikle bir burjuva-demokratik devrimine ihtiyacı vardır ve bu devrim yalnız proletarya önderliğinde tamamlanabilir. Proletarya, Guangdong'dan başlayarak Yangze ırmağına doğru yayılan 1926-1927 devrimine sağlam bir biçimde önderlik edemediği için, komprador ve toprak ağası sınıfları önderliği ele geçirdiler ve devrimin yerini karşı-devrim aldı. Böylece burjuva-demokratik devrim geçici bir yenilgiye uğradı. Bu yenilgi, Çin proletaryası ve köylülüğü için de aynı zamanda Çin burjuvazisi için de (ama komprador ve toprak ağası sınıfları için değil) ağır bir darbeydi.”⁽¹⁵⁾

Mao bu dönemi değerlendirirken geçici yenilgiden bahseder. Bunun sonucu burjuva demokratik devrim hedefine ulaşamaz ve kesintiye uğrar. Kazanılan mevziler yitirilir ve halkın oluşturduğu cephe de dağıtılır. Guomintang'ın gerici kliğinin ihaneti yenilgiye ve halk güçlerinin oluşturduğu ittifakı yitirmelerine neden olur.

Yenilginin bir diğer nedeni de ÇKP'nin iç yapısındaki durumdur. ÇKP içinden çıkan tasfiyeci, Troçkist ve karşı devrime meyillenen kliğin giderek önderliği ele geçirmesidir. 1927 yılında Guomintang'ın karşı-devrim saflarında yer almasıyla beraber, aynı tarihlerde ÇKP önderliğinin de devrim mücadelesinde teslimiyetçi bir hatta girmesi yenilginin diğer nedenini oluşturur. Guomintang'ın devrime ihanetinin yanında, önderliğin de rolünü ve oynaması gereken misyonu yerine getiremeyişi alınan yenilginin subjektif nedenini oluşturmuştur. Mao yoldaş bunu açıkça vurgular:

⁽¹⁵⁾ Mao, Seçme Eserler 1, s. 62, Eriş Yayınları

“Ne var ki, bu devrim yenilgiyle sonuçlandı, çünkü 1927’de, o zamanlar bizim müttefikimiz olan Guomintang’taki gerici klik devrime ihanet etti, çünkü o zamanlar emperyalizm ve gerici Guomintang kliğinin birleşik kuvvetleri çok güçlüydü ve özellikle Partimizde, Cen Dusiu’nun temsil ettiği sağcı ideoloji bu devrimin bitim döneminde (altı ay kadar) Komünist Enternasyonal’in ve Stalin yoldaşın birçok akıllıca direktifini reddeden, Mao Zedung yoldaş ve öbür yoldaşların doğru görüşlerini reddeden teslimiyetçi bir politikaya dönüştü ve Parti’nin yönetici organına hakim oldu; (abç) bunun sonucu olarak, Guomintang devrime ihanet edip, halka birden saldırdığında, Parti ve halk etkili bir direnme hareketi örgütleyemedi.” (abç)⁽¹⁶⁾

Cen Dusiu’nun önderliğindeki bir avuç Troçkist kırmasının yer aldığı yönetici organ, Guomintang’a karşı teslimiyetçi tavır aldı. Son altı ayda Parti ve halk devrimci kulvardan kopuk teslimiyetçi bir hatta sokulmak istendi. Önderliği ele geçiren sağcı ve teslimiyetçi klik ÇKP’nin önüne koyduğu demokratik devrime karşı çıktı. Toprak Devrimi reddedildi. Ayrıca “sosyalist devrimin yapılması için gelecek günlerin beklenmesi” ve “Milli Meclis için” sloganıyla devrimci hareketin yok edilmesini savundular.

Mao ve komünist yoldaşları, devrime ihanet eden, teslimiyetçi Cen Dusiu güruhuna karşı aktif ideolojik-örgütsel tavır takındılar. Onların uzlaşmacı, teslimiyetçi, tasfiyeci ve partiye karşı hizip oluşturan pratiklerine karşı, parti ilkeleri doğrultusunda alınan tavırla partiden ihraç edildiler. Sonradan karşı-devrime yönelen Cen Dusiu kliğine karşı alınan kararlı tavırla partinin önü açıldı.

Elbette ki ÇKP, bu dönemi değerlendirdi. ÇKP Merkez Komitesi, 7 Ağustos 1927’de yaptığı olağanüstü toplantı sonucu sağ oportünizme tekabül eden hata ve zaafı belirleyerek mahkum etme ve partiyi daha ileriye taşıma kararı alındı. Ve bu doğrultuda hareket edildi. Bunun sonucu, önderliğin rolü ve önemi daha iyi kavrandı. Çünkü önderliğin sapması partiyi olumsuz etkilemiş, demokratik devrim hattından belli kopukluklar içerisine girilmişti. Silahlı mücadelenin önemi 1926’daki Kuzey Seferi’ne katılana kadar yeterince kavranamamış ve demokratik devrimin askeri stratejisi doğrultusunda gereken pratik hat izlenmemiştir. Bunun sonucu askeri örgütlenme, askeri strateji ve taktikler öne çıkarılamamıştır. Kitle örgütlenmesi askeri örgütlenmeden kopuk olmuştur. Guomintang gerici saflarda yer aldığı kitle hareketi çökmüştür. Silahlı mücadelenin önemi ve kesintisiz sürdürülmesi tahlili kendisini bir kez daha doğrulamıştır.

⁽¹⁶⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 208, Kaynak Yayınları

Böylece ÇKP, yanlış ve eksiklerden çıkardığı dersleri, doğrularıyla birleştirme ve devrimi daha ileriye taşıma kararı almıştır. Devrimin üç aslı görevi olarak bir kez daha *parti inşası, ordunun inşası, halkın cephesi* kararı alınmıştır. Bu daha net görülmüştür. Bu mevziler daha sağlam temeller üzerine oturtulmalıydı. Bu üçlü mevzi, Çin'deki yeni demokratik devrimin sacayağını oluşturuyordu.

Toprak Devrimi Savaşı

ÇKP, objektif gerçekliği görebilen ve o doğrultuda hareket eden bir komünist partiydi. Kendi hattındaki örgütsel, pratik, siyasi sorunlara ve yanlışlara karşı tavrı alan, nesnel bir partiydi. Sınıf bilinçli proletaryanın ideolojik-politik güzergahında ısrar eden bir parti olduğu için emperyalizme ve egemenlerine karşı verdiği mücadelede nasıl ki ısrar etmiş ve kararlı hat izlemişse; kendi iç yapısında oluşan yanlışlara karşı mücadelede de ısrar ve kararlılık göstermiştir. Nitekim ÇKP ve Çin halkı, 1927 yenilgisinin tahribatlarını hemen onarmış, sorunlar ve engeller karşısında yılmamış, kendini toparlamış ve edindiği tecrübelerle savaşa daha aktif atılmıştır. Emperyalizme, onun uşakları komprador burjuvazi ve toprak ağalarına karşı daha ileri mevzilerde mücadele yürütmüştür. İşçi sınıfından, köylülere, esnaf ve zanaatkar kesimine kadar halk güçlerinin yer aldığı daha geniş alanlara açılmış ve geçmişe kıyasla daha fazla yığınları saflarında örgütlemeye gitmiştir.

Saf değiştirerek emperyalizm ve toprak ağaları ile birlikte hareket eden Guomintang'ın azgınca ve ani saldırıları karşısında, yaşanan kısmi yenilgiye karşın ÇKP'nin kararlı ve azimli tavrını Mao yoldaş şöyle tahlil etmiştir:

“Ama Çin Komünist Partisi ve Çin halkı yılmadı, boyun eğmedi ve yok edilemedi. Parti ve halk kendini toparladı, yaralarını sardı, ölen yoldaşlarını gömdü ve yeniden savaşa atıldı. Devrimin yüce bayrağını daha da yükselterek, silahlı direnişe girişti. Çin'de geniş bir bölgede halk hükümetleri kurdu: toprak reformu yaptı: halk ordusunu, yani Çin Kızıl Ordusu'nu kurdu: Çin halkının devrimci güçlerini korudu ve geliştirdi. Dr. Sun Yatsen'in Guomintang gericileri tarafından terk edilen devrimci Üç Halk İlkesi, halk, Komünist partisi ve demokratlar tarafından sürdürüldü.” (abç)⁽¹⁷⁾

Görüldüğü gibi ÇKP ve önderliğindeki Çin halkı, verdikleri silahlı mücadeleyi kararlı bir tarzda daha ileriye taşımıştır. Oluşturdukları Halk Ordusu'yla halk hükümetleri (kızıl siyasi iktidarlar) kurmuş, toprak reformu yapmış ve böylece gerici sınıflara ve karşı-devrim güçlerine karşı zaferler elde etmişlerdir. Sömüren ve ezenlere karşı üstünlük sağlayarak onları alt etmişlerdir. Özellikle toprak ağa-

⁽¹⁷⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 208, Kaynak Yayınları

larına darbe vurarak ve onların sömürü sistemine son vererek, Üç Halk İlkesi hatında kararlı adımlar atılmıştır.

ÇKP, yeni demokratik devrim ve Halk Savaşı güzergahında verdiği kararlı savaşla, Çin halkının desteğini ve güvenini alırken, karşı devrimin iktidardaki eşkiya takımının bir gün mutlaka tümünden alt edileceğini göstermiştir.

Nitekim verilen savaşın özünü oluşturan toprak savaşı sonucu, asırlar önce ağalar tarafından gasp edilen ve zor yoluyla kendi mülkiyetlerine geçirilen topraklar kamulaştırılarak yoksul köylülüğün mülkiyetine geçirilmiştir. Nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan yoksul ve az topraklı köylülüğe mal edilen topraklar ile kurtarılmış bölgelerdeki feodal sömürüye son verilmiştir. Ve oluşturulan halk hükümetleri ile kurtarılmış bölgelerde köylüler üzerinden yönetimler oluşturulmuştur.

Toprak devriminin özünü oluşturan bu gelişmeler, Çin’de devrim güzergahını daha ilerilere taşımış demokratik devrimin bir ütopya olmadığını ve Çin’de üst düzeylere tırmanan feodal sömürü ve şiddetin tasfiyesini hedeflediğinin göstergesidir.

Toprak Devrimi, Savaşı Mao’nun tahliline göre 1927’den itibaren yeni koşullar altında verilmiştir:

“1927’den günümüze kadar süren Tarımsal Devrim Savaşı, yeni koşullar altında verilmiştir. Bu savaşta düşman yalnız emperyalizm değildir, ama aynı zamanda büyük burjuvazi ile büyük toprak ağalarının ittifakıdır. Ve ulusal burjuvazi, büyük burjuvazinin kuyruğu haline gelmiştir. Bu devrimci savaş, kesin önderliği elinde bulunduran Komünist Partisince yönetilmektedir. Bu kesin önderlik, devrimci savaşın sonuna kadar azimle yürütülebilmesi için en önemli koşuldur. Bu olmaksızın, devrimci savaşı böylesine bir azimle yürütmek olanaksızdır.”(abç)⁽¹⁸⁾

Mao’nun belirttiği Toprak Devrimi Savaşı, tüm gerici güçlere yöneliktir. Toprak Devrimi Savaşı’nın temel gücünü köylülük oluşturmıştır. Çünkü Toprak Devrimi’nde hedef alınan büyük toprak ağalarının sömürüsü ve baskısı esas olarak yoksul köylülüğü hedef alır. Köylüler feodal artı-ürün ve feodal rant sömürüsü ile asırlardır katmerli ve bağınaz sömürüye maruz kalmışlardır. Demokratik devrimin temel gücünü oluşturmaları bunun sonucudur. Elbette ki köylü kitleleriyle birlikte işçi sınıfı ve küçük-burjuvazi de Çin Demokratik Devrimi’nin diğer ezilen ve sömürülen sınıfları olarak devrimde yer almışlardır. Ancak yukarıda Mao yoldaşın belirttiği gibi Toprak Devrimi Savaşı’nda *“ulusal burjuvazi, büyük burjuvazinin kuyruğu haline gelmiştir”*.

(18) Mao, Askeri Yazılar, s. 107, Sol Yayınları

Nitekim 1927-1937 dönemindeki Tarımsal Devrim döneminde ulusal burjuvazi, 1924-1927 İç Savaşı'ndaki gibi aktif yer almamıştır. Yapısı sonucu ikili karakter taşıyan sınıftır. Bir taraftan emperyalizmin sömürüsü, diğer taraftan feodalizm ona engel teşkil etmekte, çelişkiler yaratmaktadır.

Bu uzlaşmacı ve ikili tavrına karşın ulusal burjuvazi yeni demokratik devrim sürecinde köylülük ve küçük-burjuvaziyle beraber proletaryanın stratejik müttefikidir. Bundan dolayı Birleşik Cephe'de yer alır. Çünkü demokratik devrim, proletaryanın önderlik ettiği, çağımız koşullarında bile son tahlilde burjuva devrimdir.

Bu tahlil, Mao yoldaş tarafından komprador kapitalizmle iç içe geçen yarı-feodal, yarı-sömürge ülkeler için geçerlidir. Lakin demokratik devrim sorunu, Mao'dan önce Lenin ve Stalin yoldaşlar tarafından da belirlenmiş, Rusya'nın özgün koşullarında gündeme getirilmiştir. Rusya'da 1860'ta kısmen yukarıdan aşağıya uygulamaya konan Junker tipi kapitalizme rağmen tamamlanmayan demokratik devrim, 1905 ve 1917 Şubat devrimlerinde gündeme gelmiştir. Çin'den çok farklı olan Rusya koşullarındaki demokratik devrimin sınırları, hedefleri ve devrimde yer alan sınıfların bileşimi daha dar olmasına karşın, son tahlilde sonuçlanmayan bir burjuva devrimdir. Ve Rusya'daki demokratik devrimin sosyal temelini de köylülük oluşturmuştur.

Nitekim Lenin yoldaş bu durumu aşağıda getirdiği gibi müteakip defalar gündeme getirmiştir:

“Marksist'e göre, köylü hareketi, sosyalist değil, demokratik bir harekettir. Tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi Rusya'da da bu hareket, iktisadi ve toplumsal içeriği açısından burjuva olan demokratik devrimin zorunlu bir parçasıdır. Köylü hareketi, hiçbir şekilde, burjuva düzeninin temellerine, meta üretimine ya da sermayeye karşı yöneltilmiş değildir. Tam tersine, kırsal bölgelerdeki eski, serf ve kapitalizm öncesi ilişkilere karşı, serfliğin bütün kalıntılarının temel direği olan toprak beyliğine karşı yöneltilmiştir. Sonuç olarak, bu köylü hareketinin tam zaferi, kapitalizmi ortadan kaldırmayacak; tam tersine, onun gelişmesi için daha geniş bir alan yaratarak tam anlamıyla kapitalist gelişmeyi hızlandıracak ve yönlendirecektir. Köylü ayaklanmasının tam zaferi, ancak ilk kez, içinde burjuvaziye karşı bir proleter savaşımının en saf biçimiyle gelişeceği demokratik bir burjuva cumhuriyeti için iyi savunulan bir kale yaratabilir.”(abç)⁽¹⁹⁾

Görüldüğü gibi Rusya'da da demokratik devrim gündeme gelmiştir. Çin Devrimi'ne kıyasla Ekim Devriminin tarihsel muhtevası daha dar ve daha farklıdır.

⁽¹⁹⁾ Lenin, İşçi Sınıfı ve Köylülük, s. 181-182, Sol Yayınları

Çin, emperyalizme bağımlı yarı-sömürge bir ülke iken Rusya emperyalizme bağımlı olmadığı gibi kendisi emperyalist bir ülkedir. Rusya'daki kapitalizm komprador kapitalizm değildir. Tekelci aşamaya ulaşmış, geri ülkelere sermaye ihraç eden, bağımlı kılan ve zor unsuruyla saldıran ülkedir. Ancak kendine has çok özgün bir yapıya sahiptir. Diğer emperyalist ülkelerin aksine alt-yapısında ve üst-yapısında demokratik devrimi tamamlayamamıştır. Tarihsel olarak pre-kapitalist toprak beyliği sınıfını ve köylülüğün sömürsünü muhafaza etmiş, devletin üst yapısında ortaçağın çarlık yönetimini tümünden tasfiye etmemiş, ulusal sorunu çözmemiştir. Birçok ulusun topraklarını ilhak etmiş onları tahakkümü altına almıştır. Dolayısıyla Rusya'daki demokratik devrim, Çin'e kıyasla çok farklı özgün bir durum içermiştir ama diğer taraftan köylülüğü feodalizmin tahakkümü altında tutan ve *"serfliğin bütün kalıntılarının temel direği olan toprak beyliğine karşı"* olması, çelişkinin evrenselliğini ve Çin Devrimi'yle ortak yan oluşturmuştur. Bundan dolayı Rusya'da da demokratik devrim, sosyalist devrimden önce gündeme gelmiştir.

Çin'deki demokratik devrimin askeri stratejisi Halk Savaşı Stratejisi'dir. Demokratik devrimin temel gücünü köylülüğün oluşturması ve devletin en zayıf olduğu alanların kırsal alanlar olması, halk savaşının kırsal alanlarda başlatılmasını zorunlu kılmıştır. Tabi ki halk savaşı şehirlerde işçi sınıfının örgütlemesi, mücadeleye seferber edilmesi ve ayaklanması için fırsat kollanmasıyla birleştirilmiştir. Kızıl ordunun oluşturulması ve stratejik saldırıyla şehirlerin kuşatılması ve düşmanın yenilgiye uğratılması tahlilini yapmış ve ÇKP bu doğrultuda devrim güzerghahı izleyerek hedefe ulaşmıştır. Mao, devrim öncesi yaptığı tahlille devrimin böyle bir yol izleyeceğini belirtmiştir. Ve ısrar ettiği Halk Savaşı, pratiğe uygulandığında demokratik devrim hedefine ulaşmıştır.

Mao, Halk Savaşı'nın stratejik ve taktik aşamalarını devamlı birlikte ele almıştır. Düşmanın güçlü olduğu koşullarda önce savunma, ardından saldırıyı savunmuştur. Önceleri düşman "güçlüdür" belirlemesini yapan Mao, düşmanın güçlü olduğu şartlarda "kuşatma" ve "ezme" seferine karşı önce savunmaya çekilmeyi, akabinde yapacağı saldırı ile birleştirilmesini savunmuştur:

"Bu anlamda savaş, eski ya da modern, Çin ya da başka yerde yapılmış herhangi bir savaştan farklı değildir. Ne var ki, Çin iç savaşının özelliği, bu iki savaş biçiminin uzun bir süre ve birbiri ardına uygulanmasıdır. Her "kuşatma" ve "ezme" seferinde düşman, Kızıl Ordunun savunmasına karşı saldırıya geçmekte ve Kızıl Ordu, onun saldırısına karşı savunma yapmaktadır. Bu "kuşatma ve "ezme"ye karşı seferin ilk aşamasıdır. Bundan sonra düşman, Kızıl Ordunun saldırısına karşı savunmaya geçmekte, Kızıl Ordu ise saldırıda bulunmaktadır. Bu ise, karşı-seferin

ikinci aşamasıdır. Her “kuşatma” ve “ezme” seferinde, bu iki aşama vardır ve bunlar uzun bir süre boyunca taraf değiştirerek birbirini izlemektedirler.”⁽²⁰⁾

Toprak Devrimi döneminde uygulanan bu hat ile giderek düşmana darbeler vurulmuştur. Yoksul köylülerin olduğu alanlarda vurulan darbeye birlikte köylüler üzerindeki sömürü ve baskı kaldırılırken, temelini köylülerin oluşturduğu askeri örgütlenmeye de gidilmiştir. Askeri örgütlenme giderek kitlesel boyutlara ulaşır. Ve düşman karşısında güçlü askeri mevziler oluşturulur. 1924-1927 İç Savaşı’nda yaşanan yenilginin etkisi çabuk atlatılmıştır. Bunun sonucu 1 Ağustos 1927 tarihinde Nançang Ayaklanması döneminde Çin Kızıl Ordusu kurulur. Ki bu ordu ileride Japonya’ya karşı yürütülecek savaşta Sekizinci Yol Ordusu ve Yeni Dördüncü Ordu olarak daha kitlesel ve daha geniş bir ordu olacaktır.

Çin Kızıl Ordusu, ÇKP önderliğinde önemli başarılarla imza atmıştır. Bu başarılarla ÇKP sahip çıkar ve devrim mücadelesinde rehber edinir. Ama diğer taraftan parti içinde yanlış düşünce ve sapmalar da oluşur. Bu yanlışlar daha çok Cen-Dusiu dönemindeki sağ çizgiye karşı oluşan tepki sonucu sol çizgiye tekabül eder. 7 Ağustos 1927’de ÇKP Merkez Komitesi’nin yaptığı olağanüstü toplantıda Cen Dusiu’nun teslimiyetçiliği mahkum edilir. Edinilen tecrübe ve bilgi ile oluşan yanlış anlayışlara karşı mücadele edilir, yanlışla karşı tavır takınılır. Ayrıca Toprak Devrimi ve Guomindang’a karşı kararlı mücadele ile partinin önderliğini yürütme kararları alınır. Bunlar olağanüstü toplantıda alınan olumlu kararlardır. Ancak bu olumlu kararlarla beraber sağ ve teslimiyetçi çizgiye karşı tepki mahiyetinde “sol” görüşler de çıktı. Bu kendisini küçük burjuva aceleciliği, “sol” heyecanlar olarak gösterir. Bu “sol” görüşler ve oluşturduğu hatalar, bölgelerin koşullarını ve verilen savaşı objektif değerlendiremedi. 7 Ağustos 1927 toplantısında kendini gösteren bu “sol” görüşler, hızla büyür. 1927 Kasım ayında MK’nın büyük toplantısında maceracı çizgiye dönüşür. “Sürekli Devrim” adı altında demokratik devrim ile sosyalist devrimin karıştırıldığı görüşler “*merkez yönetici organın 1927 Kasım’ındaki, büyük toplantısında tam bir maceracı çizgiye dönüştü ve ilk kez Partinin Merkez Yönetim organında “sol” çizgiyi hakim duruma getirdi.*”⁽²¹⁾ Ancak bu çizgi, dönemin Çin gerçekliğinden uzaktı ve düşmanın, kitlelerin ve partinin durumunu dikkate almıyordu. Strateji, taktik, politika belirlemekten kopuk maceracı ve salt askeri bakış açısı içeren bir anlayışın sonucuydu. Ancak bu yanlış çizgiye karşı parti içinde aktif tavır da alınır. Yanlış

⁽²⁰⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 120, Sol Yayınları

⁽²¹⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 211, Kaynak Yayınları

karşısında Mao ve komünistler, askeri örgütlenmeyi öne çıkaran ve siyasetten koparan, birbirine karşıt şeyler olarak gören bu yanlışın üzerine gidip mahkum ettiler. Nesnel durum karşısında bu maceracı “sürekli devrim” çizgisi hayat hakkı bulmadı ve 1928’in Nisan ayında sona erdi.

1928’in Haziran ayında 6. Kongre, bu maceracı ve salt askeri bakış açısını mahkum eder. Ve o dönemin nesnel gerçekliğine uygun doğru tahliller yapılır ve doğru kararlar alınır. Sosyo ekonomik yapı yarı sömürge, yarı-feodal olarak belirlenir. Ve burjuva demokratik devrim belirlemesini bir kez daha yapılır. Ancak birinci yenilgi sonrasına ilişkin bazı hatalı kararlar da alınır. Proletaryanın müttefikleri olan ara sınıfların, özellikle ulusal burjuvazinin ikili niteliği görülemedi. Ve karşı-devrimci sınıflar arasındaki çelişkiler de dikkate alınmadı. ÇKP’nin özellikle yenilgi sonrası dönemde taktik düzeyde geri çekilmelere ihtiyaç duyabileceği, köylük üs alanlarının önemi, demokratik devrimin uzun süreli niteliği kavranamadı.

6. Kongre’deki doğrularla beraber bu yanlış görüşlerin tümünden yok edilememesi ÇKP’de varolan sol düşünce ve görüşlerin belli boyutlarda devamına zemin teşkil eder. Hatta Çan Kay Şek ile bazı karşı devrimci gruplar arasında çıkan savaşın patlak vermesi, devrimci durumun gelişmesine neden olur. Bu da bazı ÇKP üyeleri üzerinde “sol” çizginin tekrar daha etkin olmasını beraberinde getirir: *“Mayıs 1930’da Çan Kay Şek ile Feng Yusiang ve Yen Si San arasında savaşın patlak vermesinden sonraki iç durumdan heyecana kapılan, yoldaş Li Li San’ın yönettiği, Merkez Komitesi Siyasi Bürosu 11 Haziran’da ‘Yeni Devrimci Atılım ve Bir Veya Daha Fazla Eyalette Zafer Kazanmak’ şeklindeki ‘sol’ kararı benimsediler; bunun üzerine ‘sol’ çizgi merkez yönetici organa, ikinci kez hakim oldu.”*⁽²²⁾

Li Li San’ın çizgisi, partinin durumu ve kitlelere önderliği rolünü küçümsüyordu. Devrimin temel gücünü oluşturan köylülüğün örgütlenmesi ve devrime seferber edilmesini reddediyordu. Dolayısıyla kırsal alanın esas alınmasını da reddetmiştir. Buna bağlı olarak kırsal alanda yaratılacak kızıl siyasi iktidar üsleriyle şehirlerin kuşatılması stratejisini ve halk savaşını da yadsıdı. Demokratik devrimi de reddeden bir çizgiyle devrimci durumun ülkenin her şehrinde aynı biçimde gelişip, şehirlerin devrime önderlik etmesi gerektiği, her yerde ayaklanmaların örgütlenmesi vb. tezleri savunmuş ve bu doğrultuda girişimlerde bulunmuşlardır. Ancak Mao ve yoldaşları, bu “sol” çizgi karşısında tavrı takınmış, 1930’un Eylül ayının sonunda yapılan 6. Merkez Komitesi Üçüncü Genel Toplantısı’nda bu “sol” çizgiye tavrı takınmış ve sona erdirmişlerdir.

⁽²²⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 213, Kaynak Yayınları

Mao bu yenilgilerin nedenini Çin'in objektif koşullarına uygun hareket edilmemesi ve devrimin burjuva demokratik yapısının ve köylü temelinin anlaşılabilmesinde yattığını müteakip defalar belirtir. Ve buna bağlı olarak Çin devriminin dengesiz, uzun süreli ve dolambaçlı hat çizdiğinin kavranılamayarak yerine getirilmediğini vurgular. Nitekim 1927'deki sağ çizginin neden olduğu yenilgi sonrasında yaşanan diğer yenilgilerin ise "sol" çizgi sonucu olduğunu belirtir:

"Oysa gerçekte 1927'de devrimin yenilgisinden sonra sınıf ilişkilerini veri alırsak, bu hayalin ilk sonucu şehir çalışmasının başarısızlığa uğramasından başka bir şey olmadı. İşte birinci "Sol" çizginin yenilgisi böyle oldu. İkinci "Sol" çizgi aynı şeyi tekrarladı, tek fark önemli bir güç haline gelen Kızıl Ordu'dan destek istenmesiydi. İkinci "Sol" çizgi de başarısızlıkla sonuçlandı. Ama gene de üçüncü "Sol" çizgi, büyük şehirlerde silahlı ayaklanmalar için "Gerçek" hazırlıklar talep etmeyi sürdürdü. Şimdi ise, tek fark temel talebin Kızıl Ordu'nun büyük şehirleri ele geçirmesi oluşuydu. Çünkü şehirlerdeki çalışma çok fazla gerilerken Kızıl Ordu daha da güçlenmişti. Şehir çalışmasının büyük bölgelerdeki çalışmaya tabi tutulması yerine, köylük bölgelerdeki çalışmanın şehir çalışmasına tabi tutulmasının sonucu şehirlerdeki çalışma başarısızlığa uğradı."(abç)⁽²³⁾

Mao'nun yukarıda belirttiği gibi iki "sol" çizgi mahkum edilse de parti içinde tümenden tasfiye edilememiştir. 1927 yenilgisindeki önderliğin sağ çizgisi bir yerde yarattığı tepki sonucu sonraki sürecin "sol" çizgisinin oluşumuna da zemin yaratmıştır. Bunun sonucu 1927 sonrası oluşan iki "sol" çizgi üzerine gidilip mahkum edilse de kısa bir süre sonra 3. sol çizginin öne çıkması ve önderliği ele geçirmesi önlenememiştir. Ve devrimci üs (kızıl siyasi iktidar) alanlarında bu sapmanın öne çıkması, Merkezi Önderliğin bulunduğu bölgede "kuşatma ve baskı"ya karşı kampanyanın ve mücadelenin başarısızlığa uğramasına neden olmuştur. Bunun sonucu partinin temel gücü olan kızıl ordu bu alanlardan çekilmiştir. Ve kazanılmış mevziler giderek terk edilmiş, düşmanın en güçlü olduğu şehirlere kayılmıştır. ÇKP'nin geçmişte oluşturduğu devrimci üslerin çoğunda ve "beyaz bölgeler"deki parti faaliyetleri başarısızlığa uğramıştır. Buna neden olan "sol" dogmatik ve tasfiyeci kesim 6. MK'nın Dördüncü Toplantısı'nda önderliğe hakim olmuştur:

"Partiye üçüncü kez hakim olan ve liderleri iki dogmatik yoldaş, Çen Şaoyu ve Çün Pang-sien olan hatalı "sol" çizginin esası, işte buydu.

⁽²³⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 232, Kaynak Yayınları

Dogmatik hatalar işleyen bu yoldaşlar, 'Marksist-Leninist teori' maskesi altında ve Dördüncü Genel Toplantının kurduğu siyasal ve örgütsel itibara ve etkiye dayanarak dört yıl boyunca partide üçüncü "sol" çizginin hakim olmasına yol açtılar. İdeolojik, siyasi, askeri ve örgütsel açıdan en ayrıntılı ve en sistemli bir biçimde parti içinde en derin etkiyi yapmasını ve bunun sonucu en büyük zararı vermesini sağladılar.”⁽²⁴⁾

Bu “sol” tasfiyeci çizginin hakim olduğu 1931-1934 yılları, ÇKP’nin tarihinde en ağır kayıpları verdiği dönemdir. Parti önderliğinde etkin olan “sol” oportünistler ÇKP’nin resmi siyasi çizgisinden kopuk hareket ederler. Dördüncü MK Toplantısı ile önderliğe hakim olan bu oportünist ve tasfiyeci çizgi “sol” kisveyle parti iradesini yansıtan 6. Kongre Kararlarını tahrif ederler. Ve partiyi ağır kayıpların verildiği bir döneme sokarlar. Partinin geçmişte elde ettiği kazanımlar bu yanlış hat sonucu yitirilir. Düşmanın küçümsendiği ve Mao’nun deymiyle ağır bedellerin ödendiği ve ağır kayıpların yaşandığı bir dönemdir bu...

“...Kızıl Ordunun girdiği kanlı muharebelerde kazanılan deneyleri reddettiler, emperyalizmin, Kuomintang’ın ve Kuomintang ordusunun gücünü küçümsediler ve düşmanın benimsediği yeni gerici ilkeleri görmezlikten geldiler. Bunun bir sonucu olarak, Şensi-Kansu sınır bölgesi dışındaki bütün devrimci üs bölgeleri yitirildi. Kızıl Ordunun varlığı 300.000’den on binlere indi; Kuomintang bölgelerindeki Parti örgütlerinin hemen hemen hepsi yok edildi. Kısacası, bunun bedelini çok ağır ödedik ve bunun tarihsel bir önemi oldu.”⁽²⁵⁾

3. “sol” çizginin neden olduğu kayıp ve bedeller çok ağır olur. Onlar, Çin’in nesnel gerçeğinden kopuk hareket etmişlerdir. Çünkü onlar demokratik devrimin gereklerini yerine getirmemişlerdir. Proletarya dışında müttefik sınıflar olan köylülüğün, küçük burjuvazinin ve ulusal burjuvazinin örgütlenmesi ve ittifak oluşturulmasını reddettikleri gibi karşılığın almışlardır. Ve halk safları içindeki bu sınıflara karşı mücadeleyi savunmuşlardır. Ve emperyalizm ve feodalizme karşı mücadele ile aynı mertebe içine alma yanlışına düşmüşlerdir. Bu “sol” çizgi cephe ittifakına ters düşmüş, halk katmanına giren sınıfları yadsımış ve düşman olarak görmüştür. Böylece tasfiyeci 3. “sol” çizgi minvalinde hareket eden kesimin yanlışları sonucu hem eldeki mevziler kaybedilir hem de düşman karşısında ağır kayıplar verilir.

Bu “sol” çizgi de Toprak Devrimi’nin izlemesi gereken devrim güzergahına ters

⁽²⁴⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 223, Kaynak Yayınları

⁽²⁵⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 112-113, Sol Yayınları

düşmüştür. Mao önderliğindeki ÇKP komünistleri, bu yanlış hatta yer alan bu “sol” tasfiyecilere karşı ideolojik-politik güzergahta amansız mücadele verirler. Marksizm Leninizm’e daha sıkı sarılır ve verdikleri mücadeleyle bu “sol” çizgiyi de mahkum ederler:

“Buna paralel olarak ‘Sol’ çizgiye karşı çıkan pek çok kadro ve parti üyesi Mao Zedung’un önderliğinde toplandı. Böylece Ocak 1935’te Kveyçov Eyaleti’ndeki Zunyi şehrinde Mao Zedung yoldaş önderliğinde toplanan Merkez Komitesi Siyasi Bürosu Genişletilmiş Toplantısının, merkez yönetici organdaki ‘Sol’ çizginin hakimiyetine başarılı bir şekilde son vermesi ve partiyi bu en kritik anda kurtarması mümkün oldu.

...Toplantı Mao Zedung yoldaşın başkanlığında yeni bir merkezi önderliği iş başına getirdi. Bu, Çin Komünist Partisi’nde büyük önem taşıyan tarihi bir değişiklikti.”⁽²⁶⁾

Ocak 1935’te Kveycov Eyaleti’nin Zunyi şehrinde yapılan bu toplantı sonucu “sol” çizgi bir kez daha mahkum edilmiştir. Bir kez daha üzerine gidilmiştir. Ama bu sefer en etkin tavır takınılmış ve “sol” çizginin kökenine en ağır darbe vurulmuştur. Bununla beraber göreve getirilen yeni merkezi önderlik ÇKP’yi yeni bir tarihsel sürece sokmuştur. Bunun sonucu, ÇKP önündeki iç ve dış engelleri aşarak nesnel bir güzergaha yönelir. Yenilgilerden, yanlışlardan, sapmalardan çıkarılan derslerle kararlı ve inatçı bir perspektifle Çin gerçeğiyle uyum sağlayan bir sürece girilir. Mao önderliğindeki komünistlerin yanlışlardan arındırdığı ve çelikleştirdikleri ÇKP, böylece Çin Devrimi’ne önderlik rolünü yerine getirir. Yönetime gelen önderlik, demokratik devrimin ve halk savaşının nesnel koşullarının dayattığı alanlara yönelir. Feodalizmin hakim olduğu ve düşmanın en zayıf olduğu kırsal alanları esas alır. Önceki “sol” oportünist akımların kongre kararlarını çiğneyerek yoğunlaştıkları Güneydeki şehirlerden Kuzey-Batının kırsal alanlarına açılarak stratejik yer değiştirirler:

“Çin iç savaşının ayırıcı özelliği, on bin kilometreden fazla bir stratejik yer değiştirme de (Uzun Yürüyüş) dahil, iki savaş biçimindeki, yani saldırı ve savunmadaki uzun süreli değişikliklerle birlikte ‘kuşatma ve ezme’ seferlerinin ve bizim karşı-seferlerimizin uzun süreli yinelenmesidir.”(abç)⁽²⁷⁾

ÇKP, Uzun Yürüyüşü tamamlayarak Halk Savaşı koşullarının olduğu alanlara kayar ve oralarda yoğunlaşır. Demokratik Halk Devrimi’nin kitle temelini oluşturan köylüleri örgütler. Onlar üzerinden parti tabanının sayısını ve kızıl ordu-

⁽²⁶⁾ Mao, Seçme Eserler 3, s. 224, Kaynak Yayınları

⁽²⁷⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 121-122, Sol Yayınları

nun gücünü ve etkinliğini geliştirir. Yoğunlaştığı alanlar üzerinden halk savaşı koşullarını barındıran yeni alanlara açılır ve yeni mevziler edinir. Kızıl siyasi iktidarlara oluşturmak ve oluşturulan halk ordusu ile şehirlerin kuşatılması, ele geçirilmesi ve demokratik halk iktidarının kurulması hedef alınır.

Toprak Devrimi Savaşı, inişler-çıkışlar göstermişse de ÇKP, bu doğru siyasi çizgiyi 1935'te yapılan Zunyi Toplantısı'ndan sonra hakim hale getirir ve pratiğe uygular. Emperyalizme, feodalizme ve komprador-kapitalizme karşı verilmesi gereken mücadele giderek daha sağlam bir zeminde verilir. Tabii ki bunda parti içindeki sağ ve sol yanlılara karşı tavır almanın, üzerine gitmenin ve ML'ye daha sarılmanın payı esas olmuştur.

Elbette ki, demokratik devrime ÇKP önderlik edecektir. Parti ve parti programı olmadan devrim gerçekleştirilemez. Ancak partinin önderliğinde silahlı mücadele ve halk ordusu ile halkın birleşik cephesi olmadan devrim hedefine ulaşamazdı. Bu gerçeği, ÇKP-MK'sı Zunyi Toplantısı'yla daha da pekiştirmiş ve pratikte uygulamaya koymuştur. Çünkü Çin koşullarındaki yeni demokratik devrimin üç sacayağını parti, ordu ve cephe oluşturuyordu. Parti önderliğini "silaha, parti komuta eder" diyerek belirten Mao, partinin varlığını devam ettirmesini de "*Silahlı mücadele olmadan, proletarya ve Komünist Partisi, Çin'de, asla ayakta duramazdı ve hiçbir devrimci ödev yerine getirilemezdi*"⁽²⁸⁾ koşuluna bağlıyordu.

Mao buradan yola çıkarak kapitalist ülkelerden farklı olarak "*Çin'de, savaş, mücadelenin temel şekli ve ordu örgütlenmenin temel şeklidir*"⁽²⁹⁾ diyerek, diğer kitle örgütlenmeleri ve kitle faaliyetlerinin savaşa ve ordunun ihtiyaçlarına göre örgütlenmesini söylemiştir.

Mao, demokratik halk devrimi sürecinde halkın birleşik cephesinin gerekliliğine ve önemine de değinmiştir. Halkın birleşik cephesi, stratejik bir örgütlenmedir. Ve komünist partisinin geliştiği ve geniş bir kitle tabanına sahip olduğu koşullarda gündeme gelir. Halkın birleşik cephesi, komünist partisi önderliğinde proletarya ile köylülüğün temel ittifakına dayalı, küçük burjuvazinin ve ulusal burjuvazinin sol kanadının da yer aldığı birliğin ve örgütlenmenin sağlandığı güçtür. Dolayısıyla parti ve orduyla birlikte devrimin üç silahından birini oluşturan cephe örgütlenmesi, değişik süreçlerde farklı biçimler almıştır. 1924-1927 iç savaşında oluşan cephede halk güçleri yer almıştır. 1927 yenilgisi ile cephe dağılmıştır. Japon işgaline karşı oluşan Milli Demokratik Devrim koşullarında oluşan cephede ise

⁽²⁸⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 333, Sol Yayınları

⁽²⁹⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 331, Sol Yayınları

halk güçleriyle birlikte karşı-devrimci Guomindang da yer almıştır. Mao bu dönemi şöyle tahlil eder:

“İçinde olduğumuz dönem milli birleşik cephe dönemidir ve biz burjuvazi ile birlikte bir birleşik cephe meydana getirmiş bulunuyoruz. Bu dönem Japonya’ya: Karşı Direnme Savaşı dönemidir ve Partimizin silahlı kuvvetleri cephe, dost ordularla birlikte düşmana karşı acımasız bir savaş vermektedir.”⁽³⁰⁾

Japonya’nın işgali, Çin’i iç savaş ortamından ulusal savaş ortamına sokar. Emperyalizme bağımlı Çin, askeri olarak işgal edilir. Böylece Japon emperyalizmi tarafından askeri olarak işgal edilmiş sömürge bir yapıya büründürülür. Bu durum Çin’deki mücadeleyi, savaşı, oluşturulan ittifakları daha farklı bir sürece sokar.

Direnme Savaşı

Japonya tarafından yapılan saldırı üzerine Çin, fiili olarak işgal edilir. İşgal öncesi yarı-bağımlı Çin, Japon emperyalizminin askeri işgali ile aynı zamanda sömürge bir Çin’e dönüşür. Böylece Çin sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülke halini almıştır.

18 Eylül 1931’de Japonya’nın Mançurya’ya girmesi ile işgalin ilk adımları atılır. Bölgedeki demiryollarını kendi denetimlerine alırlar ve o bölgeden saldırılarını ve işgallerini giderek artırır. Ve Mançurya’da 1 Mart 1932’de Mancukuo adında kukla bir “devlet” kurarlar. İşgal edilen topraklar, 1936’ya kadar giderek genişler. Böylece yarı-sömürge Çin, aynı zamanda doğrudan askeri olarak toprakları gasp edilen sömürge ülke olmuştur. Bunun üzerine ÇKP, 1933 yılında yayınladığı bildiriyle Kızıl Ordu’ya ve halka yapılan saldırıların durdurulması ve halkın silahlandırılması koşuluyla, Japonya işgaline karşı Guomindang’a ve tüm güçlere ateşkes yapılması çağrısında bulunmuştur. Ancak yaptığı çağrıya hiçbir güçten yanıt alamaz.

ÇKP’nin 1934’te, Çin’in güneyinden başlattığı Uzun Yürüyüş, 1935’te kuzey-batı kesiminde sonuçlanmıştır. Uzun Yürüyüş’ün tamamlandığı dönemde ÇKP, Japonya’nın işgaline karşı tekrar tüm siyasi güçlere ve halk kesimlerine birlikte mücadele çağrısı yapmıştır. Ve işgale karşı birleşik ordu ve milli savunma hükümeti kurulması teklifinde bulunmuştur. ÇKP’nin önerisine olumlu yanıt veren milli burjuvazi ile 1935’in Aralık ayında milli birleşik cephe kurulması kararı alınır. Japonya’nın işgal ettiği toprakların genişlemesi ulusal mücadeleyi ve ulusal cepheyi daha öne çıkartmıştır.

⁽³⁰⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 274, Eriş Yayınları

Bunun üzerine ÇKP, 1936 yılının Mayıs ayında Nanking'deki Guomindang hükümetine gönderdiği telgrafla bir kez daha ateşkes çağırısı yapar. Ayrıca bir kez daha aynı yılın Ağustos ayında iç savaşın durdurulup Japon işgaline karşı birlikte cephe kurulması teklifinde bulunulur. 1936 yılının sonunda ÇKP ve Guomindang temsilcileri görüşür ve aralarındaki savaşı durdurma kararı alırlar. Bu görüşmeler 1937'de de devam eder ve 10 Şubat'ta gönderilen telgraf üzerine görüşmeler yapılır. Görüşmeler 1937 yılının Eylül ayında sonuçlanır. Resmi karar, 22-23 Eylül ayında yayınlanır. Her ne kadar Guomindang tarafından bazı sorunlar çıkarılmış ve ulusal cephenin oluşturulması zaman kaybına uğramışsa da bu doğrultuda karar alınmıştır:

“Yine de iki parti arasında birleşik cephenin kurulduğu ilan edilmiştir. Bu, Çin devrimi tarihinde yeni bir çığır açmıştır. Bu, Çin devrimi üzerinde geniş ve derin bir etki yapacak ve Japon emperyalizminin yenilgiye uğratılmasında tayin edici bir rol oynayacaktır.”⁽³¹⁾

Alınan bu karar o günün nesnel koşullarına uygun düşen bir karardır. Ülke, yabancı emperyalist devlet tarafından işgal edilmiş ve demokratik devrimin ulusal yönü öne çıkmıştır. İşgale karşı birlikte hareket edilebilecek tüm güçlerin ortak Direnme Savaşı'nı zorunlu kılmıştır. ÇKP de bu perspektifle hareket etmiştir. Elbette ki ulusal demokratik devrimin ortak bir programı vardır.

Nitekim Japonya işgaline karşı Mao, bu ortak programa değinir. Ortak Programın içeriğini 1924-1927 İç Savaş'ında Sun Yat Sen tarafından hazırlanan Üç Halk İlkesi ve ÇKP tarafından önerilen *“Japonya'ya Karşı Direnmek ve Milleti Kurtarmak İçin On Maddelik Program”* oluşturmuştur. ÇKP, nesnel gerçeklerden hareket eden bir komünist partisidir. Zaten komünist partileri nesnel gerçeklikten ve maddi koşullardan kopuk hareket edemezler. Nitekim işgal öncesi demokratik halk devrimi perspektifiyle hareket eden ÇKP'nin, Japonya'nın işgali koşullarındaki stratejik hedefi milli demokratik devrimdir. Elbette ki ÇKP, sosyalizmi ve komünizmi savunan partidir. Lakin sosyalizm ve komünizm hedeflerinden evvel tarihsel olarak feodalizmin tasfiyesi ve emperyalizmin kovulması gibi tarihsel bir görev durmaktadır Çin Komünist Partisi'nin önünde... Bu, yeni demokratik devrimdir. Ve o devrim sürecinde olan Çin, Japon emperyalizminin askeri saldırısına da uğramış; bunun sonucunda ulusal mücadele öne çıkmıştır. Bu görev yerine getirilmeden sosyalizmin kesintisiz inşasına ve komünizm hedefine ulaşılamazdı:

⁽³¹⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 32, Eriş Yayınları

“Komünizm, devrimin gelişmesinin ileri bir aşamasında uygulamaya konulacaktır; komünistler bugünkü aşamada bunu gerçekleştirebilme konusunda hiçbir hayale kapılmayacak, tarihin gerektirdiği milli ve demokratik devrimi sürdüreceklidir. Komünist Partisi’nin Japonya’ya karşı bir milli birleşik cephe ve birleşmiş bir demokratik cumhuriyet önermiş olmasının temel nedeni budur.”⁽³²⁾

Görüldüğü gibi Japon emperyalizminin saldırısına ve işgaline karşı o günün koşulları mücadeleyi içte, birleşilebilecek güçlerle birlikte zorunlu ve kaçınılmaz kılmıştır. ÇKP ve Guomindang ile bütün sınıflar yukarıda belirtilen Üç Halk İlikesi ve On Maddelik Program doğrultusunda cephe oluşturmuşlardır. Oluşturulan genişletilmiş Milli Birleşik Cephe sonucu Japon emperyalizmine ve bir avuç işbirlikçiye karşı Direnme Savaşı verilir. Çin’in somut koşulları uluslararası durumdan kopuk değildir. Nitekim Çin’i işgal eden Japonya’yla beraber emperyalist Almanya ve İtalya devletleri de dünya çapında saldırıya geçmişlerdir. Ayrıca çeşitli ülkelerde faşist mihraklar örgütlenmiş ve onlar da bulundukları alanlardaki saldırılarda yer almışlardır. Almanya ilk önce çevresindeki ülkelere sonra Sovyetler Birliği’ne de saldırır. Bu mevcut durum sonucu saldırgan emperyalistlere karşı savaştan yana olmayan İngiltere, Fransa, Amerika emperyalistleri ile Sovyetler Birliği ve çeşitli ülkelerin komünist partileri, devrimci, demokrat güçleri ve partileri arasında uluslararası alanda güç birliği oluşturulmuştur. Uluslararası ülkelerde oluşturulan güç birliği tek tek ülkelerde de oluşturulmuş ve mücadele verilmiştir.

Nitekim *-iç koşullarla beraber-* uluslararası durum da Çin’de de Japon emperyalizmine karşı Komünist Partisi ve Guomindang’la ittifaka gidilmesinin dış koşullarını oluşturmuştur. Mao bu ittifakı değerlendirirken aynı zamanda bunun Çin somutunda bir cephe oluşturduğunu belirtmiştir. Gerçi böylesi ittifaka yanaşmayan *-Mao’nun tabiriyle-* kapalı kapıcılar kesimi çıkmışsa da birleşik cephe oluşturulmuş ve bu minvalde işgalci Japonya’ya karşı savaş verilmiştir:

“Birleşik cephe taktiği, düşmanı kuşatmak ve yok etmek amacıyla büyük kuvvetleri seferber etmeyi gerektirir.

Kapalı-kapıcılık ise büyük bir düşmana karşı tek başına umutsuzca savaşmak anlamına gelir.

Birleşik cephe taktiğinin savunucuları, eğer geniş bir devrimci milli birleşik cephe kurma olasılığının doğru bir değerlendirmesini yapacaksa, Japon emper-

⁽³²⁾ Mao, Seçme Eserler 2, s. 36, Eriş Yayınları

yalizminin Çin'i bir sömürge haline getirmek çabaları sonucunda Çin'deki devrimci ve karşı-devrimci güçlerin mevzilenmesinde ortaya çıkabilecek değişikliklerin de doğru bir değerlendirmesini yapmamız gerektiğini söylüyorlar.”(abc)⁽³³⁾

Görüldüğü gibi Japonya'nın işgali sonucu işgale karşı geniş bir cephe sorunu gündeme gelir. Çin'de cephe sorunu daha önce de gündeme gelmiştir. Ancak daha önce 1924-1927 ve 1927-1937 dönemlerinde oluşturulan ve 1945 sonrası oluşturulacak cephe ile Japonya'nın işgali döneminde oluşturulan cephenin ortak yanıyla birlikte, farklı bir yanı da vardır. Daha önceki cepheler proletarya ve halk güçlerinin bileşiminden oluşmuştur. Ve stratejik bir nitelik barındırmıştır. Ancak Japonya'nın işgali sonucu oluşan cephenin sınıfsal bileşiminde halk güçlerinin dışında komprador burjuvazinin temsilcisi olan Guomindang da yer alır. Japonya'nın fiili işgali ve yarı-sömürge Çin'i aynı zamanda sömürge haline getirme durumu ve devrimci güçlerin mevcut durumu, birleşik cephenin içine Guomindang'ın alınmasını da gerekli kılmıştır. Yarı-sömürge döneminde proletarya, köylülük, küçük-burjuvazi ve ulusal burjuvazinin bileşiminden oluşan stratejik halkın birleşik cephesi; işgal şartlarındaki mücadelenin seyrinde, uygulanan taktiklerde ve ittifaklar politikasında gündeme gelen değişimler sonucu taktik bir cepheye dönüşmüştür. Mao yoldaş, bunu göremeyenleri kapalı-kapı taktiğinin savunucuları olarak değerlendirmiştir. Çünkü bu anlayış nesnel gerçeklikten kopuk, köylülüğü, küçük-burjuvaziye, ulusal burjuvaziye de dikkate almayan ve dümdüz hat izleyenlerin anlayışıdır.

Guomindang ile Komünist Partisi stratejik olarak karşıt kutuplarda yer alırken, Japonya'nın işgali sonucu taktik olarak ortak kutupta yer almışlardır. Bu taktik cephe, ÇKP ve Çin halkının stratejik hedefine hizmet etmiştir. Düşmanın bir kesimiyle cephe içinde yer almak, cephenin hedef aldığı işgalci Japon emperyalizmini öne çıkartmıştır. Mao'nun deyimiyle o koşullarda öne çıkan Japon emperyalizmi baş düşman olmuştur. Buradan yola çıkan Mao, halk güçleriyle birlikte, baş düşman olan Japon emperyalizmine karşı oluşturulan cephe içinde Guomindang'la birlikte savaşmaları gerektiğini belirtir:

“Japon ve Çin karşı-devrimci güçlerinin ve Çin devrimci güçlerinin kuvvetli ve zayıf noktalarının doğru bir değerlendirmesini yapmadan geniş bir devrimci milli birleşik cephe örgütleme gereğini tam olarak kavrayamayız; kapalı-kapıcılığı yıkmak yolunda kararlı adımlar atamayız; milyonlarca halkı ve devrime yakınlık duyabilecek bütün orduları baş hedefimize yani Japon emperyalizmi ve onların

⁽³³⁾ Mao, Seçme Eserler 1, s. 173, Eriş Yayınları

uşıkları olan Çinli hainlere vurabilmek amacıyla örgütleyip seferber etmede birleşik cephevi bir araç olarak kullanamayız; ve bu taktik silahı, önümüzde duran baş hedefe vurmak için kullanamaz, bunun yerine silahlarımızı çeşitli hedeflere doğrulturuz. Öyle ki, kurşunlarımız baş düşmanı vuracağı yerde ikinci dereceden düşmanlarımızı ve hatta müttefiklerimizi vurur. Bu da baş düşmana vuramamak ve cephane israf etmek anlamına gelir. Onu kısıtlayıp tecrit edememek anlamına gelir. Bu, düşman kampında ve düşman cephesinde zorla bulunan herkesi ve bugün düşman olduğumuz ve yarın dostumuz olabilecek kimseleri kendi saflarımıza çekememek anlamına da gelir. Bu aslında, düşmana yardım etmek, devrimi dizginlemek, tecrit etmek ve dar boğaza sokmak ve devrimin gerilemesine hatta yenilmesine yol açmak demektir."(abc)⁽³⁴⁾

Çin'in temel çelişmesinde Çin Devrimi'nin hedefi olan Çin hakim sınıflarının temsilcisi Guomindang, işgal şartlarında taktik hatta tali güç durumuna düşmüş ve millî birleşik cephe içine alınmıştır. Bu mevcut durum, gündeme gelen değişikliğin sonucudur. Yarı-sömürge, yarı-feodal Çin'de mevcut feodal yapı ile halk yığınları arasındaki çelişkinin baş çelişki olduğu koşullar; Japonya'nın işgali ile yarı-sömürge ve sömürge Çin'de yerini ulusal çelişkinin baş çelişki olduğu koşullara bırakmıştır. Baş çelişki değişmiştir.

ÇKP ve diğer halk güçleriyle Guomindang arasında oluşturulan cephe ittifakı, onlar arasındaki çelişkileri yok etmemiştir. Tersine varlığını devam ettirmiştir. Bu durum, ulusal cephe oluşturulmadan önce ÇKP tarafından bilinmekteydi. Ama ulusal cephe oluşturulduğunda bunun öne çıkarılmaması gerekirdi. ÇKP bu doğrultuda hareket etmiştir. Ama Guomindang aynı tutarlılığı göstermemiştir. Nitekim ulusal cephe içinde bile ÇKP ile Guomindang arasında oluşturulan ittifakla beraber; bazen onları karşı karşıya getiren savaşım da olmuştur.

"Bugün Japonlara karşı verilen savaşta Guomintang, Japonlara karşı direnme isteği gösterdiğinden, Komünist Partisi, Guomintang'a karşı ve içerideki feodal güçlere karşı ılımlı bir politika güdüyor. Bu koşullar, bazen iki partiyi birleştiriyor, bazen karşı karşıya getiriyor. İttifak halinde oldukları zaman bile, işler bazen karşıyor ve ittifak ve savaşım aynı anda bile olabiliyor."⁽³⁵⁾

Görüldüğü gibi bu cephe, ittifak içinde olan güçlerin bir araya geldiği gibi bazen de onların aralarındaki çelişkilerin sonucu karşı karşıya geldikleri bir yer oluyor. Çünkü bu cephe bileşiminde yer alan güçlerin stratejik hedefleri ortak

⁽³⁴⁾ Mao, Seçme Eserler 1, s. 173-17, Eriş Yayınları

⁽³⁵⁾ Mao, Seçme Eserler 1, s. 331, Eriş Yayınları

değildir. ÇKP'nin yarı-sömürge, yarı-feodal Çin karşısında stratejik hedefi demokratik devrimken, Guomindang'ın stratejik hedefi yarı-sömürge, yarı-feodal Çin'i muhafaza etmektir, gerici niteliğini devam ettirmektir. Görüldüğü gibi taktik olarak birleşen ve çatışan güçler, stratejik olarak hasımlardır. Dolayısıyla bu cephe gerçek stratejik cepheden farklıdır.

Karşı-devrimle kurulan ilişkiler, ittifaklar, anlaşmalar taktik minvalde değerlendirilmelidir. Hatta mücadelenin belli evrelerinde uzlaşma dönemleri de yaşanır. *“Uzlaşma vardır, uzlaşma vardır. Her uzlaşmanın ya da uzlaşma çeşidinin durumunu ve somut koşullarını tahlil etmesini bilmek gerekir.”*⁽³⁶⁾ Lenin bunu kendi ülkelerinde Alman emperyalizminin işgali sonucu mevcut koşulların dayatması üzerine yapılan Brest-Litovsk Anlaşması döneminde söylemektedir. Elbette ki Rusya'daki koşulların ve uzlaşmanın niteliği ile Çin'de ÇKP-Guomindang ile cephede birlikte yer alınması sorunu çelişkinin özgüllüğü açısından farklılık içermektedir. Ama bu özgül farklılığa karşın, her iki dönem de çelişkinin evrenselliliğine tekabül eden zıtların birliği ve zıtların mücadelesi ilkesi ile içiçedir.

Yukarıda değinmeye çalıştığımız cephe ittifakı, 1937 güzünde ÇKP ile Guomindang'ın Japonya'ya karşı verdikleri Direnme Savaşı'nda oluşturdukları ittifakın nasıl bir muhtevaya sahip olduğudur. İşgale karşı verdikleri ulusal savaşta aynı mevzide yer alıp, ulusal cephe içinde güçlerini birleştirmeleridir.

ÇKP'yi ve Guomindang'ı görelî de olsa ortak zeminde bir araya getiren sürecin nesnel ve öznel koşullarına değinmeye çalıştık.

Direnme Savaşı döneminin ittifaklar politikası ve ulusal cephesiyle beraber, askeri alanda da değişime gidilmiştir. Daha önce verilen iç savaş ve toprak savaşı döneminin askeri stratejileri ile Japonya işgaline karşı verilen savaşın stratejisinde değişimler olmuştur. Mao yoldaş, bu dönemlerin askeri stratejilerinde oluşan değişimleri görmüş ve her sürecin dayattığı kendine özgü savaş biçimlerine değinmiştir. İç savaş dönemi ile *-Japon işgaline karşı verilen-* ulusal savaş dönemlerine ve her iki dönemin askeri stratejilerinde oluşan değişimlere değinmiştir.

Stratejik dönemleri ikiye ayırmıştır. İç savaşın birinci dönemini oluşturan düşmanın güçlü olduğu dönemde, stratejik savunma esas olmuştur. Ama bu sürece bağlı olarak taktik saldırılar da esas olmuştur. Bu taktik saldırılarda da gerilla savaşı esas olmuştur.

Ancak koşulların değiştiği ve ÇKP'nin güçlendiği ikinci dönem, bu sefer stratejik saldırı esas hale gelmiştir. Bunun sonucu askeri alanda ordu örgütlenme-

⁽³⁶⁾ Lenin, Sol Komünizm Çocukluk Hastalığı, s. 28, Sol Yayınları

sine gidilmiş ve düzenli savaş öne çıkmıştır. Elbette ki o dönemin düzenli savaşı, kuvvetlerin toplanması, askeri olarak merkezi örgütlenmeye ve planlamaya gidilmesinin sağlanmasıdır. Nitekim iç savaş döneminde Halk Kurtuluş Ordusu (HKO) oluşturulmuştur. Ancak oluşturulan bu ordu ilk dönemler düşmanın düzenli ordusuna kıyasla düşük seviyededir. Bunun sonucu iç savaş döneminde verilen düzenli savaş döneminde HKO'nun oluşturulmasına karşın gerilla savaşı tümünden kaldırılmamıştır. Daha yüksek düzeyde devam ettirilmiştir.

1927-1937 döneminde 4. Ordu ve 8. Ordu oluşturulur. Ama 1931-1934 döneminde yaşanan yenilgi sonucu, bu ordu tahrip olmuş ve dağılmıştır. 1934-1935 döneminde yapılan Uzun Yürüyüş sonrası HKO tekrar hızla oluşturulur. Ve Japonya işgaline karşı ulusal cephe oluşturulmadan önce verilen iç savaş döneminde askeri olarak böylesi stratejik-savunma ve stratejik-saldırı süreçleri yaşanmıştır.

Ancak Japonya işgaline karşı verilen Direnme Savaşı'nda oluşturulan cephe döneminde uygulanan askeri stratejik süreçlerde değişime gidilmiştir. Bunun sonucu iç savaş dönemindeki iki askeri stratejinin yerini, işgal döneminin iki stratejisi alır. Böylece iç savaş sürecinden, Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı dönemine geçiş izlenen savaş stratejilerinde belli değişimleri zorunlu kılmıştır:

“Böylece görüyoruz ki, iki süreç, iç savaş ve Japonlara Karşı Direnme Savaşı ve onların dört stratejik aşaması, stratejide üç değişmeyi içermektedir. Birincisi, iç savaşta gerilla savaşıdan düzenli savaşa değişmeydi. İkincisi, iç savaşta düzenli savaştan Direnme Savaşında gerilla savaşına değişmeydi. Ve üçüncüsü, Direnme Savaşından düzenli savaşa değişme olacaktır.”⁽³⁷⁾

Görüldüğü gibi farklı süreçlere girilmiştir. İç Savaş döneminin askeri stratejik hattında verilen gerilla savaşı, daha sonra Halk Ordusunun oluşturulmasıyla düzenli savaş aşamasına geçmiştir. Her ne kadar yanlış sapma ve çizgiler sonucu kısmi yenilgiler yaşanmış ve kayıplar verilmişse de halk savaşının en uygun olduğu Kuzey bölgelerine açılarak, kitlelerin örgütlenmesi, özellikle kırsal alanda savaşa seferber edilmesi ve kızıl siyasi iktidarların oluşturulması sonucu tekrar yeni demokratik devrim kulvarında yeni mevziler kazanılmıştır.

Ancak ne zaman ki, Japonya Çin'in belli alanlarına asker çıkarıp, işgal etmişse; mevcut bu durum oluşan yeni şartlara intibak etmeyi zorunlu kılmıştır. Bunun sonucu düzenli ordu ve düzenli savaş bu sefer gerilla ordusu ve gerilla savaşına dönüştürülmüştür. Politik ortam ve askeri koşullar yukarıda değindiğimiz gibi

⁽³⁷⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 343, Sol Yayınları

değişime uğradığında cephe bileşimi de genişleyerek, içine Guomindang'ı nasıl almışsa; savaş stratejisinde de değişime gidilmiş ve farklı bir askeri mücadelenin verildiği dönemece, Direnme Savaşı dönemecine girilmiştir. Çünkü bu sefer saldıran düşman askeri olarak güçlü silahlara sahip emperyalist bir devlettir. Zorunlu olarak stratejik hatta değişiklik gündeme gelmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması açısından tekrar Mao yoldaşa başvurmakta yarar var:

“Stratejideki ikinci değişme, 1937 güzünde (Lukoyuçiyo Olayı’ndan sonra), iki ayrı savaş arasında oldu. Yeni bir düşmanla, Japon emperyalizmiyle karşı karşıya kaldık ve eski düşmanımız olan Kuomintang müttefikimiz oldu (ki hala bize karşı düşman idi) ve savaş sahnesi Kuzey Çin’in geniş alanlarıydı (ki oralar geçici olarak bizim ordumuzun cephesiydi, ama çabucak düşmanın gerisi oldu ve uzun süre öyle kaldı), bu özel durumda, strateji değiştirmemiz son derece ciddi bir şeydi. Bu özel durumda, geçmişin düzenli ordusunu bir gerilla ordusu haline (dağınık hareketleri bakımından, yoksa örgütü ve disiplini bakımından değil) dönüştürmek zorunda kaldık ve geçmişin hareketli savaşını gerilla savaşına dönüştürdük. Öyle ki, karşıımızdaki düşmanın çeşidine ve önümüzdeki ödevlere uyarlandık.” (abç)⁽³⁸⁾

Direnme Savaşı döneminin askeri stratejisindeki bu değişim, sosyal pratiğin şartlarındaki değişim sonucu zorunlu kılınmıştır. Çin düzenli ordu savaşından gerilla savaşına dönmüşse, bu nesnel durumun dayatması sonucudur. Bir devletin ülkeyi işgal etmesi sonucu oluşan şartlar savaş stratejisi ve taktik çizgisinin yeniden düzenlemesini doğurmuştur. Stratejik olarak ilk etapta Japonya’nın saldırısı öne çıkmıştır. İşgalci vasıflara sahip bir devlet olarak ilk etapta düzenli saldırı stratejisini uygulamıştır. Ağır silahları ve ordusuyla saldırdığı yerleri işgal etmiştir. Buna karşın ÇKP ve HKO, stratejik savunmaya dönmüş, hatta bazı şehirleri terk ederek kırsal alanlara çekilmiştir. Düşmanın askeri olarak üstün olması gerçeği ÇKP’yi böylesi bir taktik değişimine itmiştir. Bu teslimiyet ya da yenilgi değildir. Tersine, görel olarak üstün vasıflara sahip ilhakçı devlete karşı direnmek ve mücadele etmektir. Nitekim böylece Japon ordusuna hareket ve manevra kabiliyetinin olmadığı, sabit kaldığı ve zayıf düştüğü kırsal alanlarda, gerilla savaşının taktik vur-kaç saldırılarıyla darbe vurulmuştur. Kırsal alanda verilen bu savaş üzerinden ulaşılan alanlarda köylü ağırlıklı kitleler üzerinde yoğunlaşmış ve onlar seferber edilerek, gerilla savaşı koşullarının olduğu yeni alanlara açılma stratejisi izlenmiştir. Böylece çeşitli alanlarda

⁽³⁸⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 343-344, Sol Yayınları

hareketli gerilla savaşıyla ve taktik saldırılarla düşmana darbeler vurulmuş, tahrip edilmiş, yıpratılmıştır. Giderek savaş içerisinde yer alan kitlelerin sayısı hızla artmıştır. Kitleler ÇKP önderliğinde verilen savaşta HKO saflarında aktif olarak yer almışlardır.

Japon işgaline karşı verilen gerilla savaşı, 1927-1937 döneminin gerilla savaşından farklılık da içermiştir. Çünkü 1937-1945 yıllarının işgal dönemindeki gerilla savaşı, HKO'nun Sekizinci Hareket Ordusu tarafından yürütülmüştür. Ve Direnme Savaşı'nın birinci aşamasındaki (stratejik savunma) gerilla savaşı, bu düzenli ordunun gerilla örgütlenmesine dönüştürülmesiyle verilmiştir. Ama düzenli ordu potansiyelini devamlı taşımıştır. Ve izlenen doğru önderlik politikası ve düzenli ordu potansiyelinin varlığı ve giderek kitlelerin ÇKP önderliğindeki savaşa aktif olarak katılması, kitle gücünü ve askeri gücü artırmış ve ÇKP'yi daha ileri mevzilere taşımıştır.

Nitekim belli bir süre sonra Japon ordusu aldığı darbelerle giderek tahrip olmuş ve savunma pozisyonuna düşmüştür. Mao yer yer stratejik savunma dönemiyle birlikte ele aldığı ve stratejik durgunluk olarak değerlendirdiği bu dönemi, aynı zamanda savaşın ikinci aşaması olarak da değerlendirir: *"İkinci aşama, stratejik durgunluk denilebilecek dönem olacaktır. İlk aşamanın sonunda düşman, asker eksikliği ve bizim azimli direnişimiz dolayısıyla stratejik savunması için bazı uç noktaları sabitleştirmek zorunda kalacaktır. Bu aşamada, stratejik saldırıya son verecek ve işgal ettiği bölgeleri koruma aşamasına girecektir."*(abc)⁽³⁹⁾

Görüldüğü gibi verilen haklı ve meşru savaş işgalci devleti yıpratmış ve geri adım attırmıştır. Yeni demokratik devrimin temel gücü olan köylülük başta olmak üzere, Çin halkının aktif ve inançla katıldığı halk savaşı ile Japon emperyalizminin manevra alanı giderek daraltılmıştır. Öyle ki, artık Japonya yeni alanlara açılammış, işgal ettiği toprakları koruma dürtüsüyle hareket etmiştir. Stratejik saldırı hattından çıkmış ve savunma hattına kaymıştır.

ÇKP bu kazanımlarla yetinmemiş ve düşmanın üstüne daha aktif bir şekilde yürümüştür. Uzatmalı savaşta tekrar düzenli ordu savaşına yönelmiştir. Düzenli ordu savaşı, düşmana karşı verilen savaşta belirleyici unsurdur. Elbette ki gerilla savaşına son verilmemiş, devam ettirilmiştir. Ama mevzi savaşları daha öne çıkarılmış ve belirleyici savaş halini almıştır. Tüm bu gelişmeler, savaş stratejisinde yeni değişimleri beraberinde getirmiş, stratejik savunma ve stratejik durgunluk (denge aşaması) yerini ÇKP'nin stratejik saldırı aşamasına ve düzenli ordu ve mevzi savaşının öne çıktığı dönemece bırakmıştır:

⁽³⁹⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 262, Sol Yayınları

“Üçüncü aşamada, savaşımız artık stratejik savunma savaşı olmayacak, kendisini stratejik karşı-saldırı halinde gösterecek, stratejik karşı-saldırı halini alacaktır ve artık stratejik iç hatlarda dövüşülmeyecek, ama yavaş yavaş stratejik dış hatlara doğru kayılacaktır... Üçüncü aşama, uzatmalı savaşın son aşaması olacaktır ve biz, savaşta sonuna kadar sebat etmekten söz ederken, bu aşamayı sonuna kadar sürdürmeyi kastediyoruz.”⁽⁴⁰⁾

Guomintang’ın içinde yer aldığı genişletilmiş ulusal cephe bileşimiyle, Japon emperyalizmine karşı verilen savaşta öncü güç, ÇKP olmuştur. Temel güç köylülük başta olmak üzere, işçiler, küçük burjuvazi ve ulusal burjuvazinin sol kanadının bileşimince oluşan Çin halkı bu savaşın sosyal katmanlarını oluşturmuşlardır. Guomintang ve temsil ettiği komprador burjuvazi de yukarıda değinmeye çalıştığımız gibi dönem dönem karşı tavırlar içerisine girse de müttefik bir güç olarak ulusal cephede ve savaşta göreceli olarak yer almıştır. Ama Çin halkını temsil eden güç olarak değil, karşısında bir güç olarak yer almıştır. Buna karşın öncü ve tutarlı güç olan ve halk katmanlarını temsil eden ÇKP giderek öne çıkmıştır. Halk ÇKP’ye güvenmiş ve onun yanında yer almıştır.

Uzun Yürüyüş öncesi güç kaybetmesine rağmen sınıf bilinçli proletaryanın çizdiği doğrultusunda hareket eden ve tekrar öne çıkan ÇKP, giderek Çin halkının öncü müfrezesi olmuştur. Japon emperyalizmine karşı verilen aktif savaşta geniş kitleleri mücadeleye seferber eden ÇKP olmuştur. Halk yığınlarının savaşta yer almaları sonucu Japonya yenilgiye uğratılmıştır. Emperyalizmi yenilgiye uğratan Çin halkı, kendisine güven veren ÇKP’nin önderliğinde bu tarihsel zafere imza atmıştır. Bunun içindir ki, Guomintang yerine ÇKP saflarında yer almışlardır. Giderek sayılarını artırmış ve saflarında yer aldıkları ÇKP’yi kitle partisi haline getirmişlerdir. Nitekim 24 Nisan 1945 tarihli ÇKP raporunda bu durum net bir şekilde belirtilmiştir.

“Uzun Yürüyüşteki kayıplarımız ve başka nedenler yüzünden, bu mevcut, birkaç on bine düştü” diyen Mao Zedung devamında *“Ama halk, en iyi yargıçtır. Halk, Sekizinci Hareket Ordusunun ve Yeni Dördüncü Ordunun, sayıca yetersiz olmakla birlikte, üstün nitelikte olduğunu, gerçek bir halk savaşını ancak onların verebileceğini ve onlar bir defa Japonlara karşı kurulan cepheye ulaşp oradaki geniş yığınlarla birleşince, sınırsız umutlar doğacağını biliyordu. Ve halk, haklıydı. Şimdi, bu raporu hazırlarken, ordumuz 910.000 kişiye çıkmıştır ve normal üretici çalışmadan çekilmemiş olan kır milislerimizin sayısı 2.200.000’i aşmıştır.”⁽⁴¹⁾*

⁽⁴⁰⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 264-265, Sol Yayınları

⁽⁴¹⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 366, Sol Yayınları

Mao'nun raporunda belirttiği ordu ve milis rakamları 1945 yılına aittir. Japon emperyalizmi yenilgiye uğratıldıktan sonra ABD destekli Guomindang'a karşı verilecek savaşta parti daha güçlenecek, ordu ve milis güçlerinin sayısı daha artacaktır. Japonya'nın yenilgiye uğratıldığı Direnme Savaşı'nda önderliği ÇKP yapmıştır. Uzun Yürüyüş ile geldiği alanda hızla kitleler içerisinde örgütlenen ÇKP, savaş döneminde halkı seferber etmiştir. Düşmandan arındırdığı alanlarda kızıl siyasi iktidarlar kurmuş ve giderek bu alanların sınırlarını genişletmiştir. Oluşturulan kurtarılmış bölgeler üzerinden daha geniş alanlara açılmıştır. Şehirlerde de örgütlenmiş, mücadele ve etki sahasını daha geniş alanlara yaymıştır. Böylece güçlenen ve giderek kitleleşen ÇKP ve önderliğindeki HKO, ulusal cephenin içindeki en etkin, Direnme Savaşı'nın ana gücünü oluşturmuştur...

Çin Devrimi

Japon emperyalizminin ve bir avuç işbirlikçisinin yenilgiye uğratılması mücadeleyi yeni bir sürece sokar. Artık Çin, sömürge olmaktan çıkmıştır ama, yarı-sömürge, yarı-feodal yapı varlığını devam ettirir. Bunun sonucu Çan Kay Şek önderliğindeki Guomindang, 1937-1938 döneminde oluşturulan cepheden ayrılır. Şartlar ve değişen koşullar sonucu ÇKP'nin ve tüm Çin halkının karşısında yer alır. Bu parti, komprador burjuvazinin ve toprak ağalarının temsilcisi ve ABD emperyalizminin uşağıdır. Yapısı ve sınıfsal konumu gereği yarı-sömürge, yarı-feodal Çin'in muhafaza edilmesinden yanadır. Çin halkını sömüren, katmerli baskı ve tahakküm altına alan mevcut statükonun temsilcisidir. Bu yapısı gereği, bir dönem ulusal cephe içinde yer aldığı işçileri, köylüleri, küçük-burjuvaziyi ve ulusal burjuvaziyi yeniden hedef alır. Onlar üzerindeki sömürü ve baskı çarkını devam ettirmek ister. Bunun sonucu bu sınıflara önderlik eden ÇKP'yi de hedef alır. Japon emperyalizmine karşı verilen savaşın öncü partisini tanımaz ve kendilerine teslim olmasını ister.

Oysa ÇKP ve verdiği mücadele kitleler üzerinde etkinlik ve saygınlık yaratmıştır. Yaptığı önderlik ile emekçi yığınların önemli kesimini kendi saflarında örgütlemiştir. Kurtarılmış bölgeler oluşturulmuş ve bu mevzilerde halk üzerindeki baskı mekanizmasına son verilmiştir. Ayrıca halk ordusu oluşturulmuştur. Direnme Savaşı sonrasında böylesi bir güce erişen ÇKP'nin varlığı, Çin hakim sınıflarını ve Guomindang'ı rahatsız etmiştir. Bunun sonucu Guomindang, Çin halkına önderlik eden ÇKP'nin halk hareketi olduğunu, kitleler üzerinde siyasi ve askeri otoritesini görmezden gelmişlerdir. Karşı-devrimci imgeyle salt kendilerini öne çıkartmış ve kendilerini dayatmışlardır. Bunun için ÇKP'yi tanımamış ve yok etmek istemişlerdir. Demokratik devrimi önüne koyan ve tüm ezilen sınıfları ör-

gütleme görevini üstlenen parti, onların karşısında engel teşkil eden bir durum oluşturmuştur. Bunun sonucu karşı-devrimin hedefi olmuşlardır.

Öyle ki, Japon işgalinin son döneminde, yenilgisinin kesinleşmesi üzerine, zaferi salt kendilerine mal etmek kurnazlığıyla, ÇKP ve halk ordusunu ve tüm kurumları Japon işgaline karşı savaşmalarını yasaklayan karar almışlardır. Amaç, öncü gücü etkisiz kılmak, yok etmek ve meydana boşaltarak rahat hareket ettirmektir. 11 Ağustos 1945'te kendilerince tek yanlı şöyle bir "karar" alırlar:

"11 Ağustos'ta, Japon istilacılarının nihayet yok edilmekte olduğu can alıcı bir anda Çan Kay Şek, Sekizinci Yol Ordusu, Yeni Dördüncü Ordu ve bütün diğer halk silahlı kuvvetlerinin Japon ve kukla askerleriyle savaşmasını yasaklayan bir millî ihanet emri yayınladı. Elbette bu emir, kesinlikle kabul edilemez ve edilmemelidir. Kısa bir süre sonra Çan Kay Şek, sözcüsü aracılığıyla Çin halkının silahlı kuvvetlerini 'Halk Düşmanı' ilan etti. Bu, Çan Kay Şek'in Çin halkına karşı savaş ilan ettiğini göstermektedir."⁽⁴²⁾

ÇKP bu karara uymaz. Çin halkının öncü gücü, devrimin hedefi olan siyasal partinin bu kararını tanımaz ve kararlılıkla bunu onlara iletir.

8 yıl boyunca kurulan bu ittifak döneminde giderek gelişen ve öne çıkan Çin proletaryasının önder gücüne karşı; Guomindang dönem dönem kaypaklık yapmış ve anti-komünist tutum ve tavırlara girişmiştir. 1940, 1941 ve 1943 yıllarında Direnme Savaşı'nı baltalamak, komünist partiye karşı saldırı girişiminde bulunmak ve aleyhte kampanyalar yürütmek tavırları içerisine girmişlerdir. Çeşitli provokasyon girişimlerinde bulunulmuş, iç savaşa yeltenilmiş ama bunlar boşa çıkarılarak savaş sonuçlarına kadar cephe içerisinde tutulmuşlardır. Onların tutarsızlıklarına karşın soğukkanlı davranılmıştır.

Japonya tümünden teslim olduktan sonra Guomindang, karşı-devrimci tutumunu daha öne çıkarır. Arasına giderek derin bir çizgi çekerek ÇKP'yi etkisiz hale getirmek ister. Ama ÇKP boyun eğmez ve Japon emperyalizminin teslim olması sonrası kararlı mücadelesini sürdürür. Yaptığı atılımla irili ufaklı 59 şehir ve köylük bölgeleri ele geçirir. Etki alanını genişletir. 1945 yılının Ağustos ayında ele geçirilen toplam şehirlerin sayısı 175'i bulur. Özellikle Kuzey Çin'de kaybedilen Veyhayvey, Yentay, Longku, Yıdu, Zıçuan, Yangliuçing, Bikeçi, Boay, Cangciaku, Cining, Fengçen gibi yerler geri alınır. Ayrıca birçok demiryolları, köy, kasaba, ilçe ve il gibi yerleri ele geçirme kararları da alınır.

ÇKP'nin bu hamlesi ve dünya demokratik kamuoyunun oluşturduğu baskı sonucu ABD emperyalizmi ve Çan Kay Şek geri adım atar. Bunun sonucu Çan Kay

⁽⁴²⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 45, Kaynak Yayınları

Şek, 14- 20 ve 23 Ağustos 1945 tarihlerinde Mao Zedung'a gönderdiği üç telgrafla barış görüşmeleri için onu Çunking'e davet eder. Mao ve yoldaşları 28 Ağustos'ta görüşmeye giderler ve 43 gün süren görüşme yaparlar:

"Guomintang ile Çin Komünist Partisi arasında Çungking'de yapılan görüşmeler bu kez kırk üç gün sürmüştür. Sonuçlar gazetelerde yayınlanmış bulunuyor. İki partinin temsilcileri görüşmeleri sürdürmektedirler. Görüşmeler verimli olmuştur. Guomintang, barış ve birlik ilkelerini onaylamış, halkın bazı demokratik haklarını tanımış ve iç savaşın önlenmesi ve yeni bir Çin inşa etmek için iki partinin barış içinde iş birliği yapması gerektiğini kabul etmiştir. Bu noktalarda anlaşmaya varılmıştır. Üzerinde anlaşmaya varılamayan başka noktalar vardır. Kurtarılmış bölgeler sorunu çözülememiştir ve silahlı kuvvetler sorunu da aslında çözülmüş değildir."⁽⁴³⁾

Guomintang anlaşmaya varılamayan sorunların dışında anlaşma sağlanan sorunların çözümünde de samimi davranmaz. Verdiği sözleri yerine getirmez. Böylece Guomintang ile yapılan bu anlaşmalar pratikte uygulanmaz ve kağıt üzerinde kalır. Çan Kay Şek Hükümeti, kurtarılmış alanlarda yer alan ÇKP'yi, demokratik hükümetlerin yasallığını, Çin Halk Kurtuluş Ordusunu tanımaz. Anlaşma kurallarını çiğneyerek ÇKP'ye ve kurtarılmış bölgelerdeki halk yığınlarına karşı 800 bin askerle şiddetli bir saldırıya geçer. Böylece 10 Ekim Anlaşması'nın ilk maddesi olan "barış ve ülkenin yeniden inşası" kararını çiğner. Amacı ÇKP'yi yok etmek ve kitleleri kendi tahakkümü altına almaktır. Bunun sonucu Şansi Eyaleti'nin Şangdang bölgesi başta olmak üzere, birçok alanda şiddetli çatışmalar olur. Ancak bu ilk çatışmalarda Guomintang'ın saldırıları ÇKP ve önderliğindeki HKO tarafından püskürtülür ve Guomintang yenilgiye uğratılır.

ÇKP, Guomintang'ın 10 Ekim Anlaşması'na uymayacağını ve saldırıya geçeceğini biliyordu. Ama, bir önceki süreçte ittifak içinde olan güçlerden hangisinin bu ittifakı tanımayıp ve alınan kararlara uymayıp yapacağı saldırıyla, kitleler nezdinde gerçek yüzünü deşifre etmesi gerçeği söz konusuydu. Ayrıca II. Empetyalist Paylaşım Savaşı bitmiş ve dünya çapında barışa gidilmiştir. Dünyada olduğu gibi Çin'de de barış atmosferi öne çıkmıştır. ÇKP bunu görmüş ve anlaşmada kitleler nezdinde tutarlı tavır göstermiştir. Ancak Guomintang, bu minvalde hareket etmemiş ve saldırgan bir tavır takınmıştır. Bunun sonucu kurtarılmış bölgelere karşı saldırıya geçmiştir. Bunun üzerine ÇKP ve HBC (Halkın Birleşik Cephesi), Guomintang'ın saldırılarını göğüslemiş ve halkın güvenini

⁽⁴³⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 55-56, Kaynak Yayınları

kazanmıştır. Onların desteğini daha aktif boyutlarda almıştır. Guomindang ise hem kayıp vermiş hem de giderek teşhir olmuştur.

10 Ocak 1946'da Guomindang, ÇKP ile bir kez daha Ateşkes Anlaşması imzalar. Çin halkınca teşhir olan, askerlerinin morali bozulan, ekonomik durumu kötüleşen Guomindang, ateşkese ihtiyaç duymuştur. Ateşkesin muhtevası, 13 Ocak gecesinden itibaren iki tarafın da askeri hareketlerini durdurmalarını öngörüyordu. Çan Kay Şek bir kez daha ateşkese mecbur kalmıştı. Ama diğer taraftan ileride saldırıya geçmeyi planlıyordu. Ve bu doğrultuda yapmayı planladığı askeri saldırı için yaptığı hazırlıkları kamufle ediyordu. Bunun sonucu, 10 Ekim 1945'te ÇKP ile ateşkes imzalayan Nancing Guomindang Hükümeti, 10 Ocak 1946 tarihinde ÇKP ile bir kez daha ateşkes imzalar:

“Ocak 1946'da Parti, Guomindang'la yeniden bir ateşkes anlaşması imzalamış ve demokratik partilerle iş birliği yaparak Guomindang'ı Siyasi Danışma Konferansı ortak kararlarını kabul etmeye zorlamıştır. Çin Komünist Partisi, o günden bu yana demokratik partiler ve halk örgütleriyle birlikte anlaşmayı ve kararları vargüçüyle savunmaya çalışmıştır.”⁽⁴⁴⁾

Bunun üzerine Guomindang Hükümeti, Çin Komünist Partisi ve diğer demokrat partilerin katılımıyla gerçekleşen Siyasi Danışma Konferansı'na katılmak zorunda kalır. 10 Ocak 1946'da yapılan bu konferansta alınan ateşkes kararıyla barış ve demokrasiden yana bir dizi karar alınır. Ancak Guomindang, konferansa kerhen katılır. Çünkü ÇKP ve diğer halk güçlerinin Çin halkı üzerindeki güven ve saygınlığı, Guomindang tarafından kabullenilemez. Dolayısıyla konferansta alınan kararlara da uymazlar. Bunun sonucu Guomindang, 1946 Haziran'ında ateşkes ve konferansta alınan kararları bir kez daha ihlal etti. Kurtarılmış bölgelere, Çin halkına ve ÇKP'ye karşı saldırıya geçer. Temmuz ayında ateşkes anlaşmasını yırtıp atar ve Guomindang birliklerine stratejik alanların ele geçirilmesi emrini verir. Böylece Çan Kay Şek, ÇKP'nin etkin olduğu ve kızıl siyasi iktidarların olduğu alanlara yönelik başlatılan bu saldırı furiasıyla savaşı fiilen başlatır. Bunun üzerine ÇKP Merkez Komitesi, saldırıya karşı *“Çan Kay Şek'in Taarruzunu Savunma Savaşıyla Ezelim”* başlığıyla bir talimat yayınlar ve tüm parti savaşa seferber edilir:

“1. Çan Kay Şek ateşkes anlaşmasını çiğnedikten, Siyasi Danışma Konferansı'nın kararlarını çiğnedikten ve Kuzeydoğu'da Siping'i, Çangçun'u ve bize ait diğer şehirleri işgal ettikten sonra şimdi Doğu ve Kuzey Çin'de bize karşı yeni bir geniş çaplı taarruza başlamaktadır; daha sonra yeniden Kuzeydoğuya saldırması müm-

⁽⁴⁴⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 301, Kaynak Yayınları

kündür. Çin halkı, ancak Çan Kay Şek'in taarruzunu bir savunma savaşıyla bütünüyle ezdikten sonra, tekrar barışa kavuşabilir.

2. Partimiz ve ordumuz Çan Kay Şek'in taarruzunu ezmek ve böylece barışa kavuşmak için her türlü hazırlığı yapmaktadır."

3. Çan Kay Şek'i yenmek için yürüteceğimiz savaşın genel yöntemi hareketli savaştır. Bu yüzden, belirli yerlerin ve şehirlerin boşaltılması sadece kaçınılmaz değil, aynı zamanda zorunludur. Belli yerler ve şehirler, başka türlü kazanılması olanaksız olan kesin zaferi kazanmak için, bütün parti üyelerimize ve Kurtarılmış Bölgelerdeki bütün halka bunu kavratmalıyız."⁽⁴⁵⁾

ÇKP, Guomindang'ın saldırısına karşı savunma savaşı kararı alır. Yukarıdaki genelgenin 3. maddesinde belirtildiği gibi bu savaş ÇKP açısından hareketli savaştır. Yani bu dönem düzenli orduya sahip ve askeri olarak güçlü olan düşmana karşı şehirler ve güçlü olduğu alanlar geçici olarak boşaltılmıştır. Bu stratejik savunmadır, ama geri çekilen kırsal alanda gerilla savaşı öne çıkarılarak taktik saldırılar esas alınmıştır. Gerilla savaşı esnek bir savaştır. Yani düşmanın zayıf olduğu kırsal alanlarda vur-kaç taktiğiyle darbeler vurulması, yıpratılması ve tahrip edilmesidir. Buna bağlı olarak giderek halk ordusu oluşturularak düzenli savaşa geçmek ve Guomindang'ın güçlü olduğu şehirlerde kuşatma altına alıp yenilgiye uğratılmasıdır. Böylece savaşta belirleyici olan düzenli ordu oluşturmak ve stratejik saldırıya geçmenin öznel şartlarını da oluşturmaktır. Mao bunu defalarca kez belirtmiştir. Ama bu hedefe ulaşmak için önce gerilla savaşının esas alınmasını da belirtmiş ve bu doğrultuda bir savaş stratejisi izlenmiştir. Ki ileride belirteceğimiz gibi, düzenli ordunun oluşturulmasıyla stratejik saldırı aşamasına da geçilecektir.

Nitekim ÇKP savunma savaşıyla bu doğrultuda mücadele yürütür. Bunun için kitle temelini güçlendirmek ve onları örgütlemek görevini önüne koyar. Başta yoksul köylülere dayanılmıştır. Bunun sonucu onların toprak sorunlarının çözümüne gidilmiş ve üzerlerindeki sınıfsal baskıya son verilmiş ve güvenleri kazanılmıştır. Ayrıca orta köylülerle de ilişkiye geçilmiştir. Toprak sorununun çözümünde orta ve küçük toprak ağalarına karşı da esnek tavır takınılmıştır. Amaç, düşmana verilen desteği azaltmak ve kurtarılmış bölgeleri güçlendirmektir. Buna karşın büyük toprak ağaları, mütegalibe ve zorba kesimler ile komprador burjuvaziye kararlı ve sert tavırlar alınmıştır. Bu gerici, sömüren ve Guomindang saflarındaki bu zorba kesimler demokratik halk devriminin hedefi olmuşlardır. Şehirlerde de işçi sınıfı, küçük burjuvazi ve ulusal burjuvazi ile

⁽⁴⁵⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 88-89-90, Kaynak Yayınları

ilişki kurmak, birleşmek hedeflenmiştir. Böylece demokratik halk devriminin birleşik cephesinin oluşturulması görevi de pratiğe indirgenmiştir.

Böylece komünist partisi önderliğinde, halk savaşının yürütülmesi ve halkın birleşik cephesinin oluşturulması giderek gelişmiştir. Nitekim daha savaşın ilk dönemlerinde Çan Kay Şek'in kurtarılmış alanlara yönelik saldırıları püskürtülmüş, geri adım attırılmış ve darbeler vurulmuştur. Nitekim Guomindang'a bağlı 190'ı aşan tugayın 25'i ilk üç ay içinde imha edilmiştir. Bu imha ve darbeler, daha sonraki süreçlerde daha üst boyutlara tırmanmıştır. Guomindang giderek zayıflamış, ÇKP, HKO ve halkın birleşik cephesi ise giderek daha güçlenmiştir.

Bu haklı ve meşru savaş, Çin'in komprador burjuvazisi, feodal ağaları ve tüm mütegalibe kesimleri ile Guomindang'a karşı verilmiştir. Ama bu savaş aynı zamanda yerli gericiliğin yörüngesinde hareket ettikleri ABD'nin emperyalizmine karşı da verilmiştir. Böylece Guomindang'la beraber onları destekleyen, sevk ve idare eden ABD emperyalizmi Çin halkını birleşik cepheye birleşmeye zorlamıştır.

"ABD emperyalizmi ile Çay Kay Şek'in bu gericisi siyasetleri, Çin halkının bütün kesimlerini kendi kurtuluşlarını sağlamak için birleşmeye zorlamıştır. Bu kesimler; işçileri, köylüleri, şehir küçük burjuvazisini, milli burjuvaziyi, aydınlanmış eşrafi, diğer yurtsever unsurları, azınlık milliyetlerini ve yurt dışındaki Çinlileri kapsamaktadır. Bu, bütün milletin çok geniş bir birleşik cephesidir. Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı dönemindeki birleşik cepheyle karşılaştırıldığında, bu cephenin hem daha geniş bir kapsamı hem de daha derin temelleri vardır. Bütün Partili yoldaşlar, bu birleşik cepheyi sağlamlaştırmaya ve geliştirmeye çalışmalıdırlar."⁽⁴⁶⁾

Nitekim verilen savaş ile köylüler ve tüm halk güçlerinin aktif desteği alınmıştır. Pratik olarak halk güçleri bu savaşta daha üst düzeyde ve daha aktif yer almışlardır. Düşmana karşı üstünlük sağlandıkça *"toprak işleyenindir"* siyaseti daha sistemli bir şekilde işletilmiştir. Demokratik devrimin temel sorunu olan toprak sorunu ciddiye alınmıştır. Böylece düşmanın kovulduğu kurtarılmış alanlardaki bu topraklarda, büyük toprak ağalarının gasp ettikleri ve zoraki mülkiyetlerine geçirdikleri topraklar asıl sahipleri olan köylülerin mülkiyetine devredilmiştir. Ki bu, köylü devrimidir. Bunun sonucu köylülük, Çin Devrimi'nde temel gücü oluşturmuştur.

Ayrıca Çin'de yeni demokratik devrim siyasi iktidar organında devrimde yer alan halk güçlerine yer vermiştir. Bu bölgelerde birleşik cephenin siyasi iktidar

⁽⁴⁶⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 118, Kaynak Yayınları

organlarının siyaseti olan “üç üçte bir sistemi” uygulanmıştır. Bu sistem daha önce Japonya işgaline karşı uygulandığı gibi bu dönemde de cephe içinde yer alan tüm sınıfların demokratik siyasi iktidar organları içinde temsil edilmesidir. Bunun sonucu “üç, üçte bir sisteminde” Komünist Partisi üyeleri bu organ içinde üçte biri solcu ilericiler üçte biri ve ulusal burjuvazi ve diğer kesimler de diğer üçte biri oluşturmuşlardır. Böylece cephe içinde yer alan sınıf ve güçlerin birliği daha sağlamlaştırılmış ve daha pekiştirilmiştir.

Böylece halk güçlerine dayanan ve onları daha güçlü mevzilerde örgütleyen ÇKP, Halk Kurtuluş Ordusu ve halkın birleşik cephesine dayalı üç sacayağı, giderek sağlamlaşmış ve Guomintang’a ağır darbeler vurmuştur. Halkın Birleşik Cephesi, devrim güçlerini daha birleştirip, daha sağlam temeller üzerine oturtukça Guomintang ciddi kayıplar vermiştir. Mao verilen bu savaşın bir yıllık bilançosunu şöyle açıklar:

“Bunun sonucu olarak, 1.120.000 düşman askerini yok etmeyi başardık, düşmanın kuvvetlerini dağılmaya zorladık, kuvvetlerimizi çelikleştirdik ve güçlendirdik, Kuzey-Doğu’da, Cebol’da, Doğu Hopey’de, Güney Şansi’de ve Kuzey Hunan’da, stratejik karşı saldırılara başladık. Geniş alanları yeniden ele geçirdik ve yeni geniş bölgeler kurtardık.”⁽⁴⁷⁾

Savaşın birinci yılındaki bu başarı, ÇKP’ye yeni mevziler kazandırmıştır. Düşmana ağır darbe indirilmiş ve karşı-devrim saflarında tahribatlar oluşturmuştur. Elde edilen başarı ile ele geçirilen yeni alanların sınırları giderek genişletilmiştir. Manevi olarak da Guomintang saflarında yılgınlık ve moral bozukluğu oluşmuştur. Onların saflarında inanç daha sarsılmıştır. Kitleler içinde Guomintang’ın gerçek yüzü daha iyi görülmüştür. Halk düşmanı bir parti olduğu gerçeği giderek daha açığa çıkmıştır. Guomintang’ın emperyalizmin uşağı ve komprador burjuvazinin ve toprak ağalarının çıkarlarını savunan gerçek yüzü, verilen devrimci mücadele içerisinde iyice deşifre olmuştur.

Buna karşın ÇKP’nin halk üzerindeki otoritesi ve saygınlığı giderek daha öne çıkmıştır. Halk güçlerini temsil eden ve onların çıkarları doğrultusunda hareket eden bir yapı olduğu gerçeği daha iyi görülmüştür. Bunun sonucunda halkın desteği daha da artmış ve pratikte ÇKP ve HKO saflarında daha aktif olarak yer almışlardır. Kısacası yeni demokratik devrim sürecinde devrim ile karşı-devrim saflaşması daha netleşmiştir.

Tüm bu gelişmeler, ÇKP tarafından görülmüş ve savaşın ikinci yılına ilişkin yeni kararlar alınmıştır. Bu kararlar ile iç hatlardaki kurtarılmış alanları korumak

⁽⁴⁷⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 398, Sol Yayınları

ve o mevizilere tutunarak giderek savaşı Guomindang alanlarına taşımak ve onlara daha etkin darbeler vurulmasını hedefleyen kararlar alınır. Askeri olarak ÇKP 4. ve 8. Orduyu hem iç alanlarda hem de düşmanın etkin olduğu alanlarda daha öne çıkartarak, gerilla savaşını daha ileri mevizilere taşımış ve hareketli savaşın sınırlarını daha da genişletmiş, mevzi savaşın adımları da atılmıştır.

Haziran 1947'yi kapsayan bu dönem içerisinde ikinci yılına girilen savaşta, HKO Guomindang'ın birçok alandaki saldırısını etkisiz kılmıştır. HKO, Guomindang'ın kurtarılmış bölgelere saldırarak halk ordusunu yenilgiye uğratmak ve ezmek emellerini boşa çıkartmıştır. Karşı-devrim yenilgiye uğratılmış ve savaş giderek kurtarılmış bölgelerden Guomindang'ın etkin olduğu bölgelere kaydırılmıştır. Bu savaşta HKO saldırırken, Guomindang savunma durumuna düşmüştür. Böylece savaşta yeni bir döneme girilmiştir. ÇKP açısından stratejik savunma sürecinin yerini stratejik saldırı süreci almıştır.

Mao'nun tahliliyle böylece savaşın seyrinde önemli değişiklikler oldu. ÇKP önderliğindeki savaşın seyri yeni bir dönem yönelir. Temmuz 1946-Haziran 1947'de Guomindang saldırı, HKO savunma halindeyken; Temmuz 1947-Haziran 1948 tarihlerinde savaşın seyri değişime uğradı:

"Bu yüzden savaşın ilk yılında (Temmuz 1946-Haziran 1947) Guomintang saldırı halinde, Halk Kurtuluş Ordusu da savunma halindeydi.

...İkinci yılda (Temmuz 1947-Haziran 1948) savaşın gidişinde önemli bir değişime oldu. Oldukça çok sayıda düzenli Guomintang askerini temizleyen Halk Kurtuluş Ordusu, güney ve kuzey cephelerinde, savunmadan saldırıya, oysa Guomintang, tersine, saldırıdan savunmaya geçtiler.

...Artık, Halk Kurtuluş Ordusu hem mevzii savaş ve hem de hareketli savaş verebiliyordu."⁽⁴⁸⁾

Görüldüğü gibi iki yıllık savaş bilançosu ÇKP'nin lehine seyir izlemiştir. Eylül 1948'de toplanan ÇKP Merkez Komitesi, süreci değerlendirmiş ve HKO'nun savunma durumundan saldırı durumuna geçtiği değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirme sonucu, tahliller yapılır ve yeni kararlar alınır. Yeni demokratik devrimin kendi içinde ve askeri stratejik hattında yeni bir dönemece girmesi düşmanın olduğu mevizilere saldırıyı ön plana çıkarır. Askeri alanda bu doğrultuda bir hat izlenir. Savaşın bilançosunu da değerlendiren ÇKP Merkez Komitesi, HKO'nun askeri gücünün hem nicel hem de nitel olarak daha geliştiğini belirlemiştir. HKO düzenli orduyu geliştirerek saldırı aşamasını esas alarak, mevzi savaşını öne çıkartmıştır. Artık savaş ÇKP'nin önderliğinde ve HKO'nun daha öne

⁽⁴⁸⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 457-458, Sol Yayınları

çıkması sonucu giderek kırsal alandan şehirlere doğru kaymıştır. ÇKP yeni alanlar ele geçirmiş ve kurtarılmış alanlara dahil etmiştir.

Diğer taraftan savaşın bu boyutu güçler dengesinde de kendisini gösterir. HKO parti önderliğinde yeni alanlara açılırken, saflarında yer alan kitlelerin sayısı hızla artar. Öyle ki, ÇKP'nin önderlik ettiği HKO'nun askeri gücü hızla artarken, Guomintang'ın ise askeri gücü giderek zayıflar. *“Savaşın üçüncü yılının ilk dört ayı içinde, yani Şanyang'ın 1 Temmuz ile 2 Kasım arasında, Guomintang ordusu 1 milyon asker kaybetti”* diyen Mao Zedung hemen akabinde *“Buna karşılık, 1946 Haziran'ında 1.200.000 askere sahip olan Halk Kurtuluş Ordusu'nun mevcudu 1948 Haziran'ında 2 800 000'e ulaşmış ve bugün 3 milyonu aşmış bulunmaktadır”*⁽⁴⁹⁾ diyerek askeri bakımdan güçler dengesinde kendi lehlerine olan gelişmeyi vurgulamaktadır.

1948 Mart-Haziran aylarında HKO düşmana karşı ciddi darbeler vurmuş ve ağır kayıplar verdirmiştir. Bütün savaş meydanlarında düşmana karşı üstünlük sağlamıştır. Özellikle Güney ve Kuzey cephelerinde Guomintang'ın ordusu yenilgiye uğratılmış ve safdışı bırakılmıştır. Bu ağır yenilgi sonrası Çan Kay Şek'in komutasındaki Guomintang ordusu bu alanlardan çekilmiştir. Artık bir dönemler güçlü oldukları ve hükmettikleri alanları kaybeden Guomintang böylece gücünü ve etkinliğini yitirmiştir. Bu bölgelerdeki Guomintang tugaylarına, alaylarına büyük darbeler vurulmuş, imha edilmiştir. Böylece HKO bu toprakları ele geçirmiştir. Yeni mevziler edinmiştir. Savaşta inisiyatifi tümenden denetimine almıştır.

Öyle ki, geliştirilen düzenli ordu ile üstünlük sağlanan alanlarda askeri bakımdan da yeni güç ve mevziler oluşturmuştur. Guomintang'a karşı topçu, saldırı ve savunma taburları oluşturulmuştur. Bunun sonucu kayıplar veren, gerileyen ve eldeki mevzileri yitiren Guomintang'a bağlı uçaklı ve tanklı savunma sistemi de büyük ölçüde tahrip olmuş, kullanılamaz duruma getirilmiştir. Böylece düşman cephesi ve mevzileri büyük ölçüde çökertilmiş, temizlemiştir. Guomintang güçleri az bir güçle Doğu Çin ile merkezdeki ovalarda kalmışlardır. 1948 yılı Mart-Haziran ayları ABD emperyalizminin güdümündeki Guomintang'ın iyice çökertildiği ve püskürtüldüğü dönem olmuştur.

1949 yılında ise Guomintang daha ağır kayıplar almıştır ve yenilgiye uğramıştır. Öyle ki, Guomintang'ın Nanking Hükümeti, ÇKP ile barış görüşmeleri yapılmasını kabul eder. 1 Nisan 1949'da Nanking'den gelen Guomintang temsilcisi

⁽⁴⁹⁾ Mao, Seçme Eserler 4, s. 274-275, Kaynak Yayınları

bir heyet, ÇKP heyeti ile barış görüşmeleri yapmak için Payping'e gelir. 1.5 aylık görüşme sonrası bir İç Barış Anlaşması Taslağı hazırlanır. Yapılan görüşmede sekiz koşul üzerine anlaşılır:

"Bu koşullar şunlardır: savaş suçlularının cezalandırılması; sahte Anayasanın yürürlükten kaldırılması; sahte 'anayasal yetkinin' yürürlükten kaldırılması; bütün gerici birliklerin demokratik ilkelere göre yeniden örgütlenmesi; bürokratik sermayenin kamuya mal edilmesi; toprak sisteminin ıslahı; ihanet anlaşmalarının ılgası; gerici unsurların katılmayacağı yeni bir Politik Görüşme Konferansının toplanması ve Nanking Kuomintang Hükümeti ile ona her kademede bağlı olan hükümetlerin güç ve yetkilerini devralacak demokratik bir koalisyon hükümetinin kurulması. Bu sekiz temel koşulu Nanking hükümeti kabul etti."⁽⁵⁰⁾

Bu anlaşmayı önce kabul eden Guomindang pratikte bu anlaşmaya uymaz. Alınan kararların gereklerini yerine getirmez. Getirmedeği gibi karşıt tavır takınır. Karakterlerine uygun bir tarzda ikiyüzlü bir tavır sergilerler. Bu anlaşmayla zaman kazanıp saldırma tutumu içinde oldukları gözlenir. Barış koşullarını reddeder, Çin halkına karşı gerici ve faşist tutumlarında diretirler. Bunun sonucu bulundukları yerlerde saldırgan tutum sergilerler. Sonuç alamazlar ama anlaşmanın kurallarına uymazlar ve alınan kararları ihlal ederler. Böylece Nanking'deki hükümet iki yüzlü tavır sergiler. ÇKP ve Çin halkı bu gerici tavrı kabul etmezler.

Çin halkı bu gerici tavra karşı Halk Kurtuluş Ordusu'nun yanında yer alır. Guomindang birliklerinin etkisiz hale getirilmesi ve temizlenmesinde ısrar eder. Islah olmaz bu saldırgan Guomindang güçlerinin tutuklanmasını ve yargılanmasını isterler.

Bunun sonucu yenilgiye uğratılmış Guomindang'ın son çırpınışının da etkisiz hale getirilmesi için orduya talimat verilir. Başkan Mao ile başkomutan Çu Teh'in imzasıyla bu doğrultuda çıkan talimatta bu açık ve net olarak belirtilir:

"Bütün orduların komutan ve savaşçı arkadaşları, güney gerilla bölgelerindeki Halk Kurtuluş Ordusu'nun arkadaşları!

Çin Komünist Partisi ile Nanking Kuomintang hükümeti temsilcileri arasında yapılan uzun görüşmelerden sonra hazırlanan İç Barış Anlaşması Taslağı (bkz: bu yapıtın 474. sayfası) bu hükümetçe reddedilir. Nanking Kuomintang hükümetinin sorumlu üyeleri, hala Amerikan emperyalizmi ile Kuomintang eşkiya çetesinin sergerdesi Çan Kay Şek'in emirlerine itaat ettikleri, Çin halkının kurtuluş davası ile

⁽⁵⁰⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 475, Sol Yayınları

iç mücadelelerinin barışçı yoldan çözümlenmesine engel olmak istedikleri için, bu anlaşmayı reddettiler.”⁽⁵¹⁾

Bu talimat üzerine HKO düşmanın elinde kalan son toprakları ele geçirmek için taarruza geçer. 21 Nisan 1949 tarihinde HKO önderliğinde başlayan saldırılar sonucu Guomindang ordusunun son kırıntıları imha edilmiştir. Düşmanın Yangçe Nehri üzerinde kurduğu savunma hattı 3.5 ayda tümünden imha edilmiş ve bu topraklar devrimin üç temel gücünü oluşturan ÇKP, HKO ve Halkın Birleşik Cephesi safalarında kalmıştır. 22 yıl karşı-devrimci Guomindang yönetiminin merkezi olan Nanking de kurtarılmıştır. Böylece gerici Guomindang hükümeti resmen devrilmiştir. Ayrıca HKO hızla güneye doğru ilerler ve Nisan ayında Hançov, Nançang ve Çin'in en büyük şehri olan Şanghay'ı da kurtarır. Mayıs ayında stratejik kentler olan Vuçang, Hanyang ve Hankong kentleri de kurtarılır. Eylül ve Ekim aylarında Pay Çung-Si komutası altındaki güçler de etkisiz hale getirilir. Diğer bölgelerdeki iller de 1949'un aralık ayına kadar HKO tarafından ele geçirilir. Böylece 1949 sonunda Guomindang askeri ve siyasi olarak tümünden yenilgiye uğrattılır ve tümünden temizlenir.

Böylece Çin Devrimi sonuçlanır. Bu devrim ÇKP önderliğinde ve Çin halkının bir bütün olarak yer aldıkları yeni demokratik devrimdir.

Çin Devrimi elbette ki Çin'in özgül koşullarına göre olan bir devrimdir. Ama Çin dışında henüz burjuva devrimini yapmayan ve emperyalizme bağımlı olan birçok ülke de mevcuttur. Dolayısıyla bundan dolayı Çin'deki demokratik halk devrimi aynı zamanda uluslararası muhteva taşıyan devrimdir.

Dolayısıyla bu devrim uluslararası alanda birçok ülkeye de ışık tutmuştur. Çin devrimi feodalizmle beraber komprador kapitalizmi hedef almıştır. Ama beraberinde bağımlı olduğu emperyalizm de Çin'de gerçekleşen yeni demokratik devrimin diğer hedefini oluşturmuştur. Daha önce vurguladığımız bu gerçeği Stalin'e dayanarak bir kez daha belirterek yazımızı sonuçlandıralım:

“İşte bu nedenle Komüntern, Çin'de burjuva demokratik devrimin aynı zamanda anti-emperyalist bir devrim olduğunu söylüyor.

Dolayısıyla bugün Çin'deki devrim, devrimci hareketin iki kolunun, yani feodal kalıntılara karşı hareketle emperyalizme karşı hareketin bir birliğidir. Çin'deki burjuva-demokratik devrim feodal kalıntılara karşı mücadele ile emperyalizme karşı mücadelenin bir birliğidir.”⁽⁵²⁾

⁽⁵¹⁾ Mao, Askeri Yazılar, s. 471-472, Sol Yayınları

⁽⁵²⁾ Stalin, Milli Demokratik Devrim, s. 83-84, Kaynak Yayınları

“MÜCADELE ETMEKTEN BAŞKA ÇIKIŞ YOLUMUZ, SAVAŞMAKTAN BAŞKA KURTULUŞ YOLUMUZ BULUNMAMAKTADIR!”

►► Partimiz kendi çalışmasında ideolojik netlik yakaladığı oranda, ayakları yere sağlam basan ne yaptığını ve ne yapacağını bilen bir parti olduğu oranda, politikasında daha cüretli adımlar atabilir. Atmalıdır da. İşte burada devreye politika girmektedir. İdeolojide ilkesel, politikada esnek olunmalıdır. ◀◀

– *Merhabalar, öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?*

– TKP-ML Merkez Komite Siyasi Büro üyesiyim. Adım Özgür Aren.

– *Geçtiğimiz yıl 1. Kongrenizi yaptığınızı açıkladınız. Kongrenize nasıl bir ortamda hazırlık yaptınız hem Parti gündemleriniz açısından hem de ülkenizdeki durum açısından?*

– Partimiz açısından oldukça sıkıntılı bir süreci geride bıraktık. Kongremiz, partimize yönelen düşman saldırılarını ve sol görünümlü darbeci tasfiyeci saldırıyı karşıladı. Düşmanın her türden fiziki imha saldırısına, psikolojik savaş taktiklerine ve kara propagandasına yanıt oldu. Bunun yanında partimizi içten darbeleyen çizgiyle de arasına kalın bir çizgi çekti ve “*Partiyle Devrim*” sloganı etrafında kenetlendi. Bu, tarihsel önemde bir gelişmeydi. Nitekim başta dost devrimci örgütler olmak üzere taraftarlarımız, çevremiz, ileri kitleler bu adımıımızı selamladılar.

Öncelikle; kongremiz, Ağustos 2017’de Rojava’da ölümsüzleşen Nubar Ozan-yan yoldaşımıza atfedilmiştir. Bunu bir kez daha hatırlatmak isteriz. Kongremiz, partili kimliğimizin özü ve özeti olan Nubar yoldaşımız başta olmak üzere Türkiye devrimi mücadelesinde ölümsüzleşen yoldaşlarımız ve devrim şehitlerine bağlılığın, başta ölümsüzleşen yoldaşlarımızın aileleri olmak üzere gazilerimize, ta-

*tkpml.com sitesinde yayımlanan Proletarya Partisi MK-SB üyesi Özgür Aren ile ya-
pılan söyleşiyi güncelliğinden kaynaklı yayımlıyoruz.*

raftarlarımıza ve halkımıza verdiğimiz devrim sözünün mütevazı ama bir o kadar da önemli bir adımı olmuştur.

Elbette –*sorunuzla bağlantılı olarak*– kongremiz ülke gündeminden bağımsız değildi. Biliyor ve yaşıyoruz ki; ülkemizde ilerici güçlere, devrimci komünist harekete yönelik çok yoğun bir saldırı var. Bu saldırı faşizmin sıkışmışlığıyla, yönetememe kriziyle doğru orantılı. Faşizmin sözcülerinin her fırsatta Gezi İsyanı’ndan bahsetmeleri nedensiz değil. Egemen sınıfların devrimci komünist harekete yönelimi esas olarak imhayı amaçlayan fiziki bir saldırı olarak gelişse de ideolojik-politik alanda da çok yoğun bir saldırı söz konusu. Devrimci ve komünist hareket, tümünden yok edilme ve çökertme saldırısının hedefinde diyebiliriz. Faşizmle uzlaşmayan, ona karşı mücadele içinde olan her anlayış, düşmanın hedefinde oldu ve oluyor. Bu uzlaşmazlığa bir de silahlı mücadele eklendiğinde faşizmin saldırganlığı daha da artıyor. Bunun elbette eşyanın tabiatı gereği olduğunu devrimci kamuoyu bilmektedir. Vurgu yapmak istediğimiz nokta, bu saldırganlığın şiddetini özellikle 2015 parlamento seçimlerinin ardından adım adım yükselttiği gerçekliğidir. Partimiz de kongre öncesi ve sonrasında düşmanın hem fiziki hem de psikolojik saldırılarına hedef oldu. Bu saldırıların içinde kongresini gerçekleştirme başarısını gösterdi.

Düşman, 2015 karşı devrimci saldırısıyla partimizin sınıf mücadelesine yoğunlaşmasını, kendini daha üst boyutta yeniden örgütlemesini engellemek istedi. Sadece TC faşizmi değil, Alman emperyalizmi önderliğinde Avrupa çapında gerçekleştirilen karşı devrimci saldırı da bu amacı güdüyordu. Partimizin yalnızca TC faşizminin değil aynı zamanda emperyalizmin de hedefinde olduğunu pratikte bir kez daha deneyimledik. Öğretici bir düşman saldırısı oldu bu.

Bu saldırı, partimizi tümünden imha etmeyi hedefliyordu. Sonrasında yaşadığımız pratik tecrübe gerek tutsak edilen ve gerekse de ölümsüzleşen yoldaşlarımız bize bu gerçeği çok net gösterdi.

Kongremizi partimiz açısından herhangi bir kongreden daha önemli kılan sadece düşmanın karşı devrimci saldırıları değildi. Aynı zamanda Kongremiz, partimize içten yönelen, onun birliğini ortadan kaldıran saldırılara yönelik de güçlü bir yanıt olmuştur.

Biliyoruz ki, uluslararası komünist hareketin tarihi, Marksizm’in gelişimi onun Leninizm ve Maoizm aşamasına ulaşması, hep mücadele içinde olmuştur. Marksizm-Leninizm-Maoizm, başta revizyonizm olmak üzere, sağ ve sol oportünizme, anarşizme, her türden gerici burjuva çizgiye karşı parti içinde ve dışında mücadeleyle gelişmiştir. Partimiz de bu anlayış sahipleriyle komünist bir zeminde,

Partinin birliğini esas alarak ısrarla m¼cadele ederek, kendi kom¼n¼st duruşunu güçlendirmek istemiştir. Ancak ne yazık ki, bunda başarılı olamamıştır.

Sorunuzla bağlantılı olarak devam edersem; Partimiz kongresine hazırlanırken hem iç hem de dış düşmanla kuşatılmış durumdaydı. 2015 karşı devrimci saldırısı, sonrasında Partimizin birliğine yönelik saldırı ve hemen ardından halk ordumuzu ve parti güçlerimizi tümünden imhayı hedefleyen 24-28 Kasım 2016 saldırısı ve Dersim’de 12 yoldaşımızın katledilmesi çok önemli gelişmelerdir. Ki bu imha saldırısına bugünden bakıldığında sınıf düşmanlarımızın partimize özel olarak yö-neldiği anlaşılmaktadır. Bu olay partimizin tarihinde var olan ve aralarında de-lege yoldaşların da olduğu 9 yoldaşımızın katledilmesi olayıyla benzerlikler taşımaktadır. Bu gelişmeler partimizin sınıf düşmanlarınca adeta nefessiz bırakılarak boğulmak istendiğini ve tam bir imha saldırısı ile karşı karşıya olduğunu gös-terdi. Amaç, partimizin kom¼n¼st çizgisinin boğulması ve tümünden imhasıydı.

Kongremiz partimize yönelik yaşanan tüm bu saldırıları analiz etti ve çeşitli sonuçlar çıkardı. Denilebilir ki kongremizin üzerinde yükseldiği zemin, 2009 TEKEL Direniş, 2013 Gezi İsyanı ve 2015 Özyönetim Direniş’ine kadar götürülebilir. Bu direniş ve isyanlar zinciri, Partimiz açısından devrimin dinamiklerine vurgu yapmış ve TDH’nin bu dinamiklere olan uzaklığını göstererek, işçi sınıfına ve halk kitlelerine olan güvensizliğin kırılmasında önemli örnekler olarak devrim mücadelesi deneyimlerindeki yerlerini almıştır. Nitekim hatırlanırsa Gezi İsya-nı’nda kitlelerin ön plana çıkardığı sloganlardan bir tanesi “*Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak*”tı. Bu sloganın önemini partimiz içinde yaşanan süreçte çok daha net gördük.

Biliyoruz ki, kom¼n¼st partiler donmuş mekanizmalar değillerdir. Yaşayan, canlı örgütlenmelerdir. Onlar başta işçi sınıfı olmak üzere kitlelerle kurdukları bağlarla, sınıfın ve kitlelerin kendisini beslemesi ve denetlemesiyle yaşarlar. Partimiz, Büyük Proleter Kültür Devrimi’nin ürünü bir parti olarak, bu direniş ve isyanlarda açığa çıkan enerjiyi yeterince kendine çekemedi. Kitlelerin taleplerini karşılayamadı. Daha doğru bir ifadeyle, partimizin önderliği, kitlelerin içinde bu-lunduğu duruma ve taleplerine yanıt olmakta başarısız oldu. Bu çok net gör¼ldü. Örneğin Gezi İsyanı’nda açığa çıkan dinamiklerden öğrenmek ve kendi strateji-sini bu dinamikler üzerinden yeniden üretmek ve güncellemek yerine, mese-leye genel geçer yaklaştı. Parti önderliğinin bu pozisyonuna rağmen özellikle kadın ve gençlik alanındaki yoldaşlarımız bu direnişten çok şey öğrendiler ve partimizin duruşunu sorgulamaya başladılar.

Zaten darbeci tasfiyeci saldırıya maruz kaldığımızda buna ilk karşı koyan

temel yönetici organlarımız kadın ve gençlik alanlarımız oldu. Bu, bize şunu göstermektedir; sınıftan ve kitlelerden beslenen, sınıfın ve kitlelerin taleplerine yanıt olmaya çalışan, sınıfın ve kitlelerin durumunu analiz etmeye çalışanlar kendilerini geliştirmiş ve pratikte farklılaşmışlardır. Bu durum, partinin 2015 ve sonrasında bütün gerçekliğinin ortaya çıkmasıyla birleşince, *“artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak”* tı.

– **Birkaç maddeyle özetleyecek olsanız, sizce kongreniz esas olarak neyin neleri başardı?**

– Yukarıda kısaca değindim ama maddelersem; **Birincisi**, özetlediğimiz saldırılar karşısında duran kadrolardan üyelere, ileri militanlardan militan ve taraftarlara kadar partiyi sahiplenen MLM güçler, emekleri, eleştiri ve görüşleriyle partiyi kongreye taşımışlardır. Bu kongremizin birinci ve bizce çok önemli bir başarısıdır.

İkincisi; kongremiz yarım asır sonra parti programını oluşturmuştur. Meseleyle teori-pratik diyalektiğinden bakıldığında, pratik olarak kongremiz gerçekleştirilmiş, teorik olarak da kongremiz, kongreye kadar partimizin savunageldiği programatik görüşleri sistematik hale getirerek bir program oluşturmuştur. Bu da bizce tarihsel önemde bir adımdır.

Üçüncüsü; kongremiz, demokratik halk devrimi yöneliminde ve silahlı mücadele çizgisinde ısrarlı olacağını ilan etmiştir. Ülkemizde genel olarak halk savaşı özel olarak gerilla savaşı meselesinde bir tartışma yürütmüş ve çeşitli sonuçlara ulaşmıştır. Partimizin Dersim ve Rojava gerilla pratiği, masaya yatırılmıştır. Partimiz bu pratiklerine dair çeşitli kararlar almış, önüne somut örgütsel görevler koymuştur. Bugün de bu görevleri yaşama geçirmek üzere adım adım ilerlemekteyiz.

Dördüncüsü; partimiz yaşadığı süreçten çıkardığı derslerden, ülkemizde sınıf mücadelesinin ortaya çıkardığı çeşitli birikimlerden ve elbette kadın mücadelesinde konumlandığımız noktadan hareketle tüzüğünü güncellemiştir. Bunlar da kanımızca çok önemli katkılardır. Örneğin artık tüzüğümüzde kadın kotası vardır. Bu hem partimiz açısından tarihsel önemdedir hem de uluslararası komünist hareket açısından da dikkate değer bir deneyimdir. Nihayetinde program ve tüzükler, bir komünist parti açısından donmuş, değiştirilemez, yenilenemez metinler değildir. Bilginin gelişim sürecine uygun olarak yenilenecek, değiştirilecek hatta belki tamamen yenilerinin oluşturulabileceği yaşayan amaçlar, kurallar, yöntemler vs. bütünüdür.

Beşincisi; kongremizde komünist kadın hareketinin somut bir ürünü olarak,

Komünist Kadınlar Birliği'nin kuruluşu ilan edilmiştir. Bu gelişme de parti tarihi açısından bakıldığında son derece önemli ve bir o kadar da gecikmiş bir adımdır.

Altıncısı; kongremiz partimizin kadro ve halef yetiştirme politikası üzerinde durmuştur. Bu konuda bir anlayış koymanın yanında somut planlamalara da girişmiştir.

Yedincisi; kongremiz partimizin önüne, yukarıda birinci maddede işaret ettiğim gündemden hareketle *“Devrim İçin Önce Parti”* yönelimini ortaya koymuştur. Bununla doğrudan bağlantılı olarak partimiz *“Ortadoğululaşma”* yöneliminin altını çizmiş ve de dünyanın ve ülkemizin içinde bulunduğu durumu analiz etmiştir.

– Kongre sloganlarınızdan biri de *“ideolojide netlik, teoride derinlik ve tüm partinin askerileşmesi”*. Burada amacınızı açar mısınız? İdeoloji nedir? İdeolojik netlik nedir? Teori nedir? Teoride derinleşmek nedir? Askerileşmek nedir ve tüm örgüt nasıl askerileşir?

– Biliyorsunuz ideoloji temel meseledir. İdeolojiniz yoksa bir hiçsinizdir. İdeolojiniz var ama bu konuda bir netliğiniz yoksa da hatalara düşmeniz kaçınılmazdır. Ve nihai olarak zafer kazanamazsınız. Bu da açıktır.

Partimizin bir ideolojisi var. Bu, sınıf mücadeleleri pratiği içinde sınanmış, yukarıda işaret ettiğim üzere gerek düşmanımız burjuvazi ve gerekse de onun proletaryanın saflarındaki temsilcileriyle mücadele içinde gelişerek, rûştünü ispat etmiş MLM bilimidir. Partimiz dünyaya, sınıf mücadelelerine, topluma, savaşa, kültüre, maddeye kısacası her şeye proletaryanın bilimsel dünya görüşü olan MLM bilimiyle yaklaşmaktadır.

Kabul edilmelidir ki; sosyalizmde yaşanan geriye dönüşler ve emperyalist burjuvazinin yoğun ideolojik saldırıları karşısında uluslararası komünist hareketin bu saldırıları aktif olarak karşılayamaması kitlelerin kafasında belli soru işaretleri yarattı. *“İdeolojiler öldü”, “Marksizm bitti”, “tarihin sonu geldi”* propagandaları eşliğinde sürdürülen ideolojik saldırıya karşı uluslararası komünist hareketin parçalı ve dağınık duruşu beraberinde kapitalizme alternatif olarak demokratik halk devrimlerini, sosyalizmi daha etkili savunmanın ve bayraklaştırmanın önünde bir engel olarak çıktı. Kitleler farklı arayışlara, en çok da düzen içi çözümlere rağbet etmeye başladılar. Ancak süreç içinde bu tür palyatif tedbirlerin bir çözüm olmayacağını, kendiliğinden pratikleriyle de deneyimlediler.

Özellikle son yıllarda dünya çapında yaşanan isyan ve kitle hareketleri kapitalist sisteme karşı hoşnutsuzluğun, bir alternatif arayışının işaretleri olarak görülmelidir. Nitekim tam da bu nedenle emperyalist kapitalist ideologlarca şimdi

de “Marks’ın geri döndüğü”, “tarihin sonunun gelmediği” dillendirilir oldu. Bundan daha da önemlisi emperyalist kapitalizm, yaşadığı krizi atlatamadığı oranda kendisine karşı ayaklanmaların, isyanların ve kitle hareketlerinin gelişebileceği öngörüsünde bulunarak, kendince çeşitli önlemler almaktadır.

Denilebilir ki bu saldırıları pratikte karşılayabilecek en donanımlı hareketler MLM’lerdi. Çünkü MLM ideolojisi bize “sosyalizmde yaşanabilecek olası geriye dönüşlere karşı” teorik bir alt yapı sunuyordu. Nitekim bu olasılığa karşı binlerce kültür devrimi gerekliliği savunuluyordu. Ne var ki, Uluslararası Komünist Hareket Başkan Mao’nun ölümünden sonra onun boşluğunu dolduramadı. Partimizin de kurucuları arasında yer aldığı DEH pratiği ve sonu biliniyor. Peru’da parlayan, Hindistan’da ilerleyen ve Nepal’de iktidar olanağı bulan komünist hareket, düşmanın saldırıları karşısında geriledi. Peru devrimi önderliğinin tutsak edilmesi, Nepal devrimi önderliğinin revizyonistleşmesi vb. gerekçeleriyle başarıya ulaşamadı. Ancak Hindistan devrimi düşmanın yoğun saldırıları karşısında direnmeye ve mücadele etmeye devam ediyor. Yoldaşlarımız son yıllarda kadrosal anlamda önemli kayıplar verdiler. Düşman Hindistan’da komünist hareketi sadece kırlarla sınırlamak istiyor.

Partimiz de dünya çapında yaşanan bu süreçten kendi payına düşeni aldı. Kuruluşundan itibaren MLM ideolojisini dünya görüşü olarak kabul eden partimiz, Kaypakkaya yoldaştan sonra önemli direniş ve başarılarla, tarifsiz fedakarlıklara ve yüzlerce kayba rağmen devrimimizi başarıya ulaştıramadı. Bunda MLM ideolojiyi bir bilim olarak doğru kullanamayıpımız etkili oldu. Partimizin sınıf mücadelesi arenasında bugün istenilen yerde olmamasının nedeni budur. Ya da şöyle ifade edeyim, partimiz MLM ideolojisini doğru kavrayamadığı, yeterli netlikte ele alamadığı için bugün aslında “hak ettiği” yeredir.

Genelde bu durumun sorumlusu olarak, partide baş gösteren hizipler, darbeci tasfiyeci saldırılar gösterilmiştir. Bu tamamen yanlış bir görüştür. **Hizipler, darbeci tasfiyecilik vb. sadece birer sonuçtur.** Bu anlamıyla parti tarihimizi anlatırken-açıklarken ya da bugün partimizin sınıf mücadelesinde oynayamadığı rolü tartışırken neden olarak hizipleri, darbeci tasfiyeci saldırıları ileriye sürmek doğru değildir. Kuşkusuz bu türden gelişmeler, partinin örgütsel olarak güç kaybetmesine neden olmuştur. Bu bir gerçektir.

Ancak önemli ve belirleyici olan husus, partimizin MLM bilimini bir eylem kılavuzu, sınıf mücadelesinin andaki gelişmelerini, yaşanan çelişkileri tahlil edecek bir bilim olarak ele alıp uygulamasındaki yetersizliğidir. İbrahim Kaypakkaya yoldaşın, sınıf mücadelesine, kitle hareketlerine yaklaşımı ve çıkardığı dersler

MLM bilimi sayesinde olmuştur. Kaypakkaya'yı komünist önder yapan onun MLM çizgisidir. Kaypakkaya, kendi diyalektik gelişim seyri içinde MLM biliminde netleştikten sonra komünist tezlerini ileri sürebilmiştir. Bundan sonra iş, politika sahasıdır. Politika sahasında ise daha düşündüklerini pratikleştirmeden ya da "işin" daha çok başındayken katledilmiştir.

Kısacası partimiz ideolojisinde net olmadığı, sağ ve sol oportünizmlere düştüğü oranda sınıf mücadelesinin ve kitlelerin hareketlerinin gerisinde kalmıştır. İdeolojik olarak belli bir berraklığa sahip olduğunda gelişen kitle hareketlerine müdahale etmede, sınıf mücadelesinin andaki dinamiklerine dokunmada ve bunların komünist partisini besleyip geliştirmesinde başarılı olabilirsiniz. Bu başarılabilirdiği oranda parti kendi ideolojik duruşunu yeniden ve yeniden üretebilir. Başarılımadığı oranda yani parti ideolojik duruşunu sınıf mücadelesinin dinamiklerinden, kitle hareketlerinin mücadelesinden sürekli bir biçimde besleyemediği ve bu anlamıyla yeniden ve yeniden üretmediği koşullarda, sağ ve sol sapmaların, hiziplerin, darbelerin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Yukarıda Gezi İsyanı örneği ile ifade etmeye çalıştım. Parti gerek uluslararası komünist hareketin deneyimlerinden ve gerekse de sınıf mücadelesinin andaki dinamiklerinden ve kitlelerin mücadelesinden beslenemediği, onlardan öğrenemediği oranda kendi içinde sorunlar yaşaması kaçınılmazlaşır. Çünkü MLM ideolojisi masa başı ya da çekmece bilimi değildir. Gerçeği olgularda arama bilimidir ve donup kalmış da değildir. Somut koşullara uyarlanabilen, uyarlandığı oranda ezilenlerin silahı olan bir ideolojidir.

Biz bu gerçeği yani "Marksizm'in bir dogma olmayıp, eylem için bir kılavuz" olduğu gerçeğini Marks ve Engels yoldaşlardan biliyoruz. Onlar her zaman "*bizim öğretimiz bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur*" demişlerdir. Başkan Mao da "Teori ve Pratik" adındaki bilinen makalesine "*Çin Komünist Partisinde, Çin devriminden kazanılan deneyim ve görgüyü umursamayan, Marksizm'in bir dogma olmayıp, eylem için bir kılavuz*" olduğu gerçeğini yadsıyan dogmacı yoldaşlar vardı" ifadeleriyle başlamaktaadır.

Şimdi öğretmenlerimiz bize bunları söylüyorsa, durup bir üzerinde düşünmek gerekmez mi? Bizce gerekir. İşte partimiz kongresinde bunu yaptı ve durup bir düşündü. MLM ideolojisini yeterli netlikte kavrayamadığımıza işaret etti. Eğer partimiz MLM bilimini kendi pratiğinde hakim hale getirebilseydi, sınıf mücadelesinin andaki durumunu doğru analiz etme ve bu analizden hareketle sınıf mücadelesinin temel dinamikleriyle ilişkilendirme, onlardan beslenme ve buradan hareketle kendini MLM temelde yeniden üretme şansını yakalardı.

Partimiz kendi çalışmasında ideolojik netlik yakaladığı oranda, ayakları yere sağlam basan ne yaptığını ve ne yapacağını bilen bir parti olduğu oranda, politikasında daha cüretli adımlar atabilir. Atmalıdır da. İşte burada devreye politika girmektedir. İdeolojide ilkesel, politikada esnek olunmalıdır. İdeolojik hata yaparsanız bunu düzeltmeniz son derece zordur. Politikada ise hata yaparsanız özeleştirip verip bir daha yapmamaya çalışırsınız. Genellikle ideoloji ve politika arasındaki bu farklılık ve ilişki karıştırılmaktadır. **Politika, ideoloji gibi ele alınmakta, dogmatizme düşülmektedir.** Hele ki ülkemizde politik gündemin neredeyse her gün değiştiği bir gerçeklikte, bu durumun bir KP açısından nasıl bir hata olacağı anlaşılır olmalıdır.

Başkan Mao yukarıda işaret ettiğimiz makalesinde *“Ne nesnel dünyadaki değişme süreci sona erer ne de insanın pratik yoluyla kazandığı doğru bilgi. Marksizm-Leninizm hiçbir zaman, bütün doğrular üzerine olan bilgiyi özet halinde vermemiştir. O, yalnızca, pratik yoluyla doğru bilgiye çıkan yolları açmıştır”* derken tam da bunu anlatmaktadır.

Kendisini proletaryanın ve kitlelerin öncü ve önder örgütü olarak tanımlayan komünist partiler açısından bu yaklaşım çok önemlidir. Hayatidir. Komünist partiler, içinde bulundukları toplumun bağrından çıkarlar. Ve kuruldukları andan itibaren de dünyayı ve içinde bulunduğu toplumu değiştirme mücadelesini önce kendi içlerinde vermelidirler. Bu ancak ideolojik netlikle gerçekleştirilebilir. Kongremizin yaklaşımı bununla ilgilidir. Bu yapılmadığı durumda komünist partiler, içinde oldukları toplumun sınıf mücadelesiyle, kitlelerin hareketleriyle doğru bir temelde ilişkilenebilir, bunlardan beslenemezler; başta proletarya olmak üzere, kitlelerden kopar, dogmatik birer kast örgütüne dönüşürler.

Başkan Mao'nun yaşam devam ettiği müddetçe nesnel dünyadaki değişme sürecinin sona ermediği ve bununla bağlantılı olarak komünist partilerin (ve elbette bireyin ve kitlelerin de) pratik yoluyla kazanmış olduğu doğru bilgilerin de sürekli olarak yenilendiği -yenilenmesi gerektiği- yaklaşımı, kongremizin hareket noktasıdır. Buradan hareketle MLM ideolojisi ve onun ülkemize uyarlanmış tezleri olan İbrahim Kaypakkaya'nın görüşleri, -somutumuzda parti programımız-, birer dogma olarak ele alınamaz, alınmamalıdır.

Nesnel dünya sürekli olarak değişmektedir. Buna bağlı olarak bireyin, kitlelerin ve partinin pratik yoluyla edindiği bilgiler de sürekli olarak değişmektedir. Bu gerçeğin farkında olmamak, yaşamın canlı gerçeğinden uzak, sınıf mücadelesinden kopuk, kitlelerin mücadelesinden ve temel dinamiklerinden bihaber bir komünist partisi ve devrimci pratik ortaya çıkartır. Bu durum hem birey açısından hem de komünist partiler açısından ölüm demektir.

İfade etmeye çalıştığımız şudur; Başkan Mao'nun bu yaklaşımından hareket eden kongremiz, ideolojik netliğini sağladığı ve bunu süreklileştirdiği oranda, sınıf mücadelesinin ve kitlelerin hareketinden öğrenecek, teorik olarak bu öğrenme eylemini formüle edecektir. MLM'nin ve onun ülkemize uyarlanmış komünist tezlerinin revize edilmesinden bahsetmediğimiz bilinmelidir. Bahsettiğimiz, komünist teorinin nesnel gerçekliğin değişimiyle birlikte yeniden üretilmesi, sınıf mücadelesi ve kitlelerin hareketinden pratik yoluyla kazanılan doğru bilgilerle zenginleştirilmesi ve derinleştirilmesidir.

MLM ideolojisi hiçbir zaman bize, ülke devrimlerine ilişkin hazır reçeteler sunmamıştır. Bütün doğrular üzerine olan bilgiyi özet olarak vermemiştir. Bu ideoloji bize sadece pratik yoluyla doğru bilginin edinilmesinin yolunu göstermiş, buradan yürünmesi gerektiğini söylemiştir. Partimiz önümüzdeki süreçte gerçeği olgularda arama ve pratikte devrimci olma ilkesini uygulamada kararlıdır. Kongremiz ideolojimizde derinleşmeyi, teoride yetkinleşmeyi bu temelde ele almış ve tanımlamış durumdadır.

Sorunuzun diğer kısmında yer alan tüm partinin askerileşmesi meselesini ele alalım. Burada "tüm partinin askerileşmesi" kavramı yanlış anlamalara neden olabilir. Uluslararası komünist hareket içinde bu kavramı kullanan çeşitli parti ve örgütler var. Biz kavramı onlar gibi kullanmıyoruz.

Nasıl kullanıyoruz? Devrimimiz başından sonuna silahlıdır. Silahlı olmak zorundadır. Bu bir tercih değil, ülkemizin siyasal, ekonomik yapısından kaynaklıdır. Ülkemizin yapısı, TC devletin kuruluşundan itibaren faşizmle yönetiliyor oluşu bunu koşullamaktadır. Ülkemizde bırakalım devrimci mücadeleyi, demokratik haklar mücadelesinde bile dönem dönem çok ağır bedeller ödenmiştir. Bu siyasal, ekonomik, sosyal ve tarihsel gerçeklerden hareketle partimiz ülke devrimimizin özelde gerilla savaşı genelde Halk Savaşı Stratejisi ile zafere ulaşacağını savunmaktadır.

Kuşkusuz Halk Savaşı Stratejisi Başkan Mao'nun teorize ettiği ve pratikleştirdiği dönemdeki gibi bir ve aynı olmayacaktır. Sorunuzla bağlantılı olarak parti programımızda ifade edilen şu görüşü aktarmama izin verin lütfen:

Parti Programımızın 41. maddesi şöyledir: *"Türkiye'de Demokratik Halk Devrimi kendine has özgünlükler taşıyacaktır. Halk Savaşı, gerilla savaşı önceki örneklerin aynısı olmayacaktır. Türkiye'nin kendine has özellikleri, bulunduğu bölge itibarıyla farklılıkları vardır. Devletin merkezi otoritesi, militarist gelişkinliği önemli seviyededir. Kitlelerin talepleri biçim olarak farklıdır. Köylülüğün sosyal yaşamları değişim göstermiştir. Bu nedenle meseleye salt toprak sorunu*

olarak bakılamaz. Tarıma dayalı çelişkiler gücünü korumakla birlikte, işçi sınıfının nicel ve nitel gelişkinliği artmıştır. Bu gerçeklikle birlikte savaş ve ekonomik nedenlerle yaşanan göç olgusunun, şehirlerde örgütlenmenin ve savaşmanın gerekliliğini artırdığı dikkate alınmalıdır. TEKEL Direnişi ve Gezi İsyanı bunun somut bir örnekleridir.”

Görüleceği üzere partimiz, yukarıda ideoloji ve politika meselesinde de değindiğim üzere Halk Savaşı meselesinde de ülkemizin koşullarını, somut şartlarını analiz edip buradan çeşitli dersler çıkarma amacındadır. Neredeyse yarım asra yakındır sürdürdüğümüz gerilla savaşını ve son süreçte Rojava alanında elde ettiğimiz savaş deneyimini sentezleme amacındayız. Bu yönlü kimi pratik adımlarımız vardır.

Partimizin yarım asra yaklaşan silahlı mücadele ve Halk Savaşı deneyimi, bize bu mücadelenin sadece gerillanın işi olmadığını, savaşın sadece gerilla bölgeleyle sınırlı ele alınmasının hata olduğunu gösterdi. Bu anlamıyla askerileşme, partinin askerleşmesi kavramını kullanıyoruz. Kavramın içerdiği komünist partisinin bütün yan örgütleriyle birlikte, illegal, legal bütün faaliyet alanlarının savaşa göre şekillenmesidir. Bütün faaliyet alanlarının merkezinde savaş ve savaşa göre konumlanma vardır.

Kısaca partinin askerleşmesinden anlaşılan yukarıdan aşağıya, merkezden çevreye bütün parti örgütlerinin gündeminde savaş, silah mücadelenin olmasıdır. Her toplantının gündeminde savaş olgusu olmalı, her faaliyetçinin, militanın günlük pratik faaliyetinin bir noktasında mutlaka ama mutlaka silahlı mücadele gerçekliği, silahlı mücadeleye katkı olgusu olmalıdır. Bu olmadığında, silahlı mücadele ve Halk Savaşı bir bütün partinin değil sadece bir ya da birkaç alanın “iş”i olarak ele alındığında başarılı olunamayacağını deneyimlemiş durumdayız.

– Kongrenizde programınızı oluşturup tüzüğünüzü güncellediniz. Programın önemi nedir?

– Partimiz açısından son derece önemli noktaya işaret ettiniz. Tüzük ve program meselelerinin komünist partiler açısından önemi bilinmiyor değildir. Burada tekrar girmeyelim.

Partimizin tüzüğü 1978 yılında gerçekleştirdiği I. Konferans’ta oluşturulmuştur. Bu tarihten sonra gerçekleştirilen konferanslarda da ihtiyaç duyulduğunda güncellenmiştir. Nitekim Kongremizde de bazı güncellemeler yapılmıştır. Parti tüzüğü meselesi böyle.

“Parti programımızın önemi nedir?” sorunuza isterseniz Kaypakaya yolda-

şın “TİİKP PROGRAM TASLAĞI ELEŞTİRİSİ” makalesinin girişinde yazdıklarıyla yanıt olmaya çalışalım. Kaypakkaya yoldaş makaleye şu ifadelerle başlıyor; “*Komünizmin büyük önderi ve öğretmeni Marks, şöyle diyordu: ‘İleriye doğru atılan her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha önemlidir.*

‘Bu sözler, hiçbir zaman değerini ve geçerliliğini yitirmeyen bir temel kanun niteliğindedir. İleriye doğru adımlar atmak, gerçek bir ilerleme sağlamak, başlıca amacımız olmalıdır.’ (İK, Bütün Eserleri, s. 283)

Bununla birlikte Kaypakkaya yoldaş, program taslağı eleştirisine başlarken F. Engels’in Londra’dan A. Bebel’e yolladığı 18-28 Mart 1875 tarihli mektuba atıf yaparak şunları da ekliyordu: “*Öte yandan, yeni bir programın büyük önem taşıdığını da akıldan çıkarmamalıyız: ‘Genel olarak bir partinin resmi programının, o partinin hareketlerinden çok daha az önemli olduğu doğrudur. Ama yeni bir program, herkesin gözü önünde yükseltilen bir bayrak gibidir ve herkes, parti hakkında hükmünü buna göre verir.’*

Kaypakkaya yoldaş, Engels’in bu ifadelerinden hareketle, parti programının önemine de işaret ediyor ve “TİİKP Program Taslağı Eleştirisi”ni şu ifadeleriyle gerekçelendiriyordu: “*Şimdi biz, herkesin gözü önünde yükseltilen bir bayrak çekiyoruz. Bu bayrak, proletaryanın kırmızı bayrağı olacaksa, onun kıvrılığını bozan bütün lekeler, ciddi ve titiz bir çabayla silinip atılmalıdır.*” (age, s. 283)

Öncelikle şu gerçeği vurgulamamız gerekir; Partimiz kuruluşundan itibaren “hep ileriye doğru” adımlar atmış, kırlarda ve şehirlerde enternasyonal proletaryanın bayrağını dalgalandırmıştır. Ancak bu süre içinde resmi bir parti programı oluşturamamış, Kaypakkaya yoldaşın kaleme aldığı “programatik görüşler”le yetinmiştir. Bu kuşkusuz önemli bir eksikliktir.

Bunun çok çeşitli nedenleri olmakla birlikte, kanımızca en önemli gerekçe, program meselesinin sosyo-ekonomik yapıyla ilişkili olarak ele alınması (ki bu yanlış değildir), sosyo-ekonomik yapı tartışması yapılmadan programın hazırlanmasının ertelenmesi ya da ötelenmesidir. Ancak buna rağmen partimizin neden İbrahim yoldaşın halihazırda var olan “programatik görüşlerini” bir programa dönüştürmediği ve yarım asra yaklaşan mücadelesini bu program doğrultusunda yürütmediği konusu izaha muhtaçtır ve özeleştirel yaklaşımı gerektirir.

Bu ele alışı partimizin program meselesini ele alışındaki eksikliğini göstermesi açısından kayda değer bir hata olarak karşımıza çıkmaktadır. Meselenin “teknik” bir işlem olmanın ötesinde, partimizin politik seviyesini, Türkiye toplumunda yaşanan değişim ve dönüşümleri analiz edebilme kabiliyetini göstermesi açısından önemli bir yanı vardır. Partimiz, somut koşulların somut analizi Leninist

ilkesini uygulamak ve buradan devrimci sonuçlar çıkarmak yerine, pragmatist bir yaklaşımla Kaypakkaya yoldaşın 50 yıl önce ortaya koyduğu “programatik görüşleri” tekrarlamakla yetinmiştir. Bunun bilimsel bir yaklaşım olmadığı, eşyanın tabiatına aykırı olduğu son derece açıktır.

Partinin bir programı olmaması, parti içi iki çizgi mücadelesinin bu platform üzerinden verilmemesine yol açmış, bu ise sınıf mücadelesinin ve partinin gerçek sorunlarının tartışılabilmesini, bu tartışma içinde geliştirilip güçlendirilememesini doğurmuştur. Parti içinde iki çizgi mücadelesinin doğru bir zeminde yürütülebilmesi, -diğer nedenler bir yana- en başta da partinin kendi komünist çizgisini güçlendirebilmesinin önüne geçmiştir. Sonuç, dönüp dolaşıp partinin İbrahim Kaypakkaya yoldaşın programatik görüşleri adı altında sınıf mücadelesine devam etme kararlılığını beyan etmesi olmuştur. Bu önemlidir. Ancak tek başına ele alındığında dogmatizme düşme tehlikesini de içinde barındır.

Konunun önemi, Kaypakkaya yoldaşın tezlerinin somut koşulların somut tahlili ilkesinden hareketle andaki sorunlara yanıt olduğunun yok sayılmasıdır. Kaypakkaya yoldaşın ileriye sürdüğü tezlerin sınıf mücadelesinin o günkü koşulları içinde yapıldığının görmezden gelinmesi -ki bu önemlidir ve ideolojik kavrayıştaki bir probleme işaret eder- ve yaşanan sorunlara dair programatik görüşlerle yetinilmesi, bir program oluşturulmaması beraberinde komünist partisinin “gerçek bir parti olmamasını”da doğurmuştur. Önemle belirtmek gerekir ki; bu partinin bir programı olmamış, “herkesin gözü önünde yükselere bir bayrak çekmemiş” sadece ve sadece kurucu önderinin programatik görüşleriyle yetinmiştir. Bunun sorunlu bir durum olduğu dahası kendi içinde özellikle örgütsel zeminde çeşitli handikapları barındırdığı son derece açıktır.

Kaypakkaya yoldaş, bir partinin parti olabilmesi için ideolojik birlikteliğin yanında parti tüzüğü ve parti programından da bahsetmektedir. Partimiz, Kaypakkaya yoldaş sonrasında, 1. Konferansı’nda parti tüzüğünü oluşturmakla birlikte, programını oluşturmamış ve bu anlamıyla “gerçek anlamda bir parti” olmanın bir yanını eksik bırakmıştır. Bu eksiklik beraberinde, partinin daha sonraki tarihsel sürecinde kendisini her fırsatta hissettirmiş, özellikle örgütsel sorunların sağlıklı bir şekilde ele alınamaması ve partinin çizgisini güçlendirilememesini getirmiştir.

Bir partinin örgütsel faaliyeti açısından ideolojik birliktelik ve tüzük ne kadar gerekliyse bir program da gereklidir. 1. Kongremizde, bu son derece önemli eksiklik giderilmiş ve “herkesin gözü önünde yükselere bir bayrak çekilmiş” durumdadır.

Parti programımız hazırlanırken Kaypakkaya yoldaşın yukarıda ifade ettiğimiz “TİİKP Program Taslağı Eleştirisi”nden ve özellikle belirtmek isteriz ki Kaypakkaya yoldaşın katledilmeden önce notlar biçiminde kaleme aldığı “Savunma Taslağı”ndan yararlanılmıştır. Parti programımız bu anlamıyla da özel bir anlam taşımaktadır. Deyim yerindeyse Kaypakkaya yoldaşın planlamasını yaptığı ve hazırlığına giriştiği ancak katledilmesi nedeniyle gerçekleştiremediği savunması, kısa ve net olarak parti programımızda ortaya konulmuş durumdadır. Bu, bu anlamıyla önder yoldaşın vasiyetinin yerine getirilmesi olarak da tanımlanabilir.

– Nasıl yenilediniz programatik görüşleri?

– Evet, okuyucuların daha iyi anlaması açısından konuya dair parti programımızın 29. maddesini aktarmama izin verin: *“Bu tarihsel gerçekler ışığında Türkiye toplumsal formasyonunda ön plana çıkan başlıca çelişmeler olarak şunlar ifade edilebilir:*

- 1- Emperyalizmle halk arasındaki çelişme
- 2- Halk yığınlarıyla feodalizm arasındaki çelişme
- 3- Proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişme
- 4- Ezen ulusla ezilen ulus ve milliyetler arasındaki çelişme
- 5- Ataerkil sistemle ezilen cins arasındaki çelişme
- 6- Ezen inançla ezilen inançlar arasındaki çelişme
- 7- Sistemle ekolojik sistem arasındaki çelişme
- 8- Hakim sınıflar içindeki çelişme”

Çok net görüleceği üzere, partimiz kongresinde Türkiye ve Türkiye Kürdistanı’nın içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartları tahlil etmiş ve geline aşamada Türkiye toplumunda belli başlı çelişmeler arasında yeni çelişmelerin varlığına işaret etmiştir. Örneğin ezen ulusla ezilen ulus ve milliyetler arasında çelişme, ataerkil sistemle ezilen cins arasındaki çelişme, ezen inançla ezilen inançlar arasında çelişme ve sistemle ekolojik sistem arasında çelişme...

Bütün bu çelişmeler, içinde yaşadığımız ve mücadele yürüttüğümüz Türkiye toplumunda diğer çelişmelerle birlikte ön plana çıkan çelişmelerdir. Ve parti kongremizin günceli yakalama, sınıf mücadelesinin temel dinamikleriyle ilişki kurma çabasının somut ürünü olarak değerlendirilmelidir.

Örneğin Kaypakkaya yoldaş ülkemizde Kürt ulusal sorunu merkezli son derece önemli bir “Milli Mesele” analizi yapmış olsa da bu çelişmeyi başlıca çelişmeler içinde ifade etmemiştir. Günümüzde yaşanan gelişmelere paralel partimiz bu konuda Kaypakkaya yoldaşın tezini daha ileriye taşımış durumdadır.

Benzer şekilde Kaypakkaya yoldaşın mücadele yürüttüğü ve partimizi kur-

duğu koşullarda “kadın sorunu” olarak tanımlanan ve partimiz kongresinde “*ataerkil sistemle ezilen cins arasındaki çelişme*” olarak tanımlanan sorun yaşanıyor olmasına rağmen, buna dair bir yaklaşım geliştirilmemişti. Kaypakkaya yoldaşın bu konuda sadece savunma taslağında kimi ifadelerinin olduğunu biliyoruz. şimdiki durumda partimiz sınıf m¼cadelesinden, özellikle de kadın kitlelerinin m¼cadelesinden öğrendiği deneyimlerle, partimizin bu alandaki eksikliğini giderme yönl¼ adımı atmış durumdadır.

Yine Kaypakkaya yoldaş döneminde de çok yakıcı bir şekilde var olan ama önder yoldaş tarafından form¼le edilmeyen “ezen inançla ezilen inançlar arasında çelişme” de kongremizde başlıca çelişmeler içinde değerlendirilmiştir. Başta Alevi inancı olmak üzere ezen konumdaki Sünni inancı dışında ÷lkemizde ezilen inançlara yönelik sistematik bir devlet baskısı, yok sayma ve inkar etme gerçeğliği ortadadır. Faşist devletin bizzat örg¼tlemesiyle Maraş, Çorum gibi katliamlarda yüzlerce insan katledilmiş, Sivas gibi bir katliamda insanlar diri diri yakılmıştır. Bug¼n de Alevi inancına mensup halkımızın evleri işaretlenmeye devam etmekte, inanç yerleri halen kabul görmemektedir. Ezilen inançların demokratik talepleri, demokratik devrim m¼cadelemizin talepleri arasında yer almaktadır. Kongremiz partimizin bu konudaki önemli eksikliğine işaret etmiştir.

Öte yandan hakim sınıflar rant ve yağma uğruna çevre ve doğaya yönelik sistemli bir saldırı içindedirler. Hakim sınıfların bu saldırısı, çevre felaketlerine yol açmakta, dünya çapında “iklim krizi” tartışmaları yaşanmaktadır. Kapitalist emperyalist sistemin aşırı söm¼r¼ ve talan hırsının sonuçlarından biri olarak yaşadığımız Covid-19 salgını ortadadır. İnsanlık, kapitalist emperyalist sistem tarafından adeta bir yok oluşa sür¼klenmektedir.

÷lkemizde de hakim sınıflar, yağma ve talan projeleriyle ekolojik sisteme büyük zararlar vermektedirler. Bu durum, halk kitlelerinde çevre sorununa dair bir duyarlılık yaratmıştır. Gezi İşyanı’nı tetikleyenin “birkaç ağaç meselesi” olduğu unutulmamalıdır. Gelineen aşamada Türk hakim sınıflarının çevreye yönelik talan ve yağma saldırısına yönelik gerçeğleştirilen kitle eylemleri, köyl¼lerin demokratik talepli m¼cadelesinin bir parçası olarak ortaya çıkmış durumdadır. Çevre eylemleri, köyl¼ hareketinin önemli bir gündemidir. Bu gerçeğlik İbrahim Kaypakkaya’nın tezlerini ileri sür¼düđu dönemden farklı olarak şimdiki durumda ÷lkemiz gündeminde yer bulmaktadır. Partimizin demokratik devrim m¼cadelesinde temel güç konumunda olan köyl¼l¼ğ¼n bu taleplerinin analiz edilip, demokratik devrim m¼cadelesine kanalize edilmesi görevinden hareketle, kongremiz “sistemle ekolojik sistem arasında çelişme”yi başlıca çelişmeler içinde tespit etmiş bulunmaktadır.

Bunlar yeterli midir? Kuşkusuz değildir. Partimiz Türkiye'nin koşullarını incelemeyi, sınıf mücadelesinin dinamikleriyle ilişkilkenmeyi ve kitlelerin hareketlerini, istem ve taleplerini demokratik devrim mücadelesine tabi kılma çabasını sürdürecektir.

– Bağlantılı bir soru olarak tüzük üzerinde yapılan değişiklikleri de özetler misiniz?

– Parti programıyla ilgili sorunuzun yanıtlarken kısaca değinmiştim aslında. Burada biraz daha açmakta fayda var elbette. Partimizin 1978'de gerçekleştirdiği 1. Konferansı'nda oluşturulan tüzüğümüzün giriş bölümü aslında bir parti tüzüğünde olmaması gereken, daha doğrusu parti programına karşılık gelen ifade-ler içeriyordu. Bu durum tüzüğümüzü zayıflatıyordu.

Tüzüğün giriş bölümündeki bu ifadeleri düzenleyip, uygun bir formatla parti programına aktardık. Böylelikle tüzük daha kısa ama anlaşılır ve net bir forma kavuşturulmuş oldu. Öncelikle bunu ifade edeyim.

Tüzük meselesi, komünist partiler açısından son derece önemlidir. Partiyi bir arada tutan deyim yerindeyse çimento işlevi görür. Tüzüğü alt alta yazılmış maddeler olarak kavramamak gerekir. Partinin sınıf mücadelesi pratiği içinde, başta örgütsel faaliyeti olmak üzere edindiği pratik tecrübelerin somutlanmış halidir. Bu anlamıyla tüzük soyut değil somuttur. Partinin pratik faaliyetinden edindiği bilinçtir!

Tüzüğümüzün partimizin pratik faaliyetinden çıkardığı bir bilinç olması meselesini somutlamak gerekirse şu örneği verebiliriz. Örneğin parti tüzüğümüze şöyle bir bölüm eklenmiştir: *“TKP-ML, cinsiyet eşitliğini koşulsuz olarak kabul ederek, örgüt içerisinde kadın ve LGBTİ+'lara karşı her türden ayrımcılığın, küçümsemenin, yok saymanın karşısında yer alır. Kadınların, bin yılların kölelik koşullarını dikkate alan TKP-ML, Parti içinde bütün çalışmalarda pozitif ayrımcılık ilkesini benimser; bunun bir parçası olarak yönetici organları başta olmak üzere tüm komitelerinde yüzde 30 kota sistemini hayata geçirir.”*

Bu yaklaşımın arkasında, partimizin kadın faaliyetinin pratik tecrübesi ve tartışmaları vardır. Diğer bir ifadeyle kadın çalışmamızın teorik ve politik birikimi, kongremizde sentezlenmiş ve ortaya yukarıdaki gibi bütün partimizi bağlayan tüzük hükmü çıkmıştır. Tüzüğümüzün bir bilinç olduğu esprisinin arkasında yatan anlayış budur.

– Bunlar biraz da teknik konular aslında... Programın oluşturulması ve tüzük, mücadelenizde nasıl bir anlam taşıyor?

– Yukarıda kısaca ifade ettiğim gibi partimizin 1. Kongresinde tartışarak kabul

ettiği program, İbrahim Kaypakkaya yoldaşın programatik görüşlerinden hareketle hazırlanmıştır. Program taslağı hazırlanırken öncelikle Kaypakkaya yoldaşın Türkiye toplumu ve tarihi, devrimin müttefikleri ve düşmanları, devrimin yolu vb. görüşlerinden hareket edilmiştir. Bununla birlikte onun katledilmeden hemen önce “Savunma Taslağı” olarak yazdığı notlardan yararlanılmıştır.

Öte yandan program taslağı hazırlanırken 1. Konferans’ta kabul edilen ve daha sonra çeşitli rektifikasyonlara tabi tutulan parti tüzüğümüzün, I. Bölümü programa aktarılmıştır. Az önce de değindiğim gibi böylelikle parti tüzüğümüzde yer alan ancak bir programda olması gereken (bu anlamıyla parti tüzüğümüzü de zayıflatan) görüşler, programımızda yer almıştır.

Program taslağı, Kongre öncesi Parti Birliği isimli yayınımda yayımlanmış ve bütün parti üyelerinin, görüş, eleştiri ve önerileri alınmıştır. Bu eleştiri, öneri ve görüşlerden hareketle taslak bir kez daha gözden geçirilmiş ve Kongre iradesine sunulmuştur. Kongre iradesi, taslağın her maddesini tek tek tartışarak bir kararlaşılmaya ulaşmıştır. Bu anlamıyla parti programımızın oluşturulmasında bütün parti üyelerimizin emeği bulunmaktadır.

Programın hazırlanmasında ve kabul edilmesinde üzerinde durulması gereken husus, kabul edilen programın aynı zamanda Türkiye toplumunun içinde bulunduğu duruma da işaret etmesidir. Program, “somut koşulların somut tahlili” ilkesinden hareket etmiş ve örneğin Kaypakkaya yoldaşın programatik görüşlerinde yer almayan kimi konulara da değinmiş ve açıklık getirmiştir. Örneğin tekrarlısam, “kadın sorunu” olarak ifadelendirilen, “Toplumsal Cinsiyet” meselesine eğilmiş ve partimizin son yıllarda bu alanda atmış olduğu adımları ve yaşanan bilinçlenmeyi somutlamıştır.

Yine programımızda genelde ulusal sorun özelde de Kürt ulusal sorunu hakkında net bir yaklaşım sergilenmiş, Özgürce Ayrılma Hakkı kavramsallaştırması ve mevcut Kürt Ulusal Hareketi’nin tanımlaması da dahil olmak üzere partimizin Demokratik Halk Devrimi’yle bu sorunu nasıl çözeceği açık açık beyan edilmiştir.

– Az da olsa denk geldiğimiz için soruyoruz; bu bahsini ettiğiniz değişikliklere rağmen, programda “hiçbir şeyin değiştirilmediğine” yönelik bir algı da mevcut görünüyor, siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

– 1. Kongremiz sonrasında bazı yoldaşlarımızda “hiçbir şeyin değiştirilmediği” yönlü ortaya çıkan algı bizce doğru değildir. Her şeyden önce partimiz, kuruluşundan 47 yıl sonra programını oluşturmuştur. Bu olgunun kendisi bile başlı başına ileriye doğru atılmış önemli bir adımdır. Bir yeniliktir ve devrimci

adımdır. Sorun şimdi atılan bu devrimci adımın daha da ileriye taşınması ve zenginleştirilerek güçlendirilmesidir.

Diyebiliriz ki, kongre yükümlülüklerimizin sadece bir adımıdır. Doğru kararlar, politikalar ve yönelim nihayetinde bugüne aittir ve geleceği ancak ve ancak şekillendirmekle ilgilidir; yani geleceğin kendisi değildir. Geleceğin kendisi olmak için doğru karar, politika ve yönelimin kararlıca uygulanması, uygulama içinde geliştirilmesi ve tamamlanması gerekir. Kongre ancak bu şekilde ele alınırsa sorunların çözümüne yardımcı olmuş olur.

Bizce, “*bizce yeni bir şey yok*” algısında en belirleyici nokta, partimizin 1. Kongresinde sosyo-ekonomik yapı tartışmasına girmemesi, bu tartışmayı daha sonraya bırakmış olmasıdır. Öncelikle belirtelim; partimizin bu tartışmayı yapacak kapasitesi, yeterliliği ve birikimi vardır ancak **önceliğini** andaki koşullarda, partinin bir an önce merkezileşmesine vermiş, böyle bir politik yaklaşım geliştirmiştir.

Diğer yandan partimizde uzun yıllardır kongre yapılmadığı -ki bazı konferanslarımız aslında kongre gündemli yapılmıştır- için üzerimizde son derece gereksiz bir baskı oluşmuş, beklentiler ve partinin içinde bulunduğu durum arasındaki açığı büyümüştür. Partimiz sosyo-ekonomik yapı tartışmasını yürütmemiş ve bu gündemi hep “kongre”ye atmıştır. Bu bir yanıyla anlaşılır bir yaklaşımdır.

Bugün içinden geçtiği sürecin koşullarıyla birlikte partimizin öncelikle kendisini yeniden örgütlemesi, merkezileşmesi ve sınıf mücadelesine yoğunlaşması gerektiği çok açıktır. Bu anlamıyla 1. Kongremiz önceliğini “Önce Parti” olmaya vermiştir. Partinin kendi yaralarını sarması ve ilkeleri üzerinden yeniden ayakları üzerine dikilmesi hedeflenmiştir. Bu görev eksiklikleriyle birlikte başarılmıştır.

Kuşkusuz ki bu görev yerine getirilirken belli bir zemin üzerinden hareket etmek gerekmektedir. İşte parti 1. Kongremizin ortaya koyduğu çizgi ve oluşturduğu program, bu zemini ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle partimiz, ilk adımda önceliği kendini yeniden örgütlemeye vermiş, bu örgütlenmenin de halihazırda –*diğer bazı çok önemli görevlerle birlikte-var olan programatik görüşlerin bir program haline getirilmesi ve bu program üzerinden önümüzdeki sürecin –sosyo-ekonomik yapı da dahil olmak üzere–* tartışılması yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımın partinin içinde bulunduğu koşullarda en devrimci yöntem olduğu açıktır. Çünkü komünistler hayallerle değil gerçeklerle uğraşırlar. Gerçek olan da partimizin hem dıştan hem de içten önemli darbeler aldığı ve yaralarını sarmasının zaman alacağıdır.

Sonuç olarak partimiz, kendisine yönelen saldırılarını bertaraf etmiş ve kendisini yeniden örgütlemiş durumdadır.

Şimdi 1. Kongre kararları ışığında, bu zemin üzerinde faaliyetini ve kendisini yeniden örgütleyecektir. Hata ve eksikliklerini ciddi bir komünist partisinin yaklaşımıyla ele alacak ve en önemlisi de kendisini yeniden ve daha sağlam temeller üzerinden örgütlemesinin tek yolunun, sınıf mücadelesinden kopmadan, başta işçi sınıfı olmak üzere kitle hareketleriyle devrimci temelde ilişkilendenmekten geçtiği ve silahlı mücadelenin ülkemizde aldığı yeni biçimlerin daha üst boyutta yeniden örgütlenmesi gerekliliği bilinciyle hareket edecektir.

– Yukarıda kısaca bahsettiniz ama biraz daha açar mısınız? Kırk yedi yıl sonra kongre yaptınız? Neden kongre? Konferans değil...

– Aslında partimizin geçmişte gerçekleştirdiği kimi konferanslar da gündem ve kapsamı bağlamında değerlendirildiğinde kongreye karşılık gelmektedir. Lakin kongre hep sosyo-ekonomik yapı tartışmasıyla ilişkilendirildiği için, bu gündemin tartışılmadığı platformlar kongre olarak tanımlanmamıştır. Örneğin 1. Konferansımız aslında içerdiği gündemler itibarıyla ele alındığında pekala kongre olarak da adlandırılabilirdi. Nitekim 1. Konferansımız parti tüzüğümüzden, parti özeleştirisine kadar bir dizi kapsamlı gündemi tartışmış ve çeşitli kararlara gitmiştir. Daha sonra gerçekleştirilen merkezi platformlar bu yaklaşımı devam ettirmiş “kongre mi konferans mı?” tartışmasında partimizin üzerinde gereksiz bir psikolojik baskı oluşturmuştur.

Oysa ki parti tüzüğümüzde kongre ve konferans tanımlamaları nettir. Kongrenin sadece ve sadece sosyo-ekonomik yapı tartışması ile gerçekleşebileceği yaklaşımı yanlıştır. Soruyu tersten soralım; sosyo-ekonomik yapının tartışıldığı bir kongreden sonraki merkezi platformları ne diye tanımlayacağız? Onlara konferans mı diyeceğiz? Anlatmaya çalıştığımız, bütün eksikliklerine, yetmezliklerine rağmen partimizin 1. Konferansı aslında kongre olarak adlandırılabilirdi.

Partimiz, farklı fikirlerin bir arada olduğu ve mücadele ettiği zengin bir partidir! Burada önemli olan ve esas alınması gereken husus, bu fikir ve düşüncelerin parti içinde iki çizgi mücadelesi anlayışımız doğrultusunda çatıştırılmasıdır. Birlik-Eleştiri-Birlik anlayışımız bunu gerektirir.

1. Kongremizde kabul edilen programımız şimdilik bu tartışmalara nokta koymuş durumdadır. Partimizin 2. Kongresinde –*sosyo-ekonomik yapı tartışması da dahil olmak üzere*– ülkemizin ve partimizin, sınıf mücadelesine dair varolan bütün sorunlarını elbette tartışılacak, daha üst boyutta bir birlik-eleştiri-birlik platformunu gerçekleştirilecektir. Şimdi ise gündemimizde

olan demokratik merkezîyetçilik ilkemize göre varolan programımız etrafında kenetlenmek, sınıf mücadelesine etkili müdahalelerde bulunarak, partiyi yeniden ve yeniden örgütlemektir.

– Bu söylediklerinize de bakılarak, Kaypakkaya’dan ya da onun çizgisinden uzaklaştığınız söylenebilir mi?

– Elbette hayır. Eğer sınıf mücadelesi Kaypakkaya’yı reddederse partimiz ancak o zaman Kaypakkaya’dan uzaklaşabilir. Ayrıca özellikle son on-on beş yıldır birçok gelişme Kaypakkaya’nın tezlerinin doğruluğunu tekrar tekrar kanıtlamaktadır. Ancak bunun dogmatizmle karıştırılmaması gerekir.

Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, partimizin en önemli sorunlarından biri Kaypakkaya yoldaş tarafından ileriye sürülen tezlerin geliştirilememesi olmuştur. Örneğin Kaypakkaya yoldaş, net bir Kemalizm tahlili yapmış ve bu ideolojinin Türk hakim sınıfların emperyalizmle bağımlılığı içinde faşist karakterine dair dönemine dair oldukça gerçekçi ve bilimsel bir çözümleme gerçekleştirmiştir. Ancak partimiz sonraki süreçte Kemalizm’in politik alanda yaşadığı değişimi yeterli derecede tahlil edememiş, halk kitlelerini bilinçlendirmede eksik kalmıştır. Bu durum beraberinde Kemalizm’in sınıfsal niteliğinin değişmemesine rağmen, örneğin onun kimi yönlerine karşı olan ve bunu propaganda eden İslamcı hareketin, “Kemalizm karşıtlığı” üzerinden Kemalizm’in sınıfsal özünü yeniden üretmesi olgusunun yeterince teşhir edilememesini getirmiştir.

Bir başka örnek Kürt ulusal sorunu ve bu sorunun ortaya çıkardığı gelişmeler meselesidir. Kaypakkaya yoldaşın bu konuda ülkemizde komünist çizgiyi temsil ettiği bilinmektedir. Ancak partimiz sadece Kaypakkaya yoldaşın ortaya koymuş olduğu doğru tezlerle yetinmiş, özellikle Kürt ulusal sorununda ve bu çelişkiden hareketle kendini var eden Kürt ulusal hareketinde yaşanan değişimleri yeterince incelememiş, “an”a ilişkin doğru taktik politikaları geliştirememiştir. Ulusal sorun meselesini önder yoldaş sayesinde MLM temelinde doğru ve bilimsel bir şekilde çözümleyen partimiz, sonraki süreçte PKK’yi, karşı devrimci hareketten devrimci harekete kadar geniş bir yelpaze içinde değerlendirebilmiştir.

Burada mesele Kürt ulusal özgürlük hareketi ya da PKK değil, partimizin ülkemiz topraklarında komünist hareketin temsilcisi olarak ne yaptığı, hangi programı ve taktikleri geliştirdiğidir. Bu konuda atılan adımların varlığı ve yaşanan tartışmaların olduğu bir gerçektir. Ancak bir o kadar da gerçek olan; yetersiz kaldığımızdır. Kaypakkaya tarafından ortaya konulan tezlerin altının yaşanan sürece göre hakkıyla doldurulamadığıdır. Kitlelerin gerisinde kalındığıdır. Kürt

ulusal sorununda kendini ifade eden çelişki, deyim yerindeyse almış başını gitmiş, partimiz ise Kaypakkaya yoldaşın bilimsel tezlerini yinelemekle yetinmiştir.

Benzer bir durum sosyo-ekonomik yapı meselesinde de vardır. Günümüzde Kaypakkaya yoldaşın Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına dair analizinin üzerinden geçen yarım asırlık zaman zarfında yaşanan değişimleri incelemek partimizin önünde bir görev olarak durmaktadır. Sosyo-ekonomik yapı meselesinde yaşanan değişimlerin incelenmesi ve ana ilişkin somut tahlillerin ortaya konulması demek, ille de Türkiye'nin artık başka bir toplumsal formasyonda olduğunu ileriye sürmek demek değildir. Ancak partimizde diğer başka gündemlerde de olduğu gibi, bu gündem de daha başından yanlış tartışılmıştır.

Marksistler incelemeye ön kabullerle başlamazlar. Ya da sosyo-ekonomik yapı gibi önemli bir meseleyi incelerken; Türkiye'nin yarı-sömürge yarı-feodal ya da kapitalist olduğunu ispat etmek için incelemezler. Bu meselede partimizin temel hareket noktası, Marksist bir ilke olan "somut şartların somut tahlili" ilkesinden hareket etmektir. Partimizin önümüzdeki süreçte -özellikle de bu meseleye dair yaklaşımında- hareket noktası bu ilke olacaktır.

Önemle belirtmek isteriz ki; sosyo-ekonomik yapının analizinde en önemli ve belirleyici olan, Kaypakkaya'nın **yönteminin** kavranmasıdır. Düşündüklerimizi kanıtlamak için incelemenin değil, inceledikten sonra düşünce oluşturma'nın diyalektik yöntem olduğunun altını bir kez daha çizmek istiyoruz. Kaypakkaya yoldaşın bu yöntemiyle hareket edilmediğinde bilimsel bir sonuç alınamayacağı ortadadır.

Partimizde sosyo-ekonomik yapı tartışmasının bu şekilde gündem olması, elbette partimizin Kaypakkaya yoldaş sonrasında bu konuda yeterli adımları atmamasıyla ilgilidir. Başta da program tartışmasını gündemleştirip bir sonuca varmamasıyla ilgilidir. Bu ele alış, en başta kurucu önderimiz ve kuramcımız Kaypakkaya yoldaşın yöntemine dair kavrayışsızlığa işaret eder. Çünkü Kaypakkaya yoldaşın tezleri incelendiğinde çok net olarak görüleceği üzere, diğer tüm meselelerde olduğu gibi sosyo-ekonomik yapı meselesinde de asla durağan, dogmatik, şabloncu bir yaklaşımdan hareket etmemiştir.

Kaypakkaya yoldaş örneğin gerek "Çorum İlinde Sınıfların Tahlili" ve gerekse de "Kürecik Bölge Raporu" çalışmalarında somut koşulların somut analizinden hareket etmiş, bu bölgelerde var olan üretim ilişkileri ve üretim tarzını Marksizm Leninizm Maoizm bilimiyle analiz ederek bir senteze ulaşmıştır. Kaypakkaya yoldaşın bu yönteminden hareket ederek aradan geçen süre içinde Türkiye toplumsal formasyonunda üretim tarzı ve üretim ilişkilerinde yaşanan değişimleri incelemek partimizin önünde bir görev olarak durmaktadır.

Ancak partimizde sosyo-ekonomik yapı meselesini incelemek dahi sanki Kaypakkaya yoldaşı inkar etmekle eşdeğer tutulmuştur. Oysa bu ele alış biz-zat Kaypakkaya'nın pratiği olmak üzere, onun komünist bilimsel yöntemini kavramamakla doğrudan ilişkilidir. Başta sosyo-ekonomik yapı olmak üzere bütün bu meselelerde partimizin hareket noktası Kaypakkaya yoldaşın yön-temi olacaktır.

Bizler Kaypakkaya'yı yaşatanlar olmalıyız. Bu ancak ve ancak onu dondur-madığımızda, canlı bir teori olarak ele alıp irdelediğimizde olacaktır. Partiyi tu-tukluğa, hareketsizliğe, tartışmamaya mahkum ederek değil... Kaypakkaya yıllardır dar dogmatik bir çerçeve içine sıkıştırılmış ve bu çerçeveden siyaset ya-pılmaya çalışılmıştır. Bu Kaypakkayacılık değildir.

– Kongrenizin en önemli kararlarından biri de KKB'nin oluşumu idi. KKB'ye kadar gelen süreç ve bugün kadın özgürlük mücadelesinde partinizin duruşunu özetler misiniz?

– Gerçeklikte Partimizin cinsiyet meselesine yaklaşımı, gerçekleştirdiği ilk konferansla ileri doğru atılmış önemli adımları da içeren ancak daha sonra bu meseleye cinsiyet körü bir yaklaşım geliştiren bir noktada olmuştur. Komünist partilerin içinde bulunduğu toplumun çelişkilerinden bağımsız olmadığı ger-çekliğini kabul etmediğinizde bu çelişkilerden ileriye temsil eden yönünde ken-dini değiştirmesi de kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Yani evet, Partimiz kuruluşundan bu yana saflarında örgütlediği binlerce kadın kadro, militan ve ta-raftarına rağmen bu konuda komünist bir yaklaşım geliştirememiş, dönem dönem yaptığı çıkışlar ve harcadığı çaba ise meselenin özünü tartışmadığı için güdük kalmıştır.

8. Konferans'ta bu alana dair çalışma yapılmasını içeren kararın yer aldığı tek bir paragraf başta örgütlü kadın yoldaşlarımız olmak üzere Partimizin önüne kos-koca bir dünyanın kapılarını açmıştır. Bu kararın uygulanması sürecinde birçok sı-kıntı yaşanmıştır elbette ancak bunların çözümü hep cinsiyet sorunu bağlamında bizi bir adım ileri taşıyacak şekilde sonuçlanmıştır. Kadın Komitesi'nin kurulu-şundan, özerk bir yapıya sahip Komünist Kadınlar Birliği'nin kuruluşuna kadar her adım çok önemli tartışmalar içermiştir.

Partimiz kuruluşundan bu yana, kadınların kurtuluşunun Partimiz saflarında örgütlenerek komünizme kadar sürece olan bir mücadele sonucunda gerçek-leşeceğini ortaya koymuştur. Ancak 1. Konferans'ta karar altına aldığı "ayrı bir kadın örgütlenmesi" kararının 2. Konferans'ta iptal edilmesiyle birlikte bunun nasıl gerçekleşeceğine dair sistemli bir yaklaşım geliştirmemiştir. Geçmiş, tari-

himizi bir bütün yok saymak olarak anlaşılmamalıdır bu ifademiz. Ancak kadınlara kurtuluşun adresini gösterip meseleyi bununla sınırlandırmak, bunun yol ve yöntemlerini tartışmamak, araçlarını yaratmamak hatta ayrı bir kadın örgütlenmesini “cinsiyetçilik” olarak değerlendirmek, kadınları “yedek güç” olarak tasvir etmek vs. bir komünist partisinin devrim yapma ciddiyetiyle bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, daha önceki tüm çabaları görmezden gelmesek de şunu söylemeliyiz ki, 8. Konferans’ta alınan karar, bu doğrultuda kurulan Kadın Komitesi ve bu Komitemizin öncülüğünde kararın uygulanması için dişini tırnağına takan kadın yoldaşlarımızın çabası Partimizi bu tarihi adımı atmaya götürmüş ve 1. Kongremizde KKB’nin kuruluşu ilan edilmiştir.

Cinsiyet meselesi çok geniş bir konudur ve kadınlar özgürlüklerini kaybettikleri yerde, yani özel mülkiyetin ortaya çıktığı ve kendisi de özel mülkiyet olarak köleleştirildiği noktada özgürlüğünü kazanacaktır. Bu anlamıyla, Demokratik Halk Devrimi, Sosyalizm cinsiyetlerin özgürlüğünün çok büyük adımları olmakla birlikte, gerçek özgürlük komünizmin yaratacağı toplumsal yapıdadır.

Partimiz cinsiyet meselesine, sadece kadın-erkek eşittir genellemesi içinde bakmamaktadır. Diğer yandan, adına ne dersenez deyin, tüm sömürücü sistemlerin temel kolonlarından birini cinsiyet sorunu oluşturur. Yani o kolona yönelik her hamle, aynı zamanda sömürücü sistemi yıkmaya yöneliktir. Tam da bu gerçeklik içinde Kongremiz, cinsiyet sorununu temel meselelerden biri olarak ele almış ve oluşturduğu programda, toplumsal yapıya dair çelişkilerde hak ettiği yeri vermiştir.

– *Yayınlarınızda ve açıklamalarınızda “yenilenme” bunun yanısıra “genleşme ve kadınlaşma” vurgunuz var. Bu tam olarak ne anlama geliyor? Partiniz nasıl genleşip kadınlaşacak?*

– Kaypakkaya yoldaş partinin ismini tartışırken Lenin yoldaşa atıfla sözlerini şu şekilde bitiriyor: “*Ve biz kendi kendimizden mi korkacaktık! Biz, ‘her zaman’ giydiğimiz ‘sevgili’ pis gömleğimizle mi yetinecektik?... ‘Kirliliği çıkarıp atmanın zamanıdır, temiz çamaşır giymenin zamanıdır!’*”

Türkiye devrimci hareketinin ’71 çıkışının komünist yüzünü oluşturan partimiz mücadelesine “eski gömleğini çıkarıp, temiz çamaşırları giyerek” başlamıştır. Eskiylene, çürüyene, bayata, statükoculuğa, dogmatizme karşı mücadele ederek, “burjuva karargahları bombalayarak” tarih sahnesine çıkmıştır.

Ne var ki bu devrimci atılım süreklileştirilememiş, yeniden ve daha üst boyutta üretilmemiştir.

Muzaffer Oruçoğlu, Tohum adlı yarı belgesel romanında Malatya Bölge Komitesi toplantısından bir anekdot aktarır. İbrahim Kaypakkaya, partimizin kuruluş adımlarını atarken, dünya çapında ekonomik krizin derinleştiğinden ve bu krizin ülkemizdeki krizi daha da katmerleştireceğinden, kitlelerin mücadelesinin dalgalı halinde yükseleceğinden bahseder. Ve en büyük korkusunu açıklar: *“Ben şahsen bu dalgalı, böyle gidersek kucaklayamayacağımız, bu dalgaların gerisinde kalacağımız korkusu içindeyim!”* Ve ekler; *“kendiliğinden gelişim öncünün gelişiminden bir hayli hızlıdır. Bunu göremiyorsunuz. Göremediğiniz için de mükemmel bir çaba içerisinde değilsiniz, değiliz.”*

Ne yazık ki Kaypakkaya yoldaşın korkusu gerçek olmuş, tarih Kaypakkaya’nın öngörüsünü doğrulamış ve öncü, kitlelerin kendiliğinden gelişiminin gerisinde kalmıştır. Bu anıyı neden aktarma gereği duyduk? Partimizin bu devrimci yanı zamanla körelmiştir. Özellikle kitle hareketleriyle ilişkilendirilmedi, kitlelerin öğrencisi olmada, onlardan öğrenmede ve kitlelerin kendiliğinden hareketleriyle ilişkilendirilmedi kimi dönemler olumluluklar barındırsa da esasta başarılı olamamıştır. Bu durum, partinin sınıf mücadelesiyle devrimci temelde ilişkilendirilmesini sakatlamıştır. MLM bilimini bir dogma değil eylem kılavuzu olarak kavrayamamanın ürünü olarak gelişen bu durum, partinin gelişip güçlenmesinin, kitlelerin içinde kök salmasının ve dahası sınıf mücadelesi pratiği içinde teorisini geliştirmesinin önünde engel olmuştur.

Nedir bu devrimci yön? Partimizin devrimci temellerinin atılmasına vesile olan bu yönü bizzat Kaypakkaya’nın tarzında görürüz. O, örneğin 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi’nde Ankara’dadır. Haberi alır almaz, İstanbul’a gider ve direnişe katılır. Bu direnişten, şu anda partimizin programını oluşturan devrimci sonuçları çıkarır. Benzer durum, Değirmenköylülerin toprak işgalinde yaşanır. Örnekler çoğaltılabilir. Kısacası nerede bir kitle hareketi, mücadelesi, devrimci bir dinamik varsa Kaypakkaya oradadır. Kitlelerin bu kendiliğindenci hareketinden öğrenmede açıtır. Bu hareketlerden, mücadelelerden öğrenir ve kendisini daha üst bir temelde yeniler. Eskiyen, geride kalan ne varsa eleştirisinin hedefine oturur. İşte yenilenmek budur! Kendisini anda yaşanan kitle mücadelesinden öğrenmede sorumlu ve bu mücadeleden devrimci sonuçlar çıkarmada görevli hissetmek! Teoriyi ancak ve ancak bu şekilde devrimci kılabilirsiniz. Bu yapılmadığında teori sizi tutuklaştırır. Statükocu ve dogmatik yapar.

İzin verirsanız yine Kaypakkaya yoldaştan bir örnekle devam edelim. Partimizin her vesileyle tekrarladığı bir sözü var önder yoldaşın: *“Kitleler içinde kök salmış, demir disiplinli, subjektivizmden, revizyonizmden ve oportünizmden arınmış,*

özeleştiriyi uygulayan çelik gibi bir parti, silahlı savaş içinde gelişecek güçlenecektir. Böylece bayatı atıp tazeyi alacak ve burjuva unsurlardan arınacaktır."

Kaypakkaya yoldaşın bu sözlerini çokça tekrarlamışızdır. Ama örneğin bu rada ifade ettiği "bayatı atıp tazeyi aldık" mı? Ne yazık ki buna evet diyemiyoruz.

Kaypakkaya'nın yöntemine, onun kitlelerin hareketleriyle ilişkileneşine, kendiliğinden kitle hareketlerine yaklaşımına ve genel olarak sınıf mücadelesi karşısında konumlanışına baktığımızda, onda yenilenmenin, bayatı atıp tazeyi almanın çok güçlü olduğuna tanık oluyoruz. Ne yazık ki Kaypakkaya yoldaşın katledilmesinden sonra, onun öğrencileri olarak bizlerin, onun bu yöntemini layıkıyla kavrayabildiğimiz ve hayata geçirdiğimiz söylenemez. Elbette partimiz, Kaypakkaya yoldaştan sonra büyük fedakarlık ve bedeller ödeyerek mücadelesini sürdürmüştür. Kimi dönemler kitlelerin kendiliğindenci hareketi içinde yer almış ve kendisini bu hareketler içinde yeniden yeniden örgütlemiştir. Ancak bunu artan biçimde süreklileştirebildiğimiz söylenemez. En azından sonuçtan hareketle bunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Örneğin Kaypakkaya yoldaşın tezlerini ileriye sürdüğü dönemden günümüze neredeyse yarım asırlık bir süre geçti. Bu süreç içinde dünyada ve Türkiye toplumunda önemli değişimler yaşandı. Program meselesine dair sorunuzda açmaya çalıştık. Ya da örneğin Kaypakkaya döneminde günümüzdeki gibi bir kadın hareketi yoktu. Yine Kürt ulusal sorunu bu derece yakıcı bir şekilde hissedilmiyordu. Veya çevre sorunu... Örnekler çoğaltılabilir. Şimdi partimiz bu çelişkilere dair bir şeyler söylemeyecek mi? Elbette devrim diye, iktidar diye bir sorunu olan parti, bu çelişkilere dair yeni şeyler söylemelidir. Yeni örgütlenmelere gitmeli, kendisini durmadan yenilemelidir.

– Kadınlaşma ve gençleşme vurgunuz?

– Partimiz, sadece kadınlaştığı, gençleştiği oranda değil, LGBTİ+'laştığı, Kürtleştiği, Alevileştiği ... oranda ülke devrimimizi gerçekleştirebilecektir. Bu partimiz açısından net bir görüştür. Partimiz, işçi sınıfının öncü ve önder örgütüdür. İşçi sınıfı önderliğinde devrimden çıkarı olan bütün sınıf ve katmanların çıkarını savunur. Savunmalıdır. Biliyorsunuz halk kavramı devrimden çıkarı olan sınıf ve katmanları kapsar. Dolayısıyla halk saflarında gördüğümüz her sınıfın, katmanın, topluluğun ve bireyin haklarını savunur ve savunmalıdır. Hakim sınıfların her türlü baskısına karşı, kendisini ezilenin, mazlumun, baskıya uğrayanın yanında konumlandırır. Bu komünist olmanın, devrimciliğin ilk şartlarından biridir.

Şimdiki durumda nüfus olarak Türkiye halkının yarısını oluşturan ve istisna-

sız her gün giderek artan oranlarda katledilen kadınların olmadığı bir devrim mümkün müdür? Bu anlamıyla partimizin kadınlaşması, dünyaya ezilenin ezileni yani kadının gözünden bakması bir gerekliliktir. Türkiye devrimi için bir zorunluluktur bu. Partimiz bu hedefini kendi örgütsel faaliyetinde somutlayamazsa, devrimi gerçekleştiremeyecektir. Bu nettir. Nitekim kongremizde kuruluşu ilan edilen Komünist Kadınlar Birliği'miz bu bilincin ürünüdür.

Benzer durum gençleşme sorunuz için de geçerlidir. Şimdilerde burjuva med- yada X, Y, Z kuşakları tartışması var. Hatırlanırsa benzer tartışmalar Gezi İsyanı döneminde de yapılmıştı. Partimiz, gençliği kazanamayanın yarını kazanamayacağı- nı öteden beridir dillendirmektedir. Halihazırda bunun partimizdeki somut karşılığı komsomol örgütlenmemizdir.

Şimdiki durumda gençliğin içinde bulunduğu özgün durumu doğru tahlil edemeyen, gençliğin andaki sorunlarına doğru çözümler üretmeyen bir partinin gençliği kazanamayacağı açıktır. Bunun için de Partimizin doğrudan gençliğin di- namizminin gözünden dünyayı görmesi gerekmektedir.

Partimizin saflarında eski ve yeni, deneyimli ve deneyimsiz, yaşlı ve genç yoldaşlar bulunmaktadır. Şimdiki görevimiz bu iki kesim arasında doğru diya- lektik bir ilişki kurabilmektir. Yaş almış yoldaşlarımızın biriktirdiği derya gibi deneyimle, ideolojik altyapısı sağlam duruşla gençliğin dünyayı temellerinden sarsacak dinamizmini, statükoları altüst eden cüretini, yeniliklere açık yapısını birleştirmektir bu diyalektik ilişki. Bu konuda genç yoldaşlarımız da yaş almış yoldaşlarımız da mütevazı ve birbirine doğru adım atan bir pozisyonda hare- ket etmelidir. Stalin yoldaşın dediği gibi; *“Eğer Partimiz, eski kadrolarla birlik ve işbirliği içinde çalışan çok sayıda yeni kadroya sahip olmazsa, davamız yarı yolda kalır.”*

Kongremizde bu yönlü kimi yaklaşımlar geliştirilmiştir. Partimizin kadro ve üye politikası tartışılmış ve kimi somut adımlar atılarak, çeşitli planlamalar da yapılmıştır.

– İttifaklara, cephelere bakışınız nedir? Bu bağlamda HBDH'yi nasıl değer- lendiriyorsunuz?

– Aslında partimizin ittifaklara, eylem birliklerine yaklaşımı bilinmiyor değil- dir. Keza birleşik cephe anlayışı da öyle. 1. Konferansı'mızdan sonra Ağustos 1978'de yayınlanan Komünist'in ikinci sayısında meseleye dair belli bir yaklaşım geliştirilmiştir. Yine daha sonraki yıllarda tüm yayınlarımızda meseleye dair par- timizin yaklaşımı, ele alışı genişçe değerlendirilmiştir.

Kongremizin meseleye yaklaşımını *“sürecin ağırlığı ve faşizmin saldırgan-*

lığının üst boyutta olması, beraberinde devrimci komünist hareketlerin birlikte hareket etmesini ikili ya da çoklu eylem birlikleri içinde süreci karşılaması gerektiğini dayatmaktadır” olarak özetleyebiliriz. Bunu ifade ederken somut bir durumdan hareket ettiğimiz bilinmelidir. Gerek dünyada ve gerekse de ülkemizde son yıllarda yaşanan gelişmeler bunu göstermektedir. Meselenin emperyalist kapitalist sistemin 2008 yılında başlayan ve bir türlü atlatamadığı kriziyle ilişkisi vardır. Son süreçte yaşanan virüs salgını da bu krizi derinleştirmiş durumdadır. Ekonomik kriz beraberinde hakim sınıfların krizi atlatmak ve düşen kâr oranlarını yükseltmek için işçi sınıfına ve halka saldırmasını, klasik deyimle “faturayı işçi sınıfı ve halka kesmesi”ne neden olmaktadır.

Hakim sınıfların bu politikalarında başarılı olabilmesinin yolu, devrimci komünist dinamiklerin ortadan kaldırılması, kitlelerin kendiliğinden gelme mücadeleleriyle daha baştan ilişkilenesinin önünün kesilmesidir. Bunun için topyekûn bir imha dayatılmaktadır. Faşizmin azgınlığı, saldırganlığının boyutu, içinde bulunduğu ekonomik kriz ve bununla bağlantılı olarak yönetememe kriziyle paralel bir seyir izlemektedir. Bu nedenle bir yandan devrimci komünist harekete saldırmakta, diğer yandan ise kendi gücünü tahkim etmektedir. Bekçi yasası, çoklu baro tartışmaları, pandeminin ortasında doktorların öz örgütlülüğünün dağıtılması gerektiğinin dillendirilmesi ve kimi İslamcı faşist kişiliklerin TV ekranlarında “50-30 kişiyi götürmek”ten bahsetmeleri, kadınlara ve çocuklara yönelik taciz tehditlerinde bulunmalarının vb. nedeni budur.

Başta devrimci komünist hareket olmak üzere, ilerici-devrimci bütün dinamiklere yönelik bir diz çöktürme, nefessiz bırakma saldırısı söz konusudur. Saldırının kapsamı ve boyutu, hiçbir devrimci örgütün ya da somutta partimizin saldırıyı karşılamaya ve düşmana etkili bir şekilde karşı saldırıya dönüştürmeye muktedir değildir. Bunu söylerken bir iddiasızlıktan bahsetmediğimiz bilinmelidir. Tespitimiz nesnel gerçeklikle ilgidir.

Halka, devrimci ve komünist harekete dayatılan diz çöktürme ve nefessiz bırakma saldırısına karşı bu anlamıyla kısa ve uzun vadeli eylem birlikleri içinde olmak, devrimci direnişi ve dayanışmayı her alanda büyütmek nesnel bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamıyla yine kongremizin meseleye yaklaşımından hareket ederek devam edersem; Kongremiz “*HBDH’nin önemli bir olanak*” olduğu vurgusunda bulunmuş durumdadır. Partimizin özellikle Kürt ulusal sorunu olmak üzere, ülkemizde yaşanan çelişkilerle ilişkilirmek, silahlı mücadelenin geliştirilmesi, faşizme yönelik daha etkili ve ortak eylemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla başta

Kürt ulusal özgürlük hareketi olmak üzere bir dizi devrimci örgütle birlikte kuruluşunda yer aldığı HBDH, bu açıdan son derece önemlidir.

HBDH, partimiz açısından sınıf mücadelesinin, özellikle de silahlı mücadelenin, ortak düşmana karşı birlikte yönelmenin ve elbette Partimizin uzunca bir süredir oportünizm tarafından kemirilen devrimci yönlerinin güçlendirilmesi olarak ele alınmaktadır. Bu eylem birliği içinde yer almak partimiz açısından politik bir konu olarak değerlendirilmiştir. Sonuçta Partimiz kendi ideolojisine, politik duruşuna güvenmektedir. Bu tür eylem birliklerinde yer almayı çeşitli gerekçelerle reddetmek ideolojik duruşa, komünist dünya görüşüne dair bir probleme işaret ettiği kadar, kendine güvensizliğin de bir ürünüdür. Bunun da altında yatan neden, ideolojik duruş adı altında, kendi görevlerini başkalarına havale etmek ve aslında hiçbir şey yapmamak, MLM'yi bir eylem kılavuzu olarak değil dogma olarak kavramaktır. MLM savunuculuğu adı altında statükoyu korumaktır.

Kongremiz HBDH konusunda partimizin iç sorunları nedeniyle görevlerini layıkıyla yerine getiremediğine, bu örgütlenmeye yönelik hak ettiği ilgiyi veremediğine de işaret etmiş durumdadır. Bu örgütlenmeye ilişkin halen önemli eksikliklerimiz vardır. Ancak süreç içinde bu eksikliklerimizi gidermeyi hedefliyoruz.

Gerek HBDH ve gerekse de diğer devrimci örgütlerle sürecin ağırlığına ve özgünlüğüne uygun olarak eylem birlikleri içinde olmayı önemsiyoruz. Bu konuda halihazırda kimi adımlarımız da vardır.

Asıl hareket noktamız, partimiz ya da devrimci örgütlerin çıkarlarından önce işçi sınıfının ve halkın çıkarlarını gözetmektir.

Az önce ifade etmeye çalıştığım gibi içinden geçtiğimiz sürecin özellikleri, düşman saldırısının boyutu ve kapsamı, devrimci ve komünist hareketin içinde bulunduğu durum beraberinde bizlerin mümkün olduğunca yan yana durmamızı koşulluyor. Bu objektif bir gerçeklik olarak ortaya çıkıyor. Böyle bir durumda, farklılıkları değil aynılıkları ön plana çıkarmak, birlikte yürümeyi her zamankinden fazla zorlamak gerekiyor.

MLM'ler açısından bunu başarabilmenin imkanları daha fazladır. İlkesel olmayan farklılıkları ön plana çıkararak ortak iş yapmaktan uzak duran her yapının, -kendine isterse komünist desin- kaybedeceği kesindir. Dolayısıyla partimiz içinden geçtiğimiz sürecin özelliklerine uygun olarak eylem birliklerini önemsemektedir. Bu eylem birlikleri kısa ya da uzun vadeli olabilir. Temel hareket noktamız dediğimiz gibi halkımızın çıkarıdır.

Örneğin geçtiğimiz dönem çeşitli alanlarda 18 Mayıs vesilesiyle İbrahim Kay-

pakkaya yoldaşın anmaları kimi alanlarımızda başta MKP olmak üzere çeşitli devrimci örgütlerle birlikte gerçekleştirildi. Ortaya çıkan enerji, verilen tepkiler dikkate değerdir. Bu durum bile bizlerin ne yapması gerektiğine dair işaretler. Bu türden eylem birlikleri içinde olmayı önemsiyoruz. Kongre irademizin bu yönlü güçlü bir yaklaşımı vardır.

– *Yeri gelmişken Kürt hareketine dair tanımlamanızı yenilediniz. Ayrıca ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramı ile birlikte Özgürce Ayrılma Hakkı ifadesini de kullanıyorsunuz...*

– Evet doğrudur. Kongremiz Kürt ulusal hareketine yönelik tanımlamasını, Kürt ulusal özgürlük hareketi olarak değiştirmiş durumdadır. Bununla birlikte partimizin kuruluşundan itibaren kullanageldiği Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı kavramlaştırılmasının daha net ve anlaşılabilir olmak açısından Özgürce Ayrılma Hakkı olarak kullanılması gerektiğini kararlaştırmış durumdadır.

Kürt ulusal sorununun gerçek anlamda çözümü için ilk ve temel şart “özgürce ayrılma hakkı”nın tanınmasıdır. Bu tek devrimci çözümdür. Bu hak tanıdıktan sonradır ki, ezilen ulusun ayrılması ya da birlikte yaşaması, ezilen ulusun özgür iradesiyle gündeme gelecektir. Bundan sonrası ayrı bir tartışmadır.

Şu gerçeğin altını bir kez daha çizmeliyiz: Politik iktidarı ele geçirmek için tüm çelişkilerin, devrimci dinamiğiyle buluşmak zorunluluktur. Sınıf mücadelesi ezilen inanç ve mezhepler, ezilen ulus, ezilen cinsler veyahut da çevre sorunu vb.ni kapsar şekilde ve her birinin özgülüğünü görerek ele alınması gerekir. Lenin’in başta “Ne Yapmalı?” olmak üzere birçok eserinde bu konuya dair sayısız çözümleme vardır. Bu çözümlemelere dayanarak diyebiliriz ki; sınıf mücadelesi “çok yönlü bir savaşımdır”. Bir sorunun, çelişkinin sınıfsal kökenini teorik olarak çözümlemek için sadece başlangıcıdır. Örneğin ulusal sorun tartışmasında sorunun esasını belirlemek bir adımken politik olarak baktığımızda ikinci ve esas adım dil, kültür, eğitim ve siyasi temsiliyet sorunları, fiziki baskı ve işkence, zorla göç ettirme vb.ne karşı somut örgütlenmeler yaratmak “somut koşulların somut tahlili”nden yola çıkarak politika ve hareket tarzı oluşturmaktır.

Sınıf mücadelesinde temel sorun Lenin’den benzetmeyle söylersek *tüm derecikleri tek bir ırmakta birleştirebilme ve iktidara yöneltebilme becerisini* göstermektir. Politika tamamen yaşamın içindeki çelişkiler dikkate alınarak yürütülür.

Burada tartıştığımız esas noktalardan biri de Kürt ulusal sorununda bizim nerede durduğumuzdur. Asıl sorulması ve cevaplanması gereken budur. Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız teorik çözümlemelere karşın komünistlerin hareket noktası ne olmalıdır? Diğer bir ifadeyle bütün analiz ve teorik tespitleri Kürt ulu-

sal özgürlük hareketine göre mi tanımlayacağız yoksa kendimize göre mi? Çözümlememizi dışımızdaki bir güce göre yaparsak kendi rolümüzü silikleştirme tehlikesiyle karşı karşıya kalırız. Bu meselede partimiz kendi rolünü ve görevlerini ortaya koyarak sorumluluğumuzu yerine getirme göreviyle karşı karşıyadır.

Partimiz her dönem olmasa da dönem dönem yukarıda işaret ettiğimiz hataya düşmüş, ulusal sorunda rolünü silikleştirilmiştir. Meseleyi kendi dışında görerek bu hareketle ilişkilenede sorumluluğunu yerine getirmemiştir. Bir kez daha ifade etmemiz gerekirse, partimizin görevi tüm devrimci dinamiklerle sınıf mücadelesi ekseninde ilişkilendirilmiştir. Ve bu ilişkilendirilmenin esas yönü de komünist partisidir.

– Yukarıda bahsettiniz ama ezen ulusla ezilen ulus ve milliyetler arasındaki çelişmeyi programa alma meselesini biraz daha açabilir misiniz?

– Ülkemiz somutunda şu anda başlıca çelişkilerden biri olarak Kürt ulusal sorunu ön plandadır. Bu gerçekliği partimiz; *“ezen ulusla ezilen ulus ve milliyetler arasındaki çelişme”* olarak formüle etmiş durumdadır. Kuşkusuz bu formülasyonumuzda Kürt sorunu açıktan ifade edilmemiştir. Ezen ulus olarak Türk ulusu, ezilen ulus olarak Kürt ulusu ve bunun dışında ülkemizde yaşayan Müslüman-Hristiyan azınlık milliyetlere mensup toplumlar arasında yaşanan ezme, imha, yok sayma, asimile etme saldırılarından hareketle bir çelişkinin varlığına işaret edilmiştir.

Kaypakkaya yoldaşın başta Kürt ulusal sorunu başta olmak üzere ülkemizde ulusal soruna dair ileriye sürdüğü tezlerin üzerinden yarım asra yaklaşan bir süre geçti. Onun sadece ülkemiz açısından değil, başta Ortadoğu’da yaşayan ulus ve milliyetlerin mücadelesini değerlendirmek ve bu mücadelelerle komünist temelde ilişkilenecek için bu tezler halen güncelliğini ve önemini koruyor.

Ancak kabul etmek gerekir ki; aradan geçen yarım asırlık süre içinde hem Türkiye’de hem de Ortadoğu coğrafyasında önemli değişiklikler oldu/oluyor. Örneğin Kaypakkaya yoldaş ulusal soruna ilişkin çözümlemesini yaparken PKK henüz kurulmamıştı. Her ne kadar Kaypakkaya, geçmiş Kürt isyanlarından hareket ederek büyük bir öngörüyle olası bir Kürt hareketinin gelişimine işaret etmiş ve komünistlerin tavrının ne olması gerektiğine değinmiş olsa da geline aşamada yaşanan değişim ve gelişmeleri, Kaypakkaya yoldaşın ulusal soruna ilişkin temel tezlerinden hareketle güncelleyip yeniden üretmemiz gerekiyor.

Türkiye toplumunun içinde bulunduğu duruma şöyle bir bakıldığında bile, gerek hakim sınıfların kendi arasındaki mücadele ve gerekse de onların faşist devletin halka yönelik saldırısında ulusal meselenin önemli ve belirleyici bir

yerde durduğunu görüyoruz. PKK'nin ortaya çıkışı ve yürüttüğü gerilla savaşının faşizmi önemli oranda zorladığı bilinmektedir. Savaş başta Türkiye Kürdistanı'nda olmak üzere Türkiye toplumunda önemli değişikliklerin yaşanmasına da neden oldu. Her şey bir yana faşist devletin Kürt ulusuna yönelik saldırganlığı, örneğin '90'lı yıllarda katliamlar, köy yakma ve boşaltmalar, ambargo uygulamaları, yayla yasakları vb. nedeniyle bölgeden tahminen 5 ila 6 milyon insanın göç etmesine neden oldu. Bu durum Kürt ulusu açısından hem ulusal hem de sınıfsal baskının daha da katmerlenmesine yol açtı. Komünistler açısından da Kürt halkının üretim araçlarından kopararak şehirlere yığılması, açlık, yoksulluk ve işsizliğe mahkum edilmesi, "proletaryanın ezileni" haline gelmesi önemlidir. Şimdiki durumda bu "rol" başta Suriyeliler olmak üzere göçmenlere düşmüş görünüyor. Suriyeli mülteciler ucuz ve güvencesiz iş gücü olarak, sistemin çarkları arasında alabildiğine sömürüye tabi tutuluyor. Hem sömürülüyorlar hem de ırkçı, şoven saldırılara maruz kalıyorlar.

Kısaca Kürt ulusuna yönelik gerçekleştirilen savaş sadece askeri alanda değil, toplumsal, ekonomik, sosyal, kültürel vb. birçok alanda Türkiye toplumunda değişim yaşanmasına neden olmuştur. Askeri alanda gerillayı bitirmek için kendini yenileyen faşizm, geline aşamada teknik üstünlüğe ve savunma sanayi adını verdiği silah üretimine yoğunlaşmıştır. Ekonomik alanda Türkiye Kürdistanı'nda tarımsal üretimi bitirmiş, hayvancılık da yayla yasakları vb. nedenlerle önemli oranda geriletilmiştir.

Türk hakim sınıflarının gerek halka yönelik saldırılarında ve gerekse de kendi aralarındaki klik dalaşında, "Kürt kartını" etkili bir şekilde kullandıkları da bilinmektedir. Hakim sınıflar halka yönelik saldırılarını ırkçılık ve şovenizm kartını kullanarak perdeleyebilmektedir. Kürt halkı izlenen politikalarla "şeytanlaştırılmakta" ve hedef gösterilmektedir. Kürtçe konuştuğu, Kürtçe müzik dinlediği ya da sırf Kürt olduğu için katledilmek sıradanlaşmış durumdadır.

Kaypakmaya yoldaş, ülkemizde faşizmin yukarıdan aşağıya devlet eliyle örgütlendiğini ifade etmektedir. Bu doğru bir görüştür. Ancak günümüzde Kürt ulusal mücadelesine yönelik saldırganlık, uygulanan özel devlet politikaları, psikolojik savaş yöntemleriyle ırkçılık ve şovenizm tabana yayılmış durumdadır. Türk hakim sınıfları Türk olma yani ezen ulus olma "ayrıcılığı" toplumun en küçük birimlerine kadar yaymış ve yeniden üretir hale getirmiştir.

Türk devleti artık sadece sınırları içinde değil, sınırları dışında da Kürt ulusal Hareketi'ne yönelmektedir. Savaşı Rojava ve Irak Kürdistanı'na taşımış, burada işgal ettiği yerlerle birlikte Kürt ulusuna yönelik imha ve asimilasyon dayat-

maktadır. Faşist devlet, bu parçalarda Kürt ulusunun herhangi bir statü kazanmasını kendi varlığı açısından tehdit olarak görmektedir. Bu nedenle de sadece sınır içinde değil, sınır dışında da Kürt kazanımlarını hedeflemektedir. Tabii bir de Rojava örneğinde ortaya çıkan demokratik kazanımlar, başta TC faşizmi olmak üzere bölge gericiliği için tehdit unsuru olarak kodlandığından daha başından buradaki devrim boğulmak istenmiştir. İlk önce DAİŞ gericiliği ve ona verilen destekle, Kürtlere saldırılmış ancak bu güçler başarılı olamayınca devreye bizzat TC'nin kendisi girmiştir. Rojava Devrimi'ni boğmak için önce Cerablus, El Bab hattı, sonra Afrin ve en sonunda Gri Spi-Serekaniye hattı işgal edilmiştir.

Kürt ulusal özgürlük hareketinin mücadelesi başta T. Kürdistanı olmak üzere Kürdistan'ın diğer parçalarında önemli etki yaratmış durumdadır. Her parçada yaşanan gelişmeler diğer parçaları da etkilemektedir. Bu durum komünist hareket açısından dikkate alınmalıdır. Bütün bu gelişmeler beraberinde ülkemizde politika adına söz söyleyen her aktörün, Kürt sorunuyla doğrudan ya da dolaylı bir biçimde ilişkilmesini doğurmaktadır. Hal böyleyken partimizin kongresinde Kürt ulusal sorunundan hareketle *“ezen ulusla ezilen ulus ve milliyetler arasında çelişme”*yi başlıca çelişmeler içinde değerlendirmesinden daha doğal ne olabilir ki?

Günümüzde Kürt halkı ve Kürt ulusal hareketiyle ilişkilinmeyen, bu hareketin emperyalizmin ve TC faşizminin siyasal köleleştirme ve kültürel kimliksizleştirme saldırısına karşı mücadelesine kayıtsız kalan bir anlayışın bırakalım komünistliğini devrimciliği bile tartışmalıdır. Komünistler açısından durum net olmak zorundadır. Bir yandan Türkiye devrimi açısından başlıca çelişmeler içinde yer alan ezen ulus ile ezilen ulus arasındaki çelişmenin çözümü için mücadele etmek, bu görevi asli görevlerinden biri olarak görmek; diğer yandan ise siyasal köleleştirme ve kültürel kimliksizleştirme saldırısına karşı mücadele eden Kürt ulusal özgürlük hareketi ile her alanda dayanışmak, birlikte mücadelenin koşul ve olanaklarını yaratmak...

– Bu bağlamda Kürt ulusal hareketin emperyalistlerle ilişkisi üzerinden partinize dönem dönem yönelen eleştiriler oluyor...

– Bu eleştirileri hem ciddiye alıyor hem de almıyoruz. Ciddiye almıyoruz çünkü Kürt ulusal özgürlük hareketinin bu konuda açıklamaları var. Bunları dikkate almak zorundayız. Pratikte ise emperyalistlerin Kürt hareketini devrimci zeminden uzaklaştırma, kendi çizgilerine çekme çabası öteden beridir var. Bu bilinen bir şey. Bunu tespit etmek için komünist olmaya gerek yok! Kürt hareketinin kadroları da emperyalistlerin bu hedeflerini dönem dönem verdikleri rö-

portajlarda ifade ediyorlar. Emperyalist güçler bir yandan Kürt hareketini Orta-doğu'da tıpkı Barzani çizgisinde olduğu gibi kendi çıkarları doğrultusunda konumlandırmak istiyorlar, diğer yandan örneğin ABD'nin yaptığı gibi Kürt hareketinin kimi önder kadroları hakkında "terörizm" suçlamasında bulunuyorlar. Amaç açık. Kürt hareketinin devrimci dinamiğini baskılamak ve kendileriyle olan kan uyuşmazlığını ortadan kaldırmak. İşbirlikçi bir çizgi haline getirmek...

Sahada, pratikte ise şöyle bir durum var. Kuşkusuz DAİŞ, Kobanê'ye saldırdığında ABD emperyalizmi koalisyon güçleri olarak savaşa dahil oldu. ABD emperyalizmini çağıran, ondan yardım isteyen Kürt hareketi değildi. (İlginçtir bu süreçte TC sürekli olarak bölgede "Kürtleri değil beni tercih et" propagandası yaptı.) Kürtler dört bir yandan kuşatılmışken ve bir ölüm kalım savaşı verirken emperyalistlerin başta silah olmak üzere lojistik yardımını kabul ettiler ve de bu ilişkisi sahada taktik bir ilişki olarak tanımladılar.

Son süreçte bu türden eleştirilere en iyi yanıt Rus emperyalistlerinin desteği ve hava sahasını kullanıma açmasıyla Kobanê'nin işgal edilmesi ve yine ABD'nin göz yumması ve hava sahasını kullanıma açmasıyla Gri Spi-Serekaniye hattının TC faşizmi tarafından işgal edilmesin göz yumulmaması örnekleri üzerinden verilebilir. Kürt hareketinin emperyalistlerle tarif edilen türde bir işbirlikçilik durumu olsaydı, emperyalistler bu tür hamleler yaparlar mıydı? Ortada çok denklemlili, karmaşık bir durum var. Ancak az önce ifade ettiğim emperyalistlerin faşist TC'nin işgaline yol vermesi aynı zamanda Kürt hareketinin bölgedeki gücünü zayıflatmak, geriletmek içindir. Kürtlerin zayıflatılması, Rusya açısından Esad rejimine fayda sağlamak, ABD emperyalizmi ve koalisyon güçlerinin hesabı ise bu tür işgal girişimlerine izin vererek Kürt hareketini kendilerine bağımlı hale getirmektir.

Kısaca emperyalistlerin, Rojava'da ortaya konulan demokratik yönetimle bir kan uyuşmazlığı olduğu son derece açıktır. Bütün amaçları, Rojava'nın devrimci dinamiğini ortadan kaldırmaktır.

Öte yandan elbette eleştiriler ciddiye alınmalıdır. Ve elbette eleştirinin nedeni önemlidir. Bu türden eleştiri sahiplerinin bir kısmının sosyal şoven yaklaşımdan hareket ederek Kürt halkına yönelik millî zulme karşı görevini yerine getirmemenin, bundan kaçmanın bir gerekçesi haline getirdikleri için eleştirilmesini önemsiyoruz. Ve bu tür anlayışlarla aramıza kalın bir çizgi çekiyoruz.

Partimiz, Kürt hareketinin "emperyalizmle ilişkisine" değil, ezilen bir ulusun demokratik, haklı ve meşru eylemine omuz vermektedir. Biz meselenin bu yanıyla ilgileniyoruz. Aslında bu türden eleştirilere daha en başından Kaypakkaya yoldaş yanıt olmuş durumdadır.

Partimiz Kürt ulusal özgürlük hareketinin arkasında emperyalizmin parmağını arama tartışmasını yapmamakta, Türk hakim sınıflarının zorla bastırma, imha ve inkar saldırılarına karşı mücadele etmektedir.

– Ortadoğululaşma şeklinde yönelim ortaya koydunuz. Bu ne demektir?

– Bu çok önemli bir soru. Evet kongremizde böyle bir yönelim ortaya koyduk. Meselenin önemli bir arka planı var. Bu sınırlı zaman diliminde kısaca şunları ifade edebilirim; Ülkemiz bir Ortadoğu ülkesidir. Gerçi bu Ortadoğu tanımlaması da tartışmalıdır. Ama konuyu dağıtmamak için girmeyelim. Burada anlatmak istediğimiz, ülkemizde yaşanan başlıca çelişkileri incelediğimizde toplumumuzun Ortadoğu toplumlarıyla büyük benzerlikler taşımasıdır. Bu tanımlamayı yapmak neden önemlidir? Önemlidir çünkü komünistler olarak nasıl bir toplumsal formasyonda mücadele ettiğimizi bilmek tayin edicidir. Partimiz sadece sınıf mücadelesinin kendisine yüklediği görevleri çözme göreviyle yüz yüze değildir. Ülkemizin burjuva demokratik devrimini gerçekleştirememiş olması, beraberinde komünist partisinin önüne koyduğu demokratik devrim programının daha kapsamlı hedeflere sahip olmasını getirmiştir.

Partimiz ülkemizin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapıyı analiz ederken meselenin sadece üretim araçlarının gelişimiyle, ekonomik yapının durumuyla ilgilenmemektedir. Aynı zamanda bu alt yapı üzerinden yükselen üst yapıyla da ilgilenmekte, ortaya çıkan toplumsal, kültürel, sosyal yapıyı da incelemeye çalışmaktadır. Bu neden önemlidir. Çünkü biz MLM’ler biliyoruz ki, bazı durumlarda üst yapı altyapıyı önemli derecede etkileyebilmekte, hatta kimi tarihsel koşullarda belirleyebilmektedir. Kültür devrimleri esprisi buradan teorik zemin alır. Bu ayrı bir teorik tartışma...

Bu noktada Ortadoğululaşma sorunuzla bağlantılı olarak üzerinde duracağımız mesele Kemalizm’dir. Bilinmektedir ki Kemalizm’in sınıfsal tahlili ve hangi sınıfların ideolojisi olduğu Kaypakkaya yoldaş tarafından ortaya konulmuştur. Partimiz açısından çok güçlü bir teorik zemin oluşturan ve düzen içi her türlü gelişmeye dair sınıfsal bakış açımızı kolaylaştıran bu tahlil aynı zamanda Türkiye toplumunun formasyonunu anlamamıza da fayda sağlamaktadır.

Kemalizm Türk hakim sınıflarının resmi ideolojisi olarak, emperyalist sisteme uşaklığı, “Batılılaşma”, “aydınlanma”, “laiklik” vb. olarak yeniden üretmeye çalıştı. Tepeden inme gerçekleştirdiği “devrim”lerle Türkiye toplumunun doğal gelişimine “üstten” müdahale etti. Kendisine aydın, solcu ve hatta komünist diyenler, faşizmin bu politikalarını “feodalizmin tasfiyesi”, “demokratik devrimin gerçekleşmesi” olarak alkışladılar. Dönemin “komünist partisinin” Kürt isyanlarına yönelik faşizmi destekler tutumu bu anlamda önemlidir.

Kemalist faşizmin Türkiye toplumuna yönelik üstten aşağıya, devlet aygıtının bütün olanaklarını kullanarak gerçekleştirdiği bu saldırı beraberinde kendisine, kendi gerçekliğine yabancı bir toplum yapısı ortaya çıkardı. Türk hakim sınıfları kendi aralarındaki dalaşa ve halka yönelik saldırılarında bu durumu sürekli kullandılar ve suni gündemlerle kendi faşist iktidarlarını yeniden ve yeniden ürettiler.

Örneğin laiklik meselesini ele alalım. Türk devleti gerçekte hiçbir zaman laik olmamıştır. Türkiye’de ezen inanç konumunda olan Sünni İslam’ın yeniden ürettiği kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı, M. Kemal’in emriyle 3 Mart 1924’te kuruldu. Aynı tarihte faşist Türk ordusunun emir komuta zincirinde tepede yer alan Genelkurmay Başkanlığı’nın da kurulduğunu hatırlatalım. Kısaca daha faşist Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren Türk hakim sınıfların kendi klik dalaşlarında ve halka saldırılarında sürekli politik bir söylem olarak kullandığı “laiklik” meselesinin arka planında bu gerçek vardır. Türk hakim sınıfları ve onların devleti, hiçbir zaman laik olmamışlardır. Tekke ve zaviyelerin kapatılması ve böylelikle Aleviliğin inanç merkezlerinin tanınmaması ancak “cami cemaati” olarak tarikatların serbestçe faaliyetlerini sürdürdükleri, devletin ezen inanca yönelik maddi manevi her türlü desteğinin devam ettirildiği bir “laik”likten bahsediyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın bütçesinin şu anda var olan 16 bakanlıktan sevizini geride bıraktığı ve buna rağmen “laik” bir devlet olduğunun iddia edilmesi son derece anlamlıdır. Ve bir o kadar da anlamlı olan, bu gerçeğe rağmen Türk hakim sınıflarının kitlelerin bir kısmını “ilericilik”, “laiklik” adı altında kendi kliklerinden birinin arkasında yedekleyebilmiş olmasıdır.

Ülkemiz koşullarında hakim sınıfların kendi siyasetlerini nasıl ürettiklerine dair bu türden örnekler çoğaltılabilir. Burada önemli olan Kemalizm’i ve onun sınıf karakterini doğru analiz edemeyen bir anlayışın, hakim sınıf klikleri arasındaki bu türden dalaşlara yedeklenmesi tehlikesidir. Bu küçümsenmemelidir. Türkiye’de kendisine devrimciyim, komünistim diyenlerin çokça bu duruma düşüklerinin örnekleri vardır.

– TC devletin kurucu ideolojisi Kemalizm, Türkiye toplumunu kendi iç dinamiklerinden kopardı, emperyalizme bağımlı yarı-sömürge, yarı-feodal bir toplumsal formasyon oluşturdu. Bunun üzerinden faşist bir diktatörlük kurdu. Bunun adına da “çağdaşlaşmak”, “ilericilik” dedi. Böyle mi anlamalısınız?

– Evet kabaca böyle. Kaypakmaya yoldaşın “Kemalizm demek fanatik bir anti-komünizmdir”, “Kemalizm demek, her türlü ilerici ve demokratik düşüncenin zincire vurulması demektir” vb. sözleri tam da bu gerçeklikle ilgilidir. Dolayısıyla

Kemalizm'le arasına kesin sınır koymayan hiçbir siyasetin işçi sınıfı ve halkın çıkarını gerçek anlamda savunamayacağı partimiz açısından çok açıktır.

Türkiye toplumunun içinde bulunduğu duruma ve faşizmin nasıl bir zemin üzerinden yükseldiğine dair soykırım gerçekliği önemli bir örnektir. Ermeni, Pontus ve Süryani Soykırımı üzerinden yükselen bir devlet ve hakim sınıflar gerçeğiyle karşı karşıyayız. Türk hakim sınıfları, bu soykırımlar üzerinden kendilerini var etmişler, sermaye birikimlerini bu ulus ve milliyetlerin zenginliklerine, mal ve mülklerine el koyarak gerçekleştirmişlerdir. Bu durum sonraki süreçte Türk hakim sınıflarının bütün politikalarına ve sınıfsal reflekslerine yön vermiştir. Türkiye toplumunu da bu politikalarına ortak etmeye çalışmışlardır. Bu ise beraberrinde Türkiye toplumunda yukarıdan aşağıya sadece ilerici, devrimci, komünist düşüncelere ve örgütlenmelere yönelik saldırganlığı değil aynı zamanda, kendinden olmayana, kendine biat etmeyene, ötekine yönelik sürekli bir saldırganlık içinde olmasını doğurmuştur. Dün bu saldırganlık Ermenilere, "gavura" iken, bugün Kürde, Aleviye, kadına, LGBTİ+'lara yönelmiştir.

Meseleye buradan bakıldığında Kaypakkaya yoldaşın; *"Kemalizm demek, her alanda Türk şovenizminin kışkırtılması, azınlık milliyetlere amansız bir milli baskının uygulanması, zorla Türkleştirme ve kitle katliamı demektir"* sözleri son derece anlamlıdır. TC devleti, kendini Türk şovenizmi üzerinden var etmekte, günümüzde başta Kürt ulusu olmak üzere kendinden olmayana yönelik zorla Türkleştirme ve kitle katliamlarına yönelmektedir.

– Bunların Ortadoğululaşma yöneliminizle bağlantısı nedir?

– Birebir bağlantısı var aslında. Kemalistler kendi gerçekliğine yabancı bir toplum yaratmayı hedeflediler. Toplumun en ileri dinamiklerini, başta işçi sınıfının mücadelesi olmak üzere her türlü ilerici ve demokratik düşünceyi bastırdılar. İşin daha da kötüsü halkımıza Kemalist faşizmi ilericilik ve hatta devrimcilik olarak pazarladılar. Bugün dahi Kemalizm'i "ilerici" gören devrimci anlayışların olması meselenin ne kadar önemli olduğunun kanıtıdır.

İşte bu nokta da Kaypakkaya yoldaşın Kemalizm tahlilinin önemi devreye giriyor. Yanlış anlaşılmasın bahsettiğimiz sadece Kaypakkaya yoldaşın Kemalizm'in sınıfsal tahlili olarak, bu ideolojinin hakim sınıfların faşist ideolojisi olduğu tespitinden bahsetmiyoruz. Kaypakkaya yoldaş sadece bir tespit yapıp bununla yetinmemekte aynı zamanda komünistlerin tarihe ve topluma yaklaşımına da örnek vermektedir. O; *"Mesela, bir Fatih Sultan Mehmet ne kadar halkımızın tarihinin bir parçasıysa(!), M. Kemal de o ölçüde halkımızın tarihinin bir parçasıdır(!)"* demektedir ve eklemektedir: *"Komünistler, tarihin devrimci mücadelede bir silah*

haline getirilmesini bilirler. Kurtuluş Savaşı'nda canıyla, kaniyla destanlar yaratan halk kahramanları vardır. Mesela bir Karayılan vardır, biz bunların mücadelelerinin mirasçısıyız. Biz, bunların tükenmez enerjilerinin, mucizeler yaratan dehalarının, sonsuz devrimci güçlerinin mirasçısıyız. Her fırsatta yığınların mücadelesini kanla ve zorbalıkla bastırmaya çalışanların, onlara düşmanlık gösterenlerin değil!"

Kaypakkaya yoldaşın Osmanlı-Türkiye tarihine ve toplumuna yönelik bu yaklaşımı bizim açımızdan son derece öğreticidir. Diğer bir ifadeyle içinde yaşadığımız toplumsal formasyonda, sınıf mücadelesi yürütürken ilişkileneceğimiz, sahipleneceğimiz devrimci dinamiklere yönelik net bir yaklaşım sunmaktadır.

Yoldaşın bu yönteminden hareket ettiğimizde, içinde yaşadığımız ve sınıf mücadelesi yürüttüğümüz toplumun devrimci dinamikleriyle ilişkilenede, politika sahasında bu dinamiklerle buluşmada yol alırız. Bu anlamıyla hakim sınıfların kendi sınıfsal çıkarlarına uygun olarak propaganda ettiği ve devletin ideolojik aygıtları aracılığıyla yeniden ve yeniden ürettiği gerici yaklaşımlarla aramıza kalın bir çizgi çekebiliriz. Bu neden önemlidir? Örneğin Kaypakkaya yoldaş, Karayılan örneğini verir ve onun devrimci mirasını sahiplenmekten bahseder. Şimdiki durumda az önce sorduğunuz Kürt ulusal özgürlük hareketinin mücadelesine yaklaşımımız bu örnekten hareketle nasıl değerlendirilmelidir? Elbette partimiz bu mücadeleyi sahiplenmelidir. Dahası sahiplenmekle kalmayıp bir parçası olmalıdır. Sahiplenmek sözde değil pratikte olmalıdır.

Günümüzde Kürt ulusal özgürlük hareketi, sadece T. Kürdistanı'nda değil başta Kürdistan'ın diğer parçaları olmak üzere bütün Ortadoğu coğrafyasında önemli siyasal bir aktör haline gelmiş durumdadır. Bu mücadeleyle ilişkilenecek, ortaya çıkan devrimci dinamikleri Türkiye demokratik devrimiyle buluşturmak partimizin hedefi olmalıdır.

Ortadoğululaşmak esasta Türkiye toplumu olmak üzere, Ortadoğu'da ortaya çıkan bütün devrimci dinamiklerle ilişkilenebilir. Bu dinamikleri sınıf mücadelesine etki etmenin aracı kılabiliriz. Emperyalizm ve onun ideologları tarafından kurgulanan "gerici, cahil, dinci Ortadoğu"nun, gerçek dinamikleri bizim de beslenmemiz gereken yerdir. Bu bizi Kemalizm'den koruyacak çok önemli bir dinamiktir.

Ortadoğululaşmak aynı zamanda bölgedeki çelişkilerin şiddeti ve uzlaşmazlığından hareketle silahlı olmak demektir. Ordusu olmayan bir halkın, kendisini silahla savunamayan bir örgütlenmenin Ortadoğu coğrafyasında kendini korruma ve başarı kazanma şansı yoktur.

Sonuç olarak bu konuyu daha birçok başlıkta tartışabiliriz-tartışıyoruz. Bu

yaklaşımımızın politik ve sürece dair bir yaklaşım olduğunun, ideolojik olarak komünist rengimizi aldığımız ve vazgeçilmez bir çizgi olan enternasyonalizmin yerine ikame etmediğimizin altını çizmeliyiz.

– Son olarak oldukça hareketli bir dönemden geçiyoruz. Kısaca önümüzdeki süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?

– Aslında biraz önce içinde bulunduğumuz koşullara kısaca değinmiştik. Emperyalist kapitalist sistem, ağır bir ekonomik kriz içinde. Bunu bizzat kendileri de söylüyor. Olası fırtınalara hazır olmaktan bahsediyorlar.

Şimdi buna bir de COVID-19 salgını eklenmiş durumda. COVID-19 salgını sadece emperyalist kapitalist sistemin ekonomik krizini derinleştirmedir. Aynı zamanda sistemin insanlığı bir felakete götürdüğü gerçeğini de çok çıplak bir şekilde ortaya koydu. Salgınının nedeninin kapitalizmin aşırı kâr hırsı ve sömürsü olduğu görüldü. Bununla birlikte sağlık sisteminin özelleştirilmesi gibi politikaların kamu sağlığı açısından nasıl bir tehlike oluşturduğu anlaşıldı. Kapitalizmin gölgesini satamadığı ağacı dahi kesmesi beraberinde doğa ve çevre felaketlerine, iklim krizi gibi yeni sorunlara yol açıyor. Bu durum geniş kitleler nezdinde daha fazla görünür ve sorgulanır oldu.

Kapitalist emperyalist sistem, içinde bulunduğu bu durumdan kurtulmak için yeni politikalar devreye sokmaktadır. Artık küreselleşmenin bittiği, yeniden ve daha güçlü ulus devletlerin gerekli olduğu propaganda edilmektedir. Salgınla birlikte devletler kitlelerin günlük hayatına daha fazla müdahale etme, “evde kal” çağrılarıyla çalışma koşullarını değiştirmek ve bu politikalarla bağlantılı olarak güvenlik gerekçesiyle toplumların daha fazla militaristleştirilmesi savunulmaktadır.

Hakim sınıfların işçi sınıfına ve halka yönelik uygulamaya koydukları bu politikalar ilk itiraz eden, saldırının gerçek yüzünü teşhir eden devrimci ve komünistler olmalıdır/olacaktır.

Ardından da olası kitle hareketlerini, isyanları kapitalist emperyalist sistemin kendini yeniden üretebilmesi için, düzen içine çekmeyi amaçlayacaklardır. Bunu yapamadıkları koşullarda bir yandan ırkçı faşist örgüt ve partilerin önünü açarken diğer yandan ise başta silahlanma olmak üzere güvenlikçi politikalarla daha fazla yönelecektir. Önümüzdeki süreçte baskının ve bununla bağlantılı olarak halk hareketlerine saldırının daha da artacağı, başta ekonomik kriz olmak üzere virüs salgını, iklim krizi, açlık, yoksulluk, göç vb. gerekçelerle kitlelerin hareketli olacağı, isyanlara yöneleceği anlaşılmaktadır. ABD’de siyahi George Floyd’un polis tarafından nefessiz bırakılarak katledilmesine karşı “Nefes Alamıyorum-z” eylemleri güzel bir örnektir.

Gerek dünyada ve gerekse de ülkemizde yeni kitle hareketleri, isyanlar, ayaklanmalar gündemdedir. Hatırlanırsa salgın öncesinde dünyada 50'ye yakın ülkede kitle hareketleri ve isyanlar gündemdeydi. Ülkemizde de hakim sınıf temsilcilerinin her fırsatta Gezi'den bahsetmeleri, ona atıfta bulunmaları nedensiz değildir. Ciddi olarak kendilerine yönelik bir isyandan, kitle hareketinden korkuyorlar. Bunun için önlemler alıyor, hazırlık yapıyorlar. Bu önlemlerin en başında da devrimci komünist hareketlerin mümkünse imha edilmesi ya da sınıf işbirlikçisi bir konumda demirlemesi geliyor. Saldırı sadece fiziki olarak değil başta ideolojik olmak üzere, her türlü kitle iletişim aracı kullanılarak yürütülen psikolojik, kültürel, sosyal yarıları da barındırıyor.

Kuşkusuz bu durum emperyalist kapitalist ülkelerde ve Türkiye gibi yarı-sömürge ülkelerde farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Genel olarak işçi sınıfına, halka, ilerici-devrimci ve komünist güçlere saldırıda ortaklaşmakta, sağcı, popülist kişilikler "lider" olarak burjuvazinin sözcülüğünü yürütmektedir. Emperyalist kapitalist merkezlerde ve yarı-sömürge ülkelerde virüs salgını gerekçe gösterilerek, uygulamaya konulan politikalarla toplumsal rıza oluşturmak istemektedir. Amaçlanan devrimci ve komünist hareketlerin, şu veya bu şekilde sisteme muhalif olan, belli bir devrimci direniş üreten örneğin kadın ve LGBTİ+ hareketi gibi mücadele dinamiklerinin sınıfla birleşmesi ve daha üst boyutta bir isyana dönüşmesini daha baştan engellemektir. Meseleye böyle bakıldığında Diyanet İşleri Başkanı'nın konuyla alakasız biçimde nefret suçu işlemesi, Recep Tayyip Erdoğan'ın bu suçu işlemeyi ısrarla sürdürmesi ya da İstanbul Sözleşmesi'nin hedefe konulması daha iyi anlaşılır.

Türk hakim sınıfları ve onların temsilcisi AKP-MHP iktidarı, gelinen aşamada yaşanan ekonomik krizi yönetmek için farklı politikaları devreye sokmaktadır. Ekonomik alanda ülke içinde "yerli ve milli" proje propagandaları yapılırken dışarıdan ülkeye yabancı sermaye çekme ve kredi bulma derdindedirler. İşsizlik ve enflasyon rakamları bütün manipülasyonlara rağmen tek haneli rakamlara indirilememektedir. 12 milyonun üzerinde işsiz varlığından bahsedilmekte; Türk hakim sınıflarının devletin emperyalist merkezlere olan dış borcu 247.6 milyar dolarla Cumhuriyet tarihinin rekorunu kırmış durumdadır. İktidar, yaşanan ekonomik krizi bir nebze olsun hafifletebilmek ve patronlara kaynak aktarmak için kıdem tazminatını gasp etme hazırlıkları içindedir.

Ekonomik alanda yaşadığı bu çöküşü, siyasi alanda hayata geçirmeye çalıştığı politikalarla öteleme derdindedir. Bir yanda sınır ötesi, Rojava, Irak Kürdistanı ve Libya gibi askeri operasyonlara girişirken içerde de saldırganlığını artırmış du-

rumdadır. Başkanlık rejimi tıkanmış durumdayken oy kaybı yandaş anket şirketleri tarafından da dillendirilmektedir. Kanun Hükmünde Kararnamelerle ülke yönetilmeye çalışılmakta ancak bu da yönetememe krizine çözüm olmamaktadır.

İktidarın sıkışmışlığıyla doğru orantılı olarak halka yönelik bir saldırganlık içinde olduğunu görüyoruz. Sadece işçi sınıfı, halk, ilerici, devrimci ve komünistler saldırı altında değildir. Hakim sınıf klikleri arasındaki dalaşta da rakip hakim sınıf kliği “yargı”yla hizaya çekilmek istenmektedir. Rakip burjuva partilere üye politikacılara dahi hapis cezaları verilmektedir. Muhafız TV’ler kapatılmaya devam edilmektedir. İktidar o kadar sıkışmış durumdadır ki, şimdilerde sosyal medyayı kapatmak için yasal düzenleme hazırlığındadır.

Bütün bu saldırılar yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız gibi, yaşanan yönetememe krizinin boyutuyla doğru orantılıdır. Ancak bu saldırganlık, onların krizini ortadan kaldırmak yerine onlara yönelik daha fazla tepki ve öfkenin birikmesine neden olmaktadır. Hakim sınıflar, yeni Gezi’lerden korkmaktadır ve hazırlıklarını buna göre yapmaktadırlar. Tabi sadece bu alanda değil kendi içlerinde de yeni önlemleri devreye sokmakta ve yeni yeni partiler kurulmaktadır.

Partimiz önümüzdeki bu çetin mücadele günlerine hazırlanmaktadır. Bu konuda kongremizde aldığımız çeşitli kararlar bulunmaktadır. Partimiz en dipte yeni kitle hareketlerinin mayalandığı ve “Marks’ın köstebeğinin” uygun koşullarda yeryüzüne çıkacağına bilincindedir. Bu bilinçle en dipte temas noktaları yakalamaya, somutta çelişkileri keskinleşen ve devrimci dinamikler üreten kitle hareketleriyle ilişkilenebilmeye çalışmaktadır, çalışacaktır.

Partimiz kitlelerin bu hareketleri ve mücadelesinin komünist partisinin öncülüğünde yeni demokratik devrime taşınması ve ülkemiz koşullarında silahlı mücadeleye kanallı edilmesi gerektiğinin bilincindedir. Bu görev başarılacağına, kitle hareketlerinin sönmeyeceğii ve düzen çöleceğii açıktır. Gezi İsyanı buna iyi bir örnektir.

Halkımızı özellikle de gençleri ve kadınları partimizde örgütlenmeye, halk ordumuz safalarında savaşılmaya çağırıyoruz. Çünkü mücadele etmekten başka çıkış yolumuz, savaşmaktan başka kurtuluş yolumuz bulunmamaktadır.

“Bütün bunalımların en önemli yönü, o zamana kadar gizli kalan şeyi açığa vurmaları, saymaca olan, yüzeysel olan, ikincil olan şeyi reddetmeleri, siyasetin tozunu silkip atmaları ve sınıflar savaşımının gerçek güçlerini herkesin gözü önüne sermeleridir.”

V. İ. Lenin